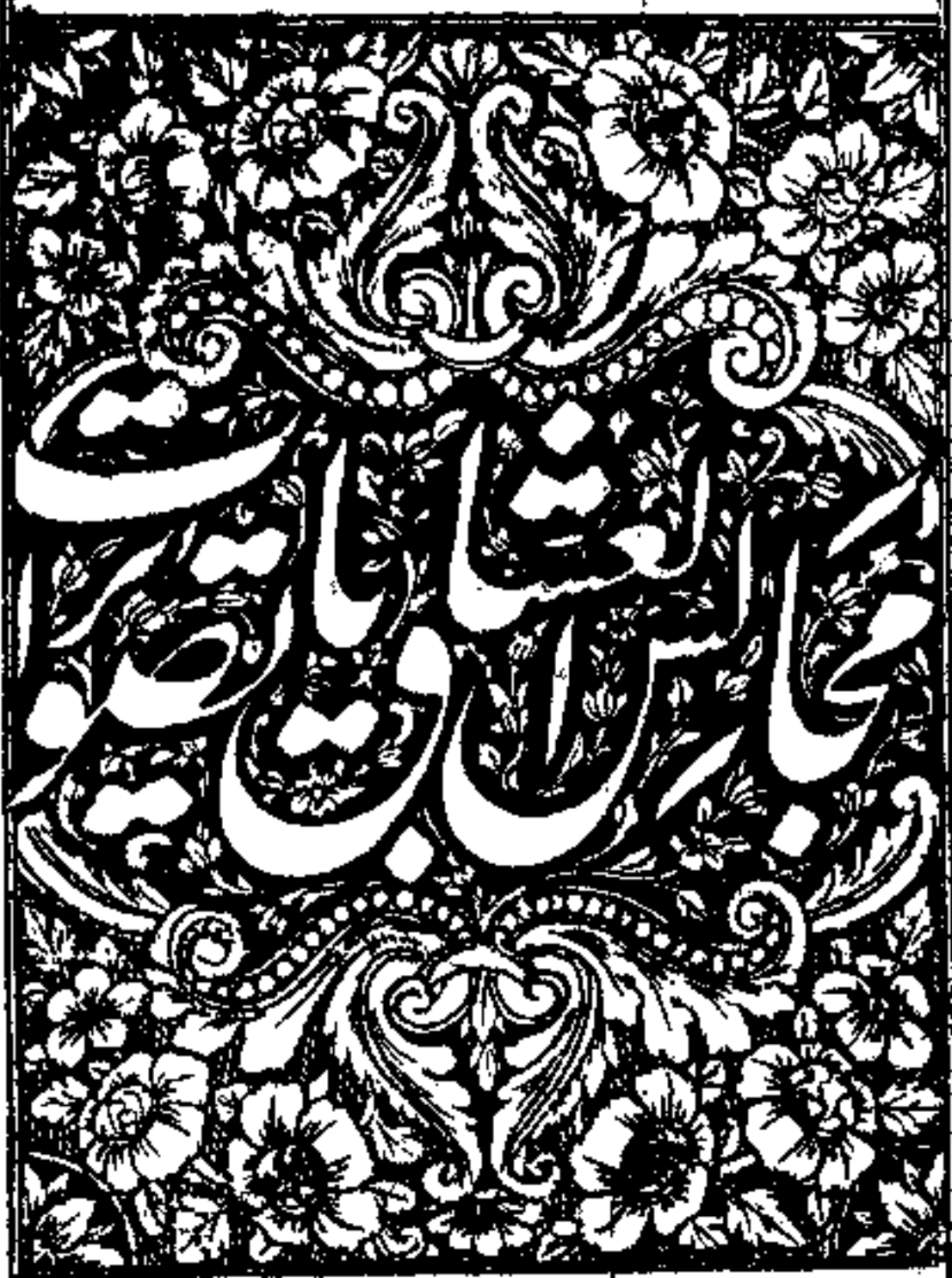

ببین در میان کتب کما فضل طایفه زمان

در مطبعه مشرقی کتب مطبوعه در مطبعه مشرقی

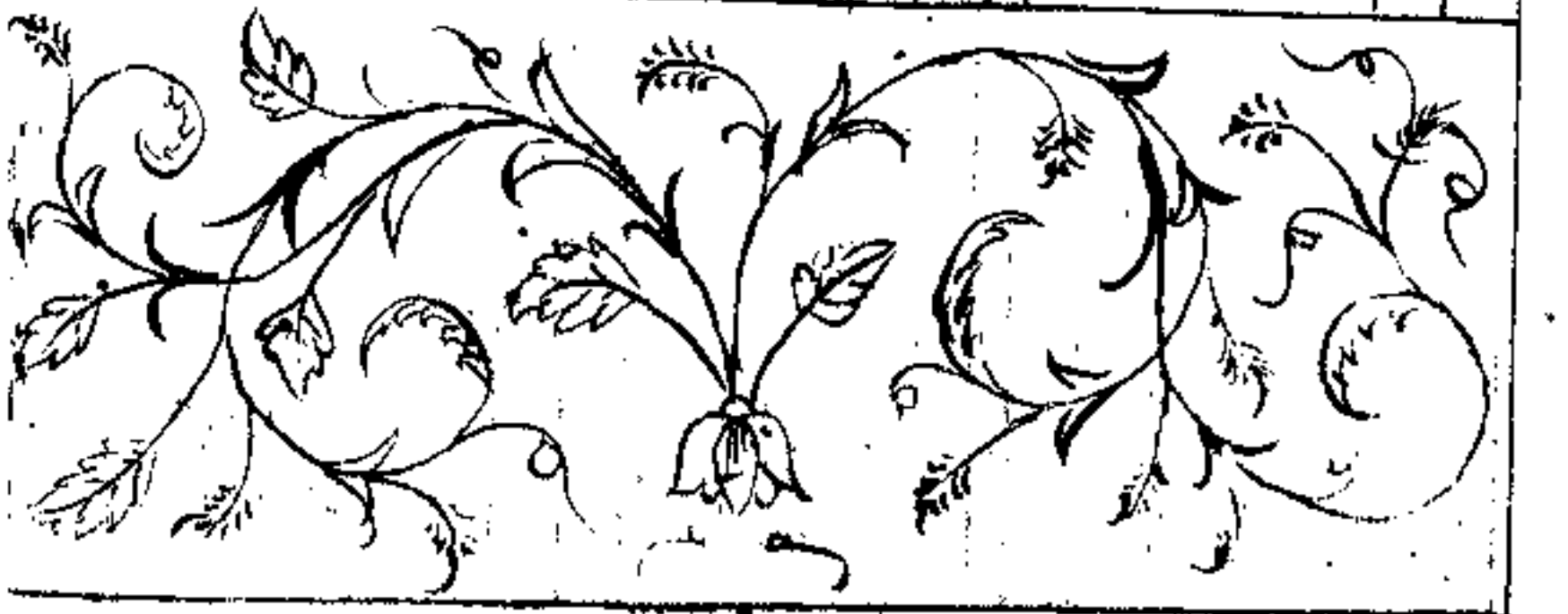
فہرست کتاب نادرہ آفاق مجالس القساق

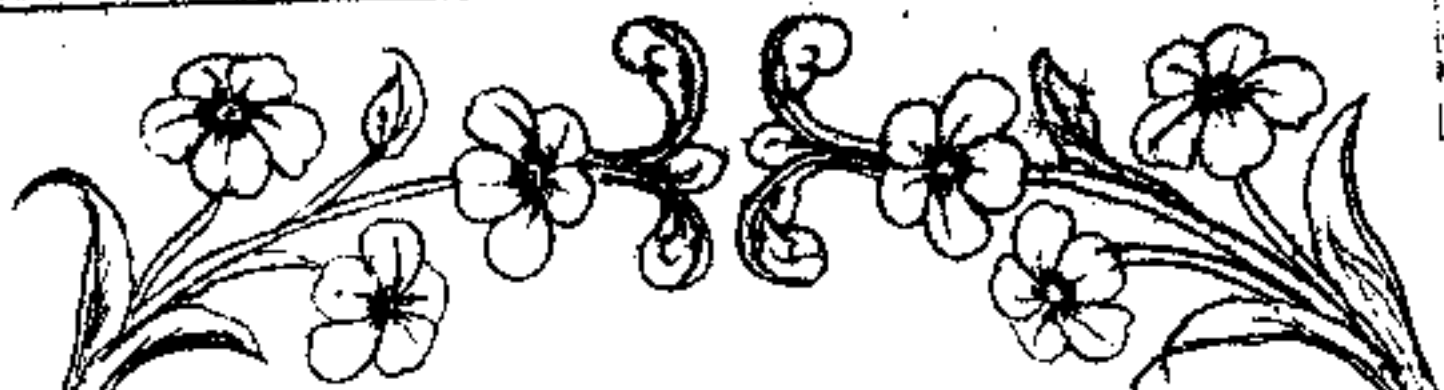
صفحہ	مجلد	عبارت	صفحہ	مجلد	عبارت
۲	۰	محمد و نسا و نعت رسول خدا	۵۳	۵۳	از تین جہ اگر وہ جہیز گد اشتراک مسلمان
۳	۰	صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم - بیان حسن حقیقی و عشق حقیقی -	۵۴	۵۴	ذکر حضرت سلطان ابو سعید ابوالخیر - تصویر حضرت ممدوح و جوان
۸	۰	موضع حضرت آدم علیہ السلام -	۸	۸	نیشاپوری معشوق آنحضرت -
۱۶	۰	تصویر حضرت یوسف ۴ و زلیخا کیفیت و امن دوری در ہفت خانہ -	۵۹	۵۹	ذکر حضرت خواجه عبد اللہ انصاری رحمۃ اللہ علیہ
۱۹	۰	موضع حضرت یوسف ۴ و زلیخا -	۵۹	۵۹	تصویر حضرت خواجه موصوف
۲۳	۰	تصویر حضرت روح القدس من ہوش و حیات الکلہی در حضور لامع النور	۹	۹	و ابوالواحد جوان معشوق آنحضرت
۲۴	۰	عشق نبی صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم - حکو حضرت امام جعفر صادق ۴ -	۶۲	۶۲	ذکر حضرت امام احمد غزالی ج
۲۹	۰	تصویر حضرت ممدوح -	۶۴	۶۴	تصویر حضرت ممدوح -
۳۰	۰	ذکر حضرت شیخ ذوالنون ۷ -	۶۵	۶۵	ذکر حکیم سنائی ۷ -
۳۱	۰	تصویر حضرت شیخ و جوان مست و لا یعقل و مار گزند -	۶۶	۶۶	تصویر حکیم موصوف و تصانیف
۳۳	۰	ذکر حضرت ابراہیم ادہم ۷ -	۶۸	۶۸	ذکر حضرت شیخ عین القضاة ۷ -
۳۶	۰	تصویر حضرت ابراہیم ادہم ۷ و رحلت و خفت حضرت موصوف و پیش	۷۰	۷۰	تصویر حضرت شیخ موصوف و
۳۷	۰	پربزرگوار -	۷۲	۷۲	ذکر کہسار معشوق آنحضرت -
۳۹	۰	ذکر حضرت سلطان بایزید علیہ الرحمۃ	۷۴	۷۴	ذکر حضرت زکریا و پیل احمد جام رحمۃ اللہ علیہ -
۴۱	۰	تصویر حضرت ممدوح و جوان خردیہ -	۷۶	۷۶	تصویر حضرت موصوف و پسر
۴۲	۰	ذکر حضرت حسین بن منصور حلاج	۷۷	۷۷	امیر ارتکہ حاکم نیشاپور معشوق آنجناب -
۵۱	۰	رحمۃ اللہ علیہ تصویر بردار کشی حضرت حیدر بن منصور ۷ -	۹۹	۹۹	ذکر حضرت شیخ اوداد الدین کرمانی رحمۃ اللہ علیہ
۵۲	۰	تصویر حضرت شیخ موصوف و جوان	۱۰۰	۱۰۰	تصویر حضرت شیخ موصوف و جوان معشوق -
۵۳	۰	ذکر حضرت شیخ ابوالحسن فرقانی	۱۰۲	۱۰۲	ذکر حضرت شیخ ابوالحسن علیار رحمۃ اللہ علیہ
۵۴	۰	تصویر حضرت شیخ موصوف و جوان معشوق آنحضرت -	۱۰۴	۱۰۴	ذکر حضرت شیخ موصوف و جوان معشوق -
۵۵	۰	ذکر شیخ شہاب الدین مقبول ۷	۱۰۵	۱۰۵	معشوق آنحضرت -

مجلس	عبارت	صفحہ مجلس	عبارت	صفحہ مجلس	عبارت
۱۲۳	ذکر حضرت شیخ علی الدین اعوان		مع پسرشان معشوق آنحضرت		تصویر حضرت خواجہ علیہ الرحمۃ
۱۲۴	رحمۃ اللہ علیہ	۱۲۴	ذکر حضرت امیر سید حسینی علیہ الرحمۃ	۱۲۴	ذکر حضرت مولانا سعد الدین
۱۲۵	تصویر حضرت شیخ موصوف		تصویر حضرت امیر سید حسینی علیہ الرحمۃ		تقاریر زانی علیہ الرحمۃ
۱۲۶	و شیخ صدر الدین معشوق		لویان -		تصویر حضرت مولانا موصوف
۱۲۷	آنحضرت -	۱۲۸	ذکر حضرت شیخ محمود شستری	۱۲۸	ذکر حضرت امیر سید شریف
۱۲۸	ذکر حضرت شمس تبریز علیہ الرحمۃ		تصویر حضرت شیخ موصوف مع		علیہ الرحمۃ -
۱۲۹	تصویر حضرت شمس تبریز باجون		معشوق -		تصویر حضرت امیر سید شریف
۱۳۰	معشوق -	۱۳۰	ذکر حضرت امیر خسرو دہلوی	۱۳۰	علیہ الرحمۃ -
۱۳۱	ذکر حضرت نجم الدین رازی		رحمۃ اللہ علیہ		ذکر حضرت مولانا محمد شیرین
۱۳۲	رحمۃ اللہ علیہ		تصویر حضرت امیر شاہ علاء الدین		علیہ الرحمۃ -
۱۳۳	تصویر حضرت موصوف باجون		غیر در شاہ و متن معشوق امیر		تصویر حضرت محمود
۱۳۴	زرگر -	۱۳۲	ذکر حضرت سلطان حسین اخطائی	۱۳۲	حضرت شیخ کمال مجذبی
۱۳۵	ذکر حضرت شیخ سیف الدین باجون		رحمۃ اللہ علیہ		تصویر حضرت شیخ محمود
۱۳۶	رحمۃ اللہ علیہ		تصویر حضرت موصوف مع معشوق		ذکر حضرت امیر محمود علیہ الرحمۃ
۱۳۷	تصویر حضرت شیخ مع بادشاہ	۱۳۴	ذکر حضرت امیر سید علی ہمدانی	۱۳۴	تصویر حضرت امیر موصوف
۱۳۸	بخارا کہ عاشق وی بودند		رحمۃ اللہ علیہ		ذکر حضرت خواجہ ابوالوفات
۱۳۹	ذکر حضرت شیخ عزیز تنفیذ	۱۳۵	تصویر حضرت موصوف	۱۳۵	علیہ -
۱۴۰	تصویر حضرت شیخ و پسر کی از	۱۳۶	ذکر حضرت خواجہ بہار الدین نقشبند	۱۳۶	تصویر حضرت خواجہ دیوان
۱۴۱	اہرامی معشوق آنحضرت -		رحمۃ اللہ علیہ		چنگی -
۱۴۲	ذکر حضرت مولانا جلال الدین محمد	۱۳۷	تصویر حضرت خواجہ مدوح -	۱۳۷	ذکر حضرت قاسم الانوار علیہ الرحمۃ
۱۴۳	رحمۃ اللہ علیہ	۱۳۸	ذکر حضرت محمود پور پارچلوان	۱۳۸	تصویر حضرت موصوف
۱۴۴	تصویر حضرت مولانا مدوح و		رحمۃ اللہ علیہ		ذکر حضرت امیر سید علاء الدین
۱۴۵	جان زرکوب معشوق آنحضرت	۱۳۹	تصویر حضرت موصوف و کشتی گیری	۱۳۹	رحمۃ اللہ علیہ -
۱۴۶	ذکر حضرت شیخ فخر الدین عوالی		بہلولان دیگر -		تصویر ہشت گشتی حضرت موصوف
۱۴۷	رحمۃ اللہ علیہ		ذکر حضرت مولانا لطف اللہ		ذکر حضرت مولانا حسین خوارزمی
۱۴۸	تصویر حضرت شیخ موصوف و		نیشاپوری رم		تصویر حضرت مولانا موصوف
۱۴۹	قلندر پسر معشوق آنحضرت -	۱۴۰	تصویر حضرت مولانا موصوف	۱۴۰	ذکر حضرت مولانا شرف الدین علی
۱۵۰	ذکر حضرت شیخ مصلح الدین سعد		دیوان رعنا -		رحمۃ اللہ علیہ
۱۵۱	شیرازی علیہ الرحمۃ -	۱۴۱	ذکر حضرت خواجہ شمس الدین	۱۴۱	تصویر حضرت مولانا موصوف
۱۵۲	تصویر حضرت شیخ و خواجہ جام الی		محمد مانظ شیرازی رم		ذکر حضرت امیر سید حکیمی علیہ الرحمۃ

صفحه	تخلص	عبارت	صفحه	تخلص	عبارت
۱۴۹	جلالت	تصویر حضرت امیر سید علی و	۲۰۳	جلالت	تصویر حضرت قیس و سیلی -
		خواجه علی معشوق آنحضرت -	۲۰۶	جلالت	ذکر حضرت خسرو شاه -
		ذکر حضرت شیخ زاده مردوم	۲۱۰		تصویر حضرت خسرو شاه مع
۱۵۰		تصویر حضرت شیخ موسون			معشوقه -
۱۶۱	جلالت	ذکر حضرت مولانا محمد تبارگانی را	۲۱۱	جلالت	ذکر حضرت سلطان محمود -
۱۶۲		تصویر مولانا می موسون و	۲۱۳		تصویر حضرت سلطان محمود دیبا
		وردیش محمدانی معشوق آنحضرت	۲۱۶	جلالت	ذکر حضرت سلطان جلال الدین
۱۵۳	جلالت	ذکر حضرت خواجه عبدالعزیز			اکبر شاه -
		تصویر حضرت خواجه موسون -	۲۱۶		تصویر حضرت سلطان سابق الملک
۱۵۵	جلالت	ذکر حضرت مولانا جده الرحمن با	۲۲۰	جلالت	ذکر حضرت سلطان محمد شاه -
		علیه الرحمة -	۲۲۲		تصویر حضرت سلطان موسون
۱۸۰		تصویر حضرت مولانا می موسون -	۲۲۳	جلالت	ذکر حضرت ابوالمظفر امیر سید
۱۸۱	جلالت	ذکر حضرت سلیمان سبط ابراهیم			اسمعیل کیلیکی -
		علیها السلام -	۲۲۴		تصویر حضرت امیر موسون -
۱۸۳		تصویر حضرت موسون -	۲۲۵	جلالت	ذکر حضرت سلطان محمود -
۱۸۸	جلالت	ذکر حضرت خاقان قیصر بهت بخشید	۲۲۸	جلالت	ذکر حضرت سخرین ملک شاه -
		خورشید آفران مشهور با و القریب	۲۳۱		تصویر حضرت موسون -
۱۹۲		تصویر حضرت خاقان قیصر بهت	۲۳۲	جلالت	ذکر حضرت ابو الفتح ابراهیم سلطان
		وقت معرکه -	۲۳۳		تصویر حضرت سلطان موسون
۱۹۳	جلالت	ذکر حضرت فراد -	۲۳۵	جلالت	ذکر حضرت بابر شاه -
۱۹۸		تصویر حضرت فراد و شیرین -	۲۳۶	جلالت	ذکر حضرت جهان شاه شاهزاده
۲۰۰	جلالت	ذکر حضرت قیس عاری	۲۳۷		تصویر حضرت شاهزاده موسون

میزان کل مجلس ۶۵
میزان کل تصاویر ۶۴

تهیید بلاغت تشیید عمده ابلاغازبده انصحا و پیر الانشا
 منشی محمد ظیر الدین خان بجا و تخلص نظیر غفره الله تقدیر
 بسم الله و بالهد و خیر الاسما ر بعد

فَبِحَبَابِ النَّبِيِّ يَبِيدُ الْمَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ
 چون الله الملك المستعان این کتاب عجیب از عجایب قدرت الهی از قبیل نعمت
 شامه حاسه الهی بواسطه مطبع وقت عام میشو و بحکم تقدیر اصل نسخه بیاض اول
 مسود و مصنف کتاب بدولت کسر و انکسار انقلابات لکنوا از خزانه مخفیة سلطین
 اووه بدست اهل مطبع افتاد که در چنین فیض عام الهی بخل روا داشتند و تنها متذکر
 بودن روایتمو و مؤلف کتاب صاحب دل اهل معنی امیر سلطان حسین زبیر و شنشاه
 بهفت اقلیم سلطان البر و البحر پادشاه اولوالعزم که بعد سکندر زووالقرنین جز او
 نشان نداده اند یعنی حضرت صاحبقران امیر تمپور گورکان سلطان ابن السلطان
 خاقان بن الخاقان بوده است جدا مجد مصنف کتاب حضرت امیر تمپور که همین
 سلطان عالم صوری بود مگر از مذاق کلام مؤلف کتاب یافته میشو و که سلطنت
 معنوی هم با سلطنت صوری جمع داشت نام کتاب

مجالس العشاق

لطف مضامین کتاب که وجدانی و روحانی است از ولایت ناطقه و اقلیم حاسه

بیرونست مابین کتاب از آخر تقریظ ظهیر که آخر کتاب است واضح می تواند شد
جان سخن نیست که عشق و عقل هر دو از ازل متضاد افتاده که گفته اند فرد

عشق و رامد ز در گفت سلام علیک | عقل برآمد ز سر گفت سلام علیک

پس درین صورت عقل و عشق هر دو با هم دیگر جمع نمی توانند شد و این خود معلوم
و ظاهر است که شرف و فضیلت و ترجیح و تسلط و تصرف و ملکیت نوع بشر بر همه بیایم
و تمام مخلوقات محض بدولت عقل است و همین عقل عین شریعت و شان انست
است هر گاه در بارگاه حضرت عشق عقل را بار نماند انسانیت و آدمیت و شریعت
که از لوازم عقل انسانیت کجا باقی ماند که مرفوع القلم می شود و تکالیف شرعی
از وساقط پیشود در زمره مجانبین و دیوانگان از بهائم پیش نمیآید و شان حضرت
عشق اینست که آنچه نافع رساند آن عشق است و دران بارگاه کبریا هم این عقل
انسانی را با زینت که گفته اند

فرد

سند عقل در صحرا می او لنگ | لباس محرم بر بالای او تنگ

زیرا که شعر

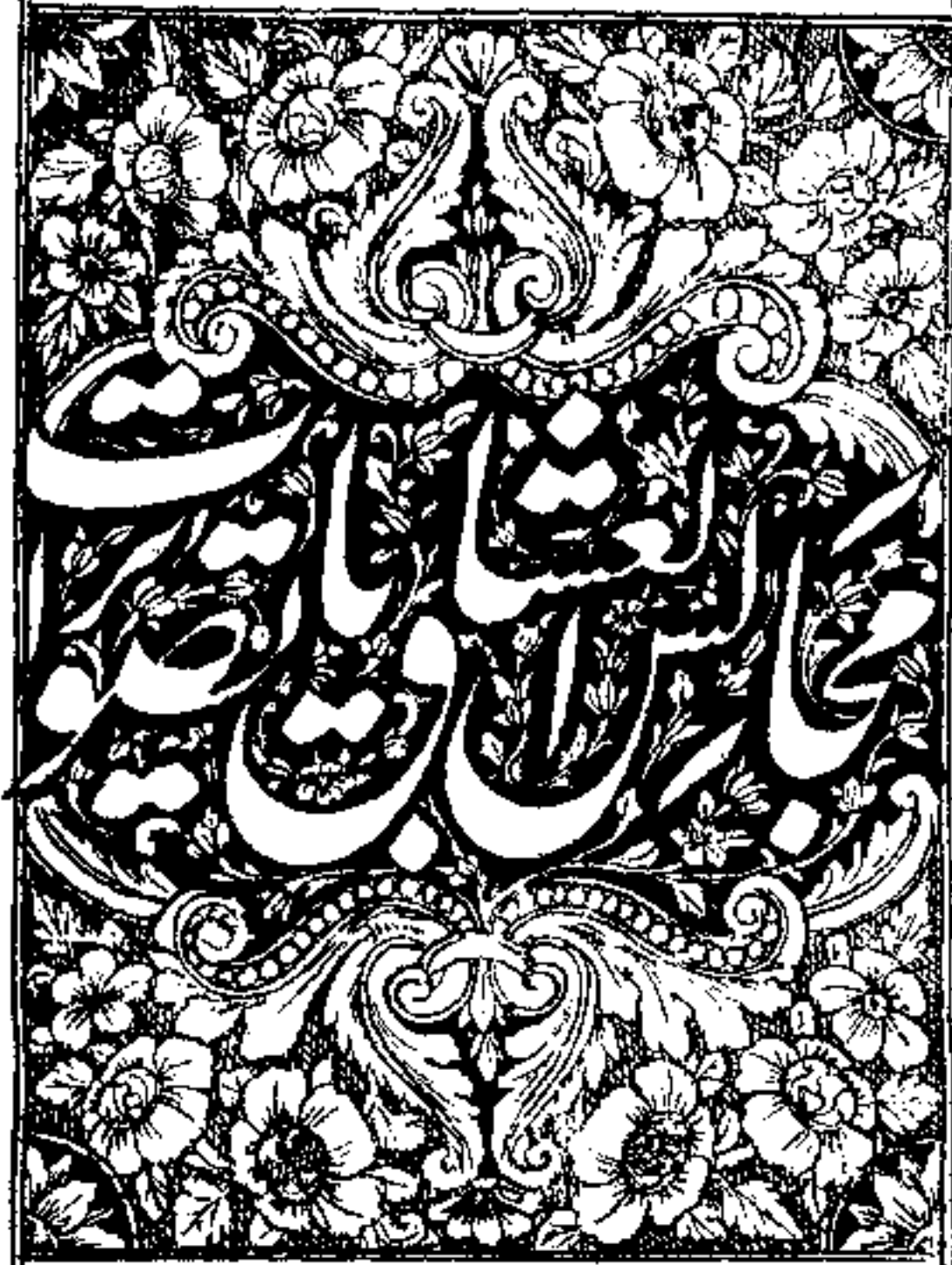
عقل انسانی پذیرای خطاست | آنچه در عظمت نیاید آن خداست

پس درین کتاب کمال چنان کرده است که عقل و عشق و شریعت و طریقت و
حقیقت و معرفت را جمع کرده صورت واقعی تصاویر کشیده

به چشم ظاهر و انموده است السلام

عَنْ صَنَاءِ كَمِيكَ وَضَائِلِ خَلَاةِ زَمَانِ
بِرِّينَ بِيْنِ بِيْنِ بِيْنِ بِيْنِ بِيْنِ

بِرِّينَ بِيْنِ بِيْنِ بِيْنِ بِيْنِ بِيْنِ
بِرِّينَ بِيْنِ بِيْنِ بِيْنِ بِيْنِ بِيْنِ

بسم الله الرحمن الرحيم

ای جمیلی که آتشفشان خست هر جا چرخ برافروخت از آتش عشقش خانانها سوخت و آس
 بیدیلی که شعله آفتاب جمالت هر کجا جلوه گر و دید زرات کائنات از مهر رویش زیر و زبر گردید شعر

در ازل بر تو حسنت ز جمیلی دم زد	عشق پیدا شد و آتش همه عالم زد
---------------------------------	-------------------------------

کجاست آینه که آفتاب حسنت عکس پذیر نیست و کوسینه که آتش عشق تو آتش در ضمیر نیست شعر

جسوه حسن تو کجاست که نیست	شیوه عشق تو کجاست که نیست
---------------------------	---------------------------

ای یک ورق از دفتر حسنت مجموعه کلماتی بهار و آبی مقامات معانی خوانت بر سر شاخی هزار رقم

ای گل جانم استبتم ز تو چهره نمای من خورشید من کرد بومی تو درین تیر خاک دیدم گلزار بد و روشنست غنچه شاخ گلستان فروز مجزه گردان گلستان تست	بیل جانم استر نم ز تو با دل خونین جگر سوخته سینه چو پیراهن گل چاک پاک در سراو آتش سودای تست هر تو در باغ شده عود سوز بیوز و دود و دل هر بلبل	هر تو ای ناله کشای چمن غنچه ز گل مشعل افروخته لاله که آرایش این گلشن تست بر دل او داغ تنهای تست این گل رعنا که بیتان تست گشته نبفت گریه بر گل
---	---	--

<p>گفته ز بس تو ذکر تو سوسن نام به خیالات تو سر زلفیت هر کف خاکی ز رهت آدمی حمد و ثنای تو سزای تو است عالم سفلی که جهانست نام رایتی از عجب بر افراخته ما و ترا هست زبان دعا روم زن اینجا تو ازین پیش لا</p>	<p>آمد چشم از سر ز کس بدر دیده که آینه روشن یوست گوش بر آواز تو در زلفت ذکر همه گرچه شنای تو است فیش شدش طارم فیروزه فرش هر علم حمد بیند آخته ما چو جانی و تو یک قطره خون بلکه قصورست بجز اعتراف</p>	<p>در هوس دیدنت ای رشک نور سوی بر آورده ز بانمش تمام گوش که سر حلقه این مخلصت هر دمی از جرعه جامت جمی آنکه سر پریش گشت خوش یافت از و رونق دار السلام ای دل ازین فرضه بجز چون باز کجا حسد دشمن از کجا</p>
<p>پس چنانکه حمد و ثنای تو مقبول تست صلوة و سلام در خور رسول تست که مجمع البحرین</p>		
<p>دری برج فلک صفا هر شیر فلک آب و گل پایه معراج کعبین پایه اشش</p>	<p>صورت معنی و عنای قاف قاب قوسین او ادنی است ثنوی شاه سر پرین الملک دل نه فلک از آتش قمرش تنی</p>	<p>بجو و فا گوهر کان صفا بحر محیط از کف جودش کنی از سر ما کم آتش و سایه اشش</p>
<p>همچنین ستایش و آرزوش جناب اوست که لائق ال و صاحب او</p>		
<p>پادشاهان عرصه ملکوت ما هر ویان احسنوا کسنی هدایت و صف این شاهان</p>	<p>که نجوم سماوات و ولایت و شمس مشارق نبوت از ثنوی باوه نوشتان جام لم زلی ساکنان طریق صدق و صفا</p>	<p>شاهبازان قرب او ادنی رهبران خس در راه نجات ربنا عافنا و ارحمنا</p>
<p>اما بعد چون ذوالجلال و الجلال را بکلم ان الله جمیل سبب و الجلال حسن بر کمال و عشق و محبت جمال صفت ذاتیست و شمع حسن او هر جا نومی دیگر بر افروخته</p>		
<p>در مصر علم یوسف بر هر سر بازاری کامی بر سر بازاریت صد خرقة بز ناری هر ذره ز خورشیدت گویایم انا الحقی</p>	<p>و آتش عشقش هر کی را طور دیگر سوخته غزل نبشته ز لیمائی بر بسته خریداری و ز روی تو در عالم هر روی بدیواری</p>	

هر گوشه چو منصوری آویخته از داری
وین نادره که ز یک گل در هر قدمی خاری

این طرفه که از یک خم هر یک ز منی مستند
تناسب بر رخ حسن اوست که عالم را صل

و اصل ساخته و تجاذب عشق او که قطره را عین بریا گردانیده کشتی هر دریای لبالب از باد و
بل من مزید و در گردن جان هر قطره رسیان سخن اقراب لیم من جل الورد لا یر المختوم وقف المکتوم

سخن اقراب گفت یعنی قطره و در پاییست
ایکه دور افتاده از خویش اگر داری خبر
گرچه عالم منظر همسای حسنی خدایت
مستی مطلق تویی دیگر خیالی بش نیست
حسن عالم گیر تو از همه اظهار کمال
با همه خوبان اگر چه حسن تو همراه بود
اینهمه آشوب و خوف در جهان از عشق اوست

عاشق و معشوق و ساقی سستی و صبا کیمیت
مشهد و مشهور و شاهد سولی و مولای کیمیت
اسم اعظم در میان جمله اسمای کیمیت
زانکه اندر نگاه تو جمله اشیای کیمیت
ینماید در هزاران آنه اما کیمیت
در حقیقت دلبر کیمای سبب همای کیمیت
گشت معلوم این زمان سرفراز و غوغای کیمیت

اگر جاوست مثل مقناطیس آهن گاه و بیجا ده از عشق اوست در جذب و انجذاب افتاده و اگر
نباتت خواه در کوه و خواه در صحرا همچون درخت نرو ماده خرمادر سر هر کدام از عشق سبزه است
و در دل هر یک از نفس خود نوعی هویت در و ادنی که حیوانیت در پی او سرگردانست بر افق برز
برآمده کو کبی درخشان اگر چه مثل سناس است بوزینه از جهان پر نور و درخشان عکس پذیر گشته اینه قلم

تعیینات جهان در میان بیم و امید
همه بر خبت خود در میان کون و فساد
کمال خاک نبات و کمال او حیوان
کمال انسان باشد بلوغ حضرت حق
بقول قاسم اگر باز دانی این اسرار

ز آسمان بزین و ز ذره تا خورشید
کمال خود طلبتند از خدای خود جاوید
کمال حیوان از انسان که اوست اصل نوید
که اوست اصل مرادات و مخلص امید
گذشت قصر جلالت ز قیصر و جمشید

اینچنانکه انسان در مراتب برزخ شامل حسن کامل رومی آورده و قبح القدس در وادی مقدس

<p>ای انالده اشجره نفس قدسیه او شنیده هر جا که هست لعه روی تو لامع است مجموع در صحیفه انسان جامع است</p>	<p>گر ویر سونات بود که صوامع است ذرات کائنات که آیات حسن تست پس بر نظری که هست آرزوی عشقش</p>
--	---

نیگذازد که روی پوش شود از از دست که عاشق است که به معشوق همه آغوش کرد و تا جمل
خود را بنماید خواهد که هر زمان خود را بطوری دیگر بیاید و سر خطه نقابی بکشاید عشوی

<p>نگور و تا سبستوری ندارد که چون خرم شود فصل بهاران ترا چون معینی در خاطر افتد کنی ظاهر گفتن یا نوشتن برون ز ذخیره ز اقیم تقدس بهر جا خاست از وی گفتگوی همه سبویان سبوح جویان بر آمد نعره سبحان ذی الملک ببخ خود شمع زان آتش بر افروخت برون آورد نیلوفر سر از آب لب شیرین بشکر ریز بکشاد ز لیخارا دامار از جان بر آورد بر برده که مینی پر دگی است بهر اوست جازا کامرانی پلانا نعلانی تا که نگوسے از و سر بر زده در تو ننوده</p>	<p>به بندی در ز روزن سر بر آرد کند شق شقه گلر ز خار که در سلک معانی نادر افتد جو هر جا هست حسن پیش تقاضا تجلی کرد بر آفاق و انفس از دیک لعه بر ملک ملک تا شدند از خودی بسوح گویان از آن آتش فروغی بر گل افتاد بهر کاشانه صد پروانه راست ز نورش روی پیش آراست دل از پروین بود و جان ز فرا جمال اوست هر جا جلوه کرده قصا جنبان هر لبر دگی است ولی که عاشق خوبان در جوت که از ما عاشقی و تدمی نکونی تونی آینه او آینه آرد</p>	<p>نظر کن لاله را در کو بهاران جمال خود کند زان آشکارا نیاری از خیال او که نشن نخست این جنبش از حسن ازل خاست زهر آینه نمود روی فک سر گشته خود را چون فلک یا ز خواصان این بحر فلک ز گل شوری بجان طبل افتاد ز نورش تافت بر خورشید یکنا به هر مویش ز مجنون خواست سر از حبیب مه کنعان بر آورد ز معشوقان عالم بسته برده به عشق اوست دل باز نگاشتی اگر داند و گونه عاشق اوست که همچون نیکی عشق ستوده تونی پوششیده و او آشکارا</p>
---	---	--

چونیکو بگری آینه هم اوست	نه تنها کج او بچیس نه هم اوست	و چون طاعت صفات خود دور
--------------------------	-------------------------------	-------------------------

آدمی پوشانیده پس بالضرورة تمیل خاطر بحسن و جمال شیوه اصلی او باشد و آنجذاب باطن جبل و کمال سیرت جلی او در هر مرتبه از مراتب وجود که جمالی بنظر او در ایدول در آن بند و در شرف تعلق

بدان پیوند و از هر سامعه هر آوازی که گوش او رسد بکلمه صحر	الاذن بعشق قبل بعین ایمانا
یعنی گوش عاشق بشویش از چشم ایمانا در خروش افتد جامی	نه تنها عشق از دیدار خیزد

بسا کین دولت از گفتار خیزد	در آید جلوه حسن از ره گوش	ز جان آرام بر باید ز دل بپوش
----------------------------	---------------------------	------------------------------

چنانکه محررین انشا خاک راه او یا سلطان حسین ابن سلطان منصور ابن بایقرا بن عمر شیخ بن تیمور

گور کار ابدان سخنان واقع است بیت	از صدای سخن عشق ندیدم خوشتر
یا و گاری که درین گنبد دوار بماند	هر آینه مدتهای بیان قصه عاشقان بیدل

و درین بنحو ای سخن نقص علیک حسن نقصن بما او دنیا ایک هذا القرآن وان کنت من قبله من

الغافلین و اول خلیجان مینو تا درین روزگار بچکم فرموده بیت	دارات شاهی که عشق می آید گوش
---	------------------------------

عشق میگویی بگو عقل میگویی خرد ترا	آفتاب احتجاب از چهره مقصود بکشود و از آن روی این مجموعه را ترتیب
-----------------------------------	--

کرد و مصحف جنش رصفه صفحه بپایور ملاحظت تدبیر نمود نظم

روح کرده در و دقایق عشق	بود چون پر ز حرف عشق و راق	جمع کرده در و دقایق عشق
نمک جن تا به عشق تسخیرت	روح در قالب تناسب بخت	نام کردش مجالس عشاق
حسن معنی بر پیر شد	انا ملج نشانه آنست	یوسف از حسن صورت انور شد
حسن صوری و معنوی زاندم	جمع گردیده این زمان با هم	آن طلب کن که هر چه هست آنست
		و اظهر من الشمس است که بر آینه

ضمیر منیر که از پر تو آفتاب غیب عکس پذیریت روشن خواهد بود که با مقتضای حی ذواتی اصلی یوسل

جلی اولی مقتضای انجام نامی کنت کنزاً محفیا فاجبت ان اعرف خلقت الخلق لا یعرف حقه

عزت عزتشان و عظم بر بانه در شبستان انزل که حکم اول مخلق الله تعالی لعقل جهت نقش شدی

هور بدایع و رنگ آمیزی نقوش صنایع تا بدستباری مهندس قضا و قدر و پیشکاری و ما امرنا الا

و اما امرنا الا

واحد قلمح بالبصر بیت

بعنان شام رابی در زردوز

علما پوشانده اند ز بخت روز

ز پیکر والا که وجود تو عین بود آن ذات پاک بر آن جوهر تابناک انداخته و آن جوهر را که کمی است
 بعقل سه صفت بخشیده که سبب آنکه دوست پیدا شده که او را بشناسند آنرا از محض موهبت خود بود
 از انانی دهشتی یکی شناخت حضرت حق جل جلاله یکی شناخت دو یکی شناختی که معدوم بود و موجود شد
 از ان شناخت که تعلق بحق داشت حسن پیدا آمد و آنرا جهان آرای خوانند که عبارتست از تناسب
 و تجاذب بلکه رویت دید در قالب تناسب و از ان شناخت که تعلق بخود داشت عشق پیدا شد
 که آنرا مهر گویند که بر خیزت میان عالمی که اقتضای عشق است تعین و تنزل و میان معشوقیت که نفس
 بتز و عین تجلیست و از ان شناخت که تعلق به نمودن ظاهر شد که آنرا در دو اندوه خوانند که در
 عالم ظهور و اظهار خلیفه عشق گشت و این هر سه صفت از یک اصلند که بنده شلخ فشب شده باشد
 سه برادر حسن که برادر کترست بر منصفه خوبی میگویند در خود نگرست خود را عظیم خوب یافت بشاشی
 و رو پیدا آمد سببی که در چندین هزار ملک مقرب را حضرت عزت در میان آن تبسم که در نشاء او خلق
 کرده بود بیا فرید عشق که برادر بیگمست با حسن نسی داشت و چشم از نومی توانست گرفت علم حسن را
 دائم اومی افراشت چون تبسم حسن بدید شوری در وی افتاد مضطرب گردید و خواست که بخود آید
 و حرکت آید حزن که برادر کترست در او و نجات در ان آویزش حضرت حق آسمان و زمین ایستاد
 چون آدم را خلعت هستی در پوشانیدند و آوازه در ملائکه اعلی افتاد که نقاش تقدیر پرگار بر تخته خاک
 نموده و صورت زیبا پیدا کرده اهل ملکوت را آرزوی دیدن او شد بر حسن که پادشاه آن بود و عمر
 کردند حسن گفت که اولی من بر کسیت که بر یاسو ابفر و تیر بر دم اگر مرا خوش آید انجا توقف نموده
 شمارا طلبم ارم چون حسن بشهرستان پیکر آدم رسید جمالی خوش و زینتگاهی دلکش یافت
 که قابلیت آن دارد که هر چه خواهند در ان می توان ساخت و بسی رایات خوبی در بر می توان
 افراخت فرود آمد و ملکوت وجود آدم را فرود گرفت چنانچه بیج جامی را در شهرستان وجود ملاز
 خود عالی نگذاشت شمس جلوه کرد و خورشید رنگ عشق شکافت عین کاش شاد زین غیرت بر او غم

عشق چون از رفتن حسن خبر یافت بر افقت حزن قصد ملازمت حسن کرد و اهل ملکوت چون گفتند
شدند از عقب ایشان روان گشتند و عشق را در هر خود ساختند سلطان وقت منصبی به هر یک از
اهل ملکوت تفویض فرموده و حسن را ناظر گردانید برایت حسن را بردوش اسرافیل نهاد و جبرئیل
را قائم مقام عشق گردانید و غزالی را بجای حسن تو است ساخته عیبت

مقل سحر است کزان شعله چراغ افروزد	برق غیرت بدخشید و جبهان بر هم زد
-----------------------------------	----------------------------------

چون بگریاس اساس بارگاہ عالم پناه حسن رسید دیدند که طاقت سلطوت تجلیات حسن از
بکیا و در خاک نیاز نمی نهادند و بزبان عجز گفتند عیبت

در ازل قبله جانها خسوم ابروی تو بود	رومی تو سوی دل و رومی دلم سوی تو بود
-------------------------------------	--------------------------------------

موضع حضرت آدم علیه السلام

ملک از نسبت آن سجده آدم میکرد	که گل قابش از خاک سر کوی تو بود
-------------------------------	---------------------------------

فسجد الملائکه کلمه جمعون الا اطمین که از روی عجب و پندار آشکار نمود و در زمین نهاد سجده

بیت از روده مرغان ملک ایزد	زن همه را آمد و سر بر زمین	بدعی خواست که آید تماشاکه راز
----------------------------	----------------------------	-------------------------------

دست عیب آمد و بر سینه نامحرم زد چون قامت قابلیت آدم بدین خلعت مزین گردید نمرود انجا

که پانصد سال اینجا باشد و بر شش بیاید بعد از آنکه بهالمش فرستادند یک قول آنست که

ریشش بر آید و قول دیگر آنکه هرگز ریش بر نیارد و اما قول اول بنا بر غلبه کردن طرف

کشتش بر جانب وحدت صحست چون آدم سر در نقاب عدم کشید حسن نخت بر بست و رو

بعالم خود نهاد و منتظری بود که کجا جای یابد که مستقر عزا و رایشاید چون دید بان او یوسف

را دید که چون آفتابی از مطلع جمال طالع گردید فی الحال بحین سائید حسن نخت بنزل او کشید

و بزبان عجز گفت عیبت	ای دل و دلدار چونت یاتم	ومی گزیده یار چونت یافتم
----------------------	-------------------------	--------------------------

توجیح مطلع حسنی من از هوای تو ستم	وز آفتاب جمالت من آفتاب پر ستم
سوی باغ چه حاجت کنونکه روی تو دیدم	مرا از سرو چه خیزد کنونکه با تو نشستم

عشق و حزن احرام ملازمت حسن بستند و از راه دریای محیط علم در کشتی طلب نشدند چون مطلوب رسیدند حسن را دیدند با یوسف نشسته و دوئی از میان ایشان زنت بر بسته چون عشق و حزن حلقه نیاز بردار میزد زود از زور و ن سر بریده پار باز جواب استغنا و ناز نشنو و ندنا میسد باز گردیده رویه بیابان حیرت نهادند و با یکدیگر گفتند که تا ما بودیم با حسن می گفتیم و میشنودیم اکنون که ما را بجز ساخت و از نزد خود دور انداختند تدبیر نیست که هر یک بطرفی رویم و از روی ریاضت بکلم تسافر و تصحوا تفحصوا سفری کنیم حزن رو بکنعان هجران نهاد و عشق راه مصر جمعیت پیش گرفت حزن را راه نزدیک بود یک منزل کنعان رسید چون از شهر در آمد خبر یعقوب شنید چون در خدمت او چند وقت بسر برد و خود را تمام بدو سپرد و یعقوب را با او موافقتی تمام حاصل گشت سجاده صبر بیداخت و حزن را سجاده نشین ساخت خود در پهلوی او نشست و بانام ادی پوست و ایم نقش سرور از لوح ضمیر میزد و دند و بدین ترانه مترنم

میبودند میت و گیران قرعه قسمت هم پیش زود	دل غمدیده ما بود که هم بر غمسم و یعقوب
--	--

هر چه داشت به حزن داد اول سواد مملکت دیده بنطوق و ابصیت عیناه من الحزن پیشکش کرد و صومعه از در و ساخت و موطن عاشقان بلا کفر و نام آن صومعه بیت الاحزان نهاد و تولیت از راه داد

بیتان سواد چشم مرا کرده قبول بشرطی	که جز خیال تو نوری درین سواد نباشد
بر دمای تو قاسم نهاد دل چکند چون	گدای کوی ترا غیر ازین نهاد نباشد

و از آنجانب عشق بقرار دیوانه وار در سر و ادی و کسار میزد و دو منزل را یک منزل می کرد تا بصر جمعیت رسید زلزله در مصر افتاد و مردم بهم برآمدند و از اطراف او درآمدند هیچ جا آرام نگرفت و مقام ساخت نشان سرای عزیز پدید چون سراغ یافت اول بدر حجره رسید چون با اطراف و جوانب نگاه کرد ناگاه نظرش بر منظر زینا افتاد دستاره دید چون ماه شب چهارده از گوشه بام حجره برآمده که ام ماه و چه ستاره پری پیکری که فنی در و صفت او گفته می شود

برای بخت خوبی آفتابی	بدندان در لب لعل ندایی	غلامان درش صاحب سزانی
----------------------	------------------------	-----------------------

عشق چون از رفتن حسن خبر یافت بر افقت حزن قصد ملازمت حسن کرد و اهل ملکوت چون گفتند
شدند از عقب ایشان روان گشتند و عشق را هر چه خواستند سلطان وقت منصبی به هر یک از
اهل ملکوت تفویض فرموده و حسن را ناظر گردانید و ایت حسن را بر دوش اسرافیل نهاد و جبرئیل
را قائم مقام عشق گردانید و عزرائیل را بجای حسن تو اسبجی ساخت بطیبت

عقل سچوست کزان شعله چراغ افروزد	برق غیرت بد زشید و همسان بر هم زد
چون بگریاس اساس بارگاه عالم پناه حسن رسید دیدند که طاقت سطوت تجلیات حسن از	بکیا و بر خاک نیاز مندی نهادند و بزبان عجب گفتند بیت

در ازل قبله جانها خسریم ابروی تو بود	رومی تو سوی دل و روی دلم سوی تو بود
--------------------------------------	-------------------------------------

موضع حضرت آدم علیه السلام

ملک از نسبت آن سجده آدم میکرد	که گل قابش از خاک سرگومی تو بود
-------------------------------	---------------------------------

سجده الملائکه کلمه جمعون الا ابلیس که از روی عجب و پندار شکبار نمود و در زمین نیفتاد و سجده

بیت از شده مرغان ملک ایچیز	زن همه را آده سر بر زمین	مدعی خواست که آید تماشاکه راز
----------------------------	--------------------------	-------------------------------

دست عیب آمد و بر سینه نامحرم زد چون قامت قابلیت آدم بدین خلعت فرین گردید نیم روز اینجا

که پانصد سال اینجا باشد در پیشه بیاید بعد از آنکه بعالمش فرستادند یک قول آنست که

ریشش بر آمد و قول دیگر آنکه هرگز ریش بر نیارد اما قول اول بنا بر غلبه کردن طرف

کثرتش بر جانب وحدت است چون آدم سر در نقاب عدم کشید حسن نخست بر پشت او زد

بعالم خود نهاد و منتظری بود که کجا جای یابد که مستقر عزا و رایشاید چون دید بان او یوسف

را دید که چون آفتابی او مطلع جمال طالع گردید فی الحال بحین سائید حسن نخست بنزل او کشید

و بزبان عجب گفت بیت	ای دل و دلدار چونت یاتم	ومی گزید و یار چونت یاتم
---------------------	-------------------------	--------------------------

توجیح مطلع حسنی من از هوای توستم	وز آفتاب جمالت من آفتاب پرستم
----------------------------------	-------------------------------

سوی باغ چه حاجت کنونکه روی تو دیدم	مرا ز سر و چه خیزد کنونکه با تو نشستم
------------------------------------	---------------------------------------

عشق و حزن احرام ما از مستحسن بنهند و از راه دریای محیط علم در کشتی طلب نشستن چون مطلوب
 رسیدند حسن را دیدند با یوسف نشسته و دوی از میان ایشان رخت بر بسته چون عشق و حزن
 حلقه نیاز برد را میدزدند از زور و سر ابرو در پار باز جواب استغنا و ناز نشنو و ندانایسد
 باز گردیده روی به بیابان حیرت نهادند و با یکدیگر گفتند که تا ما بودیم با حسن می گفتیم و میشنودیم
 اکنون که ما را بجز ساخت و از نزد خود دور انداخت تدبیر نیست که هر یک بطرفی رویم و از
 روی ریاضت بحکم تسافر و تصنیف سفری کنیم حزن رو بکنعان هجران نهاد و عشق راه
 مصر جمعیت پیش گرفت حزن راه نزدیک بود یک منزل کنعان رسید چون از شهر در آمد
 خبر یعقوب شنید چون در خدمت او چند وقت بسر برد و خود را تمام بدو سپرد و یعقوب را با او
 موافقتی تمام حاصل گشت هجاده صبر بنداخت و حزن را هجاوه نشین ساخت خود در پهلو می او
 نشست و با نامرادی پوست و ایم نقش سرور از لوح ضمیر میزد و دند و بدین ترانه مترنم

میو و ندیمت دیگران قرعه قسمت هم پیش زود | دل غمیده ما بود که هم بر غمسم و یعقوب

هر چه داشت به حزن داد اول سواد ملک و پدید بنطوق و ابصیت عیناه من الحزن پیش کرد
 و صومعه از در ساخت و موطن عاشقان بلا کفر و نام آن صومعه بیت الاحزان نهاد و تولیت از او داد

عیتان سواد چشم مرا کرده قبول بشرطی	که بزخیال تو نوری درین سواد نباشد
بدر و های تو قاسم نهاد دل چکند چون	گدای کوی ترا غیر ازین نهاد نباشد

و از انجانب عشق بقرار دیوانه وارد هر وادی و کسار رسید و بدو و منزل را یک منزل می کرد
 تا بمصر جمعیت رسید زلزله در مصر افتاد و مردم هم برآمدند و از اطراف او درآمدند هیچ جا آرام
 نگرفت و مقام ساخت نشان سرای عزیز پدید چون سراغ یافت اول بدر حجره رسید چون
 با طراف و جوانب نگاه کرد ناگاه نظرش بر منظر زینا افتاد دستار دید چون ماه شب چهارم
 از گوشه بام حجره برآمد که ام ماه و چه ستاره پیری پیکری که فانی در صفت او گفته مثنوی

برای بخت خوبی آفتابی	بدندان در لب لعل ذبابی	غلامان در پیش صاحب بزرگان
----------------------	------------------------	---------------------------

فدای را و او جان عزیزان
 کیم من تاشوم و صفای اوئی
 خیالی می پزم با گفتگویش
 ز سر تا پای آن پاکیزه گوهر
 بدوزم از خیالی حلماتش
 قدش شاخ گل از باغ فردوس
 بزیر بومی خفته از دهبانی
 ساش چشم پاکیزه ذاتی
 ز کیسودین برفت و دل نیکو
 به فرق آن پر پروی گل اندام
 نهاد او در میان فرق تارک
 بهرموی ازان زلف رس ساز
 خیال خام خالش نقش بر آب
 دو ابرویش نشان قلاب تو سیز
 چون خط استوا بر چرخ مینی
 ازان مینی نشانی داد گلشن
 و وجان از یک گریبان بزده

بوصفتش کی نمایم تیزی من
 نمایم با خیالش گفتگوئی
 شده چون منظر تپلی السرائر
 گهی گیرم ز پای و گاه از سر
 ز لعل از لشم در یوزده گفت
 رخس در زیر ابر و ماه در قوس
 بلانی بود خود پیوسته ابرو
 ز سر تا پاتمش آب حیاتی
 چون آب خضر پرویزن بر آمد
 بهم پیوسته بودی کفر و اسلام
 فرو آنچه زان ریسما سخا
 گره مشکین لباسی ریسما ساز
 بیخ هر گونه خال از شکناش
 ز باغ حسن هر شمشیر یک عین
 تو گوئی معجز شوق القمر بود
 که گشته زان نشان صد چشم روشن
 برین اوصاف آن هم صفا و نق

هوس دارم خیال انگیزی من
 گنجد در میانها و صفت پیش
 ز عکس او کنم روشن ضمائر
 چو معجز گیرم از سر تا پایش
 اشایم از لب او روزه گفت
 ز مویش ساخته ام بلانی
 بلانی گشته دیگر از سر مو
 ساش ساخت چون پرویزن
 هزاران رشته جان بر سر آمد
 بدست حسن کرد ازان تارک
 ز هر مویش شده بر باد جانها
 جبینش قرص خورشید جانها
 کواکب سوخته بر آفتابش
 بران رخسار چون خورشید مینی
 که در هر ساعت از گشت نمود
 ولی هم هست اینجا چیز دیگر
 درین ره عین معشوقست عاشق

نظر زینجا و نظر عشق بر یک خط شاعی واقع نوبت شد و نحو است سوخت این بود که پرده مویش
 میان عشق و زینجا حائل شد و اگر نه دست از کار برد و کار از دست عشق چون آتش نار و
 و اثر هر بنا صید زینجا بدید و لش فرو گرفت بایستاد و گفت ع
 زینجا استفسار نمود که چه کسی و از کجای آنی و کجسا خواهی رفت و نام تو چیست بهیست

از کجا میرسی اید دست چنین شکر لطیف	تجربا میروی ای یار بدین زیبائی
گفت مروی سرگردانم کار خود حیران رباعی	
هر روز بنزلی و هر شب جانی	چون زورق افتاده بهر دریای
از سر به بغیر دوست ناپروائی	و فی قصه طول انت طول
القصه به نقد از بیت المقدس می آیم و در محله نامراوی وطن دارم و در مرعایه سوی رسوائی	
دکان داری میکنم و متاع دکانم همه شربت و محبت و نعم و پادشاهی	هزار آتش و دوست و دانش عشق
هزار محبت در دو بلا و دانش یا	به طلب خانه براندازان میرم عمر
یعنی که ترا ای طایفه خانه بخانه	و مرا اینجا شکر آشوب میگفتند اینجا بلا شور میگویند چون در عو
باشم عشقم خوانند و چون لعجم روم مهرم نمانند علی کل حال بقول حضرت قاسم الانوار نظم	
در عدم بگذار مارا بنجیبه	نام او را کسیر و نام ما مهر
در بیابان فنا آواره	نی مبارک بنده نی مقبلی
قصه من دور و دراز است ماسه برادر بودیم در ولایت یگانگی به ناز پرورده و روی نیاز زنده	
چینا که فرموده رباعی	انجا که زهر و کون آثار نبود
موشوقه و عشق و ما بهم میویم	در گوشه خلوتی که دیار نبود
یعنی عن العالمین هم سبق بودیم و هر چه داشتیم با هم در طبق داشتیم چشم من و ایم نگران حسن بود	
و این زمان نیز نظر من در عالم خیال بر جمال اوست چنانکه خواجہ حافظ فرموده	
مست بر لوح دلم جز الف قامت دوست	چسبم حرف دگر یاد ندا داد استنا دم
قاسم الانوار ایاست	مانه امر و ز است که عشق و ولادیم نیز نیم
سالمناشد کاین سناوی را بعالم نیز نیم	آدن باز بدین عالم گو مقصود چیست
روح قدس آورده و بر خاک آدم نیز نیم	هر آه بکتب میرفتیم و همراه بخانه می آمدیم اینجا
بزد از فرقت او میوزم و در حسرت آن روزم نظم	من کسبم تا با شدم در کوی لیلی خسانه

پهلوی مجنون کاشکے بودی مرادیرانه
بنیاد صبرم بر دل و دل در میان دیوانه
تاره نیساید در دلم اندیشه بیجان
بگست چرخ آن رشته دافکنده هر جا دانه
گر دیده حال کوکین در دور من افسانه
سوز دگر بر حال اوروز می دل پروانه

چون هجر یارم و تمنی در قصد جان چون کنم
پهلوی پهلوی در تنم خواهد نشیند تا و کش
چون عقد پر دین متصل بودیم کچندی هم
مجنونم و پر خون کفن بر کند دل از جان تن
هرگز شبی آن شمع را دل بر فنامی خود نخواست
دل زینجا بر عشق بسوخت و از نشیندن

آخالی آتشی در سینه اش بر افروخت از حال برادرش پرسید گفت بیکبار آواز در وقت
ما افتاد که در عالم خاک کسی پیدا شده بود لعجب هم زمین سرت و هم آسمانی هم جهانی و هم روحانی
من آن حال را برین عرض کردم حسن رفت و آنجا قرار گرفت و ما را چون حد آن نبود که در
مقام او باشیم در کفن دل آدم با آتش کردن مشغول شدم تا آدم زنده بود من گلخن تابانی میکردم
و حمام بدن آدم به آتش من گرم میشد از خواب و بسوزی بیدیدم فاما آدم را بمن چندان کسی
نبود هر چه داشت با جوانی داشت میل نام که سبق خدمتی با آدم میبودش و در بهشت آدم را

شبیفته گندم او ساخته بود و شعر
کاش برومی زرش دانه خالی باری

آنکه در خسلد بریش بسر آمد کار سه
آدم از عالم رفت و نوبت به یوسف رسید

چون حسن واقع گشت بهمان قاعده رفت و همز انومی یوسف گردید و من و حزن از حجب
رفیقیم دیدیم که حسن از ان زیاد شده که بود مطلقا با التفات نبودیمت کردم سلام گرم و زخم بوسه برد
بسیح التفات سوی من بتلا کرد چون دیدم که هفتنامی او از ان زیاد است که ما را بخورد و دیدیم

هر یک رو بطرفی کردیم در بیان نهادیم بیت
باز گشتیم به خجالت پس سر خار دیدیم
هرگز هوای وصل تو از جان ما نرفت

چون بیدیدیم که وصل تو با می نرسد
و مع بد اچنانکه قاسم فرموده بیت
سودای سلطنت ز سر این گداز رفت

حزن کینان رفت و من باینجا آدم زینجا چون این حکایت شنید خانه دل را بر عشق پروانه

و عشق را گرامی تر از جان خود ساخت گفت بیت ما و این عشق دل با فروز که جان در جانم

با خود از دوست چه گویم که صین آنیم تا آنگاه که حضرت یوسف بمصر آمد و نقاب

عزت بکشاد آتش در مصر افتاد خبر به زینما رسید و عشق نیز بشنید عشق چون مدتی بود که این

جدا افتاده بود و در فراق او چو گویم چه پاکشید دیوانه اگر میان زینما گرفت و او را بتاشای یوسف

کشید فریاد از نهاد زینما بر آمد و این بیت سلمان خواند بیت یار بر بجز زلف بازمی کشد

در پی او میروم تا بجا می کشد چشم زینما چون بر جمال یوسف افتاد از زبان عراقی گفت بیت

همه جمال تو بنیم چو دیده باز کنم همه شراب تو نوشتم چو لب فر از کنم

حدیث عشق تو گویم سخن از کنم قاسم الا نوار بیت هزار دیده کنم و ام اگر تو انم کرد

که در جمال تو سر دیده و تاشاست خواست تا پیش رود پامی دلش بنگ حیرت در آمد و از جا

صبر بفرزید و بر خاک نذلت بی طافتی افتاد بدین ترانه مترم گردید که **شعر**

جان علوی هوس چاه ز نخدان تو داشت دست در حلقه آن لعل خم اندر خم زد

حافظ آنروز طرب نامه عشق تو نوشت که قلم بر سر اسباب دل غم زد

چون نظر دیگرش بر روی یوسف افتاد برق حسن بدرخشید و به سویدای دلش رسید یکبارگی

سودانی گشت و این مطلع رشید و طواط را خواند که بیت تا تو بر برگ سمن نقطه سو از ده

در سویدای دلم آتش سو از ده نظر بر جمال یوسف و دخت پروانه در شمع خسارش بسخت

این مطلع امیر معینی را بعرض حسن رسانید که بیت ششمی درون سینه زد دل بر فرو خستم

هر چه ز فیض عشق تو دیدم بسو خستم و این غزل را بر عشق خواند غزل در بزم غم پروانه کس دید چون من سوخته

مجنون عشقم تو دود دل گردیده بر سر موی من برق غم لیلی و شم زاندم که دامن سوخته

ما کاشته در باغ دل و بهقان غم تخم امید کس همچو من بیما صلی کم دیده خرمن سوخته

از سوزن مرگان خود گیرم که دوزم سینه یا ده چون کنم با چاک دل چون جای آرزین سوخته

از دست بسدا و خزان و زور بد عهدی دهر
در سیندهات گراخگری یا بی فغانی دل گور

دل لاله را در بزم گل بر حال گلشن سوخته
دیوانه بیچاره در کج گلشن سوخته

چون یوسف عزیز مصر شد و خبر بکعبان رسید یعقوب و فرزند ان با حزن راه مصر جمعیت پیش
گرفتند چون بر یوسف رسیدند و آن خورشید چشید است را بر تخت سلطنت حسن تمکینه زوده بدین
عزیزی بدیدند همه روی بر زمین نهادند حضرت یوسف گفت این تاویل آن خواب است
که دیده بودیم که یا ابی انی رأیت احد عشر کوبا و اشمس القمر ایتم فی ساجدین در همان
حضرت یوسف از یعقوب پرسید که عشق چه کس است و حزن کیست چون میدانست که در فراق
او عشق و حزن با جان یعقوب چه کرده اند یعقوب در جواب یوسف تا حال خود را بدالات
التزامی اعلام یوسف کند گفت عشق بر عشقه است و آن گیاهی است که عشق پچانش گویند
که در باغ پیدا آید و بر درخت پیچد و جمله درخت را فرو گیرد و چنانش میفشارد که نم در شاخ و برگ
درخت نماند و هر غذایی که بواسطه آب هوا بر درخت میرسد بتاراج میرود او را خشک گردانند

عشق مارا کرد خالی خود بجای ما شست

پر شدیم از عشق حق فی مغرماند اینجا نه پوست

بچنان در عالم بشریت در حقیقت مقصوب لغات که آن بجهت اقلب پوسته که از زمین ملکوت
برآمده و این جبهه اقلب دانه است که باغبان ازل و ابد از انبار خانه الارواح جنود مجننه
در باغ ملکوت قل الروح من امر قبی نشانده و بخود می خود پرورش آن داوه که قلوب اعباد
بین الاصبغین من اصابع الرحمن قلبها کیف یشار و مد و آب علم و من المار کل شیء حی
بأسیر ان لربکم فی ایام و هر کم لغات از زمین بین الله بدین حیه اقلب میرسد و صد هزار
شاخ و برگ و حافی از و سر میزند و فجوای انی لاجد نس الرحمن من جانب الیمین عاشقان
استشاق در و اسخ آن نسوات ینمایند که الا فقر ضوا الی ایت تا محمد گفت بر دست صبا

ازین آمد بن بوی خدا لطیف
شک این حد نباشد نکمت کیسوی اوست

بوی جان می آید از با و صبا این بوی بوچه پوست
پوست بود وقف شدن از سر محبوب ازل

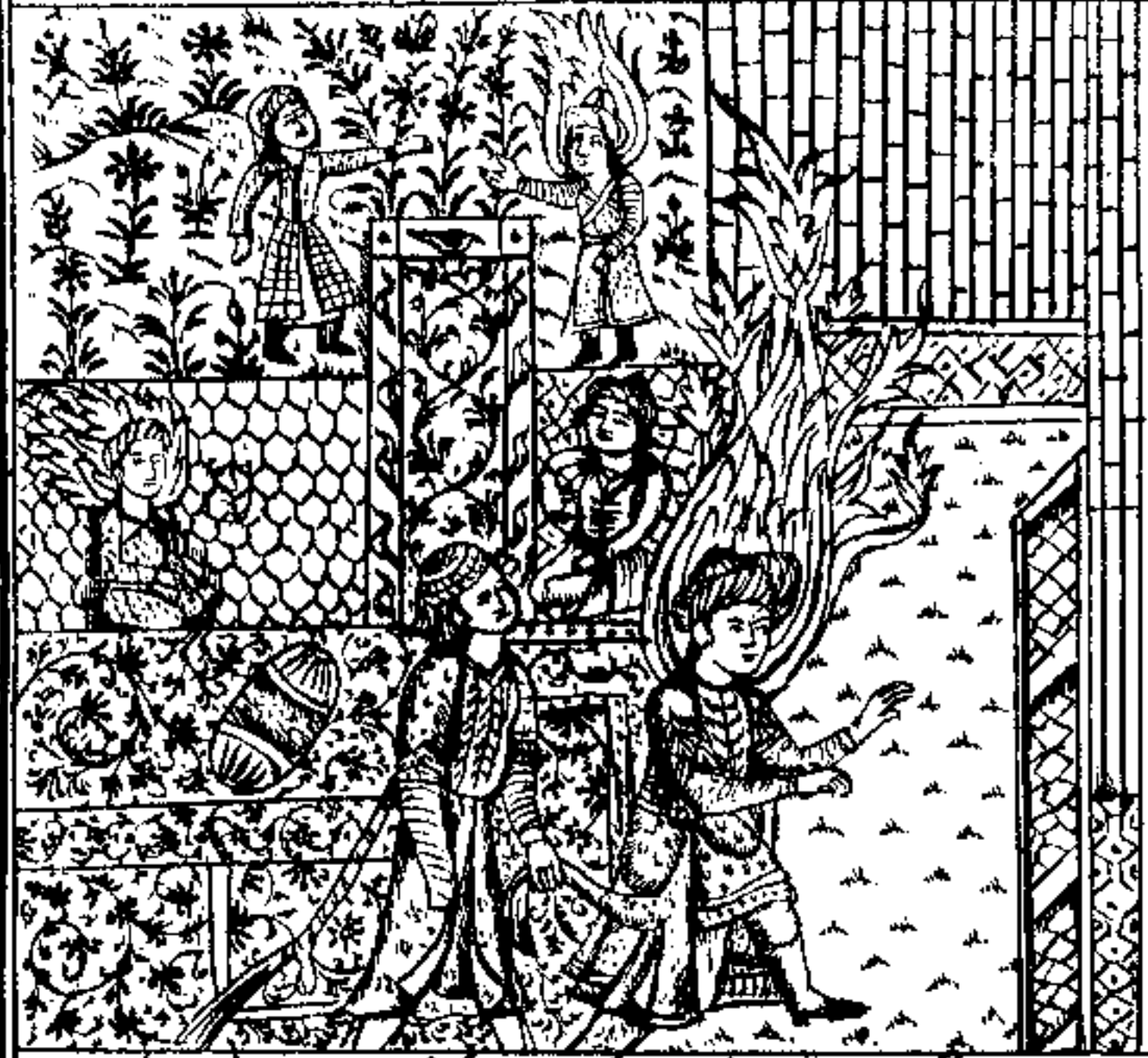
انگیز چون آینه با ذرات عالم رو بر دست	و آن جبهه انقلاب که از اکره طیبیه خوانند	
<p>بعد از آن تربیت شجره طیبیه میکرد و موسی در وادی مقدس طومی از آن شجره نفس قدسیه در کوه طور صدامی انی انا الله میشنو و از آن شجره در عالم کون و فساد عکسی افتاده و بطل موسوم شده و او را بدن میخوانند و درخت منتصب القامه میگوبند و چون این درخت بالیدن آغاز کند و به نشو و نما در آید عشقه عشق سر از گوشه بر آورد و در وید و نم شربت در و نگذار و چند آنکه بیخ او بسته شود آن درخت را ترگرد و ازینجا است که امام احمد غزالی گفته</p>		
رویم چو بید زرد آن سبز نگار	گفتا که در گوصلم امید مدار	زیرا که تو ضد ماشدی در دیار
توزنگ خزان ارمی و ما زنگ سار	پس آن عشق هم در خانه زینجا و هم در خانه یوسف برای خود	
<p>سنازل ساخت هم آنجا میبود و هم اینجا و امکان ارد که بی عشق مجاز کسی تحقیق رسد که البماز قنطرة الحقیقة و عشق و طبع موزون لازم نشاء ولایت است و بکلم و ما علنا ه اشعر و ما یغنی له انیا چون صاحبان تکمین اند و شعر گفتن اظهار عشق کردن چون در مقام تلوین است لائق شان از بیانیست بد بخت حضرت حق تعلیم رسل نکرده آنکه بران قادر نبودند پس آن عشق ظاهر که از نشامی زینجا سر بر زده بود عکس عشق یوسف بوده باشد حضرت مجاز</p>		
بمشتوقی بر آمد آخرش نام	که آمد در طریق عشق صادق	بصدق آنکس زد در عاشقی گام
حضرت مولوی مخومی	هر که او در عشق صادق آمده	که نام بر سرش معشوق عاشق
حضرت عطار	انگه عاشق دیدیش معشوق دان	بر سرش معشوق عاشق آمده
یک عشق عاشقان تن نه کند	عشق معشوقان خوش و فرزند	گو نسبت است هم این و هم آن
<p>آن حسن عالم افزو زینجا حکم این بیت شیخ عراقی که طیبیت روی بروی تو میجوایم و نمی بزم</p>		
بر به خلق جهان کرده در این از	یوسف را در خانه برود و در با بست و بفرخت خلیط روی برود	
انوشیت حضرت جامی	در و جز عاشق و معشوق کس	گر زنده شخه و سید عیس نے
رخ معشوق در پیرایه ناز	دل عاشق سرود و عشق پر داز	هوس را عرصه میدان کشاود

طمع را آتش اندر جان فداوه
 به شیرین نکتہای دلپذیرش
 به آب دیده گفت آن سرقدرا
 ولی یوسف نظر با خویش میداشت
 مصور و دید با او صورت خویش
 از انصوت و ان صرف نظر کرد
 بهم آن هر دو گل خسار دیدی
 ز لیخا زان نظر شد تازه امید
 ز چشم دل بخونباری درآمد
 بحق آن خدائی بر تو سوگند
 به زیبا پوش سرو جامه دست
 به شکین نقطه ات بر رو گل رنگ
 به استغنایت از بود و نبودم
 بدل عمریت تا داغ تو دارم
 به بوی رونق باغ و لم شو
 جوازش داد یوسف کاپی کرد از او
 بسا ویرا که خوشتر باشد از زود
 ز شو تم جان رسید بر لب امرو
 که با وقت هرگز اندازم اینکار
 مراد خشک نی آتش فداوه آ
 بیار بشمن یکدم آبی

ز لیخا دیده و دل مست جانان
 خزان بر دتا پامی سر پیش
 که ای گل رخ بروی من نظر کن
 ز هم فتنه سرور پیش میداشت
 زویبا و حیرت افکنده بستر
 نظر گاه خود از جامی دیگر کرد
 فرودش میل از ان سوی لیخا
 که تا بد بروی آن تابنده خورشید
 که امی خود کام کام من و کن
 که باشد بر خداوندان خدا تو
 بان مولی که سیگونی میانش
 بشیرین خنده ات از غنچه رنگ
 که بر حال من بیدل بنخشا
 هوای بویی از باغ تو دارم
 ز قحط سحر تو بس نا تو انم
 که ناید با تو از حور و پری یاد
 ز لیخا گفت که تشنه مجتاب
 نیارم صبر کردن تا شب امرو
 زبان در بند دیگر زین خرافات
 تر با آتش من خوش فداوه آ
 مزن بروی کارم دست و پا

نماده دست خود بر دست جانان
 به لایمی سر ریسه کند خود را
 به چشم لطف سوی من نظر کن
 به فرش خانه سر افکنده پیش
 گرفته یکدگر را تنگ و بر
 اگر در را او گردیوار دیدی
 نظر بکشا و بر روسه ز لیخا
 به آه و ناله و زاری درآمد
 بوصل خویش در دم را دو کن
 به جاد و رنگس مردم فریت
 به آن سر می که میخوانی و دانش
 به استیلا می عشقت بروم
 ز کار مشکلم این عقده بکشا
 زمانی مرهم داغ و لم شو
 بخش از خوان صلیت قوت جانم
 مکن تعجیل در تحصیل مقصود
 که اندازد بفرود خورون لب
 کی آن طاقت مرا آید بیدار
 به جنب از جا که فی التاخیر آفتاب
 ازین آتش چو دو دم است
 که خواهم کشت از دست تو خود

<p>بشیرت دستم اندر گردن آویز بود خون منت عالی بگردن روان میخواست گیردش دست گشاد از هر روی راه گردنش اشارت کردش گوی با گشت بدو در آخرین درگاه پیوست</p>	<p>و گرنه برشس از منجز تیرین زینجا در تقاضا گرم و پخت هر یوسف بر کشاید بر بدست بهر در کادمی بی در کشائی کلیدی بود بهر فتح در مشت پی باز آمدن دهن کشیدش</p>	<p>نیاری دست اگر بگردن من نمی انگیزت اسباب توفیق بجهت از پیش و شد بر گام تریش پریدی قفل جانی پرده جانی زینجا چون بید این از عقبت ز سومی پشت پیرهن در پیش</p>
---	---	---

<p>زینجا دهن یوسف گرفته بر زمین افتاد و زبان به زاری بگشاد و این مطلع فغانی را خواند</p>		
<p>دستم نمیرسد که در آرم بگنجد</p>	<p>دست من شکسته بسکین بود</p>	<p>عسرل</p>
<p>در واکزانش من بگدخت سنگ خارا</p>	<p>در دل نکرد اثر هم آن یار بی وفارا</p>	
<p>بر خاک نامرادی افتاده ام بدین روز</p>	<p>رحمی بماند او را صبر سے از و نه مارا</p>	

هر چند خون دل ز اور گوشه با پوشم
بر خاک راه ننگند زینسان قصایم
معلوم شد که جز مرگ امروز چاره نیست

هر ویده کند باز حال من افکارا
می بود بی وفائی هم نیکد رخصارا
با داغ او فغانی عشاق بی نوارا

حضرت جامه
زنان مصر از آن آگاه گشتند
زبان سر زش بر وی کشاؤ
چنان در مغز جانش جا گرفته است
که رود در بنده خویش آمد اورا
همانا پیش چشم او نکو نیست
ز ما دیگر کجاست تماشستی
روان فرمود چشمنی ساز کردند
سزارش ناز و نعمت در میان
بیک کف کز لکی در کار خود تیز
پی صفر ایان در مان نافع
چرا دارید زینسان تلخ کامم
پدیدارش مرا معذور دارید
همه گفتند که همه گفتگوئی
کشد بر فرق ما از ناز و امان
زینجا و ایبر اسویش فرستاد
به پیش قدر عنای تو ایتیم
بپای خود زینجا سومی او شد

زینجا را چون شکفت آن گل راز
ملاست را حواله نگاه گشتند
هر شد فارغ ز هر نسگی و نامی
که دست از دین و نش اگر گشته
عجب کجکان غلام از روی کفورت
از از و خاطرش ریل اوست
زینجا چون شنید این و هتازا
زنان مصر آواز کردند
نهاد از طبع جیلت ساز پر فن
بدیگر کف ترنجی شادی انگیز
بدیشان گفت پس کامی نازینان
به طعن عشق عسمرانی غلامم
اجازت گر بود آرم بروش
بجز وی نیست ما را آرزوی
بریدن بی زش نیکو نیاید
که بگذر سومی ما می سر آزاد
بقول دایره یوسف بر نیاید
در ان کاشانه همز انومی او شد

جانی شد به طغش لبیل آواز
به هر نیک و بدش در پی قنای
دلش منتون عبرانی غلامی
عجب گمراهی پیش آمد اورا
ز و سازی و هم پیش دوست
گران و لبرگی با نداشت
فضیحت هست آن نار هتازا
چه چشمنی بز نگاه خسروانه
ترنج و کز کاکت دست هرن
ترنج زنگ او صفرای فاقع
به بزم نیکوئی بالانشینان
اگر ویده ز وی پر نور دارید
بدین اندیشه کروم ز منموش
بفرماتان برون آید خرامان
نمی برو کس تا او نیاید
برون نه پاکه در پایی تو ایتیم
چو گل افسون او خوش بر نیاید
بزاری گفت کامی نور دو دید

بج

تسای دل محنت کشیده
 فتادم در زبان مردم از تو
 بنزدیک تو بس بی اعتبارم
 شد از انفاس آن فسوگر گرم
 چو سرو از حاله سبزش بیاراست
 میانش را که با مو همبری بود
 زهر چو سپهریزارش لطف ظاهر
 ردالی از قصب کرده حامل
 کنیزی از پیش زرش عصابه
 بدانسان هر که دیدش چاکت و
 که از هر صفت کاندیشم فرون بود
 زمان مصرکان گلزار دیدند
 ز نام اختیار از دست شان رفت
 چو هر یک اوران دیدار دیدن
 ترنج او جباب جوی خون شد
 بدل حرف فامی اورم کرد
 چو دیدندش که جزو الاکریت
 کز ویم سز شمسار انشانه
 بخلوت محبان با هم نشینند
 ز شاخ عیش گلهامی ربوندند

ز خود کردی سخت امید دارم
 شدم رسوای میان مردم از تو
 مده زین خواری و بی اعتباری
 دل یوسف به بیرون آمدن نرم
 فرو آویخت گیسوی معسبر
 ز زرین منطقه زیورگری بود
 با نعلینه از دور و گهر پر
 به تاراش گره صدفان صدل
 یکی شش کعبت از نقره خام
 سخت از جان شیرین دست خود
 ز خلوتخانه آن گلج نرفته
 ز گلزارش گل دیدار چیدند
 ز زیبا شکل او حیران بانند
 تماشه ترنج خود بریدن
 موضع یوسف و زینجا
 یکی بر ساخت از کف صنفه سیم
 بر آمد بانگ از ایشان کین سیم

به نو میدی فتاد آخر قرارم
 گرفتیم آنکه در چشم تو خوارم
 ز خاتونان مصرم شرمساری
 پی تزمین او چون باد بر بخت
 به پیش حله اش چون عنبر تر
 بسر تکج مرصع از جواهر
 برو بسته دوال از رشته در
 به تیش داورین آفتاب
 بسان سایه اورا گام بر گام
 نیارم پیش ازین گفتن که چون بود
 برون آمد چو گلزار شکفته
 بیگت دیدار کار از دست شان رفت
 ز حیرت چون تن بجان بانند
 ازان خون کوز انگستان بر شش
 یکی از تیغ انگشتان قلم کرد
 کشیدش جدل از سرخی چو قیوم
 زینجا گفت هست این آن گمان

چون بدتی برین حال گذشت عاقبت الامر بوجوب فرموده او نظر
 برومی غیر مشکین پرده بستند
 بسی بر بزم شان سنبل سمن سخت
 بسی با یکدیگر زینگونه بودند
 مگر کی عاقبت بر بلع شان سخت

چون حضرت یوسف را فرمان رسید که از دار فنا بدر بقا پیوندد و درخت بر بندد و چنانکه هم او فرمایند

بگفت جبریل حاضر و آشتی سپی
 روان آن سبب بوسید جان او
 زینجا گفت این شور و فغانست
 بسوی تخمه رو کرد از سخت
 چو شنید این سخن از جویشتن رفت
 ز یوسف کرد اول پیشش آغاز
 زبان پر از نوای بیسنواتی
 ز ظلم آسمان منظر میبین
 وفادار او فاداری نه این بود
 که بیرون نماید الا از گل من
 همان بهتر که اینجا پر کشایم
 برای خود عماری را بسیار
 ندید آنجا نشان آن گوهر پاک
 ز شک لعل در گوهر گرفتش
 به چشمان خود انگشتان در آورد
 دو بادام سیه بر خاکش افشاند

که باغ خلد از آن میدهت زری
 چو یوسف از آن بوجان برآمد
 پر از غوغا زمین و آسمانست
 و دواع کلبه تنگ جهان کرد
 فروغ تیر پوششش از بدن رفت
 جز این از وی خبر بازش ندادند
 بدو میگفت از دواغ جدائی
 بریدی از من و یادم نکرده ای
 بر یاران شیوه یاری نه این بود
 نه جانی راه رفتن کرده ساز
 بیک پرواز کردن سویت ایم
 بیک جنبش از آن اندوه خان
 بجز خریشته از خاک نناک
 چو در دستش از حد بردن شد
 دوزخس را از زنگسدان در آورد
 بجاکش وی خون آلود نهاد

چو یوسف را بدست کن سبب نهاد
 زبان حاضران افغان برآمد
 بدو گفتند کان شاه جوان سخت
 وطن بر اوج کاخ لامکان کرد
 ز فوط ضعف چون آمد بخود باز
 که همچون گنج در خاکش نهادند
 بیای کام جان محرومیم بین
 بدیدار ز خود شادم نکرده ای
 عجب عاری شکستی در دل من
 که آنجا هیچکس آید کسی باز
 بگفت این و عماری دار را خوا
 بر عتقگاه یوسف شد روان
 ز رخسار چو زور زگر نقش
 بر رسم خاکبوسی سرنگون شد
 چو آن سکین تا بوش جدا ماند
 پس کیننی زمین بوسید و جان او

چون این واقعه پایه با حادثه یوسف و یعقوب انضمام یافت حدیث عمرایشان اتمام پذیر
 حسن و عشق و حزن سرگردان و حیران بماند و بجای اشک خون از دیدگان افشاندند چنانکه

هم او فرموده خطم
 بشتندش دیده شک باران

هر آن نوحه که بنویسند او کرد
 چو برگ گل ز باران باران

همینکه دند آنها با و و صد درد
 هر سه بر او رکنج زاویه خفا

و بتناز کلیم او بار و سر کشیدند یکبار چنانکه صاحب گلشن قدس سر فرموده است منظم

مجلس المشرف

ملاحظت از جهان بی مثالی	ور آمد سپهر زند لا ابالی	به شهرستان نیکوئی عجز و
همه ترتیب عالم را بهم زد	غلغله و دبدبه عظیم در عالم افتاد	حسن و عشق و حزن از
ز او بی غمبول سر بیرون کردند	و غبار آن کثرت و از دو حام اندکی کم شده بود	و دیدند
که ملاحظت با هزار حشمت است	بهرت هم بوجوب فرموده مشارالیه نظر	گهی بر رخس خوبی شسوار است
گهی با لطف تیغ ابد است	چو در شخص است گویندش حلا	چو در لطف است گویندش فصاحت
بنی و شاه و درویش تو انگر	همه در تحت حسن او خسر	حسن و عشق و حسن او را
نی شناختند هر یک به تخمین قیاس سخنی میگفتند ناگاه عشق را الهامی رسید و بسپرد و لا		
ملاحظت پی برد می شنیدم که آهسته آهسته با حزن می گفت هم بوجوب فرموده مشارالیه نظر		
درون حسن وی نیکو آن است	نه آن حشمت تنها گوی آن است	جز از حق می نیساید لرزانی
که کس نیست شرکت در خدائی	از آن روی همه سر بر قدم ملاحظت نهادند	و پیش او در زمین افتادند
و استند عالموده او را بنحانه حسن فرود آوردند و خود را بنده و ارب و سپردند تا هنگامی که تبار		
صبح سعادت محمدی و آفتاب عالم تاب احمدی از افق عالم قدس لامع و طالع شدن		
و ملاحظت و عشق و حزن متوجه سر اوقات اجلال جلال آنحضرت گشته ملازم کریاس است		
شدند هر که امر را در محلی لائق مقامی مقرر فرموده و نقش بیگانگی از لوح قابلیت ایشان		
بزود و تا ملاحظت عین حسن و عشق عین حزن گشت ظاهر ایشان باطن ایشان و باطن ایشان		
ظاهر ایشان گردید ملاحظت در منظر انبیای دیگر نهان بود و اینجا عیان شد چنانکه تا هم		
فرموده است بیت	با همه انبیا آمد در خفا	ظاهر با مصطفی خسر در عشق
کوس ختمیت بر بام ذوقش فرو کوفتند و شایسته جمعیت بر سر بارگاه حشمتش زدند و کتابه ایوا		
شاهنشاهی پیش نوشتند غزل	ای کوس کبریای تو در لامکان زده	عشقت بغیرت آمده و قمران شده
و می آتش سرای تو در ملک جان زده	چیران شد از تو امیر اشراق آن جمال	
آتش میان خرمن صاحب دلان زده		

<p>عقلی که در صفات تولد بیان زوده چشمیت به غمزه ره صد کاروان زوده زان پس هزار نعره بامید آن زوده تا در طریق عشق نباشم زیان زوده تا از شراب شوق تو رطل گران زوده</p>	<p>رویت ز لبعه پیشه و کاروان شده ایک ناله زود شوق و لم تیر غمزه خور و هر روز درد و سوز و لم رازیا ده کن بر خاسته ز فکر حبه ان جان فاسمی هر گاه سهیل حسن از شرق صبح سعادتش</p>
---	---

طالع شدی و از برای تناول از صحت آفتاب جمالش سوره و آئین برآمدی مخاطب
بخطاب مستطاب شد یا احمد گردیدی و از عالم قدس این حدیث شنیدی نظم

<p>روحی فدایک ای صنم لطیفی لقب کس نیست در جهان که ز حسنت عجب نماند هر کس نیافت جرعه از جام و حسل تو نکذلف تو شبست فاخت آفتاب چاشت رفتن بسر طریق ادب نیست در رهت دل باد منزل غم و سر خاک مقدمت مطلوب جامی از طلبم گفته که چیست</p>	<p>آشوب ترک و شور عجم فتنه عرب ای در کمال حسن عجب تر ز هر عجب زین بزم گاه تشنه جگر رفت و تشک لب و لیلی و اضحی ست مرا و روز و شب ما عاشقیم و مست نیاید ز ما ادب کاین موجب شرف بود و مایه طرب مطلوب او همین که دهد جان درین طلب</p>
---	---

و هر وقت آفتاب ملاحظت که آن معینی سنت و رای حسن که بواسطه قلبه احکام و وحدت سلطنت
و ملاق از اوراک عین بصیرت که مدرک خیات اشیاست و بغایت باریک و نازکست
و محقق آنرا جز بیدیه شهود که بکل وحدت حقیقی کتمحل باشد اوراک توان کرد از افق سپهر
سرحال و ظل وحدت حقیقی آن حضرت بفقوای حدیث اناطع من پوست برآمدی منق
رانی فقدر برای الحق و من لطف الرسول فقد اطاع الله بر خود خواندی این مطلع حسن گفتی مطلع

<p>انا طع که حدیث تو در انواه انداخت</p>	<p>قصه یوسف مصری همه در چاه انداخت</p>
--	--

و هر محل که قلم عشقش در ملاحظه افقادی روح القدس در صورت و حیه انگلی از برای تسکین او

فرو دادی و مضمون آیت فاوجی الی عبده ما اوجی بدو فرو دمی آوردی و چون بازی گشتی

و آنحضرت از بخود می مقام لی مع الله وقت لایسینی فیه ملک مقرب

ولابی مرسل بخود می آمدی	کلینی یا حمید امیر دمی
-------------------------	------------------------

و هر وقت طوفان روح خون در جوشش و خروش می افتاد می ارغنی یا بلال می گشتی
و هرگاه شجره نفس قدسیه اش از اصل طینت قابلیت وحدت جمعی او که ظل وحدت
حقیقی است شمره حسن ملاحظت و عشق و حزن با هم بر آوردی که شعر

محمد دارای قاسم تر مطلوب جان آمد	ولیکن مشهد موسی نظر اندر شجر کریم
----------------------------------	-----------------------------------

و مشهد ختمیت که معراج و بی فتدی نکان قاب تو سین او ادنی است انجیات تنه گشتی
والسلام علیک یا انبی شنیدی هر آینه در آنوقت جانب ظلمانی چراغ دلش را که بقاعده
کثرت منی گشته چون عین جانب روحانی نورانی او گردیده و تمام روح شده آینه گیرد

بود چنانکه عطار فرموده است

بیت

ولی جان روی آینه ست روشن
یکی باشد اگر صد سوی گردد
سوی معراج شد با این و با آن

چو پشت آینه از تیر گه تن
چو پشت آینه چون روی گردد
مجد را چو جان تن بود و تن جان

صاحب گلشن

که آن معراج دین را پایه شد
که از هر نخل و نخلت مصطفی بود
ندارد سایه پیش و پس چپ و راست
بزیر پای او شد سایه پنهان
ز سه نور خدا نخل است

ز خود هر دم نخلور سایه شد
زمان خوابه وقت استوا بود
بنخط استوا بر قامت رهت
بهست او چو شیطان شد مسلمان
ندارد سایه کو و او در سایه سیاهی

حضرت مولوی صاحب ثنوی میفرماید که وزی در سر میدان شمس تبریز که هنوز من اورا نمیشناختم عثمان مرا گرفت
و سوال کرد که مرتبه محمدی بلند ترست یا مرتبه منصور و بایزیدی مرا ازین سوال چنان
آمد که دو دیبانه از زمین برآمد و با آسمان رسید که اطباق سموات از هم فرو ریخت گفتم در پیش
عجب سوالی میکنی محمد کجا منصور و بایزید کجا هیات هیات گفت پس چو نست که کی میگویی
انا الحق و آن دو میگویی سبحانی ما اعظم شانی و حضرت محمد میگویی که ما عرفناک حق معرفتک
و ما عجبناک حق عبادتک گفتم کاسه قابلیت منصور و بایزیدی تنگ بود به اندک شرفی
از سر برد رفت و قلزم قابلیت مصطفوی را گنجایش آن بود که از نخلخانه فیوضات الهی

لطمه قاسم شد از شراب ازل مست لم یزل
یکه از بوی در دوشش غافل آمد
یکه از نیم جبره گشته صادق

هر چند شراب نامتناهی ریخته می پر نشدی
بل من مزید می زند از جسد باقیات
یکه از رنگ صافش ناقص آمد

یکے از یک صراحی کشته عاشق
 سے و نخواند و ساقی و خسار
 ہے در یاد دل رند سر افراز
 منتبتش بزبان شیخ عراقی میفرماید
 ذرات کاینات اگر گشت منظر
 اشباح انس چیت نگه ارپیکر
 کان کریم شمر از لطف گوهرم
 و پیش آفتاب ضعیب منورم
 گر پرده صفات خود از هم فرودم
 آن آب چیت قطره از حوض کوثرم
 یک نغمه است از نفس روح پرورم
 در من بین که مجمع بحرین اکبرم
 بل اسم اعظم حقیقت چون بگرم

یکے دیگر فرود پرده پیکبار
 کشیده جملہ و مانده دهن باز
 از نیجاست که زبان هر پیش در بیان
 خورشید آسمان ظهورم عجب مدار
 ارواح قدس عیت نمودار معینم
 بحر محیط رشح از فیض فاضلم
 از عرش تا بفرش همه ذره بود
 روشن شود ز روشنی ذات من جهان
 آبی که زنده گشت از و خضر جاودان
 وان دم کز وسیع همی مرده زنده کرد
 بحر ظهور و بحر بطون و قدم بهم
 فی الجمله منظر همه اسماست ذات من
 و چون عشق مجازی که عبارت از افراط

محبت است و آئینه نمایش عشق حقیقی است جز از حسنی که ظاهر در منظر انسانی باشد که پر تو
 حسن مطلق است صورت نه بند و خواه آن منظر وجه باشد یا دلبری عدیم اللحمه نظر

گفت دلدار و آئینه رخسار من	بند اینگری گفتش آرمی بجزا
خدای در دو جهان دوستدار صورت خود	برغم که نظران بنده باش و کار خدا کن

و آئینه دل او موهوب است بهت لایعنی از حی و لاسالی و لکن لایعنی قلب عبد المؤمن

که ام دل منظم	آن دلی گوشت ناپروای دل	شد رستی غرقه دریای دل
آن دلی که آسماننا برتست	آن دلی که بر جان پر گوهر است	هر آئینه جز بصورت حسن تام

که منظر انسانیست متفرق نگردد زیرا که نشاء عشق و محبت جز مناسبت نیست پس آئینه اول

انسانی را که محیط همه است لائق صورتی تواند بود که جامع جمیع مراتب حسن و کمال باشد
و اگر نیک نظر کنی نمود بود که خود با خود عشق باز و با غیر سپردار و

رباعیات

چشمش زنگر که مست لبهای خود است خود بین پوشوم شست اگر پرچشم	خود ساقی لعل فسح افزای خود است چون می بنم که در تماشای خود است
که همین عشق مجازی باشد که از غلبه صورت معشوق که آینه جمال حقیقی است چون یقین عاشق را بسوزد و بی مزاحمت غبار اختیار اعتبارات و حجت نبیات خود بخورد عشق بازمی کند حقیقی گویند و بهرام و حالی که بسبب اعتبارات از حقیقت متمسک گشته باشد چون قطع نظر از اعتبارات کند غیر حقیقت نماند پس خود عاشق باشد و خود معشوق لیلی عاشق خود است و معشوق خود و همچون در میان بخورد	

رباعیات

گفتم که کراے تو بدین زیبائی هم عشقم و هم عاشق و هم معشوقم	گفتا خود را که خود منم کیتائی هم آینه هم جمال هم بنیائی
گفتم هزار دل ترا دارم دوست گفتم کجاست راه وصال از که بیت	در خنده شد از ناز که این شیوه نکوت فرمود که ای دوست هم از دوست بدوست
بجهنم و جیهنم چه اقرار است دو عاشقند و دو معشوق در کین مکان	بزی پروده مگر خویش را خریدار است ولی تصور اختیار محض پسندار است

نظم

عشق مجازی که شود غرق حسن صورت محبوب تجسلی کند	برق زند شیشه برق حسن قبله همچون رخ لیلی کند
چون شود او غرقه حسن تمام	گرد و ازان روی محبت بنام

<p>محو شود و شاید ما و من دل بکشد در سهستی قلم دیدۀ دیگر شود از دیده باز چشم دوم عکس رخ این تمام خودش در آینه خود آینه گر دیده خود و عکس خود دیده خود</p>	<p>بهر محبت پوشود موج زن کو کبۀ عشق بر آرد علم مخض حقیقت شود آنکه مجاز دیده اول رخ خود بین بدم ناظر و منظور خود و خود نظر آینه و مردکس دیده خود</p>
---	---

ولهذا آینه بدی و حضرات اولیا

لطم

<p>لوح خوان سراچه قدسی خوطه خواران بحر سجانی پیش بینان باز پس مانده دوست نا دیده دل براده بست زهر فرقت چشیده چون یعقوب فارغ از جنت و گذشته زنا گشته آزاد و همچنان بنده</p>	<p>محرمان سراچه قدسی پادشاهان تخت روحانی شاهپازان در قفس مانده می نخورده شده بومی مست بار محنت کشیده چون ایوب جان انا الحق زمان و تن بر دار بن و بیخ خیال برکنده</p>
--	--

مجلس اول

حضرت امام جعفر صادق علیه الصلوٰة والسلام که انسان لعین حقیقت ایشان اقتباس نور
از مشکوٰة حقیقی کرده بجهت شایده پر تو حسن مطلق نظاره جمال دلربایان موش میگرداند و مرغ دل
در اوقات مختلفه از دانه های خالی دلربای ایشان قوت لایوتی همیای ساخته از آنجمله
چون طوفان محبت زور آورده بنطوق و فارت التوراب محیط عشق از عین جعفر که در میان

پر گوهر بر جوشید و بجائی رسید که بزبان حال از زبان قاسم الانوار میسر بود	
باز دست عشق عقلم را گریبان بیکشد	باز جان را بر سر بر غر سلطان بیکشد
لابن الفارض	
هوی عبرت نمت بر جوی نمت	سجرت ادوا مالی او دست
ادامی که چه میگوید بزبان فنا فی میفر باید ربانی	
که اشک شو و شعله فروزدل من	که آه کند زیاده سوز دل من
القصه گشت در دلبه در مانم	امروز مباد کس پروزدل من
لابن الفارض	
فلو فان نوح عن نوحی کا دمع	و ایقادیران انجیل کلوعته به
رباعی سحریت ولم که بوی خون آید از	صد شعله بر دمی فزون آید از و
صد بار چو آب و آتش نوح و خلیل	تا چشم بهم زخم برون آید از و
عشق آنحضرت دست در گردن حسن امام جابر جیان کرد و مادر او را به عقد نکاح خود در آورد	
و بتربیت او مشغول شد و در فضل و کمالاتش بر تیره رسانید که اقصای لو کشف الفطار ابدید	
و تفصیل علوم بتخصیص حکایات چنان شد که آنچه حکما در کتبش چندان بوده آن	
و حکمت او بیان توانسته اند کرد و بجا بلایت قایل شده اند جابر حکمتش را گفته	
موضع حضرت امام جعفر	
و امام جبان	
روزی سرگربیان تفکر فرورده بودند متامل شده حضرت امام جعفر پرسید او	
آمده پرسید که در چه کاری عرض کرد که میخواهم که تحقیق کنم که از چرند و خرنده	
و چرنده کدام بضر می نهند و که ام بچه می آورند امام فرمود که محتاج بدین مقدار	
فکر نیست بنویس که گوش هر حیوان که مرتفع است بچه می آورد و گوش هر کدام که	

بینه می نهد ذکاک تقدیر العزیز العظیم ما را با آنکه خرنده است
 چون گوش منخنس است و بسرا و سپید و بینه می نهد و گوش خفاش با آنکه پرنده است چون
 مرتفع است و بسرا و سپید نیست بچه می آورد و تفصیل علوم امام جعفر صادق از شرعیات
 و حکایات و جفر زیاده از آنست که در چیز بیان آید در تاریخ شده احدی و حسین و مائده از
 هجرت رحلت نموده در گورستان بقیع مدفونست

مجلس دوم

مرکز و اوره نون انظر و مایطرون شیخ ذوالنون از کمل او یا بوده روزی در اشامی سیر بکنار جونی رسید و
 بجدید وضو مشغول گردیده مشاهده فرموده که عقربی در غایت اضطراب اینطرف آنطرف
 میند و در ناگاه ضغدی از آب بیرون آمده آن عقرب بر پشت او دوید و ضغدع آب با آمد
 و او را از آب گذرانید و عقرب از پشت او خود را بینهخت و در آن شد شیخ با خود گفت که در
 ستری هست از عقرب که دم روان شده به درختی رسید و بدید که جوانی است لایعقل در غایت

زیبائی در سایه آن درخت غلطیده و استغراق کرده از نیطون عقربی زرد و از انظر
 ماری سیاه متوجه اویند شیخ با خود گفت که اگر معلوم شود که بقصد او میروند و ضرری نماند
 که بد و رسانند بدفع ایشان مشغول شوم ما را از انظر و عقرب از نیطون اتفاق بهم
 رسیده اند کز دم بر سر مار و دیده و نشتری فرو برده فی الحال ما بر خود چسبیده و مرده
 و کز دم از همان طرف که آمده بود باز گردید و بهمان کیفیت بجا و نت ضفدع از آب گذشته
 حضرت شیخ عاشق شده و بیکبارگی از دست رفته گفت آئی در اول که اینجالت مشاهد
 کردم گفتم که این شخص یکی از اولیاست که بدین نوع حضرت حق نگهدار اوست در ثانی الحال
 مشاهده کردم چون غم خورده بود و حیران مانده ام از اینجالت جواب آمد که مگر لطفت ماهین
 نگهدار تو انگران اعمال ست سوگند بعزت و جلال احدیت که درویشی و توانگری اگر قصد
 عالم عشق کنند در دست درویش بهیروی باشد نیم سوخته و در دست توانگر چراغی باشد
 بر آفرودتبه نسیم عنایتی که از مشرق عشق و شمال حسن لا تقنطوا من رحمة الله یوزونیم سوخته
 درویش را بر آفرودت و چراغ توانگر را بنشانند بر دند شکستگان ازین میدان گوی بیت
 نه همه زهد مسلم میزنند هیچ در درگاه او هم میزنند حضرت رسالت فرموده که
 بسیار کسان عمل اهل بهشت کنند ایشانرا بهشت برند چون بجهت رسند باز گردانند و بدو
 برند و بسیار کسان عمل اهل دوزخ کنند از دوزخ باز گردانند بهشت رسانند به بیت

<p>کسی کو افتد از درگاه حق دور که آدم را از ظلمت صدمه شد اگر آینه دل راز دوست</p>	<p>حجاب ظلمت او را بهتر از نور ز نور ابلیس طعون ابد شد چون خود را بنید اندر می چه سود</p>
---	---

شیخ از آن حالت برگردان جوان میگردید و اشعار میخواند و مضمون آنحال را باز میسراند
 ناگاه آن جوان از خواب بستی در آمد و نظرش بر حضرت شیخ افتاد و بغایت شرمسار شد
 زبان بعذرت بکشود شیخ فرمود که تو چه خبر داری چون آن جوان کیفیت استفسار نمود شیخ فرمود

در میان خاک خون گردان
 سنگ کی آن لعل آتش گون شده
 ریگ گشته و آنه تسبیح آب
 آنکه تاجش آتش است تخت آب
 گاه در سجد فدا ده گاه دیر
 گوی چرخ فلک گردان از
 بر فراز طارم دنیا شست
 هر شبی تا صبح دم در جستجوی
 کرسی قدش دو دم مستغرق

ظلمه زره گشته سرگردان او
 تا که در خون نشسته از غمش
 خاک در سو دای او بخورد و خواب
 روز و شب در جستجو با می بود
 در هوایش گشته آتش برق بر
 بحر برکت نقد دل آورده پیش
 آن فرشته کش بسی فرو بهاست
 خاکد ان دهر در چنگال او
 وان دگر آتش سپی یک پزیر

که آن آفتابی که در هوای عشق
 کوه را در لاله پنهان چرخش
 در غم او کوه را دل خون شده
 باد همچون آب غلطان سوسو
 بر او بر آب و آتش ز منظر
 بر خدمت چرخ را خم نشسته پیش
 تا به غیب از شرق سرگردان از
 خیره شمر هر یک پری از بال
 از برای او بود تسبیح گوی

متصل فی این برش با آن کر و ایش اوقات صرف نحو آن چونکه فارغ میشوند از ذکر او خواه بند و طور و خواهی ترک او	لیک با هم هر دو چون شیر و شکر جلوه گر بر کسے نور آن دگر بار و گیر می فتد در فکر او حد او گویند و مدح او همه	گاو ذاکر گاو گشته محو آن زیر ایوان سوم طاقش مقرر چارمین و پنجمین و هفت و شش نیست خالی هیچ جا زین زمره
--	--	--

بدین نوع از نور افق که ممر نزول فیض فرشته هندی طور که از عناصر بجای خاک از طبائع
بجای سودا و از عناصر بجای خار سیاه افتاده زحل را گردانیده و ممر نزول فیض فرشته
ترک و ش که از عناصر بجای آتش و از طبائع بجای صفر او از مواد بجای عقیق زرد
افتاده مریخ را ساخته و ممر نزول فیض فرشته با فرو بها که از عناصر بجای آب و از طبائع
بجای بلغم و از مواد بجای صندع افتاده مشتری را گردانیده و ممر نزول فیض آن فرشته
یک بان از آتش و یکی از برف که از عناصر بجای هوا و از طبائع بجای خون و از مواد بجای
انسان واقع شده یعنی آن جوان عطار در ساخته و ذوالنون را کیفیتی تشابه الاجزا
گردانیده که از امتزاج عناصر حاصل شده و بزنج موسوم گشته که نفس ناطقه اینجا عمارت
از دست و بجای آفتاب افتاده و لند مقارنه عطار در با آفتاب واقع شده و بروست
آنحضرت توبه کرده و یکی از هفت تنان گردیده چه این قاعده مقررت که هر منظری که هست
ترتیب از اسمی میباید و عمل بر طریق او میکند فاما موانع وصول بدرجه کمال بسیار است
مثلاً در فصل بهار اسمی حمد و معاون حرارت هوا بود در رسانیدن اشجار بجمال از بار و
اشمار اسمی دیگر که در آنوقت تقویت برووت میکند سر راه بران گیرد و معاونت سر مانع
و آن از بار و اشمار را در باید و به عکس همچنین حضرت حق ملائکه را بر عالم موکل گردانیده
پس ملکی که ترتیب منظری میکند ناگاه ملکی دیگر که در آنوقت در فعل اقوی است منع عمل
اول کند و بتربیت او مشغول گردد و او را طوری دیگر سازد و از ان جمله ملکی که زحل ممر
نزول فیض است میجو است که آن جوان را تربیت کند در صورت بار سیاه در آمده خواست که

اور از خمی زنده و رقیقه حیات را از و قطع کند یعنی حرارت عشق را از نشأه او سلب نماید و بمقام
 بی آتشی که فی الحقیقه عبارت از است رساند ملکی دیگر که میخ ممر نزول فیض اوست در صورت
 عتربی ظاهر شده همچون آتشی معاونت ملکی دیگر که زهره ممر نزول فیض اوست بدو رسید
 و منع عمل اولین که طبیعت مرگ داشت کرد پس آن جوان که در بدن انسانی بجای روح حیوانی که در
 محل او واقع شده افتاده آینه شیخ واقع شده که در پیکر انسانی بجای روح انسانی که در
 و باغ است افتاده پس بچنانکه اشعه روح انسانی مادام که از آینه روح حیوانی برنگرد و عکس
 در صورت نخواهد بست و ادراک حاصل نخواهد شد و صفات سبعة بوتیه سمت خلوص خواهد یافت
 همچنین بحکم المومن مرات المومن تا آن جوان آینه عشق شیخ خواهد گشت حقیقت عشق بطور
 نخواهد رسید این است حقیقت عشق شیخ بران جوان و عهد کردن و این است حقیقت یکی از
 هفت تنان شدن و الهه علم بخلق الامور و تاریخ سند احمدی و تین و مائه وفات کرده
 محاسن سوم تیر عظیم سپهر سلاطین عالم ابراهیم ادهم کنقیش ابوالسحاق و نسب ابراهیم
 بن ادهم بن سلیمان بن منصور بلخی است در ریاضات و مجاهدات و کشف و کرامات مشهور جهان
 و مذکور به زبانت در محلی که بقه الاسلام مقام دستگیر سلطنت او بود و شبی بر بام قصر

آن شاه سردیر فقر و سلطان اناج
 از بام سرای دل که قصه شایسته
 فرستاده که معلوم کند که چه کس است دیدند

خوابگاهش آواز پائی شنیده رباعی
 چون کشف شدش حقیقت حق تبسام
 بشنید صدای فادخلوا باسلام

شخصه اجنبی بر بالای قصر ایستاده چون از احوال پرسیدند گفت شتری گم کرده ایم بجز
 سلطان فرمود که شتر را بر بام می طلبی مردی سرشته عجیبی گفت که کار تو ازین غریب تر و
 عجیب تر است که خدا را می طلبی بر بالای تخت با این همه سباب سلطنت از اسپ و شتر نخت
 و نخت ازین سخن و غده در خاطر سلطان پدید آمد و متامل و متفکر گردید صبح آرزو که
 بارعام شد شخصی باشکوه در میان اقوام انبوه از گرده راه پیش تخت شاه آمد سلطان فرمود

که چه میخواهی گفت لفظ میخواهم که درین رباط فرود آیم که همراهم من در عقب اند چون برسند
 سلطان گفت این خانه من است رباط اینچنین نمیشد گفت پیشتر از آن بود فرمود از آن پدرم
 گفت پیش از آن فرمود از آن پدر او گفت آن پیشینان که با رفتند فرمود ایشان چند روز
 در پناه نشستند و بعد از آن رخت بر بستند و حضرت قاسم الا نوار حسب حال ایشان فرموده

هر یک دوسه گامی بدو دیدند و رفتند | گر مرد خدا بود و گرسنت هوا بود

گفت رباط اینچنین باشد که یکی می آید و یکی میرود این سخن گفته و برگزیده و برتی از
 عالم غیب در وادی دل سلطان از آن درخشیده و بهیچگونه تسکین حرارت آن نمی شد
 جهت دفع آن غم و الم غم شکار کرد و آهویی را جدا ساخته به تیر گرفت آهویس نگاه کرد و بزبان
 حال گفت که ترا برای همین کار آفریده اند که مرگت گردانی این او هم را از شکار ازین خطرات
 و تنگ بسیار در پناهال درمی بروی او کشا و شد و فی الحال از عقب آهوی گشت مصراع

این سرنازک بین شیر شکار آهویس | خانه دل را از تاج و تخت خالی ساخت و

خود را از آب بینداخت بشان خود رسید که گو سفند آن میچرا نید تاج مرصع و جامه زربخت
 را بدو داد و گو سفند از ابد و بخشید و جامه شهن طاقیه ندین او را پوشیده و از بهت بلند گفته

رباعی یارب خرد را من از زانی آ	و اخلاص ندر این ارزانی آ	تاج و کمر و تخت بسطانان ده
خاک در خود را من ارزانی آ	و چون شب در آید و در میان کوهی افتاده	
زیاران منقطع وز دوستان و	غریب و عاجز و بیمار و مجبور	نیک محرم که با او را گوید
زمانی از غم دل باز گوید	فقیر و بیکس و محسوس و فلک	زبیداری شده مانند زنار
نه یاری فی دیاری فی مکانی	نه جسمی و نه روحی و نه جانی	همه درد و همه سوز و همه غم
بین چون او افتاده این دم	یا دیاران قدیم تجویض آنکه آرام دل و موبس ندیم او	

بوده و مدتها بود که کفلی غریب داشته ناله میکرد و بهای های میگرفت و میگفت بیست

یارب که میرود دل ناتوان ما | پیش حبیب قصه در دهنان ما | اگر با عصمت برای او گفت بیست

ز بجز دوستان خون شد رهن سپینه جان من | فراق هشتیان سوخت مغز استخوان من

چون یک زمان از اشتغال ناره حزن و اندوه بسوختی و در بدم از آه و دردناکش مجر سپینه
برافروختی باز در پامی فقرش در جوش آمدی و آبی بر آتش زومی و میگویند چون از بلخ عودت
نمود او را پسری شیر خواره بود چون بعد بلوغ رسید از والده اش پرسید که پدر من کجاست
مادرش کیفیت باز نمود و گفت میگویند که این زمان در کوه معظمه است پسر را چون آرزوی
دیدار پدر بسیار بود با اتفاق مادر غزیت نمود و منادی کردند که هر کس را او اعین حج است او
و راه حله میهم کو قدم در راه نه چهار هزار کس بزاد و راه او غزیت کردند چون مقصود رسید
در حرم جمعی درویشان را دید پرسید که ابراهیم او هم را شناسید گفتند شیخ ماست و طلب همیم
رفته چون آرزوی دیدار پدر بسیار داشت تحمل آتش نبود که صبر کند که پدرش از صحرا
باز آید بر اثر او به صحرا رفت پیری دید پشته میزیم گران بر پشت بسته می آید گریه بر او
مستولی شد اما خود را بر و ظاهر نکرد و آهسته از عقب او میرفت تا آنکه میزیم را با باز از پشت
و بفرودخت و نصفی بهامی آنرا تصدق کرد و نصفی را مان ستانید و جهت درویشان
آورد پسر منزل آمد و شرح حال با درگفت و روز دیگر بطواف آمد و در شناسی طواف
بر پدر سلام کرد و ابراهیم نیز در او نظر کرد دیاران ابراهیم را عجب آمد چون از و بکرات
شنیده بودند که در صاحب جمال نظر کنید که مباد افتراقه وقت بازار و چنانکه حکیم سنائی

گفته **طلبیست** | **شکر در بهستان که آخر کار** | **نگرستن گریستن آرد با**

چون از طواف فارغ شدند گفتند رحمت الله یا شیخ ما را فرمودی که در بیج امر و نظر کنید
و تو امروز در غلام صاحب جمال نگرستی چه حکمت است ابراهیم گفت چون از بلخ می آمدیم
پسری شیر خواره داشتیم چنین دادم که این آن پسر است روز دیگری از یاران ابراهیم بسیار
خافند بلخ رفت خیمه دید از دیار زده و کرسی زرین ننازه و آن پسر نشسته و قرآن میخواند
و میگفت آن درویش رخصت طلبیده در رفت و پرسید که پسر گیتی گفت من پدر را

نیدانستم مگر وی روز نیدانم که اوست یانه وی ترسم که اگر سپهرم بگریزد که او از ناگرمیست
 پدر من ابراهیم او هم هست و ما در هم آمده است درویش گفت بیاید تا شمارا پیش او برلم ایشان
 با درویش روان شدند ابراهیم در رکن بیانی نشسته باز خود را دید که با ایشان می آید چون
 نزدیک ابراهیم رسیدند زن فریاد برآورد و پسر را گفت پدر تو نیست مادر و پسر و یاران
 همه در فغان شدند پسر را دید ابراهیم جوانی آنچنانکه جامی از و داده نشانی غنومی

و آمد از درش ناگه جوانی
 همایون سپهری از عالم نور
 ربوده سر بسرسن جمالش
 به آزادی علامش تازه شمشاد
 فروزان لمعه نور از چشیش
 بکحل زگش از سر مه ناز
 ذقن چون سپی از غنجب مطلق
 بگل خال رخس از شک و غم

چه میگویی جوانی نه که جانم
 باغ خلد کرده غارت حور
 گرفته یک بیک غنچ و دلالتش
 کشیده قاتش چون سر آزاد
 مه و خورشید را رو بر زمینش
 ز مرگان بر جگر پاناوک انداز
 ز سبب او خسته آبی معسوق
 گرفته آشیان ز غمی باغی

ابراهیم او را در بر گرفت و بانگ دل از دین برگرفت گفت ای فرزند بر کدام دینی گفت بر دین مصطفی صلی الله
 علیه و آله و سلم گفت الحمد لله تعالی پس گفت قرآن دانی و چه خوانده بعضی پدری ایند پدر از ان خوشحال شد نظر

بروی او پدر چون دیده بکشاد
 جمالی دیده از حسد بشر دور

ز یک دیدارش افتاد آنچه افتاد
 ندیده از پریشانی شنیده از حور

با خود ابراهیم گفت پیش از آنکه گرفتار شوی از ایشان جدائی اختیار کن برخواست که
 روان شود ایشان فریاد برآورد و ندونی گذاشتند ابراهیم دست دعا برآورد و گفت
 الهی اغثنی در حال پسر جان بداد نظر

چو آن زیبا جوان را جان برآمد

ز جان حاضران افغان برآمد

موضع ابراهیم اوهم و پسرا

زبس بالا گرفت آواز فریاد	صد اور کسب دفریوز افتاد	چنین کردند مردان زندگانی
زکار افتاده بشنو تا بدانی	بیت سالکان دانند و میدانند	تا فانی عشق با مردان چه کرد

میدان گفتند یا ابراهیم آنچه حالت گنت اورا چون در کنار گرفت مهر او در دم سراسی عظیم کردند آمد که یا ابراهیم

نه معنی مجتنب معنی نیست	مار انوای حلی بعام درکش	کاند ریکت ل دو دوشی ناپوش
-------------------------	-------------------------	---------------------------

یعنی از دل برین کن غم دنیا و آخرت رخا نه جامی نخت بود یا جمال دست حضرت قاسم الانوار همین معنی است

خانه و اپرداز از غیر حبیب دور انصافست یارده دله مصرع دلدار یکی ذول کبی یاریکی

گفتم یارب العزة مرا فریاد رس اگر محبت او مرا از محبت تو بشغول خواهد کرد یا جان او بردار

یا جان من چه دانستم که این دعا در حق او مستجاب خواهد شد

بنجاک افتاده سرو میمبر را	تخت از دور چرخ ناموافق	چو مادر آنچنان دید آن پسرا
بران آتش که درشت پنهان	رهی بکشاد از چاک گریبان	گریبان چاک ز چون صبح صادق
فزون شد آتش سوزنده ندم	بناخن زخما در روی میکند	ولی زان راه در جانش بر دم
بهر یون گزان چشمه روان کرد	سمن را جلوه گاه از خوان کرد	برای چشمه خورجی میکند
		بهینه از تقابن سنگ میزد

<p>پس آنچه بر رخ گل رنگ میزد بسوی فرق نازک بردنجه</p>	<p>ریم آنجا عشیق تریمیرست ز زور نجه اورا ساخت نجه</p>	<p>دزین بر لاله نیلو فرهی رست ز ریجان سردستانز یک کرد</p>
<p>بچیدن نباتانز آنگاک کرد</p>	<p>پس بدان شکل در پیش مانده و پدر از پیش رفته در عالم مثال</p>	
<p>این چند بیت آن صاحب کمال میخواند غزل کس با او در جهان چون من گرفتار اینچنین آه من چون میزیم بخت آنچنان یار اینچنین من چه دانستم که خواهی شد مستمکار اینچنین</p>	<p>این نم یارب بدو عاشقی زار این چنین فی زبختم روی یاری فی زیار امید لطف دل ندادم تا ندیدم از تو صد لطف و کرم به یکبار خبر فوت آن پسر بان چهار هزارم</p>	
<p>که در قافله بودند رسید همه سرهای برهنه و سینهای چاک خاک بر سر در و ریختند از پر وین شزه پاره پاره جگر چون ریزه انگر بر ریختند و بنوحه هیات زنان می گفتند غزل</p>		
<p>یا و با و ایدل که وقتی نو بهاری داشتیم حسرتا که عرصه شطرنج این کند بساط روزگار بی وفا از ما بودش ورنه ما</p>	<p>دیدم بر راه سمنده شسواری داشتیم ما همین یک شاهزاده یادگاری داشتیم با وصال روی او خوش روزگاری داشتیم</p>	
<p>و در میان این غوغا ما در نیز جان بسیر و خست پهلوی سپرد نظم خوشا عاشق که چون جانش برآید</p>		
<p>هوای وصل جانانش برآید همیکو دند نوحه نوحه گمرا نور دیدند بهر شمش و ست بسان غنچه کر شاخ سمن ست به پهلوی پسر در خاک کردند</p>	<p>حریفان حال اورا چون شنیدند بسان نوحه گران سپهر را بشتندش ز دیده شک باران برو کردند زگاری کفن خست ندیده هرگز این تشاکس از مرگ</p>	<p>فغان و ناله بر کردون کشیدند چو ساز نوحه را آهنگ شدت چو برگ گل ز باران بهاران ز گرد و فرقتش رخ پاک کردند گره یابد صحبت جانان پس از مرگ</p>
<p>ابراهیم گفت تا عیال خود را چون بیوگان کنی و فرزند خود را بجاک نیاری و شب بر خاکدان چون سگان نجسی طمع ندارد که در صفت مردان نشینی این بگفت و ناپیدا شد شعر</p>		
<p>ماگم شدیم در طلب حی لامیوت</p>	<p>از سا بکان ره ندید کس نشان ما</p>	

بعضی گویند در شام فوت شد در ایام سنه ست و ستین و مائت و بعضی گویند در شهرستان لوط
غاری بود در انجا ساکن شد گفت ازین غار بوی غاری می آید که در نیشاپور در آن غار میوم
انجا در تاریخ سنه این و ستین و مائت و فات کرد

مجلس چهارم

قاری سوره سجانی و تحت نشین قسیم با اعظم شانی و در آشام بزم مل من فرید سلطان با نیرید نام
او طیفور بن عیسی بن آدم لبطامی است میگویند که از اول حال که در می بروی او از غیب کشف
و جهت طی و اوی مقدس طوی عشق قدم در راه نهاد و منزل اولش تکیه انجبار بود و مقام دوم خطیر ابر
و در سر که ام یک روز قرار گرفت بعد از آن در مدت عمر از نزهت نگاه شطار قدم بیرون نهاد

قاسم ازین می بخود میا که در یغ است

و هم قاسم الانوار در شان حضرت سلطان فرموده است

مست حق بود آن گزیده نژاد

مست رفت از جهان کون و فساد

ایضاً فی شاه

سید هر و ان دین طیفور	آنکه در عهد خویشتن بد فرد
در شریعت رسید راهی یافت	در حقیقت رسید ره گم کرد
راه گم گشت و راه هر و هم گم	گم کند راه خویش اینجا مرد

کسی سوال کرد از ابو موسی که این حضرت بچه عمل بدین مرتبه رسید گفت او را این
دولت عملی نبود بلکه حضرت حق از محض عنایت خود بدو ارزانی فرمود و بیست

این عنایت ازلی بود که ره بر رسیدیم

وین هدایت ابدی گشت که رویت دیدیم

از اول حال ملاحظه نمای که پدر او در سایه دیواری بر کنسار جویی که آب بیرون

می آمده خواب کرده بود و چون بیدار شد سپی بروی آب از باغ بیرون

می آمد چون هوا گرم بود و دمان او از حرارت خشک شده سبب ابر گرفت و قدری از آن

خورد و بخاطرش گذشت که بی رغبت صاحب باغ مناسب نبود که چیزی ازین سیب تناول نمود
 بدرباغ رود و بعد از رغبت خاطر از ان فراغ حاصل کن چون بدان قیام نمود
 کسی که در باغ بود گفت که من باغبانی بیش نیسم خداوند باغ در بغداد است بدین
 نیت غنیمت بغداد نمود و خانه آن عزیز را پیدا ساخت کیفیت مال را بدو گفت
 آن شخص چون آثار بزرگی و تقوی برنا صیبه او مشاهده کرد گفت مراد خرسیت
 گورو کرد و شمل و برگشته بخت ابد و ازل چنانکه بچاکس او را خواستگاری میکند
 اگر تو اش برنی قبول میکنی ترا بجل میکنم تنفکر گردید و یک روز صلت طلبید و با خود
 گفت و شنید که او که اگر چنین صورتی اختیار کنی در عذاب افتی و اگر اختیار کنی
 استرضای خاطر او چون شود آخر الامر خاطرش بران قرار گرفت که قبول کند
 و عذاب آخرت نکشد در نفس الامر خود این دختر جمیل بود چون عقد نکاح در میان
 ایشان واقع شد آن عزیز را گفت که در وقتی که مرا بدین امر ترغیب میکردی عیبی چند
 شمردی و گفتی که این دختر بدان متصف است بیچ یک واقع نیست حکمت در گفتن سخن که
 مطلقاً وجود نداشته باشد چیست گفت غیر واقع نیست گنگی و کرمی و کوری و شله او
 بدان معنی است که آنچه نباید گفت نگوید و آنچه نباید دید نمی بیند و هر چه ناشنید نیست
 نیشند و بجان که نباید رفت نیرود و پیر بایزید سلطان ازان بغایت مسرور گشت
 و بعد از چند وقت حضرت سلطان بایزید استکون شد و از عدم بوجود آمد تفکرهای
 که والده او چه پرہیزگاری بوده و او از چه نطفه حاصل شده پس بدانکه حضرت حق را
 با او نظر است و او را بدین عالم برای کارگلی آورده و دانه معرفت خود را در زمین دل
 او پرورده و در اول جوانی و طبعیان حقیقی خضروید بن شیخ احمد بن خضروید که از
 کبار شایخ بلخ است و در خراسان مثل او در آن زمان کم بود عاشق شد و چون آن
 جوان از روی صورت و معنی در حد کمال بوده و منطوق این بیت که شعر

جان دل ما عاشق آن صورت و غنیمت

چون صورت زیبای تو در حد کمالست

هر روز عشق آن حضرت در تزیاید میشد و حضرت شیخ فخرالدین و در رساله فصل در اظهار

از جالت می شکیب دل
 حلقه در گوش عاشقان است
 از وصال قد تو اسی دلدا
 موی فرق ترا ز موی میان
 مانده زان غمزه در شکفتمن
 برگ گل از لطافتش غلست
 ای غم تو مجنا و دل من
 دایما بسته بلامی تو باد
 دل بار فراغت از جاست

آن حال شکل با هزار عجز و دره دل خبر داده است شعر
 عشقت ای شوخ میکند پیوست
 در و ما غم گیسیت از سووا
 فرق کردن چشم و سر تو ان
 سوخت مارا چو موی برتش
 لبعلت که روح بخش دست
 صید عشق تو شاهبازانند
 تا دلم هست مبتلا می تو باد
 و گرم قصد جان کنی شاید

سیر و عقل و می فریب دل
 عکس سر پیوست ای بت عنا
 نیست جز گیسوی تو بر خوردار
 موی زلفت فراز بارض خویش
 ست بیمار دست مرد افکن
 عاشقان تو پاکبازانند
 وز و و عالم غم تو حاصل من
 دیده را دیدن تو میسپاید

زندگانی من بجانانست
 عجز من بین دعای من پدید
 خون شان بر تو همچو شیر حلال
 گریه خوبی و ما ضعیف و فقیر
 بر دل جان عاشقان می بخش
 این چه لطفت اینچه زیبایی
 از حالت نخل شود خورشید
 در نیاید کمال بیانی
 نیست بی روی تو عرائق را

آتش عشق در دل ما جوی
 میتوانی بر لطف دستم گیر
 فارغی از درون صاحب او
 ثابت ای خور زوزه باز گیر
غزل
 بیم آنست که غم عشقت
 گرتو برقع ز روی بکشائی
 شقطع میشود زبان مرا
 بیش ازین طاقت شکیبائی

عاشقان ضعیف را و اجوی
 عاشقان از جان گرفته طلال
 مکن ای دوست هر چه توان کرد
 رخ باینما و جان می بخش
 ای ربوده دلم بر عنائی
 سر بر آرد دلم بشیدائی
 در حالت لطافتی ست کآن
 پیش وصف رخ تو گو یائی
 جذب اخلاص حضرت سلطان

مقناطیس و اراز آهن دل سنگین آن جوان را بر بود و ازان آهن آینه ساخت در و بر
 او بدشت تا نبود در و آنچه نمود چون این دو بیت حضرت عطار قدس سره عینیت

در عشق چون نم تو من باش
 گو یک تن را دو پیرن باش
 چند روزی بخلوش نشانند
 همه در عشق او فراموش کرد
 چون بسوزد هوای چسپا پیچ
 عاشق و عشق و حسن و پاکیزیت

بیم نیست گو دوتن باش
 که بر لوح خیال از دیوان او در عالم مثال نوشته بود خواندیت
 کاندران لوح سر عشق بخوانند
 هست عشق آتشی که شعله آن
 او بماند جز او نماند هیچ

چون جمله کیمیت و حقیقت
 چون ذوق و صفاتش همیشه کرد
 سوز و از دل حجاب سر حدشان
 عشق ز اوصاف کرد گار کیمیت

در آینه جمال آن جوان صورتی بپدید که چون شرح آن کرد
 مردم میگویند شنیدیمت بار از بسطامش بیرون کردند گفت مرا چرا بیرون می کنی گفتند بدت
 که با مردمی بدی گفت خوشا شهری که بد او بایزید باشد رباعی دل گفت غمی که خوش جان نبود

بر هر همی این سخن آسان نبود
 فرمود که سی سال خدایر بطلبیدم چون نیک نگاه کردم او مرا بطلبیدم نوبتی محض رویه بر جوانی

در دهر چون کسی و آنکه کافر
 پس در همه شهر یک مسلمان نبود

پس در همه شهر یک مسلمان نبود

هر زمانم که پسر تاجری بود که ارادت تمام بانحضرت داشت عاشق بود و در عشق خضر و یقین
بیجان و حیرت آنحضرت را دست میداد که اکثر اوقات بنجو میشدند روزی از قرآن دریا

بکنار آمد و بودند نظم
بزد و گفت سلطان کیت در
عجب فی غرقه در پامی عشق است
من و مارا آب اندازا کنون
همه عذر هست و ابق بر کرانه
مرا گنجی و ان از عشق از است
که چشم من چو در پایست خو خوا
از ان صد شاخ خون از در آمد
که داند قدر شبهای درام
چو شمع جلده شب سوز و پیش
بیان ابر و آتش چون کرم صبر
مرا جان سوز و دل بازند
ز پام تا بس در گل بمانده است
سرم گر چون تسلیم بر دوزخ او
جفا ز و و وفا از دل بر این
و گر عمر بر آید از هلاکم
که خود بوهی و آوردی مرا

که آمد ناگهان از دور جانی
گفتا خسته بی پا و بی سر
بر و خواص شوای مرد کزین
که مجنون لیلی و لیلیست مجنون
چنان گم شو که دیگر تا توانی
که در چشم من آن گنج نسبت
در عشقش چون لم در دیده خون شد
که آن شاخ از زمین دل بر آمد
غم چو از دل مجور پر سپید
بسر باریم مرگ روز در پیش
عجب آید مرا این شکل من
و گر گشته شوم آواز ندید
منم دل بر و فایش چشم بر در
نیاید جز و فاداری ز من او
اگر یکدم بنجاک من مشتابد
همه بومی و فای آید رخسار کم
گر قی شیخ فرسود که در گنج زاویه انزو و اپامی صبر در دامن فرا

ز خود و بجان با عشق آشنائی
نه در بسطام نه ری نه در عشق است
مگر با پیش در دریای هرگز
دوئی بر خاست امروز از میان
نه بینی خویش و گزینی ندانی
وزان در خاک میگردم چمن خار
چنان رفت او که از چشم برودن شد
ز بخوابی همه میرم چه سازم
در از می شب از زنجور پر سپید
دل چون آتش است و دوزخ چون آب
دل او سنگ و آتش در دل من
ز بس خون که غمش در دل بمانده است
و فایش در دلم چون چشم بر سر
و گر از نجرم بر دوسر از تن
بجز بومی و فای چیزی نیاید
الا ای دیده پر خون باش پر غم

کشید هشته بودم و خاطر بچویشتن مشغول در نرهای فرو بسته از خروج و دخول ناگاه

یکی است آهسته آهسته بر در زد و نظر
صوت در بزبان قرع هوا
از ره گوش هوش گفت مرا

خیز و بکشای در که یار آمد
 بیخود از جای خویش بپرستم
 اندر آمد ز ماه تابان تر
 کافقایی در آمد از دامن
 ده که بس خوب و دلکش آمد
 ملکی یا پری سبته یا حور
 لبش کزوزم لبیک
 سوزد بر کند و ساعتی شست
 خیل حسن تو ملک جان بگرفت
 کافر مگر ز خود نبندم
 سر داد استانه دور تو
 جز تو از هر چه بود بگدشتم
 تا ز عشق تو مست و حیرانم
 همه دلم را بدان بخوابد خست
 از تو در جان نیاز دور دل از
 تو ز تا فارغی و ما دایم
 نیست انجام اگر چه بود آغا
 آخر ای آفتاب مهر افروز
 گرا بانت کنی و گرا عراز

میوه از شاخ دل بیار آمد
 بکشودم درش چرخ بنمود
 وز سسی سزای خرامان
 بر رخش همچو مویش شفق
 مر جبار جبا خوش آمد
 تا جهانست مثل تو قمری
 کرد اشارت که السلام علیک
 گفتم ای آرزوی جان پرست
 صیت عشقت همه جهان بگرفت
 تا بگو شمع حکایت تو رسید
 منتظر تا رویم در سر تو
 تا بسودای تو گرفتاریم
 ره چستی خود نپسندیم
غزل
 شب اندوه من نگر دور روز
 بر درت سر پرستان نیاید
 مرغ جانم ز آشیانه تن
 سایه بر من ضعیف انداز
 بعد از نیم ز خویش دورم

ببگیر گشت عقل سر مستم
 در جنت بروی من بکشود
 سایه غم برفت از سر من
 است و حیران شدم بدگفت
 آدمی را چنین نباشد نور
 در نیاید بد لبر زوری
 آن ز خواب غرور خوبی است
 قبله مقبلان سر کویت
 تا بسودای تو گرفتارم
 و گرا از دیگران سخن نشنید
 تا بگو می تو را سپهر شتیم
 سر و سودای خود کجا داریم
 تا ب عشق تو آتشی افزوت
 ای شده چشم جان بروی تو بیا
 تا نه بینم جمال روی تو بیا
 در دلم آرزوی عشق ترا
 جز بکویت نمی کند پرواز
 از تو ما را بسهر نخواهد بود
 تا نگر دور دیده پرده راز

سالها شد که با او در سخنم و خلق پندارند که با ایشان سخن گویم غزل

مده پندم که من در سینه سودای دگر دارم

زبان با خلق در گفت و دل جامی دگر دارم

در زبان

<p>خرمان هر طرف سروی و جان من نیاساید مرا این تشنگی از بهر آب دیگرست ورنه طیبیا خویش را زحمت بده چون نخواهم شد ترا اگر ای خوزیر من مسکینت بسم الله به بازار تو دل را من خرید یک نظر کردم نمی اندیشی از دوهای سرد من که میگوئی</p>	<p>که من این خار خار از سرو پالای و گروارم نمی بینی که در هر دیده دریائی و گروارم که من اندر سر شوریده سودای و گروارم چه می پرسی ز من جانانه من را می و گروارم کرم کن یک نظر دیگر که کالای و گروارم که در هر کوچه خسرو باد سپاسی و گروارم</p>
--	--

روایت کنند که بایزید گفت که حضرت حق را بخواب دیدم نه بدین خوابی که مردم می بینند
 و نه بدان چشمی که مردم می نگرند بلکه بدان خواب و بدان چشمی که لائق ذات خود خلق
 کرد گفتم راه تو چیست گفت از غیب بریدن و صحرائی شهادت نور دیدن و در نیمه
 گفته صاحب گلشن
 یکی ازهای هویت در گذشتن
 دو خطوه پیش نبود را دگسا
 اگر چه ارد آن چندین مهتاب
 دوم صحرائی هستی در نوشتن
 حضرت سلطان را بعد از خواب

کسی در خواب دید پرسید که حال تو چیست گفت مرا گفتند ای پیر چه آوردی گفتم درویشی که بر گاه
 علی رود او را نگویند چه آوردی گویند چه خواهی و گویند در نیشاپور عجزه بود عوالتی هم
 از درها سوال کردی از دینی برفت بخوابش دیدند گفتند حال تو چیست گفت از من پرسیدند
 چه آوردی گفتم آه مرا همه عمر بدین درحوالت میگردند که خدا بد اکنون میگویند چه
 آوردی گفتند راست میگویند از آن باز شوید از دیگری بعد از فوت او در خواب پرسیدند

<p>که آنجا همه راه چه بیاید آورد گفت شیخ عطار آورده نظم طاعت و جانان بسیار سوز جان در دل منسربی</p>	<p>علم هست آنجا که گروا هست زانکه این آنجا نشان ندی</p>
---	--

درویشی الزراه دور قصد زیارت طیفور کرد چون مقصود رسید مروی دید بجز حدیث
 خیر الزیارة فقد المزور در عالم دیگر از نیجان دور زبان در دهنش همین قدر گشت
 که پرسید از کجائی آن درویش در جواب گفت که از راه دور می آیم بلا زمت

تحت نشین اظہیر اکبر باری بایزید در جوابش گفت کہ سی سال است کہ من طالب بایزیدیم
و درین مدت ہر چند طلبیدیم از او اثری ندیدیم و حضرت عطاء را از این غیبی و غیبی و غیبی

<p>بیان نمود در شرح کتبی غیبی گفت مرد ہمیشتم جوابش داد شیخ عالم افز بسی حتم ولی گردش ندیدیم اگر عمری درین وادی شتابی</p>	<p>غری در بز و چون آشنائی بدو گفت انگولی کز کجایم بومی بایزید از دور جانی کہ من در آرزو سے بایزیدیم نمی بینم مگر از چشم ما شد</p>	<p>برای بایزید آمد ز جانے بنفرت ایستادہ بود بر پای غریم آدم مجہر تقائے کہ امی در ویش سی لست امرو نمید انم چه افتاد و کجا شد نہ خود را و نہ اورا باز یابے</p>
--	---	--

وفات آنحضرت در سنہ احدی و شین و اتمین بودہ و قبرش در
بسطام ست و درین سال اہتمد علی اللہ و ہوا الخامس عشر من خلفاء العباسین پس خویش جعفر را
و لیجد کرد و المفوض الی اللہ لقب داد و اعمال مغرب تمام عصر و شام و جزایر و موصل را
بداد و درین سال نصر بن احمد را بر ما و را و انصر والی کردند و ابو احمد را ناصر الدین اللہ
الموفق لقب دادند و عراق و خراسان را بدو تفویض فرمودند

مجلس ہفتم

عرقہ دریای مولج حسین بن منصور حلاج از بیضا بودہ کہ شہریت از شہرہای فارس
سلطان ابو سعید ابو الخیر فرمود کہ سجنل الارواح نور علی نور حسین منصور در علو حال
بود در عمد او از مشرق تا مغرب کسی مثل او این وادی را نہ پیود و شیخ فرید الدین عطاء
فرمودہ کہ واقعات غریب و حالات عجیب داشت ہمہ در غایت سوز و اشتیاق و ہمہ در
تشدد و فراق مست و بیقرار و شوریدہ روزگار بود اورا تصانیف بسیار است
بر الفاظ مشککہ در حقائق و اسرار شیخ عبد اللہ خفیف کہ از کمل اولیا بودہ کہ حسین منصور
عالم رہانیت و شیخ شبلی کہ از کبار این طائفہ است گفت کہ من و علاج ہم شریکیم را یوا
خلاص ساخت و اورا عقل و بلا انداخت و مقرب حضرت باری یعنی خواجہ عبد اللہ انصاری

فرمود آنچه منظور گفت میگفتم او آشکار من نهستم نقل است که جماعتی از زمانا وقت در بغداد که در
 طول و الحاد داشته اند خود را حلاجی می گفته اند و سخن او فهم ناکرده به کشتن و سوختن
 به تعلیه مفتخر و سباهی میبود چنانکه در پنج بهین واقعه فتاده بود و کس را فاما از کجا تا کجا
 کلاه ماشاکه ایشانرا حال منصور می بوده باشد فرقت میان انگشتی که آتش در و تصرف
 کرده باشد و او مغلوب آتش گشته که مطلقاً انگشت در میان نمانده باشد و میان آتش
 سیاه که مطلقاً آتش در و تصرف نکرده باشد آن انگشت که تمام آتش شده و رنگ آتش
 گرفته و خاصیت آتش در و ظاهر شده اگر گوید انا النار بغور آن سخن میتوان رسید و پروا
 شمع او میتوان کردید فاما اگر انگشت سیاه دعوی آتش کند نمیتوان شنید نظر

گفت منصور می انا الحق و برست	گفت فرعون می انا الحق گشت پست
آن انا الحق زوز خود آزاد شد	وین انا الحق زوز خود بر باد شد
این انار لعنته اقد و عقوب	وان انار رحمت الله ای محب

شیخ نجم الدین الراجزی

ای شمع بمن بجز چندین خندی	تو سوز دل مرا کجا مانندی
فرقت میان سوز کز جان خیزد	تا آنکه بر یسانش بر خود بندی

شیخ فرید الدین عطار میفرماید در تذکره الاولیاء که مرعجب آید از کسی که رو دارد و آرزو
 که از او آوازی انا الله بر آید و درخت در میان چارو اندازد که از حسین انا الحق بر آید

حسین در میان نه طیبیت	توان شنید این را از درختی	چرا نتوان شنید از نیک بختی
-----------------------	---------------------------	----------------------------

روزی در عالم بقراری در میان خواب و بیداری دید که صاحب جمالی نقاب از رخسار
 بکشود و همچون شاهین تدرود دل او در بود و در خروش آمد مثل دریای زهمش گویای
 خموش چون او را بد اشغال دیدند از بخود بیامی او پرسید بر این نظر گفت سلامی ندانم چنین

وان ندانم هم ندانم نیز من	عاشقم اما ندانم بر که ام	نه مسلمانم نه کافر من چه ام
---------------------------	--------------------------	-----------------------------

بعینه مثل آن غلام که بهوش دارونی در جام کردند چون بخود شد بقصرش برود آنچه که

عطرافرموده خطم	مانده بود او خیره عقل و جان	انی درین عالم معنی سنی دران
سینه پر عشق و زبان لال آمد	حال او را ذوق در حال آمد	چون نمی آمد ز بانس کارگر
اشک می بارید و میخارید سر	و کیفیت آن قصه چنان بود که دختر پادشاهی شیفته غلامی	

شده بود و چون عشق دران منظر بنور بر تیره خانه بر اندازی نرسیده بود و بر اخلاق او بود و مطرب را فرمود تا با او مجلسی آرسته و در میان شراب بهوش دارونی بکار برده و غلام را در مغزشی به زینتگاه و دختر پادشاه رسانید چون بهوش آمد جانی دید که هرگز بنیاش نرسیده تا صبح بعیش و سرور گذرانید میگویند که بعد از آنکه از جام پاپی در پایان مستی بیتاب گشت در خواب شد او را برگرفتند و بجای خود بردند چون از خواب بیدار شد دیوانه وار از حرکات صادر میشد چون ازان استفسار کردند چنانکه بهو گفته خطم

خونت از دو جامه بر تن چاک کرد	سوی از هم کند و بر سر خاک کرد	قصه پرسیدند ازان سمع طراز
گفت تو انم نمود این قصه باز	انچه من دیدم عیان است و خراب	هیچکس هرگز نه بیند آن خواب
انچه تنها بر من حیران گذشت	بر کسی هرگز ندانم آن گذشت	هر کسی میگفت آخر اندکے
با خود آمی و باز گو از صد یکی	گفت من مانده ام چون مضطر	کان همه من بوده ام یاد یکی
زین عجبتر حال نبود در جهان	حالتی نه آشکارا نه نهان	نی تو انم گفتنی خاموش بود
نی میان این و آن مدهوش بود	نی زمانی محو میگردد ز جان	نه از ویگذره می یا بم نشان
دیدم ام صاحب جالی کز کمال	نی نبروشن هیچکس در هیچ حال	کاشکی این واقعه در خارج وجود

داشتی و محبوبی معین را بیت حسن بر افراستی تا کسی راه بدو بر روی و خود را بدو سپری غزل

دلربانی دل ترمن ناگر بودی کاشکی	آشنائی قصه در دم شنودی کاشکی
خوب خساری نقاب ز پیش رخ برداشتی	هند به حسنش مرا از من ربودی کاشکی
ای چه یفا دیده به ختم بنحیثت یکسره	تا شبی در خواب نازیم رخ نمودی کاشکی

<p>در پی سیرغ و صدلش عالمی دل خسته اند چون دلم راورد او در مان و جانز امر از پی بود عواتی زان جسد افتاد و دم</p>	<p>بودی او را در همه عالم وجودی کاشکی بر سر در دم دگر روی فرودی کاشکی در همه عالم مرا بودی نبودی کاشکی</p>
--	--

در آن کشاکش عشق میبود راه بیابان حیرت می پیوید یکبار بر سر کوفی پایش در گل بماند و
نمایش خواب و خیالش باطل شد چشم او بر رخسار سپر معصده که خلیفه عصر بود افتاد و افتاد
او را آنجا آنچه افتاد و حسب حال او خواجه حافظ گفت بیت برقی از منزل لیلی بدخشید سحر
و ده که با خرمن مجنون لنگارچه پشته می از عمر برافروخت و در گمائی جانش بسوخت آفتاب
حقیقتش از مطلع مجاز طالع شد و اشعه لمعات کلیتش از مشرق جزیت لامع گشت لیل

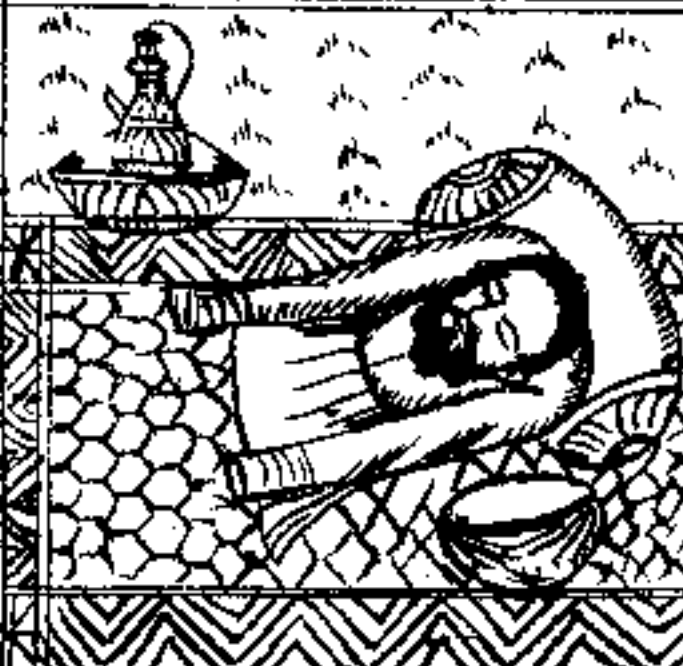
<p>عکس روی تو چو در آینه جام افتاد حسن روی تو بیک جلوه که در آینه کرد غیرت عشق زبان همه خسان برپوش من ز سجد به خرابات نه خود افتادم چکند کز پی دوران نرود چون پرگار زیر شیشه غمش رقص کنان بایدرت در خم زلف تو آویخت دل از چادون هر دوش با من و سوخته نطقی دگرست صوفیان جراح یفند و نظر باز و سله</p>	<p>عارف از خنده س در طمع خام افتاد این همه نقش در آینه او با هم افتاد از کعبه غمش در دهن عام افتاد اینم از عهد ازل حاصل فرجام افتاد هر که در دایره گردش ایام افتاد کانه شد کشته او نیک سر انجام افتاد آه کز چاه برون آمد و در دام افتاد این گدایین که چه شایسته انعام افتاد زان میان عاشق دل سوخته بد نام افتاد</p>
--	---

برق عشق از سحاب افاضت آب غیب بدخشید و از مرآت حقیقت نامی حسن بتافت
مجازش حقیقت تبدیل یافت در آینه مقید جمال مطلق را بدید رخت از زاویه مجاز به صفا

حقیقت کشید بان خود گفت بیت | بار دیگر بایدم بستن ز جگر | گل شی با گلک آلا وجهه

و دید که عاشق خودست و معشوق هم خود را و در میان بخود آب وحدت از چشمه دلش

از روحانیت شیخ پوزید است و لادت مشارالیه بعد از وفات شیخ ابو یزید بدایت بزرگ
 بود و اندو شیونات حالات و تنوعات اطوار ایشان بسیار است روزی حضرت سلطان محمود
 از غزنی بلازمست آنحضرت رفت مطلقاً به سلطان القعات نمود و او بهت و حشمت او را در نظر
 نیاورد از آن روز که تسلط لازم نثار پادشاهی است که پسر سایه و کان صاحب جاهی غضب بر سلطان
 مستولی شد از روی تمکنت چنانست که شهابقرآن عمل نمیکند فرمود که چون سلطان گفت
 که حضرت حق فرمود اطیعوا الله و اطیعوا الرسول و اولوال الامر منکم و من از اول الامر شمارا و اول
 اطاعت من شیخ در جواب فرمود که من اطیعوا الله چنان غرورم که باطیعوا الرسول نمیرسم تا اولوال
 چه رسد بعد از صحبت سلطان از تعظیم کردند و بر خاستند سلطان از انحال نیز استفسار کرد چون در وقت
 درآمدن بر خاسته بودند فرمود که درین صحبت کلمه چند از عالم فقر فرو آمد و در خاطر سلطان نشست
 من حرمت آنحضرت داشتم نه حرمت سلطان آنحضرت اجوانی بود از نزدیکان بغایت خوش شکل

و خدمت آنحضرت میکرد و آنحضرت بسیار شفیقه او بود و اندک آن جوان در بپردن خلوت ایشان
معی بود و ابریق آبی که وضو سازند و پیامید اشت شبی در خواب خوش بود جمعی از حاسدان
تبه روزگار آمدند و سمر آن جوان را بریدند و بر سینه او نهادند چون صبح کاذب شد آن جوان
ابریق آب حاضر نکرد آنحضرت از بارگاه متوجه درگاه بودند بخوابستند که بگزاردن نوافل
اشتغال نمایند تا و میدن صبح صادق نعره زدند جواب نیامد در خلوت باز کردند و دیدند که چنان
حالی طاری شد و مطلقاً اظهار نفرمود و اندک کسی از ایشان فهم نکرده و در همان روز
حضرت سلطان ابوسعید ابو الخیر رسیدند و جمع در ایشان ایشان بقوالی اشتغال
نمودند و سماع زدند در میان سماع آن حال بر حضرت سلطان ابوسعید منکشف شد
اطهار فرمودند و رسم تعزیه از روی فقر بجای آوردند حضرت شیخ ابوالحسن فرمود که
اینچنین ریشی را آنچنان مرعی بیایست و اینچنین عیدی را آنچنان قربانی می شایست
در تاریخ سنه خمس و عشرين و اربعه از عالم رفته اند و قبر ایشان در خرقانست

مجلس هشتم

راکب براق برق سیر سلطان ابوسعید ابو الخیر بسیار بزرگ بوده اند و ریاضات و
مجاهدات در دشت خاوران کشیده اند و دران پایان رباعیات بسیار فرموده این

رباعی از آنجمله است رباعی

اند همه دشت خاوران سنگی نیست	کز خون دل و دیده برورنگی نیست
در هیچ زمین و هیچ فرسنگی نیست	کز دست غمت نشسته و تشنگی نیست

در شهر نیشاپور از مردم اصیل آنجا جوانی بغایت مشکل و بسیار خوش فهم منظور نظر آنحضرت
گشته که عشق آنحضرت در گردن افتاده و آنجذابنی تمام او را حاصل شده آمده و
سر را بر آستان نهاده و استخوان و گوشت در سگ سایر بندگان اشخراط یا بدقبول

موضع شیخ ابوسعید

می فرموده اند الحاح او از حد تجاوز شده فرمود که ما و ام که شانه در روی تو بند نشود
 تو در منزل در ویشان راه نداری و از شرط محبت نیست که رو او داریم که ترا که بسبب روشن
 سخنی باید شنید و طعنی باید کشید آن جوان از بازار شانه نومی خرید و چنان در روی خود خلاصید
 که در پوست و گوشت روی او بند شد حضرت شیخ را بسبب مشاهده این صورت از آن جوان
 رقت بسیار طاری شد و او را قبول نموده اند آن جوان را مال و جهات بسیار بود تمام را
 بحضرت شیخ گذرانید و چند بنده داشت آزاد کرد و بر خط آزادی آنجا عمت استد عالمی
 که حضرت شیخ اسم مبارک خود نویسد آنحضرت این را با سع فرموده اند هر با سع

<p>گر زانکه هزار کعبه آبا و کنی بهتر که هزار بنده آزاد کنی</p>	<p>بزان بود که خاطر می شاد کنی قاضی نیشاپور که اورا صاعدا نام بود و خواجه ابو اسحق محدث</p>	<p>گر بنده کنی ز لطف آزادی قاضی نیشاپور که اورا صاعدا نام بود و خواجه ابو اسحق محدث</p>
---	--	--

که کلمات شریف بود و مولانا عبدالمسلم مفتی بغایت منکر بوده اند آنحضرت را نوبتی آنحضرت
 پیشاپور رسید در بیرون دروازه احمد آباد فرموده اند که محضر را نگاه دارند و حسن بود
 رانند و قاضی صاعد فرستاده اند که از قاضی پرسید که آنحضرت کجا فرود آیند چون
 بر حسب فرموده از قاضی پرسید قاضی گفت کافران و ملحدان کجا فرود خواهند آمد
 غیر محله ترسایان چون آنحضرت را اشراق ضمیری بود از ایشان مخفی نماند بهمان عبارت
 بعرض رسانیده فرموده اند که امثال امر بزرگان چیست در محله ترسایان فرود آمده اند
 و آن شب مجلسی بر حال داشته اند و چند کثرت تا سماع زده اند ذوق و حالت ایشان
 در ترسایان تأثیری غریب کرد و بر تبه که در آن شب هفتاد و دو کس مسلمان شد مد این کس
 راتق و فائق مہمات پیشاپور ایشان بود و اندک ذکره نوشته اند و نزد حضرت سلطان محمود
 غزنوی فرستاد مثل بر کفر و الحاد و حضرت شیخ صریح ساخته که اگر سلطان او را قتل آورد
 گناہش در گردن ما و ثوابش از ان سلطان نشان موافق مد عامی ایشان نوشته اند
 که اگر در قیامت از عهد خون او بیرون می آیند خصمت دادیم که او را قتل آورید
 اینصورت را فوزی عظیم داشته اند و اتفاق کرده اند که صبح شنبه آنحضرت را با مردان
 و آن جوان بردار کشند و آن معنی از روی کشف و الهام شد مافی اضمیر ایشان آنحضرت
 شیخ بدیشان نمود و همی بران مردم طاری شد و از ان فعل عهد کرده گذشتند در آنوقت
 که این حکم از سلطان واقع شد دیوانہ لای خوار بدرخان سلطان رفت و گفت
 که محمود را هیچ ننگ عاری آید که ریمان در گردن خود کرده و بدست قاضیک پیشاپور
 داده که در گردن سلطان ابو سعید ابو الخیر کن و او را بردار کش به ہمیم که چو نش
 خوابد کشت چون این سخن بسطان رسید نشان تنفیض نوشت مصحوب نواحی فرستاد
 و عهد کرد که دیگر مثل آن حکم نکند که در عالم اہل حسد و غرض بسیارند و در تاریخ سنہ
 ۴۵۰ و ۴۵۱ قوت شد و مدفن آنحضرت منہ بہت مدت عمر شریفش ہشتاد و سی سال بود

مجلس هشتم

مقرب بارگاه حضرت الکبریا در دانی العظمت از ارمی خواجہ عبد اللہ انصاری لقب و
 کیفیت و اسم و نسب آنحضرت شیخ الاسلام ابو اسماعیل عبد اللہ بن ابی منصور الانصاری
 بود پسر ابوب الانصاری بود که صاحب رحل رسوست در آنوقت که بدیند سحرت فرمود
 از که جامع علوم ظاہری و باطنی بوده در اشنامی تحصیل علم ظاہر سحرت بی بی نازنین
 که خواہر کلان تر برادر او بود میرفت و دستار بزرگی بست بی بی نازنین گفت کہ از
 الوان عبد اللہ بہ تنگم چون این خبر شنید تحقیفہ بہ تنزل مشار الیہا فرستاد و ہمراہ
 جوانی را کہ منظور او بودہ برودہ بی بی نازنین رسید کہ این چه کس است گفت شاگرد
 هست گفت شاگرد عبارت از چیست فرمود شاگرد کسی است کہ پیش کسی ہنری یاد میگیرد
 و این شخص از علوم ظاہری پیش من میخواند بی بی نازنین گفت وقتی کہ علم ظاہر آموختن
 استادی ضرور علم باطن خود بطریق اولی خواجہ پرسید کہ پس چه توان کرد گفت روزی در مشرق
 و مغرب عالم مثل ابو الحسن خرقانی نیست ترا بحدت او میاید رسید بنا بران فی الحال
 متوجہ خرقان شد بکہ ام زبان شرح توان کرد کہ دران بیابان در فرقت آن جوان
 چه کشید چون صحبت شیخ ابو الحسن خرقانی رسید و رسید بہ آنچه رسیدہ و دیدہ آنچه دید
 فرمودہ کہ عبد اللہ مردی بود بیابانی و طلب آب زندگانی ناگاہ رسید بہ ابو الحسن
 خرقانی چند ان کشید آب زندگانی کہ نہ عبد اللہ ماند نہ خرقانی فرمود کہ چون بحدت
 او رسیدم از صبح تا پیشین اقتباس نور از مشکوٰۃ جمعیت او نمودم اگر تا شب نصیحت
 بروستی امر منعکس گشتی و او از من فیض گرفتی مصنفات بسیار دارند از آنجملہ تفسیر نہایت
 بزبان درویشان و معنی در غایت اشکال بنازل السایرین کہ در جزالت الفاظ و رعایت
 معانی خزانه است پر از جواہر اسرار و اکثر عبارات ایشان ازین قبیل است کہ مسائل
 کلیہ را بطریق رمز و اشارت در اندک عبارتی درج فرمود مثل این کہ ہر کہ در اول جہر کہر و

هر که در آخرت خبر کبر یعنی هر که در اول حال و رطاعات و عباوات اشتغال نمود خود را
 مجبور و بی اختیار گرداند و شمار کبر نیست و هر که در آخرت بعد از آنکه از همه کار فارغ گشته باشد
 خود را بی اختیار سازد و وفائی نشود هم در مقام کبریت روزی دو کس از اولیای که
 با آنحضرت مصاحب بودند گفتند که میخواهیم که چند روز در مقام توکل بسر بریم با اتفاق
 گفتند و طشت و آفتاب رفتند چهار روز نشستند و در خواست را بستند مطلقاً از هیچ جا
 طعامی نرسید گفتند وقت طلب است اول آنکس که مرتبه اولست بود فرمودند دعا
 کن گفتند خدا یا منت رهی چراندی آن دیگری گفت آهی منت رهی وقت نشد که دهی
 چون نوبت دعای مقرب باری شد گفت آهی منت رهی اگر دهی و گرندهی ناگاه آنچه
 که محبوب آنحضرت بود رسید آنچه مطلوب بود رسانید و چون کیفیت شنید معانی سوالات
 را پرسید فرمود که این سه دعا بتنی بران مسکه است که فرموده اند اهل عالم سه طائفه اند
 بعضی استعجالی اند و بعضی احتیاطی و بعضی منزله از هر دو که جمعی استعجالی اند و ایم آنحضرت
 حق چیز می طلبند و به انلاک و انجم در جگند که چرامن بر نعمت میگذازم و دیگران پیش
 و رحمت و من محتاج و بی زور و زور دیگران قادر به تحصیل مراد و توانگر و غافل از آنکه
 آنچه می طلبند از منتغات و از محالات است و این فیض و نور استعداد ایشان نبوده و
 اهل عالم اکثر درین مقام اند و آنکه دعای او چنین بود که آهی منت رهی چراندی این
 زمره است و چون این فرقه چندان منزلهتی ندارد و در قرآن مجید آنجا که فرموده فاستعینوا
 بالصبر و الصلوة و انما لکبیرة الاعلی الناجحین نام ایشان برده و التفات بدیشان نبوده
 و بعضی دیگر احتیاطی اند ملاحظه میکنند که این چیز که خواهند طلبید ممکن است یا ممکن است
 دانستند که ممکن است احتیاط می کنند که وقت طلب هست یا نیست اگر وقت طلب است
 می طلبند و اگر نیست نمی طلبند و اینها اولیا اند آنکه دعای او اینچنین بود که منت رهی
 وقت نشد که دهی ازین طایفه است و این حکایت که قتالی در شرح ایهات ثنوی مولوی سید

می آورد و ازان خبر میدد که در قضای معلق از روی احتیاط در وقتی خود دعا کرده

هر آینه مستجاب شده نظم
در طریق حق کس از وی مرنه بود
خشک سالی کرخیاں هرگز مباد
آتش از ابرقضا باران شده
رشته امید واری از حیات
منظرب گردیده و در اضطراب
شیخ از روی تفسیر در زمان
سر برینه برسد منبر نشست
پس بر آورد از کرم دست دعا
از کرم این در در اورمان دست
شیر باران را روان کن مبدم
از دعای شیخ آتش آب شد
بچو باران ابر در چشم سحاب
دو زخی شد از قضا همچون کبشت

شیخ مننه آنکه زار باب شهود
خشک سالی در نشاپور او فتاد
سینا وید از عطش سوزان شده
قطع کرده جسمه طفلان نبات
مردم شهر از صغار و از کبار
نزد آنحضرت شدند اققان کنان
گوشه تاج غنار ابر شکست
در تلاطم تافتد بحر غنار
گفت یارب مایه احسان دست
بر این لب تشنه طفلان از کرم
در سماع دل چو فتح اباب شد
گشت از دور و درون شیخ و شاپ
گریه میکرد ابرو میخندید کشت
و بعضی دیگر عاشقان در گاه

و سوخته راه اند که بچیت کشیده اند از محاط و ایشان را نه پروای استعجال است نه پروای
احتیاط و صاحب شرمی از ان مقام خیر داده است بیت : قوم دیگری شناسم ترا و لیا
که زبان شان بسته باشد از دعا و حضرت ایوب پیغامبر علیه السلام در مقام بوده و
صاحب این دعا که الهی منت رهی اگر دهی و اگر نه دهی هم از انجا خبر داده و محلی که
بجھیل علوم مشغول بودند تعلق غریب داشتند بچوان ابواحمد نام و جهت او اشعار بسیار

دارند و این مطلع از ان جمله است

لابی احمد و چه قرال لیس غلامه

وله الخطب عن زوال رشح القلب سهامه | فاما از همه کس مخفی میداشته اند عشق را

پنهان می توان داشت می پنداشتنند در اول حال که هنوز با خیالش بسر می توانست بر

و دندان خاموشی بر لب می توانست نشرو در باغ وصال گامیش با بسا و شمال این
باجرای بود و بزبان عراقی از روی اخلاص این استدعای نمود ششمنوی

حال ما بین درین پریشانی
یا خود از ناخن میسگوید
گرچه او نود سنه بر دنا مح
ماه بی مهر و بے وفارا گو
تا که خاک درت پناه هست

خبر از دوست صیت باز نما
دور می از ماهنوز می جوید
که نداند فراق راز وصال
بزمین نروان دران کور
با عشقش قوت خیال تو شد

مرحبا مرحبا نسیم صبا
باز گو تا از و چه میدانی
دل بد روش چنان بود خوشک
تا برفت او برفت آرامم
و دیده کو طالب جمال تو شد

آستان تو سجد و گاه هست اگر ای آرزوی جان که تویی بموشغول و ز جهان فارغ بست آب حیات جان هست که دلم مخزن محبت تست	زین سخنها خلاصه انی هست بنامی مرا چنان که توئی هر نفس چشم شونت از پی ناز توت دل توت روان هست	اگر دور از تو می نیارم نیست شوم از قید جسم و جان فارغ شیوه حسن میکنند آغاز مشکن دل چنانکه عادت هست
--	---	---

در آخر حال که برق عشق بدخشید و بحکم ما را الله الموقد الهی
نطلع علی الافئدة بدل رسید چراغ دلش از ان صاعقه بر افروخت و سر تا پای ظاهر

پلش بسوخت چنانکه در غنومی آمد و موی هر چه جز معشوق باقی جمله سوخت تو بین زان پس که بعد از لاجه ماند شاد باش ای عشق عالم شعله رفت	عشق آن شعله است که جان بر فروخت تیغ لا در قتل غیب حق بر اند ماند الا الله باقی جمله رفت چون در ورطه هلاک افتاد مضمون این
---	---

چند بیت عواتی را بد و فرستاد لطم تا غم تو قبول کرد مرا به از وجود خودم طلال گرفت اگر ای آفتاب جان افروز گو در آفتاب و ماه ستاب	تا غمت با من آشنائی کرد هستی من ملول کرد مرا آیت عشق تو چو بر خواندم شب ما از رخ تو گر و در روز	دلم از جان و تن جدا می کرد در سماع تو ام چو حال گرفت مایه جان و دل بر افشاندم اندر آن بس بود ز روی تو تاب
--	--	--

گفت مرا هفتاد هزار بیت از اشعار عرب یاد بود و صد هزار
نیز میتوان گفت از اشعار متقدمان و متأخران که هر یک درمی بود ناسفته با باد و پگاه
بقرآن خواندن مشغول مینویدیم و چاشت به درس گفتن و شبش درق کتابت می کردم
و یاد می گرفتیم و بعد از ان مشق میکردم اوقات خود را توضیح کرده بودم چنانکه یک لحظه
بیکار نبودم و از روزگار من هیچ بجز نایب می بلک منوز و ربایستی و بیشتر روز بودی که تا نماز
خفتن بر نماز بودی و شب در چراغ حدیث نوشتی فراغت نداشتی ما در من در میان کتابت
کردن نان می شکستی و در روان من نهادی و مرا حضرت حق خطی داده بود که هر چه بگویم

زیر قلم من بگفته شدی مرا حفظ شدی چنانکه سی صد هزار حدیث با هزار هزار اسناد و هزار و دو که
 بود و آنچه من کشیدم در طلب احادیث حضرت رسالت پناهی صلی الله علیه و آله و سلم
 هرگز کسی نکشید بوم از راه تا بهای سیل عشق طغیان کرد و خانه علم مرا ویران ساخت
 آتش اول که از سنگ آهن عشق و درو به سبب دیدن جمالش برافروخته در دل خسته آویخت
 و آتش دوم که کوه از آسمان استغنا و افتد از بکرم لمن الملک الیوم تعد الواعد انصار
 بر سر ریخت در میان وجود افتاد و خاکستر بود و نبود مرا با دو اول از ان صد مات
 سطوات صاعقه بهوش شد و آنچه مید است بیکبار فراموش گشت صاحبان بنیاد و ملا
 گردند نصیحت را به نصیحت رسانیدند هر یک از ایشان آئین اراض بر می افشاند و او این

<p>غزل میخواند غمزل هستم آشفته بر رخ که دگر کی برنجیرها شود عاقل ای صبا ای صبا غلام تو برسانی به پیش آن محل</p>	<p>ای ملامت کنان بی حاصل شد پری و اله و ملک و اهل از خیالش چو شاگردم کونیز گر گزاری کنی بدان منزل گوی در آرزویت انصاری</p>	<p>سعی کمتر کنی در باطل دل دیوانه در سر نفس نیست از حال عاشقان غافل حال بیچارگان با دیده را جان همی داد دست اندر دل</p>
---	--	---

صدا دل حال بکلم ارنی انظر ایک معشوق را برای خودی طلبیده و از فتنای غلامی حقیقی
 لن ترانی می شنید و در او اسط کار خود را برای او میجو است چیزی در معشوقی می افزود
 و از عاشقی میکاست در آخر کار که محو بعد از صحو بود و آخر هستی بر لوح وجود نماند و عشق
 و عاشق اثری نه کشورستی و نه در خط هستی و در مرغ اوست ربا تا پیر برات از اولیا بش را

<p>گفتم غمی است خدا گاه است</p>	<p>در قرب لعل فل که انا الحق شد کرد</p>	<p>در قرب فرائض انا عبد الله</p>
---------------------------------	---	----------------------------------

و بحکم حدیث علماء ائمتی کا بنیاد بنی اسد ایل بعضی در مقام تنزیه و بعضی در مقام تشبیه
 و بعضی جامع در میان تشبیه و تنزیه اند آنها که در مرتبه تنزیه صرف اند بر قلب عیسی اند و آنها
 که در او تشبیه محض اند بر قلب موسی و جمعی که مستغرق الاطراف و جامع الاضداد اند

برقرب حضرت مصطفیٰ آندہ حضرت خواجہ عبداللہ انصاری صاحب جمعیت ست چنانکہ از
کلام با اگر اش معلوم میشود آنجا کہ فرمود کہ آنچه منصور گفت من گفتم او آشکار و من نهفتم

حافظ نظر بہین شی گفتم بیت | ایدل طریق رندی از محبت سبب آموز | استخوان در حق او کس این کیان

ولادت آنحضرت در تاریخ سنہ حسن و تسعین و ثمانیۃ بود و در آنسال بمین الدولہ سلطان محمود
سبکتگین بندوستان رفت و در سال دیگرش تمانز فتح گرد و لشکر خان بخراسان درآمد
و مدت حیات حضرت خواجہ ہشتاد و سہ سال بود و در سنہ احدی و ثمانین و اربعۃ کہ حروف

آن فات باشد از عالم رفتہ

مجلس ششم

عارف سرجمالی امام احمد شہداء جان و معدن محبت و شوق	نظم شیخ کامل امام ربانی دل او منبع معارف و ذوق	کرده در عمد خویش سلطانی از اصحاب شیخ ابو نصر ساج
---	---	---

مصنفات و تالیفات معتبره دارد و از کمال او بیست منظوم گویا اثرش آینه جمال سبع المصنفات
عین القضاة همدانی و کتاب سوانح العشاق را در عیالان عشق آنحضرت نوشته است

جمع کرده در دو قافیه حسن	زرع کرده در دو شقایق مین	همه رمز و اشارت و تلویح
تا نموده در ویرا و صریح	کرده بس معنی عزیز و غریب	جلوه در کسوت بدیع عجیب
عشق مطلق در و بیان کرده	و ان بیان از سر عیان کرده	ز اختلاف تعاقب بسیار
عشق را وصف کرده در اطوار	و با حیات غریب مشتمل بر نهایت عشق در ان کتاب برج فرموده	

و این چند رباعی از انجمله است رباعیا روشن ز شراب وصل دائم شب ما تا روز ابد خشک نیاید لب ما جز روی خوشت ندیدم در خور عشق بچاره دلم عشق نهد بر سر عشق در جور و جفانم و ناستاد ترمی از کار من امی نگار آزاد ترمی با عشق تو خویشم و ز تو بیگانه منم هر غسل شراب ناب پیاسه منم	با عشق روان شد از عدم مرکب ما زان می که حرام نیست در مذہب ما دل کرد بیس نگاه در وقت عشق چند آنکه زخت حسن نهد بر سر حسن هر روز بانده دلم شاد ترمی چند آنکه بعاشقی ترا بند و ترم شمعی ست رخ خوب تو پروانه منم هر زلف تو ساسله است و دیوانه منم و توبی دیگر بر جوانی مهر منظر ماه پیکر
---	---

مفتون گشته بود در عشق آن لیلی و شش مجنون شده چنانکه شیخ عراقی نظم آورده منوی

شیخ اسلام امام غزالی در ره عشق دوست جوین بود که همی شد سواره اندر رمی که برون آمد از در محاسن شیخ رچشم چون بر واقعا و	آن صفا بخش عالی و عالی بود چشم صفای آن عاشق وز مریدان ز حد فزون پر کرده از لطف حسن ربانی صورت دوست دید باز آستان	واله حسن خوبرویان بود بر نگارین رخان چنان شاد دلبری دید همچو بد رسام تاب حسدش حسان نورانی شده مردم به شیخ در نگران
---	--	--

شیخ و مدعی تن پری حیران
 یک مردی که بود خاشیه دار
 شربت از این همه خلا این است
 گزنیفا و می بصورت کار
 باوه از جام عشق می نوشند
 اگر هست قوت مردان

صوفیان جمله منفعل گشتند
 شیخ را گفت بگذر و بگذر
 شیخ گفتش گوی شیخ سخن
 بود می جبرئیل خاشیه دار
 زاندر و ن فاخته پیرن
 اینک است و صلاح و این پیدا

همه بگذر گشتند و بگذر گشتند
 دیدن صورت از تو لائق نیست
 رویه الحسن رحبت الامین
 عاشقانی که هست و در می شوند
 روی لیلی چشم مجنون بین
 امام محمد غزالی که برادر حشر او

با آنکه قبحی غریب بوده و نصد و نود و نه رساله تصنیف فرموده در ایام سلطنت سلطان
 محمد ملک شاه فقها جمع شدند و بدو رسانیدند که غزالی امام اعظم راطعن کرده و اوجه الاسلام
 میگویند و در اسلام هیچ عقیده نیست او را بلکه اعتقاد فلاسفه و ملاحده دارد و کفر و بد
 و اسرار شرع را بهم آمیخته و خدا را نور حقیقی میگوید و این مذہب مجوس است مزاج سلطان
 برین سخنان بر و تغییر گرداند چنانکه قصد رنجاندن او کرد و حجت الاسلام را طلب فرمود
 و او عذری آورد و سلطان فرمود که چون بشهد رضویہ رویم او را آنجا دریا سپیم چون بشهد
 رسیدند بعد از گفتگوی بسیار معارضان سلطان معین الملک را فرمود تا کس به طلب
 حجت الاسلام فرستند چون نزدیک تخت سلطان رسید سلطان برخاست و او را بر کتاف
 تخت نشاند بعد از خواندن قرآن فصلی شمل بر حقائق و موعظه بر سلطان خواند و در آخر
 فصل گفت که در زاویہ جمول شسته بودم فخر الملک مرا گفت ترا به پیشاپور میاید رفت گفتم
 این روزگار سخن مرا احتمال نکند گفت پادشاه بیست عادل و من در پیش او به نصرت تو خیرم
 امروز کار بجائی رسید که سخنان میثومم که اگر در خواب دیدی گفتمی اضعاقت احلام است
 اما آنچه بعلوم تعلق دارد اگر کسی را بدان اعتراض است عجب نباشد که در رسائل من شکایت
 بسیار است که فهم علماء ظاهر بدان نرسد فاما هر چه گفته ام از عمده آن بیرون می آیم این
 سهل است شمارا باید که از عمده آنچه خدا بگردن شما کرده بیرون آید که خلق مملکت بدین

گرفتند ساخته و شمار ایشان گردانیده که از کوشکی و تشنگی و از ظلم و زیادتی برایشان و از
 بار کردن ایشان از شما سوال خواهند کرد و ما را ساینیدیم خدا توفیق دهد ما را و شمارا که از کار
 و مهم خویش غافل نشوید سلطان آنها دور کرده و به اعزاز تمام حجة الاسلام را بجای خود
 فرستاد و حجة الاسلام خود امامت میفرمود امام محمد بجماعت حاضر نمی شد مردم زبان طعن
 کشاوند یک نوبت در صبح بجماعت حاضر شد و در میان فاتحه خواندن نماز را برپا آورد
 بیرون مسجد نشسته انکار آن مردم زیاده شد بعد از فراغت از نماز از کیفیت پرسیدند
 فرمود که در آن محل امام فاتحه میخواند و ضمیرش گذشت که سرچاه پوشیدی و گو سال
 نه بستی در چاه خواهد افتاد کسی که در نماز در فکر گو سال باشد اقمه ابد و چون توان کرد
 نماز آنست که امیر المومنین علی کرم الله وجهه گذارده که پیکان از پامی مبارکش بیرون
 آورده اند در میان نماز او همچنان بخیم بود شعر

بند خبرند ارم چه نازمی گذارم
 که تمام شد رکوعی و امام شد فلک
 چون از امام محمد غزالی علیه الرحمته پرسیدند اعراف نمودند
 در تاریخ سنه اربع و عشر و خمسمائة از عالم رفت و در قزوین مدینه

مجلس و نهم

پرو و ار کاخ الکبریا در والی حکیم سنائی کنیت او ابو محمد محمد الدین بن آدم است او
 با پدر شیخ رضی الدین علی لالا ابناسی عم بوده اند از کبیر شعراء طائفة صوفیه است سخنان
 او را با تشاهاد در مصنفات خود آورده اند و کتاب حدیقه الحقائق بر کمال او در شعر و
 بیان اذواق و مواجید و شوق ارباب معرفت و توجید دلیل قاطع و برهانی ساطع است
 و از مریدان خواجه یوسف همدانی بودند از حکمای الهی است در بدو حال طریق حکمت
 بر نشاء او غالب بود و بشاعری مشهور وقتی از اوقات سلطان محمود غزنوی را در حیدر
 غزالی شده بود بدان نیت از شهر بیرون رفت حکیم قصیده آنچنانکه قاعده بود بنام سلطان
 گفت و سخن خواست که بجام در آید و بعد از آن غزیت آرد و نماید چون بگلخن حمام رسید

آواز سالی شنید گوش کشید معلوم کرد که دیوانه لای خورست بسر در پیچ کلخن آمد و دید که کلخن تاب قدری لای شراب از بسومی شکسته در سفالی میریزد لای خوار گفت بیا و بگو که محمود ک غزنوی که او کار اسلام را بنظام رسانیده که این زمان میرود که کار کفر را سرانجام کند بعد ازان گفت کاسه بگیرد از بگوری شایک شاعر که او را خدای بچه کار آفرید و او چه کار میکند حکیم چون این سخن شنید او را حالت غریب است و او آن غزیت را سخ کرد و در کنج انزو او برومی خلق در بسته و شیوه اهل فقر پیش گرفته و بر تبه بلند و بقامات آرمید رسید و در میان های آنحال شیفته سپهر قصایی شد همواره سوز می و منتقطع می بود و از خلط و آمیزش با اهل دنیا اعراض مینمود و در تمام عمر کفشی داشته که در وزن به پنج من رسیده بود بسکه پاره و وزی کرده اند تهر تهر برومی هم دوخته چون در عشق آن جوان بی طاقتی بسیار مینمود از روی امتحان که ببیند که در عشق صادق است یا کاذب آن جوان قصاب از حکیم گو گفتند طلبیده که خوارزم را اعتقاد تمام نسبت بحکیم ثابت بود شارایه کفشی بنحی پیش آن جوان سپرد

و غمیت خوارزم فرمود این غزل را پیش از غمیت خوارزم گفته بود و در غزل

تا خیال آن بت قصاب در چشمت تا بدیدم دامن برخونش اکنون من شک جامی دارد در دل پر خونم آن دلبر مقیم جان و آرش جهانی را همی بخشد به لطف گرچه باشد با بنائی چون گل عناد دور	زان سبب چشم همیشه همچو رویش زده است برگریبان دارم آنچه ماه را برداشت جامه پر خون باشد آنگس را که در خون مسکنت گرچه کارش همچو گردون کشتن است و تنست در شناسی او سنائی ده زبان چون سنوست
--	--

حکیم چون بخوارزم رسید حاکم آنجا اعزاز و اکرام نمود و پانصد گوسفند اعلیٰ گذرانید آنچنان
تیز بهین عدد گوسفند طلبیده بود چون گوسفند را بطوبی رسانید کفش خود را طلبید آنچنان
همان روز اول کفش را گم کرده بود به قصد که بیاید که پروای آن دارد که امانت با طلبید
یانه او خود پروای سرنداشت جمعی حاسدان با حکیم گفتند کسی کفش را که بغایت مختصر است
نگاه نداشت ولی که صد برابر بجز و بر است چون نگاه خواهد داشت در جواب ایشان گفت با

اند عقبت کان قصاب کویت	و انجامی بهر غرقه بخونش گزیت	از خون شدن ولی که می اندیشید
------------------------	------------------------------	------------------------------

آنجا که نزار خون ناختی بچویت	و در همان بیت الاخران که بود منزومی شد بعد از چند وقت
------------------------------	---

آینه جمال پسری که پدرش کشتی بان بود و از جمله ملازمان سلطان بود و عکس پذیر عشق حکیم
میشد و کسی بران اطلاع نداشت روزی این رباعی را گفت و نزد او فرستاد و با سعه

دل جامی غم نویستی خون کنی	در دیده تویی و گرنه همچون کنی	ایندصال تست ورنه چارزا
---------------------------	-------------------------------	------------------------

از تن بزار حبیل بیرون کنی	حضرت مولانا چند جامع حکیم دارند و این غزل از آنجمله است
---------------------------	---

که آنچنان مرد و جان بجانان سپردی	گفت کسی خواجه سنائی ببرد	مرگ چنین خواهد نه کار است خود
----------------------------------	--------------------------	-------------------------------

چاک بود او که ببادی برت	اب نبود او که به سرافسرد	گنج زری بود درین خاکدان
-------------------------	--------------------------	-------------------------

کود و جهان را بچومی میثرد	قالب خاکی سوی خاک او کند	جان خرد سوی سموات برد
---------------------------	--------------------------	-----------------------

جان دوم را که ندانند خلق	مغاطه گویم بجانان سپرد	در سفر افتند بهم یک دیگر
--------------------------	------------------------	--------------------------

مروزی رازی روی و کرد خانه خود باز و بند هر یکی مجلس کی باشد هتای برو

آریچ تمامی حدیقه چنانچه خود به نظر آورده سنه خمس و عشرين و هشتاد بود و فوت شدن آنحضرت در همان وقت شد

مجلس یازدهم

مصباح الارواح مثل نوره مشکوٰۃ شیخ عین القضاة کرم روی غریب بوده در رسائل او شوری بسیارست و حائق بیاب و شمار کمالات صوری و معنوی آنحضرت از مصنفاتش ظاهرست چه عربی و چه فارسی آنقدر کشف حائق و دقائق که او کرده از کم کسی واقع شده عاشق جوانی زرگر بود و لواح را در میان عشق آنجوان نوشته و در آن کتاب نیز کلمات

سخن غریب است و این چند رباعی از جمله است رباعی

در کوی امید منزلی بایست	وز کشته عشق حاصلی بایست	گفتی که بصبر کار تو نیک شود
باصبر تو باید که دلی بایست	تا بادل من عشق تو آید بخت شد	صدفته و آشوب بر بخت شد

از خنجر آید آتش بار است	تا چشم ز دم خون دلم ریخته شد	گفتم جانم گفت برو و طلب
گفتم که تم گفت که فردا بس طلب	گفتم که دلم گفت که در آتش عشق	پروانه چو او بس است بجای طلب

در کتاب تمیذات آورده اند که بعضی از سالکان این راه در مقام بهوشی گمان برده اند که ساوی الطرفین شدند چون صفا غالب بود ز نار بستند و انا الحق گویان بر در فنا بر آمدند بعضی بشیر گذرانیدند و بعضی را سوختند و با این فقیر نرسیدان آتش در کاسه است

آیاتا کے باشد سظم	چرخ بسی کرد ازینگونه کار	باز دیگر تا چه کند روزگار
باتو ہمارا سہر پر خاشاک	ہر تو در کاسہ ہمین آسکت	چرخ فلک را تو گوی کسی است
کاسہ آلودہ بخون بسی است	ہر کہ یک گشت ز خاشاک کید	بس سرنگشت ز حسرت گزید
چشم طمع ہر کہ درین جامہ دوخت	شعلہ غم دامن عمرش بست	کیست کہ غم از می گلگون درد
کان نشد از گریہ ہمہ خون برد	حلقہ زنجیر مرصع نطق	جملہ نہادند چو کسری بطق
بست درین جلوہ کہ بی سکون	در جگر لالہ دل غنچہ خون	بزرگہ یار رخ آراستند
لحظہ از خواب گران خاستند	وہ چو چرخ رخشان در گرفت	با و فناشان زمین بر گرفت
چام شراب طرب آن نوش کرد	کز ہمہ کیبارہ فراموش کرد	زین طبق اورا غم نایش نہ
چون دیگران سفرہ خویش نہ	در رہ دل با غم خود ساختہ	واوی تحسین ہمہ را باختہ
مست می عشق ز جامات عشق	پیر خرابات مقامات عشق	و کتاب تمیذات ظاہر تمیذ

مقدمہ ہمان عشق بود چہ سالہ است پر کار و دوران حقایق و دقائق عشق بسیار مثل بر بسی رباعیات پر شور و شغب ہر یک ازان محکم سلسلہ در و طلب این چند رباعی از انجملہ است

رباعی آتش ز نم دبوزم این سہب کیش	عشقت بہم بجای نہ بہب در پیش
مقصود توئی مراندہ جانت نہ دل	تا کی دارم عشق نہان درون خویش
ای پردہ دلم بغزہ جان نیز ہر	بروئی دل و دین نام و نشان تیر ہر
گر بیخ اثر نسا نداز من بہمان	تا خیر روا دادہ و آن نہ سز میر ہر

پر کن قسح با ده و جانم بتان	مستم کن و از هر دو جبهه از بتان
با کفر در اسلام بدن ناچار است	خود را بنمای ازین و آنم بتان

در کتاب لواح آورده که من قلمت فعلی و تیه و من علی دیته فاما دیته غوری عظیم دارد در بیان توان آورد مصراع کسی سرش نمیداند زبان درکش زبان درکش و بیشتر سبب هلاک عاشقان از کشف اسرار ربوبیت است زیرا که در عالم طریقت اششامی سرالربوبیت کفر و کفر بعد از ایمان بعزت معشوق ارتداد بود و ارتداد موجب قتل من بدل دیته فاقبلوه شبلی گفت در آنروز که حسین منصور در عالم سویت آن جلوه بود در مقابل او بماند شب و بعضی اسرار در نظر آوردم چون شب درآمد توجه بجانب ذات کردم تا بر اسرار و وقت شوم بحال ذوالجلال مکاشف شدم نیاز عرضه داشتیم گفتیم بار خدایا بنده بود از اهل توحید مکاشف به اسرار عشق و مقبول درگاه حکمت درین واقعچه بود خطاب آمدی اولت کوشف بس من اسرارنا فاشا باقرل به ما ترمی یعنی امی مقرب درگاه مطلع شد حسین منصور بر سری از اسرار ما فاشا کرد و افتاد در افواه و فرود آمد بد و آنچه می بینی گفتیم چون کشتی خوش است

فرمودی اولت من قتله فانا دیته رباعی	گفتم که ز اسرار من آگاه مکن
چون من کشتت دم من و آه مکن	گفت انگنی ام چو کشته بر روی زمین
این حال دلم بگام بد خواه مکن	در تاریخ پانصدوسی در فوت شد و قبرش نیست

مجلس دوازدهم

سجابت لده عوۃ جینار بنا بالسلام و او خلنا دار السلام زنده نیل احمد جام گرم روی غریب بود اگر چه فرقه از حضرت سلطان ابوسعید ابوالخیر گرفت و سلوک با مراد کرد و آنحضرت فرمود که علم دولت با برام خانه خاری زدیم فاما جذب به اش بر سلوک مقدم تو

و این در بیت از اشعار او نیز شعر بدست	غافل مشو که مرکب مردان مرد را
دست گلخن باو پیو پیو بریده اند	نویسد هم مباش که رندان پاوه نوش

تا که بیک خروش بنزدل رسیدند در بدو حال ساقی بزمگاه زندان و آشام

بود و بسطوق یسعون فیها کاسا کان مزاجها زنجبیل شراب زنجبیلی که موجب بقیر است
و در آن اثنا در پیش رسید و بر دلیقینی حاصل شد از جام عن الا برار شیر لون من کاس
مزاجها کافور هست گردید و از غایت مستی بس غلطید و صراحی و جام شکست و در پای
خمشست در اول جامی بود و در آخر دریا آشامی اختیار نمود و بر زبان حضرت می گفت

بلیت بخر بود پیاله ام کوه بود نواله ام اسرو جهان چو لقمه هست درین زبان من

در بنا وقت تعلق آنحضرت به پسر امیر که حاکم نیشاپور بود و واقع شد و او صاحب جمالی بود
بدانگونه که شیخ نظامی تعریف نموده است

بجز منهای گل خوشتر از باقند	جمل روی روی رویش مستری را	جهان افروز و لبندی چه دیند
لب و دندانش از عشق آفریده	لبش دندان و دندان لبیده	چنان که رفتنش کبک روی را
دبان از نقطه مو مو مسمی	رنجی چون تازه گلهای لاویز	رخ از باغ بک و حی نسبی
کشاده طاق ابرو تا سر دوش	گشیده طوق غنچه تا بنا گوش	گلاب او چو گلهای عرق یز
		و به سبب عشق آن جوان

بسی اسرار نهان او را در پرده کتمان مانده بود و پرده نشین غیب بکار این مطلع
شیخ عطار که بلیت

ای روی در کشیده بازار آمده خلقی بدین طلسم گرفتار آمده

چهره کسی نمی نمود که در غلط انداخته بود و یاران خود را که بر سر کوی بستی بودند و بر سر
چار سومی خود پستی با آنکه باشایدن شراب سرور ایشان حاصل شد و سر او را سروری
و اشامی دل او واقع شد و نظرش بنظوری و ندانستند که دل او داله و حیران دیگر
چشم او سرگردان زیبا منظر نظم

چشم طرفی و دل و جان مائل است	تاسن با لم خانه جان محفل است
در دیده چگونه جاوید هم مردم را	چون منظر دوید سر منزل او است

موضع شیخ احمد جام و پسر میران

شعر فی جان سگری جان سگری یعنیتم بهم تم لی کنی الهوی مع شهرتی ربانگی

گر غم ز دل می نشویم حکیمم | در غصه کناره گر خویم چه کنیم | چون حال من از قسب کردند بنیان

پس شکر مصاحبان گویم حکیمم | میگوید وقت است که شکر گویم آن عاشقان مجازی تقاضا

سرکوی پاکبازی را در عین شتی و هنگام می پرستی که بسبب ایشان ظاهر نشد فقهای من پرده

استار ماند سرهای من با وجود آنکه چرخ کج رفتار دست بخت اختیار مرا در کتمان بر تافته بود

و عشق من شهرت و شیوعی تمام یافته و نه همین است که میخواهم از مردمان پنهان باشم

می خواهم که خود نیز در میان باشم مظم | از غیرت آنکه نشود نامش گوشش

ای کاش شوم مست و نیایم باهوش | هشپاری من را هنر جانم شد

چون مست شدم کف من ایام شد | دشواری من ز بان خود بچسایم بود

آیندم که ز خود برستم آسانم شد | میگوید چو از جامات شرابات عشق مست

شدم و از توالی نشات او از دست برستم شاری از ولایت من بخت بر بست سلطان

مستی با عساکر خودی بر تخت نشست شرم و دمیشت از میان برخواست و دل محفل عاشقان
مواصلت بیار است و فرو نیاید بین دوران باسلطت مطالبت هیچ خوف بود بهر دویم و

دست دردی از روی سیلیت او بر سینه نخوردم رباعی	دیدم ز کتاب عشق چون غالی در
کردست تمام رفته اقبال دلم از باوه مرا و کشیدم آخر	بجام عجبی تا چه شود حال دلم
و در مدح او حضرت اقف سرگتوم امیر محتوم فرموده باغی	جز دریر و کلیسیا نسازیم مقام
وزند سب ما پیر خرابات امام	زندی که از دست برباده ام

وزبان مرتبش در بیان حقیقتش بدین ترانه مترم گوید **عشر**

کافری جز در میان هیچ زلف یاریست	کبر کی جز در بر آن زگس خو نخواز نیست
ما سلمانی بروی یار خود در باختیم	رد اسلامیم و اندر کافر ایمان یاریست
راه وصلش چون رزم چون نیست ننگه پیک	حلقه بر در چون زخم چو در درون دیار نیست
مادرین دریای شرف بیکران افتاده ایم	گر برون آریم جان از اجسند فدا می یار نیست
احمد اتا در نوازی جا به مال جهان تن	هر کمر که عشق بر بند می بجز زنا نیست

در تاریخ سنه ست و شصین و هشتاد و سه از عالم رفت در وضعه مبارکش در جاست

مجلس سیزدهم

آئینه جمال من رانی شیخ او حد الدین کرمانی از کبار اولیاست از اقسام شعر و رباعیات
اعلی بسیار دارند و از ثنوی رساله دارند که از مصباح الارواح نام کرده اند کتابت

ورغایت خوبی و نهایت مرغوی منفتح آن کتابت غایت نظر	چون غره صبح گشت خرا
شد طره آسمان مطرا	بر بست فلک نقاب انور
مرغ سعوی تمام بر سپید	هر دانه در که در صدت دید

عشق نبودند و اکثر اوقات سماع میزدند و چون شعله عشق سر بوق میکشید گریبان خود را
چاک میکردند و سینه برهنه می ساخت تا فی الجمله تسکینی دست میدهد و این دو با هم از

زبان سحر

از دید و دوزخ کردن نکوست

گفتم حکیم گفت کبابی کم گیر

چشمی دارم همه پر از سورت و دست

یا اوست و ناید و یادید خود اوست

گفتم که درم گفت که در کوچه عشق

با دیده مرا سو چون دست بدو

گفتم چشمم گفت شرابی کم گیر

صد خانه خرابست خرابی کم گیر

پسر پادشاه را موسی آن شد که مجلس سماع آنحضرت حاضر شوند نواب عرض کردند که عادت

او آنست که ذوق و حالی که او را در آن حالت پیدا می آید جامه خود را و جامه منظور

که در آن مجلس بپوشد شوق میکند و سینه بسینه او میرساند مصاحبت نیست که شامه مجلس او ریو

فرمود که اگر مثل این صورتی از وظاهر شود این خبر بسینه او زعفران در مجلس آنحضرت حاضر

شد و حسی بجمال و شست در و خنده آن حالت میبود چون اشراق ضمیری آنحضرت را بود از ضمیر او

و وقت شد در سماع این رباعی فرمودند و خواندند رباعی

سهلست مرا بر سر خنجر بودن

در پای مراد دست بر سر بودن

تو آمده که کافر می را بکشی

غازی جو تونی رویت کافر بودن

پسر پادشاه بی طاقت شد گریبان چاک کرد و در پامی آنحضرت افتاد شیخ بجز تبه شفته او شده که دست و دلش از کار رفت بلکه تمام از پیر کار رفت و از با عیبات که در آن مجلس سماع خوانند

این چند بایست که نوشته شود و سوخته عشق تو ام می بینی صد اقعده بر هم زده تواند بود و عشق تو ام هر نفسی و ده توبی کس نیست که پیش از ده توبی	هر چند نه در خورد تو ام میدانی ماتم زده در تو ام میدانی تا شربت عالم نشود و خونا به در در تو ام دسترس نده و توبی	خون شزه پرورد تو ام میدانی دل چون دل من غمزه تواند بود قوت من ماتم زده تواند بود در تنهایی که یار باید صد کس
---	---	---

حالت شیخ بجز تبه در و تاثیر کرد که نام و ناموس را و دواع نمود و در سماع رفت جمعی از درویشان صاحب ذوق و شوق که نظاره حالت آن سر و سی کردند فی الحال قالب تهی کردند و تاریخ پانصد و سی و شش از عالم رفت زمان خلافت استیلا

مجلس چهاردهم

مطلع جمال احدی شیخ اوحدی از مریدان حضرت شیخ اوحد الدین کرمانیست را از زمان شروه کس از او بیاد مجلس حضرت شیخ صدر الدین قنوی فصوص الحکم میخواندند مثل شیخ عراقی و امیر حسینی و شیخ سعید فرغانی و شیخ اوحدی یکی از آن شروه دست بر جوان حیدر

عاشق شده بود آنخل ترجیع فرمور باغی در خرابات عاشقان گویت	و ندران خانه پری رویت
طوق داران چشم آن ماهند	هر کجا بسته طاق ابر رویت
این ترجیع را میخواند چون بدینجا رسید که بند همین جهت ترجیع	من و آن دلبر خراباتی

فی طریق الهوی کمایالی دانشمندی در کنار معرکه بود جوان را پیش خود خواند پسر حیدری را مظهر آن شد که بجهت زرد اویش میطلبید معرکه را گذاشته پیش دانشمند آمد حیدری گفت که فی طریق الهوی کمایالی بضم قاف خواندی فی حرف جرست فی طریق الهوی بکسر قاف خوان طالب علم دیوانه در پهلوی آن دانشمند بود روی به آسمان کرد و گفت خدایا این را هم تو آفریدی او حیدر بیست و نهمی است که بر معرکه که تو از پر و زبر گوئی او

بزرگوار شیخ ز اشعار خوب بسیار است روزی در طیان درو مندی و نام راوی که در انحال
 دست داده بود این بیت گفته است شعر

چو دل ز دیده پر خست و من ز سر و دود درو / نه عشق با و نه عاشق نه دیده با و نه دل

موضع او حدی

چون زمان از ذوق و حالت مردان غافل اند و چنان واقع شده که بسیاری از ایشان
 شکر او لیا میباشند حرم حضرت شیخ او حدی ازین قبیل بود در انوقت که شیخ مقیدان حیدر
 بود و آن زن دشت بسیار سیکر و سپر شیخ را و اعینه تا بل پیدا شده بود و شیخ از روی نصیحت

گمده و شوهر ابرو خست	پسری با پدر بزاری گفت	سنگ با سپر خود چکایت میگفت
در زنا گر بگیردت عسسی	پند گیر از سلاطین از من نه	گفت با ما ز تا کن و زن نه
ور تو بگذاریش چنان کند	زن بخوابی ترار مانه کند	بسله گو گرفت چو تو بستی
آن را کن که مان و سپیدمان	چند و بیم و نیز منی چند	از من و باورت نگیری چند

پیش بابا بهرین که نیمه نماز در تاریخ پانصد و پنجاه و چهار از عالم رفت و در هفتاد و هفت روز

مجلس پانزدهم

مرکز دایره احاطت و شمول حضرت شیخ شهاب الدین مقتول که مؤلف حکمت اشراق است
بر جوانی بنیابت صاحب جمال از فرزندان حضرت شیخ شهاب الدین سرور دمی عاشق
بود روزی کسی آهویی از برای شیخ آورد او را بر غزازی خرم برد و گذشت و گفت که این آهوی را برین

موضع شیخ شهاب

جناب باشد که با او جفا کنیم و این رباعی فرموده رباعی

یا آهوی افتاده بد آهوانم | زین هر سه گوی تا که هستم
سر و سپاه تاملت خونم | کز شک تو ایتم که نامت نامم

چون این رباعی بحشوق شیخ رسید و آن کیفیت را معلوم کرده شیخ نوشت که از چاکلی
قدم در دوی نهادم مرد شد زیرا که شبی از برای معشوق پیدا کرده و اندک که اگر عاشق را

شعور بود بد آنچه کسی بعبسوق او مانند یا در حسن با او مساوات دارد تا تمام بود و در طلب سوخته
نباشد خام بود شیخ الزام یافته و از ان تشبیه پزار شد و عشق او به سبب آن سخن که از
ولد از خود شنید یکی در پزار گشته این رباعی گفت و نزد یار خود فرستاد و در پاس

در عشق از ان زمان که مرد شده ام	بسیار از ان روز بخود بد شده ام
در محضه که گه گاه بخود می بودم	رحمی کنم این لحظه که بخود شده ام

در تارخچ یا نصد و هفتاد و شش از عالم رفته و قبرش در بهدان است

مجلس شانزدهم

مشکوٰة مصباح مصطفوی و سنجبل الارواح مرتضوی شیخ سعدالدین حموی نام آنحضرت
محمد بن مویذ بن ابی نصر بن حسین بن محمود الحمویست در علوم ظاهری و باطنی یگانه
بود و مصنفات بسیار دارد چون کتاب محبوب الاولیا و سنجبل الارواح و غیر آن و در
مصنفاتش سخنان رموز و کلمات مشکل و ارتقام و اشکال و دوایر که نظر عقل و فکر از کشف
و حل آن عاجز است بسیار است و دیده بصیرت ما دام که به نور کشف و الهام مفتوح نشود
اوراک آن تعدد است تا همای سعادت سایه بر سر قابلیت کسی ماند از و دیدن سایه همای
نشود و نوری بر او نخواهد یافت و خطی از ان نخواهد یافت رباعی

نور شید حقیقت در هر دو عالم سایه	آن سایه که نور باشد آنرا سایه
افتاد ز پای ما و او بر سر ما	مانع است از و او بسایه سایه

در تمام کلام او آن حقیقت خود بخود جلوه گریست و عالم ازین بے خبر با س

میدان یقین که هم بد و سیر ازوست	در کوی قدر شرم از و خیر ازوست
شور و غیب مسجد و بیخانه ازوست	آشوب مغان و فتنه و پیر ازوست

در محل تحصیل بر عین الزمان که هم از اشخاص شیخ نجم الدین که بر سیت عاشق بودند
و عین الزمان قصیده برده را میخواند و شیخ سعدالدین می شنید چون بدین بیت رسید

ای حبیبان بحب شکتم | با این بجز منم و منتظر م | یعنی آیا عاشق می پندارد که

دو تنی یار خود را در میان اشک خونین از سحاب دیده باران و میان برق از سینه درختان

پنهان توان داشت آن امریست شکل و خیالیست باطل از شیخ سعدالدین پرسید که

لغوی صبغ بختیست با عاشق چه نسبت دارد گفت این نسبت دارد که هم آب بروی

خود میریزد و هم آب بروی خود را میریزد و در آن گفتن ضبط خود نموانست کرد قطرات اشک

از شیشه اش باران شد و رازش برومی افتاد میگویند که عین الزمان تا آن غایت از

عشق شیخ سعدالدین و قوفند داشت چون استغنا لازم شیوه معشوقست گاهی شیخ

سعدالدین را در ملاقات انتظاری میفرمود و با قصد و عده اختلاط میکرد و تخلف نمیداد

جامی برای آن حال گفته شعر | و عده آمدن مده خصمه بجز این | بر آن فزون کن محنت انتظار کم

دور انحال با عیانت فرموده و این چند رباعی از ان جمله است با عیانت
 استیطر قلبی بک وقت لهر
 ای قد تو سندان نه بالانوست
 کس را چو تو محبوبت دهست دوست
 گر دل بود کجا وطن ساز عشق
 مومن شوی ار عارض یار عشق
 بی روی تو ام خوش بود گلزار
 پیدا و نمان روی تو بیم بار
 با قهر تو و وز خستت ارضوان
 باناله نامی و نغمه چنگ شوست

ناجیت خمیر خاطر می یا قمری
 وی چشم تو محمود ز پیشار دوست
 بر مرکب عشق اگر سوار آید دل
 و ز عشق نباشد بچه کار آید دل
 در کفر میاویز و در ایمان منگر
 بی تو نظری نیست سر در کار می
 بی تونه بشت باید م نه رضوان
 با لطف تو دوزخ همه روح و جان
 دلشاد بروی یار بی جنگ و شوست

یار اتمه معیتی و نور لصب
 انی انانیک انت لی فی نظر
 فی اجماع چنانی که چنان میاید
 بر جمله مراد کا سگار آید دل
 کافر شوی از زلفت نگار معنی
 تا عزت یار و افتخار معنی
 در باغ رضای چو توتوز یار
 فی کوثر و فی آب لال حیوان
 در موسم گل باده گلزنگ شوست
 دشمن بغم و غصه و دلتنگ شوست

عمر آنحضرت شصت و سه سال بوده است و در روز عید اضحی سنه خمس و شصت از دنیا رفته و
 قبرش در بجز آبادست و خلیفه در آن تاریخ الناصر الدین اتمد بوده است و از خلفای عباسی

مجلس مقدم

فارس میدان کل یوم هو فی شان شیخ روز بجان از کل اولیاست مصنفات بسیار و از
 چون تفسیر عربی و شرح شطیحات عربی و فارسی در کتاب الانوار فی کشف الاسرار و در
 که قوال باید که خوب روی بود که عارفان در مجمع سماع بسه چیز محتاج اند بر و اسخ طیبه و
 روی خوب و آواز خوش و چون او یار اطهارت قلب بکمال رسیده و چشم از دیدن غیر حق
 پوشیده اند زبان نمیدانند و پنجاه سال در مسجد جامع شیراز بود عظم اشتغال داشتند اول
 که بشیر از در آمدند و سخن استند مجلس گویند شنیدند که زنی دختر خود را نصیحت میکرد که ای دختر
 حسن خود را با کسی اظهار نمیکردی شیخ گفت ای زن حسن بان را رضی نیست که تنها و منفرد باشد
 حسن و عشق در ازل عهدی بسته اند که از هم جدا نباشند اصحاب را از استماع آن خبر

و بعد و حال عارض شد که بعضی برفتند در آن حال روزی در بازار شیرازی گشتند جوانی
 بغایت صاحب جمال بزمی فروشی میکرد و نعره میزد که عاشق تره شیخ را حالتی دستاورد
 نعره زد و اندو بیوش شده اند و بعد از آن حلقه عشق آن جوان در گوشش کرده اند و بیرون
 شده اند آنحضرت از روی صورت و معنی واقع شده بود از روی صورت

مجلس شیخ روز بجهان و جوان بزمی فروش

به سبب حسن با کمال آن جوان و از روی معنی از لفظ عاشق تره که این معنی استنباط کرده بود
 که عاشق شو تا بینی میگوند روزی یکی از درویشان ایشان در مسجد جامع نزدیک مسجد زنگی
 و شیخ صفی الدین زاهد واقع شده بود ایشان از روی انکار میگفتند آن درویش این
 سخن را در مجلس آنحضرت مذکور ساخت بزبان شیراز فرمود کمیش و از روزه و نواز نشن
 کمیش و ابرغ و بار نشن مسکین دل روز بجهان کش و اسوز و گداز نشن کینوبت در شهر شیراز
 آنجوان بخدمت شیخ مشغول بود و پای آنحضرت را میاید چنانکه شیخ عراقی میفرماید نظم

چون با جوان عاشقی پر شد / روز بود روز و زبهر شد / سالها با جمال جان افروز

روز شنبت کرده بود و شهار روز
 اتفاقا گریه می دید
 تیز و تیز سیر برق از علم
 سعد زنگی ز اتفاقا که داشت
 دید حالی که بود عادت شیخ
 چون آنکس چشم خویش بید
 منتقلی بر ز آتش آگنده
 گفت چشمم اگر چه حیرت
 طبیعت کجا بسیار لایه
 نیست کاری به آنم و اینم

داشت او دلبری فرشته نهاد
 کان پر می پامی شیخ می باید
 گفت ای پادشاه دین فریاد
 در حق شیخ آتش انکاشت
 دلبری بود سپهر بد نسیر
 از جبار ز بسبب همی خندید
 پایما از کسار آن موش
 پامی راه برد و حال یکاست
 گز تر نیست با غمش کاری
 صنع پروردگار منم بنم

که خوش دیده را جلا میداد
 رفت تا در که آنکس سعد
 پامی خود شیخ دی با مرو داد
 کرد روزی مگر عیادت شیخ
 چست در بر گرفته پامی فقر
 بود نزدیک شیخ سوزنده
 چست و زود به منتقل آتش
 نظری کرد صفا آید
 و ایمان مقید دم بازی
 در تارخ نصف شهر محرم

سند نه و ستائنه از عالم رفت و قبرش در شیراز است

مجلس شروعم

تخت نشین قلم از اومی شیخ مجدالدین بغدادی از مریدان حضرت شیخ نجم الدین کبری است
 آنحضرت را مرید بسیار است اما چندی از ایشان یگانه زمان بودند چون مشارالیه و شیخ
 سعد الدین حموی و شیخ سیف الدین باخرزی و بابا کمال جنیدی و شیخ رضی الدین علی
 و شیخ نجم الدین رازی و شیخ جمال الدین کیلی و شیخ مجدالدین دراصل از بغداد بود
 و در خوارزم بغداد که موضوعیت انجامی نشسته حضرت شیخ سعد الدین در رساله نوشته اند
 بخط خود که شیخ مجدالدین با آنکه در صغر سن بود آنچنانکه آینه صاف داشت که آفتاب فیض
 حضرت شیخ نجم الدین کبری است اول پر تو بران آینه می انداخت و از آن آینه عکس
 بدیگران می افتاد حضرت شیخ نجم الدین در سن هفده به بلازت شیخ نجم الدین رسید و اندو
 بنمایست و صاحب جمال بوده اند و چون بیست و چهار رسیدند با آنکه طحاسن و اکتساب

هنوز شکل تغییر کرده بوده در خوارزم و عظیم فرموده و ما در سلطان محمد خوارزم شاه عورتی
 بود بغایت صاحب جمال و ارادت تمام بشیخ مجد الدین داشته اکثر اوقات در
 وعظ ایشان حاضر میبود و گاهی بزیارت ایشان میرفت مردم زبان طعن و راز کردند
 و انواع سخنان ساخته بایکدیگر در خلوت و جلوت گفتند که ما را تقیر و قطعی حالات ایشان
 معلوم است فاما نمیتوان گفت فرو

مصلحت نیست که از پرده برون افتد
 در نه در مجلس زندان خبری نیست که نیست
 اعتماد ما در سلطان هر روز بیشتر میشد و ارباب صدر از زبان دراز تر میگفتند آن کوتاه نظر
 نمی دیده اند که آنحضرت و ایمان نفس خود درین خطا بست که قطعه

چشم آلوده نظر از رخ جانان دورست
 بر رخ او نظر از اینسته پاک انداز
 یارب آن زاهد خود بین که بجز عیب ندید
 و در آیدش در آینه اوراک انداز
 دوران ایشان حضرت را تعلق تمام یکی از محبوبان سلطان نیز پیدا آمد بود در شرق
 اور با عیبات می فرموده اندومی فرستاده اند و این چند رباعی از آنجمله است

رباعیات

از شبم عشق خاک آدم گل شد سزشته عشق برگ روح زدند گر زنده همی بینم امی عشق پرست من زنده بعشقم نه بچنان زیر جانان از کفر سر زلف و کمی ایمان میرنجت چون بک خرامنده بصد رحمانی	صدفتنه و شور در جهان حاصل شد یک قطر و فرو چسکید و نامش دل شد تا طن ببری که در تنم جانی هست اندر طلبت نهاده ام برکت دست وز نوش لبش چشمه حیوان میرنجت میرفت وز خاک قدش جان میرنجت
--	--

سلطان از عقبتاری ایشان چون واقف شده بود این واقعه علاوه آن شده
 بسیار خاطرش بر آشفت فرمود که شیخ را در و جمله انداختند چون با تف غیب خبر

حضرت شیخ نجم الدین رسانید از تشکده سینه اش دو برآمد که بعرض رسید و از انجا بر
 پذیرشید که عالم بسوخت روزی توالی در مجلس شیخ مجد الدین این بیت را بخواند و

خوش یافته اند در ازل جانها	اگر یک خط سبز بر کنارش بود	شیخ محاسن خود را گرفت و تیغ
دست بر گلو نهاد و گفت ع	اگر یک خط سبز بر کنارش بود	و همانا که بدین اشارت بشناود

خود کرده باشد و بعد از ان این رباعی فرمود در باغی	در بحر محیط غوطه خواهم زدن
یا غرق شدن یا گری آوردن	یا سرخ کنم ز روی ز تو یا گردن

در تاریخ هشتصد و هفت شهید شد و خاتون او از نیشاپور بود او را به نیشاپور نقل کرد
 و در سنه ثلث و ثلثین و شانزده میگویند با سفر این بروند و الله اعلم

مجلس نوزدهم

حضرت شیخ نجم الدین کبری که آیه بود از سوره و انجم از ایهومی بلکه سوره او بصفت فاذا جاد
 الطامه الکبری خواص دریای محیط و محاط شاه بساط عرضه انبساط گردید عکسی از کینه

بیند او که از صاعقه عشق عکس پذیر بود و چون جام جهان نمامی همه چیز دره مینمود بر غرقه
 ایوان حسن افتاد و عکس دوم حاصل شد از انجا برق شوقش درخشان گردید برگشت و
 شینفته حضرت شیخ مجدالدین بغدادی گشت و چون معلوم کرد که میل خاطر او بشطر نجست
 از آن روی که اول تانیس و بعد از آن تشویق و آخر همه تحقیق است در عرصه انس پیاده
 راند تا اسی زنده شهادت شد و حضرت شیخ عراقی در کتاب ده فصل این حکایت آورده نظر

<p>یکی از عاشقان جمال ترا آن قرین و دل گزین احد بر بود از مقام آزادی تا گمان از مقام عالی دل گفت یکره بر من آریدش و آن چه باشد که دو مایل او خواست شطرنج دیار را بگریز همگی جذب کردی سلس را فرس و دولتش چو با زین شد</p>	<p>بود جسم اکابر کبری بود بر چرخ انجم انیار دل او حسن مجد بغدادی حسن زیباش خیل عشق آورد همچو جانی سومی تن آریدش در دلش چون از ویر سپید با حرین ظریف می بازیید حب شطرنج از دلش در بود بیدق همیش بفرزین شد</p>	<p>آن معین شرفیت احمد آفتاب معانی و اسرار بر بودش بی چنان مقبل صبر و آرام را بغارت برد ز ویر سپید تا چه دارد دست میل شطرنج با ختن دیدند چونکه مغلوب کرد خیلش را بازی چند بس نکوش نمود دستها باز داشت زین نشان</p>
--	--	---

پیل او کرد غم هندستان - در آن طغیان عشق رسائل بسیار نوشته اند و اسرار عشق را
 به نثر و نظم باز نمود از آن جمله بیت قمیست که مثنوی است بر بسی اسرار مبهم و عبارت پر سلاست محکم
 و رباعیات پر شور آبدار آتش بار از برای او بسیار گفته این چند رباعی از آن جمله است با اینها

<p>از شربت عشق تست دل مست شده از پامی فتاده گیسو از دست شده ایدل تو بدین مفلسی و رسوائی عشق آتش تیزست و ترا آبی نم</p>	<p>در پامی فراق تست دل پست شده این نیست شده تن و دل هست شده انصاف بده که عشق را که شانی خاکت بر سر که باد می پیانی</p>
---	---

<p>در کوی توره مردم دیوانه برد سودای تو از کعبه به بتخانه برد دامن ز جهان کشیده می باید عالم همه اوست دیده می باید پیدا و نمان از من و ما کرده طلب او بین که کجا و ما کجا کرده طلب</p>	<p>عقل از ره تو حدیث افسانه برد هر لحظه چون هزار دل سوخته را در راه طلب رسیده می باید بیانی خویش را دو اکن ورنه عمری بگلی قرب و تقا کرده طلب کار از در دل کشا و هم آخر کار</p>
---	---

امام خراز آنحضرت پرسید که بم عرفت رنگ یعنی بچه چیز حق را شناخته فرمود بوار دلت
 تر و علی اقلب قعر النفس عن تکذیبها یعنی بوار دلتیکه بدل فرود آید و نفس عاجز شود
 از آنکه دروغ انکار جمعی که ایشان را آنحضرت شیخ مجدالدین بغدادی حدیث بسیار میبود
 و ائم الاوقات در کمین می بودند که پیش سلطان محمد خوارزم شاه سخنی در گنجاند عاقبت
 شبی درستی سلطان محمد را بر تبه منحرف ساختند که شیخ مجدالدین را فرمود تا به آب
 انداختند چنانکه قبل ازین مذکور شد چون از خواب مستی بیدار شدند آن فعل شنيع
 بیادش آمد ناره آلام آتش شیطانی اشتعال یافت و بدین سرود مترجم گشت

رباعی

<p>چشم پدر و ز کارش از من بر بود افسوس که افسوس نیدار و سوؤ</p>	<p>نقد می که عیار دیده روشن بود فریاد که فسر یاد بجائی نرسید</p>
<p>از خابیت انفعال تیغ و کفن در گرون باطشتی پر از زرسرخ بلا زمت حضرت شیخ نجم الدین رفت و عرض کرد که بی اختیار از من این صورت صحت اصدار یافت اگر بدیت بگذرد اینک زروا اگر قصاص میفرمایند اینک سرو این رباعی خواند ز باغی</p>	
<p>ای دوست بیا و بگذر از هر چه بگذشت و در و بجا داری اینک سرو بگذشت</p>	<p>سیمایی شد هوا و زنگاری و شست اگر سیل و فاداری اینک دل و دین</p>

آنحضرت فرمود که چه خیال واری ویک خون شیخ محمد الدین که بخون چون تونی از جوش
 می نشیند توومن و تمام قلم روت در سر این خون شد بر زبان گذشتن همان بود و آن
 چنگیز خان همان و جویمای خون روان کردن همان و آنحضرت تیز خاکی ازان و آینه
 خبر داده بود در آن جا و شمشید شد که نیت آنحضرت ابو الجنا بست و نام احمد و لقب
 کبری از فیوقی بودند گفت ازان کبری لقب کردند که در اول جوانی که تحصیل مشغول بود
 باهر که مباحثه میکرد فائق می آمد طاعت الکبری لقبش کردند چون غلبه کرد بر و این لقب
 طاهر را گذاشتند و کبری گفت و در طریق ولایت میگویند صعوه را بازی میخواست بگیرد
 در آنجا مال بازگشت و بازار گرفت و بر خاطر شیخ سعد الدین موسی که یکی از مردمان او
 خطور کرده بود که آیا درین است کسی باشد که فیض او مثل اصحاب کعبه در سنگ اثر کند
 شیخ بنور فرست دریافت بدر خانقاه رفت و منتظر بود کسی را بعد از آن نظر مخصوص نظر کرد

وقعه آن مشهورست و چون علم ظاهر آنحضرت را بسیار بود و زود زود کسی فریاد
 و در بدو حال در تبریز که یکی بر شاگردان مجلسی السنه که عالی و شت کتاب شرح لسنه میخواند از بابا فرج ترقی
 غریب یافت تبتی حضرت رسالت را صلی الله علیه و آله وسلم در واقع دیدار استدعا کرد
 از آنجناب که مرا لقبی بخش ابوالجناب بقتدیده نون حواله شد چون میدار شد و معنی آن
 فکر فرمود آنجناب از غیر حق استنباط کرد بسبب آن واقعه در طلب او را بسیار شد
 و بخدمت شیخ اسمعیل مصری رسید و دست ارادت بدو داد و روزی بخاطرش گذشت
 که شیخ را علم باطن هست اما علم تو ظاهر از یاده است شیخ او را طلب کرد و گفت ترا نزد
 عمار یاسر میاید رفت دانست که بر ضمیر او اطلاع یافت و نزد عمار یاسر نیز همین بخاطر
 رسید شیخ فرمود که ترا بمصر میاید رفت نزد شیخ روز بجان که این هستی بسبب از سر تو
 بیرون برو چون بمصر رسید بخانقاه او درآمد و رویشان او در مراقبه بودند کسی و
 نپرداخت از کسی پرسید که شیخ که هست گفت شیخ در بیرون بتجدید وضو مشغولست
 چون بیرون رفت دید که آب اندک وضو میازد و بخاطر گذرانید که شیخ اینقدر نمیداند
 که بدین آب وضو نیاید ساخت چون وضو تمام شد دست برومی او افتاد چون
 آب برومی او رسید بخودی او را پیدا شد شیخ بخانقاه درآمد و بشکر وضو مشغول
 شد و بعد از سلام او را سیلی زد و نزد عمار یاسر فرستاد و مکتوبی نوشت که هر چند
 مس داری میفرست تا زریبازم و نزد تومی فرستم و عمار یاسر او را بعد از چند وقت
 خدمت بخوارزم فرستاد و در خوارزم مریدان آنحضرت بسیار شدند چون لشکر چنگیز
 بخوارزم آمد آنحضرت نیز جنگ مشغول شد و در اثنای جنگ تیر باران کردند تیری
 بر سینه مبارکش خورد و پرچم کافر را گرفته بود که دو از ده کس زور میکردند او را
 خلاص نمی توانستند ساخت حضرت مولوی ازان خبر رسید بدانجا که فرموده غزل

ما ازان محشمانیم که ساغر کردند	نه ازان مخلصانیم که لاغر کردند	اما ازان سوخکانیم که از غایت
--------------------------------	--------------------------------	------------------------------

آبجیون بگذرند پی آفر گیرند	یکی دست می سازد ایمان شنند	یکی دست و گریه کافر گیرند
----------------------------	----------------------------	---------------------------

و شهادت آنحضرت در تالیف ششصد و بیست و نه بود و مدفنش خوارزم است

مجلس بیستم

پیر خرابات معان شیخ صنغان بمقتضای انجام نهای موتوا قبل ان موتوا یعنی پیش از آنکه بمقام فنا و موت اختیاری رسید و در غایت کمال بود و شیخ عطار اطباء

کمال او کرد چون لطم	شیخ صنغان پیر عهد خویش بود	در کمالش هر چه کولی پیش بود
---------------------	----------------------------	-----------------------------

و از حفظ نفس که در صفات وجودیست مانند قدرت و افتخار چون اجتناب ورزیده و در بیت الحرام ریاضات مجاهدات گذرانید و نظم

شیخ بود اندر حرم نجا و سال	بامریدی چار صد کمال	هم عمل هم علم با هم یار داشت
هم عیان هم کشف هم اسرار داشت	قرب پنجه حق بجای آورد و بود	عمره عمری بود تا میگرد و بود
خود صلوات و صلوم میداشت	هیچ سنت را فرود نگذاشت او	سوی می بشکافت مرد معنوی
در کرامات و مقامات قوی	هر که بیماری و سستی یافتی	از دم او تن درستی یافتی
خلق را فی الجمله در شادی غم	پیشوائی بود در عالم علم	و چون حواس ظاهر که نفس

انسان را بشنوا غل و تفرقه عالم مشغول می سازند دست از شغل خویش باز نهند گاه می باشد که نفس متوجه خیال می شود و چون هر یک از خیالات جزئیة انسانی نسبت به عالم مثال بمنزله جویت از دریای نفس ازان ممر اطلاع میابد در آن عالم و عاشر میشود بر امری که بان موطن رسیده هنوز در عالم شهادت ظاهر نشد بران منوال که در حال بیداری هر چه بدی در می آید متخیله آنرا صورتی می پوشاند در هنگام خواب نیز هر چه محیطه شعور نفس در می آید آنرا به کسوتی می آراید و بطریق انعکاس در مرآت حس مشترک می نماید و نفس آنرا مشاهده مینماید چنانکه در بیداری بعینه و رویای بشره که تعبیرش بعد از رویت وقوع مییابد ازان قبیل می باشد و شیخ مذکور چون در آن وادی افتاد

بدان سر در رسید نظم
کز خرم در پیش افتاد می تقام
گفت در او در بغیا کین پان
می ندانم تا ازین چون جانم

گرچه خود را ز روده می کاید
بجز میگردی بی را بروم
یوسف توفیق در چاه او افتاد
ترک جان گفتم اگر ایمان برم

چند شب و از قضا و خواب بید
چون بید آن خواب بید جهان
عقبه دشوار در راه او افتاد
و مقدر و معین است که تمامی

سرگشتهگان کومی طلب گرم روان با دیده جزد و عقبه را این عقبه در راه هست و همان

بجسده گانه نظم
گر گذران عقبه قطع آن جانگ
در حقوبت و شو و بروی در آن
می بیاید فت سوی او مژده
پیر می کردند با او و نرس
از قضا را بود عالی منظمی
در ره روح الهش صد معرفت
آفتاب از شک عکس می او
از خیال زلف او زنا رست
چون صبا از زلف او مشکین می
هر دو ابریش بخوبی طاق بود
مردم چشمش چو گردی مردم
بود آتش پاره بس آبدار
گفت را چون بر دهانش نبود
بچو عیسی در سخن جان داشتی
دختر ترسای چو مبع بر گرفت

بیت یکتن در همه روی بین
راه روشن گردوش تا پیشگاه
آخرا لامران عزیز او ستاد
تا شود تعبیر این معلوم زود
میشدند از کعبه تا اقصای اوم
بر سر منظر نشسته و خرمی
بر سپهر حسن در بیج کمال
زود تر از عاشقان در کوی او
و آنکه جان بر عمل آن لبر نهاد
روم از آن هفت و پرچین شدی
اوردش بر ماه طاقی بسته بود
صید کردی جان صد صد آو
عمل سیرش جهانی تشنه داشت
از دهانش مسیخس اگر نبود
صد هزاران دل چو یوسف چون
بند بند شیخ آتش در گرفت

کوندار و عقبه در رو چنین
در بماند در پس این عقبه باز
با مریدان گفت کاری او افتاد
چار صد مرد مرید مستب
طلون میگردند سر تا پای روم
دختر ترسای روحانی صفت
آفتابی بود اما بی زوال
هر که دل در زلف آن نگارست
پای در ره نمانده سر نهاد
هر دو چشمش فتنه عشاق بود
مردمی بر طاق او بنشسته بود
رومی او در زیر زلف تابدا
نگرستش هزاران شیشه داشت
چاه سیمین در زرخندان داشت
او فتاده در چه او سرنگون
گرچه شیخ انجان نظر در پیش کرد

بیت

عشق ترسازاده کار خویش کرد
عشق دشمن کرد غارت جان او
عاقبت بفرزخت رسوائی خویش

هر چه بودش سرسبز نابود شد
بیخت کفر زلف بر ایمان او
گفت چون جان رفت چه جای دوست

راش سود او بش بود و شد
شیخ ایمان داد و ترسالی گزید
عشق ترسازاده کارش گشت

چون مردانش چنان دیدند
سرگون گشتند و سرگردان شدند
بود تا شب چنان وز می دراز
از دل آن پیر غم پرور گرفت
در ریاضت بوده ام شهبازی
بر جگر جز خون دل آیم نماند

جمله دانستند کافاده است کار
پند دادندش بسی سود نبود
چشم بنظر و بانس کرده باز
گفت یار ای بیم راز و نیست
خون نشانند به چنین شب گرا
روز و شب بسیار در تنب دهم

سرسبز در کار او حیران شد
بودنی چون بود بهودی نبود
هر چراغی کان شب بقر در گشت
یا که ششمی فلک است به نیست
همچو شمع از سوختن تا بم نماند
من بر روز خویش شب بودم

یارب شب را بخوابد بود روز
یاگر روز قیامت مشببت
عمر کوتا وصف غمخواری کنم
یا چون مردان پامی در دامن کشم
دست کوتا خاک ره بر سر کنم
چشم کوتا باز بنیم روی یار
زور کوتا ناله وزاری کنم
ایچو غمش ایچو در دست ایچو گام
بنشینے گفت ای شیخ کبار
کرده ام صد بارسل ای پیغمبر
گفت کو محراب وی آن نگاه
تن زوند آخر دوران تیمارور
ترک روز آخر چو با زمین سپهر
باسگان کومی او در کار شد
قرب ای زو شب کومی او
میج بر گرفت سرزان آستان
چون نبود از کومی او بر گشتش
گفت ای شیخ از چه گشتی پیر
شیخ گفتش چون زبونم دیده
عاشق و پیر و غریبم در نگر
از دلم جز خون دل حاصل نشد

سمع کردون را نخواهد بود روز
شب از ست سپهرین موی او
یابہ کام خوشتن زاری کنم
بخت کوتا علم در پیش آورم
یاز زیر خاک و خون سر بر کنم
یاز کوتا دل دهد در یک غم
هوش کوتا ساز بشیاری کنم
جمله یاران به دل داری او
خیز و این وسوس غسلی بر آرد
آن در گفتش که ای انامی از
تا نباشد جز نمازم هیچ کار
سوج زن شد پرده دلشان خون
هندوی شب به تیغ افکنده
سگفت بنیشت بر خاک دریا
صبر کرد از آفتاب روی او
بود خاک پای آن بت بستر
دختر آگه شد ز عاشق گشتش
کی گفتد ای از شراب شرک
لاجرم ز دیده دل و ز دیده
دل پر آتش دیده خونبار تو
خون دل تا کی خورم چون دل نشد

یارب ایچندین علامت است
ورنه صده بودی بی روی او
صبر کوتا پامی در دامن کشم
یا بعلیت هوشن با خویش اورم
پامی کوتا پامی جویم کومی یار
دوست کوتا دست گیر و یکدم
فرت عقل و فرت صبر رفت یار
جمع گشتند شب از زاری او
شیخ گفتا مشبب از خون جگر
خیز و خود را جمع گردان در نماز
چون سخن در روی نیابد کارگر
تا چه آید از پس پرده برین
شیخ خاوت ساز کومی یار شد
ایچو مونی گشت روی چون زشت
عاقبت بیمار شد بی دلستان
بود باین آستان آن در
نوشتن را ایچمی کرد آن نگاه
زاهدان در کومی ترسایان
از سر ناز و تکبر در گذر
بیدل و بی صبر و بی یار از تو
هفت گرد و ناز در آرم زیر

گر فرو آری بدین سرشته سر
 بیخ گفتش گر گوئی صد هزار
 دست باید پاکت از اسلام
 بیخ گفتش هر چه گوئی آن کنم
 کرد باید چار کارت اختیار
 شیخ را برود تا دیر معان
 میزبان ترا حسن بی اندازه بود
 جام می بستد دست پاره چو
 عشق آن ماهی یکی شد صد بار
 شیخ گفتا خسر کردم اختیار
 دعوی اورفت لاف اورید
 عشق آن دختر جان بدست خصم بناک
 شیخ شد کیمبارگی آنجا زد دست
 دخترش گفتا می تو معنی دانی
 زانکه بود عشق کار سر سری
 ورنخواهی کرد تو این اقتدا
 از من بیدل چه نخواهی بگو
 دخترش گفت این زمان مروی
 کانچنان شیخی ره ایشان گزید
 شیخ چون در حلقه زمار شد
 فی زکبه فی ز شیخی یاد کرد

دخترش گفت ای حرف از روزگار
 من ندارم غیر عشقت بیخ کار
 هر که او هم رنگ یار خوشی نیست
 و آنچه فرمائی بجان فرمان کنم
 سجده کن پیش بت قرآن بسوز
 آمدند آنجا مردان در فغان
 آتش عشق آب کار او برود
 نوش کرد و دل برید از کاشیش
 قرب تصنیف دین یادداشت
 با سر دیگرند ارم بیخ کار
 هر چه یادش بود از یادش رفت
 هر چه دیگر بود گلی رفت پاک
 دل بداد از دست درمی خورد
 مدعی در عشق و مرد کارنی
 اقتدا اگر تو به کفر من کنی
 خیز و رو اینک عصا اینک و
 گر بیشاری گشتت بت پرست
 خواب خوش بادت که در خورد
 شیخ را بر دند سومی دیرست
 خرقه را آتش زد و در کار شد
 گفت خندان تصدین بدوش کرد

کار سازی کفن کفن شرم دار
 گفت دختر گرورین راه در دست
 عشق او جز رنگ بومی نیست
 گفت دختر که تو هستی مرد کار
 خرنوش و دیده از ایمان وز
 شیخ الحق مجلسی را تازه دید
 زلف ترسازاده کار او بر
 چون بیکجا شد شراب عشق یار
 حفظ قرآن نیز از استاد است
 چون می از ساغر بنان او سید
 باوه آمد عقل چون بادش بر
 آن صنم را دیدی در دست
 خواست تا دستی کند در گردش
 همچو زلفم نه قدم در کار
 با من ایندم دست در گردن کنی
 گفت بی طاقت شدم ایماه
 پیش بت مصحف بسوزم نیست
 چون خبر نزدیک تر سایان رسید
 بعد از آن گفتند تا زمار است
 دل زدین خوشتن آزاد کرد
 عشق ترسازاده کار خوش کرد

هر چه گوید بعد از آن فرمان کنم

زین بتر چه بود که کردم آن کنم

شیخ ابوالقاسم گرگانی در

دارالملک معانی آورده که در از کتاب سایر معاصی عقل بهوش خودست الا در حجر که چون خورده شود سلیمان عقل را از تحت دماغ بزیر کشیده از حکومت معزول میگردد و همچنانکه سلیمان معزول گشت دیوان دست به نوب و غارت او میدارند و در هیچ و مرج فلکش خراب میگردد و همچنین عقل که در بدن انسانی بجای سلیمانست چون بسبب زایل میشود و از تحت دماغ بزیر می آید دیوان قوای غضبی و شهومی در جوش و خروش می آیند و تمامی ولایت انسانی را خراب میسازند نظم پس کساکر خمر ترک دین کند

لاجرم ام الجنايت اين كند
خمر خوردم بت پرستيدم عشق
خرقه رازناك کرده است كند
اینهمه خوردت برگوی اند
من گران کابنیم و تو بس فقیر
در ره عشق تو سر خم بود شد
دشمن جان من سرگشته اند
عاقبت چون شیخ آمد مراد
خوک بانى کن تو سالی و اسلام
در نما و بهر کسی صد خوک هست
کین خطر آن سر را افتاد پس
توز خوک خویش اگر که نه
ورنه همچون شیخ شور سواهی عشق
پهنشیماننش چنان در مانند

شیخ گفت ای دختر دلبر چه پاندا
کس بینا و آنچه من دیدم عشق
تخته کعبه است ایچد خوان عشق
تا تو کی خواهی شدن با من
شیخ گفت ای سر و قد سپهر
کفر و اسلام و زبان و سود
تو چنین و نشان چنان مچون کنم
سوخت دل آن ماه را بر در
رفت پر کعبه و شیخ کبیر
خوک بانى کرو باید همچو هست
هر درون بهر کسی هست این خطر
سخت معذوری که در ره
عاقبت چون شیخ دین سهو بود
کز فر و مانند بجان در مانند

هر چه گفتی کرده شد دیگر چه پاندا
عشق ازین بسیار کرده و کن
سر شناس غیب سرگردان عشق
باز دختر گفت ای پیرا سپهر
عهد نیکوی بری آخر بسر
جمله یاران ز من برگشته اند
چون دل نازد نه جان من چون کنم
گفت کابین مرا ای ناتمام
خوک بانى کرد سالی اختیار
تو چنان ظن میری ای تمی کس
سر بر و ن آرد چو آید در سفر
خوک کش بت سوز در صحرای عشق
در میان کار سر غوغا نمود
شیخ گفتا چون من بدارد بود

<p>هر کجا خواهید باید رفت زود گر برپند از شما گوید رست خو کبانی را سوی میدان ^{فتی} عاقبت رفت سوی کعبه با داده دین بر باد و ترسانند چون ز کعبه شیخ شد سوی سفر باز گفتندش همه احوال شیخ با مریدان گفت می ترومان یار نماید جز چنین روزی بکار چون نهاد آن شیخ در زمار جمله راتر ساهی با بست شد هر که یار خویش را یاور شود خود بود در کامرانی صد هزار</p>	<p>باز کردید ای رفیقان عزیز کان ز پا افتاده سرگردان ^{کجا} بسکه یاران از غمش گریستند مانده جان و شورش تن ^{گدا} شیخ را در کعبه پاری چستند او نبود آن جا که حاضر مگر چون مریدان قصه شنید از ^{بخت} و وفاداری نه مردان ^{زنان} شریستان باد آخراین یاری بود جمله راز تارید با بست آن نیاری و موافق بود یار باید بود اگر کافر شود</p>	<p>می ندانم تا چه خواهد بود نیز این بگفت روی از یاران ^{فتی} هر زمان از پس همی نگریستند شیخشان در روم تنها ماند در ارادت دست از گل شست بود باز پرسید از مریدان حال شیخ روی چون زر کرد و زر کرد ^{فتی} یار کار افتاده باید صد هزار حق گزاری و وفاداری بود از برش عهد نمی با بست شد کاسچه کردید از منافق بود وقت ناکامی توان دستیار</p>
---	--	--

عاقبت الامر به سخن آن مرد کار دیده متوجه شیخ شدند و شیخ
 باز روی بطریق اسلام آورد و با اتفاق روی به کعبه معطره آوردند و آن دختر نیز واقعه
 دید و از ترسائی برگردید و در دست و پامی شیخ افتاد نظر

<p>شیخ بروی عرضد اسلام داد آخر الامر آن صتم چون راه یافت گفت شینا طاقت من گشت طاق سپرم زین خاکدان پر صداع این بگفت آن باه و دست از جان ^{فتی} گشت پنهان آفتابش زیر میخ</p>	<p>خلغله در جمله یاران اوستاد ذوق ایمان در دل آگاه یافت می نیارم هیچ طاقت در فراق الوداع ای شیخ عالم الوداع نیم جانی داشت بر جانان نشانند جان شیرین زو بر آمد ای دریغ</p>
---	--

قطره بود او درین جوی مجاز جمله چون با وی ز عالم میرویم	سوی دریای حقیقت رفت باز دیگران رفتند و ما هم میرویم	
مجلس سبیت یکم		
<p>سجاده نشین و استغینوا بالصبر و الصلوة و انما لکبیرہ الالاعلی الخاشعین سلطان العارفين اسم اوسن است و میان مردم بخواجه حسن غارث مشهور بود و از کمال ادبیات و علوم ظاهر و باطن ماہر بود و در بحث و ناله کامل در انوقت که بخدمت شیخ روز بجان سید بر جوانی از اقوام ابوالفوارس عاشق بود او پس نام وایم بر زبان راند می که ما او ام او چشم راست از وی نگرم بدوست و از وی بسینیم که همه اوست رباعی</p>		
سرفتنه و آشوب بلایم همه اوست	بیگانه هم او اشایم همه اوست	گر چهره نماید ز سر از آینه میش
<p>هم چهره و هم چهره نمایم همه اوست یکی از مردیان او گفت که شمار پیش ازین وقتی خوش بود بذکر اوقات بگذرانید و از اوقات که در فکر این جوان افتاده اید اوقات شما ضلوع گشته و حال از دست رفته و خود بکرات می فرمود رباعی</p>		
وقت است که جمعیت این راه ازوست خصایع کن اوقات که وقتی که ری	از خود همه کس درین ره آگاه ازوست بر غرفه قصرے مع القه ازوست	
<p>گفت تو چه خبر داری که درین وقت مرا چه حالت چنان بی سرو پا در میان خون برجام که نید انم که گهایم آن زمان که در فکر اویم و در ذکر اویم و آن زمان در ذکر اویم و در فکر اویم</p>		
لا تا ستم از عشق نگر و اندامی	لا تیا سم اپدل ننگد نیز دلیر	در خوف و در جایا بد عالمی ازوست
ز نسبت آن آب شود ز سرش	اسی در پیش ما را بقتل معابد و مساجد میدی ازین پیش	
<p>امروز در خوابات معان می بینی بسبار دوری و درین اعتراض معذوری رباعی</p>		
منگر تو که پیرو پیرینا که شود	په قتلک بهجد انصی که شود	تا آخر کار زانش بود عشق
خاص که برون آید و سروا که شود	یکدل دیگر وی باش نقش دولی از لوح خاطر بر ترش رباعی	

<p>گردان آن می بهر کس منکر مردانه می میرو و واپس منکر</p>	<p>در سر خم ابروی مقوس منگرا روز می شیخ بد ز بهان فرمود که عزیز می می گفت وقتی از</p>	<p>اگر صاعقه عشق بگیرد پیش پیش روز می شیخ بد ز بهان فرمود که عزیز می می گفت وقتی از</p>
<p>اوقات در بادیه بودم و راه می پیو دم ناگاه دختری صاحب جمال از پهلوی من بگذشت و لم یک نظر قبلای او گشت چون ساعتی از غیب او رفتم گفتم بیست</p>		
<p>بخونیر ز اهل و فامیروی</p>	<p>مرا میگذازمی کجا میروی</p>	<p>آن دختر لطیف طبع بود</p>
<p>با خود میگفت و مرا میشنو انید که خیف باشد که اینچنین مرغ زیر کی گرفتار دام من کرد مرا خواهر بیت در کمال حسن و جمال و از غیب می آید اگر بر و نظر انداز و مناسب بنمایید آن عزیز گفت چون این سخن شنیدم در عقب نگاه کردم کسی را ندیدم آن دختر آمد و از روی غیرت طپانچه بر روی من زد و گفت ای کذاب چون ترا دیدم ز ابد پنداشتم و چون نزدیک من آمدی عاشق انگاشتم اما چون ترا بر محک امتحان زدم نه از زاهدان</p>		
<p>بودی و نه از عاشقان طبع تو پیش صفت چنانی چون نه زنی نه مردی</p>	<p>مردان مرد اینجا در پرده چون زن مانند نظم بوالهوسه بر سر پاهای رسیده</p>	<p>مردان مرد اینجا در پرده چون زن مانند نظم بوالهوسه بر سر پاهای رسیده</p>
<p>جلوه کنان چارده ماهی بید نغمه سر اجنبش خستمال او پای کن تیز که رفتم ز دست تا زه صنم چون شغف او بید غنچه نوشین شگفتانید گفت مست ز خوابان سخن اینجا که او رفته بشاگردیش استخوان در خلط افتاد ز گفتار او بید زره دور کسی فی براه</p>	<p>باله شده گردم سحرش نامه کشازلف زو بنال او از تو بفریاد شدم سم نفس وان همه شور و شغب او شنید خواهر من میرسد اینک بی حرف که گوید ز من اینجا که او ساده دل آنسو چون گوش کرد چشم و فاقه ز دیدار او باردگر لب سخن باز کرد</p>	<p>خمیه زده بر سر و خور چادر نعره بر آورد که ای خود پر راه گرم گیر و بفریادس چون گل خندان زدم او به ز چمن صد سر کیوی دگر باشرف حسن خدادا من قاعده کار فراموش کرد کرد بسی در ره دلی زه نگاه لاپگرمی پیش می آغاز کرد</p>

با گند و آن نامه که ای هرزه گو قبله مقصود کی پیش نیست شرط ادب ترک دومی گزینست چون ز کی رو بد و آورده	به که بگردانی ازین مسرزه رو قاصد آن قبله تو اندیش نیست رومی ارادت بیک آوردست رسم نوشت اینک تو آورده
---	--

رباعی

بایار بگلزار شدم رگبذری ممشوقه بطعنه گفت شرمت با دوا	بر گل نظری نسکندم از بخیبری رخسار من اینجا و تو در گل نگری
---	---

آن درویش که خواجه حسن را پند سید او و بیعت میکرد و اظهار عشق او به تنگ بود و
تا شکر می مینو و ناگاه سیل عشق طغیان کرده خانه نام و ناموس خواجه را ویران کرد
رسم مدرسه و خانقاه را بپا داد و در وی بصره او کوه نهاد و عقل و هوش را فروخت
و دیوانگی خرید و رخت از سمه امید بویرانگی کشید گاهی چون مرغ نیم سبل می پدید
و گاهی دیوانه وار در خاک و خون میگردد و باین ابیات مترنم میگشت که طبعیت

دردا که عشق یازد دیوانگی کشید تنند جز بنحاطر ویرانه گنج عشق	خط جنون به دفتر فرزانگی کشید سمه خراطری که بویرانگی کشید
--	---

چند وقت بدین منوال در کوه و دشت چون فرهاد جان میکند و می گشت طبعیت

غریب و بکس و نخواست و رخور برون بس قریب از زندگی دو
--

رباعی

از یار جد از پیشینان مانده دانی که میان خاک و خون چنان مانده	چون آهوی تنها به بیابان مانده حال بدلی که باشد از جان مانده
---	--

در آن گشتگی در آن کوه رفت و پیر حاجات با هم ملاقات کردند و غزیت دار سلطنت بهرات
نمودند و نیز دانه خود را بدیشان رساندند دست مقرب حضرت باری خواجده عبد الصمدی پدید آمد

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

و خرقة از دست او پوشیدند

مجلس سبت و دوم

سحاب افاضت آثار گوهر بار و در دریای تواج اسرار شیخ فریدالدین عطار دریائی
 بود پر از جوهر حقائق و اسرار در اول حال به طب اشتغال مینمودند و دنیائی بسیار
 ورگرد آنحضرت بود و دکان عطاری داشتند پیر از اشربه و ادویه و متاع آن کار
 دکان می نشستند روزی درویشی به در دکان آن بزرگوار آمد و چند پارسی نقد گفت او بدرویش
 سپردخت گفت تو با این سرکار مال و جهات بسیار چون خواهی مرد شیخ فرمود که عجب سوای میکنی
 تو خواهی مرد آن درویش را وقت رسیده بود بنشست و آبی کشید کاسه چوبین بزر
 سر نهاد و جان سپرد شیخ را حالتی غریب دست داد تمام دکان را بغارت داد و طریق
 فقر و فنا پیش گرفت بعضی میگویند که پیر ارشاد و خرقة آنحضرت شیخ صنغان بود و
 او نیز اندکی مفهوم میشود از نیشاپور بودند و در شهر مذکور دو از ده سرای معلومند
 چون روی دل بعالم دیگر بود آنحضرت آزار مست نیکرد تا سرانجام از هم نجات

و در درون شهر بیخ جانان دگرستان رفت و در همین موضع که مدفن آنحضرت است
 مسکن بود و حضرت قاسم الانواری فرمود که شیخ عطار در تجرید قدم بر سر قدم حضرت
 حیدر گزار داشت شیفته پسر کلانتر قریه مذکور بودند قاناتزیه بر نشاء آنحضرت چون
 غالب بود نشاء عشق بر تبه بستولی شده بود که نه بر و امی عاشق داشت و نه سودا

مешوق در اول مرتبه عشق عاشق معشوق را برای خود دوست میدارد و در مرتبه دوم
 خود را برای معشوق میخواهد و در مرتبه سوم از غایت طغیان عشق نه خود را میخواهد و نه
 معشوق را و آنحضرت اکثر اوقات در این مقام بودند و از کلام الهام انجامش نیز معلوم

میشود و این ابیات در انجمن وارد شد **ر با س ع**

یک پیوسته گوید و تن باش | چون جمله یکی است و حقیقت

ظاهر المعانی عشق است که بر تو بر همچون انداخت که لیلی بسرا آورده بود و او سر در گریبان

در عشق چو من تو ام تو من باش

گو یک تن را دو پیر من باش

تو من باش

و در دریای چو دمی عوامی مینمود گفت سر بر دار که نمم بی از زیر زمین مستی این آواز
شنید که در عینک فان جنگ شغلی عینک یعنی پرواز سر من و بگذار مرا بر من که از
عشق تو مرا پر دمی تو نماده گاهی که حضرت عطار با خود آمدی و از لجه دریای حیرت
به کنار افتادی آنجوان را دیدی روی بروی نشسته این غزل را خواندی غزل

<p>ای غمت روز و شب به تنهایی تا تو از رخ نقاب بکشالی عشق با نام و رنگ ناید را و بدو دمی غزل ترکنازه رو و عالم را به حسن پیشانیگ از چشم آموی توبس</p>	<p>مونس عاشقان شیدا می عشق را سر بر بنه باید کرد نزد دست عشق در عنائی آفتاب عاشقان و می توبس یک گره از زلف هندوی گر کسی بر باد خواهد و ددل</p>	<p>بسکه خفتند عاشقان در خاک بر سر چار سومی رسوائی و گاهی این غزل را بستی قبله سرگشتهگان کومی توبس صید جان و عقل دور اندیش را یکت زیدن باشد از کومی توبس</p>
--	--	---

و باز به عالم چو دمی رفتی و از آن جوان بخیر گشتی در وقتی که چنگیز خان را تو اجمی وقت
قدغن میکرد که بدین دیار میاید رفت بلازمست اما بسوی میرفت و در محل برخاستن
فرمود که بیرومی و نجم الدین کبری و عطار را بقتل می آوردی مریدان آنحضرت را
اضطراب بسیار شد از آنحضرت بعد از فراغت پرسیدند که حکمت درین چه بود ما را چنان
مناسب مینمود که این حضرت آن دو ولی را سفارش میکردند آنحضرت فرمود که حضرت
حق نظر خود را به نجم الدین کبری از محض عنایت خود داده بود که در وقتی که در خودی
او در میان بودی آن نظر هر کس افتادی بر تبه ولایت رسیدی آن نظر را
او نوبت بر گنگ انداخت و عطار اسرار در حالت لمن الملک الیوم بعد الواحد ابقار
فانش کرد چون لشکر چنگیز بنجو از زم و نیشاپور درآمد هر دو بزرگ بقتل رسیدند
و در ششصد و بیست و هفت بشهادت رسید
و قبرش در نیشاپور است

مجلس است و سوم

بجمع البحرین نوافل و فرایض شیخ ابن فارض گرم روی غریب بود ملاطم و شورش
قلم عشق او از قصیده و ثانیه اش معلوم میشود که در وقتی که عاشق بود نذر جواستنی
روئی گرا این قصیده گفته اند مطلع آن قصیده نیست شعر سقینی حیا احب را چه مقبلی

وکاسی میامن عن حسن طلت
برمی که ز مهر بود در جام نخت

رباعی
یاسا قیم از بلا مل قاتل حسن

ایا چشم شور و سر عشق اینست
از بر من خراب بامی اینست

یعنی ساقی گرمی کرد و در گردش آورد و دست مردم چشم من جام بالامال عشق و محبت را
و برکت گرفت می پر صفا و رقت را و حال آنکه جام من روی آن کسی است که و رای
حسن در دیده انسان العین من خود را دید و خود ساقی خود کردید خود بر سر غم نظاری

نشت و همت بیند کی بر من است باغی
کز شیوه او بر سر هر کو خیر است

در کوی خرابات سفان جلوه گر است
خود را بستوده بزبان دیگران

از شرابی که چون آفتابیت در براتی	زان گونه که گوئی تو که گویا و گریست
دیریت و لم که بی سر انجام شده	زان خانه بر انداز که می نام شده
چون خودی و خود ساقی و خود جام شده	از دست گویید مرا چون زوم
و قصیده همیه رانیز و رطقیان عشق آن جوان فرموده و این بیت از آن قصیده است	
یعنی آن شراب عشق را دام	لها البدر کاس می شمس تدریا ابلال و کم بید و اذام حبت نجم
ماه تمام است جام و آن شراب آفتابیت در براتی که میگردد اندک انگشت بلال نهای ساقی و بسیار پیدایم آید وقت شغبتش با آب ستاره زخنده از شکلهای حساب غزل	
چون یافت شب بام عمرم ز تو نور	بیم جانی و هم دل بکده است خورم
جایست کرد و خورم می عشق بام	دوریه ز خسارت تو ای ماه تمام
و این بیت نیز از همان قصیده است	می چیست نیشناسم و جام کدام
یعنی بر تو باد که در آن کوشی	فعدک عن ظلم بحیث انظلم
که آن می را صرف نوشی و اگر صرف نتوانی و خواهی که مزوج گردانی بارشحه زلال که از لب و دندان معشوق یکی مزوج سازد و بعد ول از آن خود را در ظلمات ظلم و ستمیند از رسا	
خوشید زخمش نگر و گرتوانی	اوج فلک حسن کیمین پایه اوست
در زمان سلطنت اگدامی قان و مدفن آنحضرت و مشق است	

مجلس نیت و چهارم

بزم آرامی اولیامی تحت قبانی شیخ محی الدین اعرابی را الفاصیل علوم بسیار است از رسائل معتبره آنحضرت فتوحات مکی و فصوص الحکم و چند نسخه دیگر که ذکر آن طولی دارد و در آن مشکلات علوم از سر مکتوم بسیاری آورد عاشق حضرت شیخ صدرالدین بودند

واصلاح اول ایشان بران وجه بود که حضرت شیخ سواره در کوچه میرفتند و شیخ صدرالدین می آمد و در نظر اول منظرانی عظیم در دل شیخ پدید آمد بدان سبب که آنحضرت

آنش عشق همیشه در دل علم میزد و در استعمال بود و او را حسنی بحال شیخ عثمان کشید سوال فرمود که من این الی این و ما الحاصل فی البین یعنی از کجایم آنی و تا کجا خواهیم بود و که هست مبدء اسپر و منتها می آن و حال چیست در میان حالیا باری بقصد از دل

ربودی هوش را منقطع	بیک کشم که بر جان بتلا کردی	چو جان بسینه درون آمد و جا کرد
بسختی دل خسر هنوز خواهی سوخت	گسی گفت ترا اینجا چرا کردی	فی الحال در جواب شیخ گفت

من العلم الی العین لتحصیل الطرفین یعنی از علم می آیم تا عین از برای حاصل کردن طرفین از عالم بزرگی می آیم به عالم بزرگ مصراع

برای آنکه زخم شیشه دولت برنگ
بجهت این جواب تمام شایسته شده بودند و از کار رفت اشعار عربی در آن اشفتگی دادند
بعد از آن بملازمت حضرت شیخ سرفراز گردید و رسید از خدمت م اعلی درجه معرفت
و دید آنچه دید حضرت شیخ گاهی با آنرا اسپ سوار میگردید و شیخ صدرالدین بدان

حسن و جمال در سر سپناش کشتی منو و هر چند شیخ در پیش او درین می افتاد و میگفت سوار شو قبول نمیکرد چون بزرگ و بزرگ زاد او آن مردم بود او را باین تعظیم میکردند شیخ را کافر و ملحد می گفتند و لعنت میکردند شیخ صدرالدین از ان افعال میبایست آنحضرت فرمود که منفعل مشو تو نیر معنی کن که قطع رشتی پیوند کنی از خلق و بخود پیوسته بسبب آن افعال چند روز بمنزل خود رفت حضرت شیخ بخود دست شد و یکبارگی از دست رفت کسی پرسید که شمارا با این همه عرفان و ابستگی شد این بیت را که از قصیده

از بنی رضی مصریت خوانده شعر | اولاشد اما اما اشتد نیالما | اولو لاسا اما تصور با الوهم

یعنی همچنانکه اگر نه بوی خوش و رایحه دلکش میرسیدی راه بیخانه توانستی برود چنین اگر نه لعله نور و پر تو آن رومی بودی راه آن حقیقت توانستی نمود از حسن اولی بحسن حق میتوان برد و در آینه رومی او جمال حق میتوان دید هم گر برستان نشدی نکست

شکل بر کسی سوی میکده پیا | چشم خرد نیامی نور از وی | کی درک حقیقتش توانستی کی

انکس چون دید که آتش شیخ به چگونگی فرو نمی نشیند آتش عاگرد که در و شوق آهبا سے روان و منزلهما و جا بیامی دلکش است پیر میتوان کرد و به نظاره و تماشای باغ و بنا

غم از دل بدر میتوان بر فرو که نظم جدا از لاله رخ خود بهار چکنم | سزارداغ بدل لاله زار چکنم

از خون پیکارم بر پی لب پیا | کنار کشت لب جو یار را چکنم | گفت عشق مجاز و زبیدن و

رومی خوب دیدن لائق شان شنایست همواره ساکنان راه خدا از اولیا و اهل با با حق بوده اند و بدو سخن گفته اند و از او شنود و اند شما چرا در بزم دل چراغ حسن غیر می افروخته اید و دیده بر جمال دیگری دوخته این آثار است چرا ذات را باید گذاشت و به آثار او مشغوف شد و به انواع بدنامی و صفات بد موصوف گشت فرمود همچنانکه جمال آثاری که متعلق عشق مجاز است ظل و فرع جمال ذاتیست که متعلق محبت حقیقیست همچنین عشق مجازی ظل و فرع محبت حقیقیست و بحکم الجواز قفطرة الحقیقة طریق حصول ان

و ویله وصول بان زیرا که چون شمعی را بحسب فطرت اصلی قابلیت محبت ذاتی جمیل
علی الاطلاق عرشانه بوده باشد و بواسطه پردامی ظلمانی مخفی مانده اگر ناگاه در پرده
از نور آن جمال از پرده آب و گل در صورت دلبری موزون شمایل رباعی

شیرین کاری خوش سخنی چالاک	مرمزه داغ هر دل غمناکی	همچون گل نوشگفته دامن پای
زالایش دست بزرگی باکی	نمودن گیرد هر آینه مرغ دل آن	قبل بران اقبال نماید و

در هوای محبت او پروبال کشاید اسپردانه او شود و شکار و ام او گردد از همه مقصودها
روی گرداند بلکه بسزا و مقصودی دیگر نداند رباعی

می نوشد دست بردار آید	از هر چه عشق یار بزار آید	اورا به هزار جان خریدار آید
-----------------------	---------------------------	-----------------------------

آتش عشق و شعله شوق در نهادش افروختن گیرد و حجب کشیده سوختن پذیرد و پرده
غفلت از بصر بصیرت او بکشایند و غبار کثرت از آئینه حقیقت او بزدایند و دیده او
بیز بین شود و دل او حقیقت شناس گردد و بر هر چه گذرد او را یابد و در هر چه نگردد او را
بیند هر لحظه روی و زشهور خود کند و گوید رباعی در سینه نهان تو بوده من غسافل

در دیده عیان تو بوده من غافل	عمری ز جهان ترا نشان می بستر
خود جمله جهان تو بوده من غافل	چون اینچار سده بداند که عشق مجازی بهتر

بونی بوده است از شرابخانه عشق حقیقی و محبت اناری بشایه پر تومی از آفتاب ذاتی
اما اگر آن بومی نشنیدی باین شرابخانه نرسیدی و اگر این پر تو نتافتی ازین آفتاب

بزه نیافتی رباعی	خوش وقت کسی که بومی بیخانه بشید	رفت از پی آن بو بیخانه رسید
آمد برقی ز کوی بیخانه بدید	در پر تو آن حریم بیخانه بدید	در تاریخ ششصد و شصت متولد شد

و در مقصد وی هشت فوت گشت بدفن آنحضرت و شوق است و ازان شیخ صدالدین قنوی

مجلس طسبت و چه هم

سر حلقه رندان شهر آشوب فتنه انگیز شمس تبریز حضرت مولوی در القاب او چنین

نوشته اند المولی الاغوالداعی الی النجیر خلاصه الارواح من الشکوۃ والزجاجة والمصباح شمس الحق
 والدین محمد بن علی بن ملک اود التبریزی نور اللہ فی الاولین والآخرین وراول مرید شیخ ابو بکر سلہ بان
 بودہ او بعضی گفته اند مرید شیخ رکن الدین سجاسی بودہ اگر شیخ اوحہ الدین کرمانی نیز مرید اوست
 و بعضی میگویند مرید بابا کمال جنڈی بود ویشاید کہ صحبت ہمہ رسیدہ باشد و از ہمہ
 تربیت یافته و در آخر کار پیوستہ سفر کردی و نمود سیاه پوشیدی در آنوقت کہ در
 صحبت بابا کمال بود شیخ فخر الدین عراقی نیز بموجب فرمودہ شیخ ببا الدین زکریا
 انجا بود و سرخی و کشفی کہ شیخ فخر الدین عراقی را روی نمود آنرا در لباس نظر و نشر
 اظهار میکرد و بنظر بابا کمال میرسانید و شیخ شمس الدین ازان بیچکدام را اظهار نمیکرد
 روزی بابا کمال اورا گفت فرزند شمس الدین ازان اسرار و حقایق کہ فخر الدین
 عراقی ظاہر میکند بر تو بیچ لایح نمیشود گفت بسیاری مشاهده می افتد اما بواسطہ آنکہ
 او بعضی مصطلحات و رزیدہ میتواند کہ آنها را در لباس نیکو جلوه دهد و مرآن قوت
 نیست بابا کمال فرمود کہ حق سبحانہ و تعالی تر اصحابی روزی کند کہ معارف اولین
 و آخرین را بنام تو اظهار کند و نیایح حکم از دل بر زبانش جاری شود و وہ لباس حرف
 و صوت در آید طر ازان لباس نام تو باشد چون در تاریخ ششصد و چهل و دو در آنجا
 مسافرت بقونینہ رسیدند در خان شکر ریزان فرود آمد و حضرت مولانا در آن زمان تہذیب
 مشغول بود روزی با جماعت فضلا از مدرسہ بیرون آمد و از پیش خان شکر ریزان
 بیگذشت شمس تبریزی پیش آمد و عنان مرکب حضرت مولوی گرفت و چنانکہ پیش ازین
 مذکور شد سوال کرد کہ یا امام المسلمین مصطفی بزرگتر بود یا بایزید ببطامی بعد از آنکہ
 شمس تبریز از استماع جواب مولوی بہوش شد آنحضرت فرمود کہ اورا بدرسہ آورد
 تا بخود باز آمد مدت سہ ماہ در خلوتی کہ بیچکس اوران خلوت راہ نبود لیلًا و نهارًا
 صحبت داشتند کہ اصلاً بیرون نیامدند و چون بہ سبب انکار مخالفان و قصدشان

از روم هجرت کرده بکلب رفت و بر ترسا پسری عاشق شد چون میل آن جوان شطرنج
باختن بود شمس تبریز با او شطرنج بازی میکرد چون ایام مفارقت تمام می شد

موضع شمس تبریز و جوان ترسا

حضرت مولوی سلطان ولد را با چند نفر در پیش مع الایغ و خرمی گفتند بروید در
فلان محل شمس تبریز با ترسا پسری شطرنج میبازد به مجلس او در آید و گفتش شمس تبریز را

غزل بروید ای حریفان کشید پاریار
به بانهای شیرین و ترانههای موزون
و گرا و بوعد که گوید که دم در گریه
دم گرم سخت دارد که بجا دوی و فسون
ببارگی و شادی چون کار من در آید

رو بطرف روم بنید و این غزل نوشتاد
مین آورید عالی صنم گریه پاریار
کشید سومی خانه مه خوب خوش تقار
همه وعده بکر باشد بفرید او شمارا
بزند گره بر آب او و بپند و او هوارا

بر شاه رو سخانی برسان پیام جانی
سه هاست شمس بزیم حقیقت و نیتیم
حسب فرموده چون سباب رسیدند

بنشین نظاره میکن تو عجائب خدا را
بر عاشقان بیدل بنه آن می صفارا
زبان نبات ریزد و پروزما عنارا

در همان محل دیدند که شمس تبریز با آن پسر ترسا شطرنج میبازد و منفرست که اگر
شمس تبریز بر دیک اشرفی گیرد و اگر ترسا پسر بر دیک زنبغورزند چون سلطان
ولد و هم جماعت درویشان درآمدند به تعظیم در خدمت شیخ تبریز نشستند بعضی
درویشان را بنحاطر گذشت که شخصی بدین بزرگی را چه ضرورتست که با ترسانی که با
مذهب او است نیت شطرنج میبازد و آب روی خود را میریزد آنحضرت از روی
فرست بالهام دریافت فرمود که درویشان دل را نگاه دارید که دل سلطان است

و اینجا حالتی است که عقل در و حیرت را با می
چو صبر نیست ز روی نکومی او چکنم
چو عاشقم من بیدل برومی او چکنم

کذاست یارب سازم بخوسه او چکنم
رقیب گوید مای خون گرفته چشم بند
ترسا پسر دانست که صاحب شطرنج او

مرد بزرگی است بغایت منفعل گشت و در پای شیخ افتاد و بر دست او مسلمان شد
و یکی از اولیای گشت و شطرنج در میان بهانه پیش بود

خرم کسی که فاش کند هر زمان که هست
ترسا محمدی شد و عاشق همان که هست

پیداست حال مردم رند آنچنان که است
مومن ز دین بر آمد و صوفی ز اعتقاد

شمس تبریز متوجه روم گردید و سلطان ولد را گفت سوار شو در جواب گفت که سلطان
را آداب نیست که چون عزم سواری نمایند غاشیه کشی باشد و آن غاشیه کش منم و اگر
سوار شوند و آن غاشیه بروش تاروم در جلورفت و صحبت مولانا رسیدند آن
جوان چند روز خصلت طلبید و بتفرج قسطنطنیه رفت فراق او در شمس تبریز تاثیر می
عظیم کرد چون فصل بهار بوده حضرت مولوی شمس تبریز را جهت تسکین خاطر گشت

شمس تبریز متوجه روم گردید و سلطان ولد را گفت سوار شو در جواب گفت که سلطان
را آداب نیست که چون عزم سواری نمایند غاشیه کشی باشد و آن غاشیه کش منم و اگر
سوار شوند و آن غاشیه بروش تاروم در جلورفت و صحبت مولانا رسیدند آن
جوان چند روز خصلت طلبید و بتفرج قسطنطنیه رفت فراق او در شمس تبریز تاثیر می
عظیم کرد چون فصل بهار بوده حضرت مولوی شمس تبریز را جهت تسکین خاطر گشت

باغ و بستان میبردند اما هیچ کوزه تسکین نییافت ایشان جهت تسکین او سخنان

می گفتند و او میفرمود **خزل**
بلبل باغ نالان عاشق بصدبان هم
ناسایدم بصحرا در باغ و بوستان هم
در شهری تو نتوان و الله که در جهان هم
ای کاشکے بودی نام من و نشان هم
بد نام شهر گشتم رسوای مردمان هم
گر اینقدر نیز و بید پر رایگان هم

ابر بار گریان این دیده خون فشان هم
صحرا و بوستان خوش وین جان زار ماند
بازا که شهر بے تو تار یک و تیره باشد
نامم نشانه شد در سمت ملامت
صد سنت تو بر من کرد دولت و صالت
شد رخ بند و خسرو ار چشم تو نگا ہے
شبی با هم در خلوتی نشسته بودند شخصی

از بیرون در اشارت کرد شمس تبریز خواست و بامولانا گفت به گشتم پیچو انب بعد

از توقف بسیار مولانا فرمود مصلحت است و این آیت بخواند **لا اله الا الله** و الا مرتباً

ان الله رب العالمین هفت کس دست یکی کرده بودند در کین استاده بودند کار

راندند شمس تبریز نعره بزد و چنانکه آنجا عمت بهوش شده و بیجاوند و یکی از آنها علاء

بود فرزند مولانا که بد باغ اندلیس من اهلک تسامت چون آنجا عمت بهوش باز آمد غیر از چند قطره

خون هیچ ندیدند و اینجاسته در تاریخ ششصد و چهل و پنج بود و آن ناکسان در اندک زمانه

هر یک به بلائی مبتلا شدند و هلاک گشتند و علاء دین محمد را عتی عجب پیداشد و هم در آن

ایام وفات یافت و حضرت مولوی بجزاوه او حاضر نشد و بعضی گفته اند آن ناکسان

بدن مبارکش را در چاهی انداخته بودند شبی سلطان ولد در خواب دید که شمس تبریز

اشاره کرد که در فلان چاه خفته ام همیشه یاران محرم را جمع کرد و در مدرسه مولانا

پهلوی نام مدرسه امیر صدر الدین دفن کردند

مجلس سبت و ششم

شماره کومی پاکبازی شیخ نجم الدین رازی از اصحاب شیخ نجم الدین کبری است که

تربیت اور احوالہ بشیخ مجد الدین کردہ بود و او در کشف حقائق و شرح دقائق قدرت
 و قوت تمام دارد و مصنفات بسیار دارد و از انجمله تفسیر بحسب الحقائق است و نسخہ دیگر
 موسوم بر صاوال العباد شتمل بر بسی سخنان اعلی و ثبونی بر بسی از رباعیات زیبا در سہدان
 بر جوان زرگر عاشق شد و مفتون با جوان محزون و ولی از پرده بیرون بساط

اندخت و خاطر از لفرقه بر و خست اورا کمان آنکہ بر یک حال خواهد ماند زمان بلیت

<p>از پس پرده چه آرد بیرون گم مارا می نہ بگذارند با ہم وجود از بست بیخون عدم نیست فغان زین دور چرخ قلندہ بگیر</p>	<p>کس چه اند کہ چرخ بولمون اگر مردن بودی در میانہ نشاط از بست بید و ران علم خوشی بستن شک خون جوت</p>	<p>کس چه اند کہ چرخ بولمون اگر مردن بودی در میانہ نشاط از بست بید و ران علم خوشی بستن شک خون جوت</p>
--	---	---

چه در اوان اشغال کہ بہ ضراعت خاطر سر می نہ بود و می داشتند و سر شتہامی جا زرا
 چون شمع بروشنائی می پنداشتند شکر جنگیز خان بہ آنجا آمدند و قلعه بہ ازرا حاضر کردند

بعد از مجاوله و مقاتله بسیار نزدیک بدان رسید که قلعه را بگیرند سحر می آنحضرت با عیال و اطفال ماور و پدر و آن جوان زرگر اتفاق کرده اند که خود را از قلعه بیند از نداول حضرت شیخ نجم الدین خود را بنیداخت بعد از آن پسر زرگر نیز موافقت کرد و در بیرون واقف شدند متوجه گشتند بگرفتن ایشان جوان زرگر بجنگ مشغول شد و شیخ را نیز امداد نمودند آن جوان کشته شد و حضرت شیخ را گرفتند و چون وقت نرسیده بود گذشتند میرفت و یگر سیت و این مطلع را میخواند مطلع ناشده باز خون جگر دیده بود فتم از کومی تو خسارتونا دیده چند منزل که بجانب اردبیل و تبریز میرفتند خبر رسید که قلعه را گرفتند و پدر و ماور و عیال و اطفال را تمام بقتل رسانیدند هنوز زخم کوفت و کوب زرگر تازه بود که بر سر آن ریشامی دیگر رسید گو یا حضرت جامی حساب او فرموده است

تا کی زمانه داغ غم بر جگر بند	یک داغ نیک باشد داغ و گزند	بهر داغ کا در قدری رو به بهتر
آن داغ را گذار و داغ و گزند	زیر هزار کوه غم است گروید	دستش هزار کوه دگر برز برزند
بر خان سیمانی او حاضر شویم	پیش من از کباب جگر حاضرند	صد زهر ناب تعبیه باشد در این
در کام عیش من مثل کز شکرند	دانی که حسیت بالشت را از تو	خشتی که زیر واقعه ام زیر برزند

هر چند از روی فقر و فاقه مثل این شعر فانی میخواند طبیعت

که داغ بر سر بر داغ غم است

فرموده اند این دور باغی از انجمله است رباعیات

بهم با سر گریه که چشم را خوست	از خون دلم هر شزه کز پاک فرو	آمد شب باز فتم اندر غم دوست
شمع ارچه چون داغ جدالی دار	با گریه و سوز آشنائی دارد	سینجیت که پایه جگر بر سر است
کان رشته سری ز روشنائی دار	در شش صد و پنجاه و چهار از عالم رفت در غم دوست	سر رشته شمع به که سر رشته من

بیرون مقبره شیخ سزای سقلی و شیخ جنید قبریت
میگویند قبر او است

کلیه

مجلس سبت و منتهی

خوشید سپهر روزی شیخ سیف الدین باحرزی همچو آفتاب عالم گرد و در طلب میلزید
و نجوم اشک از سپردیده پیاپیست سرگرم بسوی توشه نمون در عیان شد بانجم هم میتون
چلن ظلیل شیخ نجم الدین کبری رسید و پیشم از شرمی تا شریایدید او اهل که او را خلوت
نشانده در اربعین دوم بدر خلوت آمد و دست بر در خلوت زد فرمود که ای سیف الدین

نجم عاشق مرا غم ساز کار است | تو مشوقی ترا با غم چه کار است | بر خیز و بیرون آی آنگاه

دست او گرفت و بطرف بخارا روانه گردید و فی شیخ نجم الدین در خلوت خود بفرغت
نشسته بودند مریدان را فرمودند که امشب شما نیز بفرغت گذرانید در آن شب
شیخ سیف الدین ابرق بزرگ پر آب کرد و در خلوت شیخ بایستاد چون وقت صبح
حضرت شیخ نجم الدین کبری از خلوت بیرون آمد او را دید گفتم نه ما امشب گفته بودیم
که به حضور خود مشغول باشید تو چرا خود را بدین ریاضت در رنج انداختی گفت شما
فرمودید که هر کس بحضور خویش مشغول باشد چرا خود را بدین ریاضت در رنج انداختی
گفتم مرا هیچ حضور و لذت و رانی این نیست که بر استانه حضرت شیخ بخدمت بایستم
شیخ فرمود که بشارت باد ترا که سلاطین در رکاب تو بروند روزی یکی از پادشاهان
در بخارا که بحسن و جمال بی همتا بود بزیارت حضرت شیخ سیف الدین آمد در وقت
بازگشتن عرض کرد که ای پدر شیخ کرده ام التماس می نمایم که شیخ قدم رنج
کند تا بدست خود شیخ را سوار سازم چون آن پادشاه منظور نظر آنحضرت
شده بود التماس او را قبول فرمود و بدر خاقان پادشاه رکابش گرفت تا سوار
اسپ سرکشی کرد و عنان در بود و گویا طغیان عشق شیخ در او اثر کرده بود و قریب
به پنجاه گام در رکاب شیخ بدو پیش شیخ با پادشاه گفت حکمت در سرکشی این اسپ
آن بود که شبی در خدمت شیخ نجم الدین بودیم از بشارت داد که پادشاهان رکاب

موضع شیخ سیف الدین باحرزی و پادشاه

بدوند انون این مصدق سخن شیخ شد هر روز سن صوری و معنوی آن پادشاه ز راه
در نظر کیمیا اثر آن عاشق در گاه در تضاعف بود و عشق حضرت شیخ در تزیاید بود و من

کلمات تقدیه با عیبات	هر شب بشال پاسبان کویت	میگردم گرد آستان کویت
باشد که بر آید ای صنم روز شما	نامم ز جریده سگان کویت	هر چند گهی ز عشق بیگانه شوم
با عافیت آشنا و بهمانه شوم	تا گاه پری رخی من در گذرد	بر گردم ازین حدیث دیوانه شوم

در آن کشاکش عشق بودند که ناگاه از گردش این چرخ کج رفتار و مرور روزگار ناپدید
آفتاب عمر آن شهسوار در عقده ذنب مدار پریشانی که راس عاودت و سرگردانیت
منکسف گردید چون خبر آن واقعه یافتند بحضرت شیخ رسید از اشک خونین خاک
کوبش را گل کرد و در خاک و خون گردید شب و روز می گفت و میگفت همچون آتش

از کاروان ندمیرد و میرد ربا عی هر روز روم سوی گلستان غمنا	چون غنچه گریبان صبور زده چا چنانکه وزی بر خنازه در پیشی
--	--

حاضر شد گفتند شینا تلقین فرمای پیش رومی میت آمد و این رباعی فرمود در پاس

گر من گنه روی زمین کردم عاجز تر ازین خواه کانونم	عفو تو امید است که گیرم همچنان بسر قبر پادشاه رفت
بگذر بدار یارم ای پیکشال بر خاکش بجا می من و پهبال	در قصه حال من کند از تو سوال در همانوقت در قصه و سخاو و پنج وفات یافت و قمرش در رخسار

مجلس است و ششم

یوم سبلی السراکرنجهای حنفی شیخ عزیز نسفی در سب علوم طاهری و باطنی بسیار کوشید بود
 بتحصیل در اصول و فروع حکیات و در مصطلحات صوفیه چیزها نوشته اند و در آن
 رسائل سخن اهل شریعت و اهل حکمت و اهل وحدت را به نقیر و قطیر بار نمود فاما در نگاه
 اسرار بسیار کوشید در رخسار پسر کی از امرای سلطان حلال الدین عاشق شد

موضع شیخ عزیز نسفی و پسر کی از امرای

و سرشته اختیارش از دست رفت و چون افشای اسرار عادتش بود اظهار آن بسیار
میکرد و آن قضیه انفعال میکشید با او شکایت کر شیخ از آن جوان شرمسار شد و گفت با منی

ای سبب فنا نام من از یاد ببر | بردار ز خاکم و ز بنسبیا ببر | برو من او تماشیند کرد

از کوی او غبارم ای مادر | او چه دانست که این تیر و عابر بدت خواهد آمد و بدیشان

چه خواهد رسید و گردش روزگار طومار جمعیت ایشان را در خواهد نوردید و قتل و

غارت چنگل خان آن جوان کشته شد و ایشانرا از بنجارا با جمعی یاران بیرون کردند

و فرزند آن متعلقان ایشان نیز قتل رسیدند و در آن درومندی و شکستگی بنجران

آمدند و آنجا نیز توانستند بود بعراق افتادند و در شهر ابرقوه در تاریخ ششصد و

بشصت و یک از عالم رفتند و در آن محل که از آب آموگند شدند در حال اشتعال

نواز آلام فراق و تشد و نوا سبب شتیاق گریان گریان این رباعی فرمودند رباعی

کس گفت ایام چو من خار بمبار | محنت زه و غریب غمخوار بمبار | ای روزنه روزگار نی پار ببار

کافر چنین روز گرفتار بمبار | در اشامی نوشتن کتابی که موسوم است به کشف الحقائق

در خواب دید که حضرت رسالت صلی الله علیه و آله و سلم در مسجد عتیق نشسته اند و شیخ

سعد الدین عمومی و شیخ عبد الله خفیف در ملازمت حضرت بودند کسی را طلب شیخ

فرستادند چون مشارالیه امثالاً لامرهم بکلامت حضرت مستسعد و سرافراز گردید

اول آن دو شیخ و آخر حضرت رسالت برای او برخاسته اند و او را پیش خود طلبید

و در برگرفت شیخ سعد الدین بعرض حضرت رسالت رسانید که هر سری که من در

چار صده و چهل کتاب پنهان کرده ام عزیز نفسی در یک کشف الحقائق اظهار کرد و تیرم

که از آن مکرز جتمی بدو رسید حضرت رسالت فرموده اند که درویش در عصمت خدا

و بعد از آن فرموده اند که از هجرت من تا به قصد سال نگذرد این کتاب را ظاهر بساز

مشارالیه بعرض رسانید که چند جزو اول را مروم مسود کرده اند و با طراف برده فرمودند

که آنچه ماند و اطمینان مکن

مجلس سست و نهم

عاشق رومی مست حضرت قیومی اسم شریفش مولانا جلال الحق والدین محمدت
 در شهر بلخ در ششمین ربيع الاول ششصد و چهارستون ولد شده و از سن پنج سالگی صورت
 روحانی بر او ظاهر گشت حضرت شیخ مویده الدین جنیدی می گفت که حضرت شیخ
 صدرالدین قونومی روزی با جمعی از اولیای مثل شیخ شمس الدین ایکی و شیخ فخرالدین
 عوالتی و شیخ شرف الدین موصلی و شیخ سعید فرغانی نشستند بود بصدق تمام از روی
 ذوق و حال فرمود که اگر بایزید و جنید درین عهد بودند می غاشیه این مردم را نه را
 برگزیند می و بردوش کشیدند می و بر جان خود منت نهادند می که امروز خان لار
 فقر محمدی اوست و ذوق و حالت ما به طفیل اوست همه در ایشان از روی
 انصاف بر بیان شیخ آفرین کردند حضرت مولوی روزی فرمود که آواز باب
 صریح باب بهشت است سگری گفته مانیز همان میشنویم چو نست که چنان گرم
 نمی شنویم مولوی گفت آنچه من می شنوم آواز بهشت است آن در است و آنچه تومی شنوی
 آواز فرار شدن آن در روزی شیخ سعد الدین حموی و شیخ صدر الدین قونومی
 و حضرت مولوی در یک محل صحبت پیدا شده اند شام شده هر دو شیخ مولوی را به نام
 التماس کرده اند حضرت مولوی در رکعت اول قل یا ایها الکافرون خوانده اند
 و در رکعت دوم نیز بعد از فراغ حضرت شیخ صدر الدین پرسید که چون دهر در
 رکعت سوره الکافرون خواندید شیخ سعد الدین فرمود که یکی را برای شما خواندند
 و یکی را برای من حضرت مولوی کم وقتی از عشق و مستی حقیقی خالی بودی روزی در
 عراقی نزد کوبان میگذاشتند از آواز ضرب مطرقه ایشان عالی در دل آنحضرت
 ظاهر گشت و برقص آمد شیخ صلاح الدین همچون آفتابی از دکان بیرون آمد و سخن

در قدم حضرت مولوی نهاد و حضرت مولوی عاشق جمال او شد در بیان تمساع

این غزل فرمود عشق

یکی گنجی برون آمد ازین دکان زر کوبی | از بی صوت ز می نمی زهی زهی خوبی خوبی

موضع حضرت مولوی و جوان زر گوب

شیخ صلاح الدین فرمود که دکان زرا یغما کردند و مدت دو سال آن عشق بازی با او
بیک حال ماند و بود و غزلیات در عشق او بسیار واقع شد و این غزل از انجمله است

یکی قرار و دو م طاق و سوم پروا
یکی جمال و دو م چهره و سوم سیما
یکی بلا و دو م فتنه و سوم غوغا
یکی مدام و دو م حید و سوم هر جا
یکی غریب و دو م عاشق و سوم رسوا

غزل ربو چشم و رخ و زلف آن بت عیاش
قرار و طاق و پروا می من سه چیز بود
جمال و چهره و سیماش در جهان افکنند
بلا و فتنه و غوغای من ز رفقت تست
مدام و حید و هر جا عشق او شده ام

کتابخانه

یکتا چه بشود دوم و اتم و سوم غدر
یکی فغان، دوم ناله، سوم سودا

تربیت عاشق و سواد چنان شد که شاد
چو بشود و اتم در غدا از من پیامور زند

چون آن سلسله الکریم بجوار حق پوست عشق بازی زیادت گشت و چلی حسام ایدر
با ایشان صاحب شد و شنوی آنوقت میفرمود و شبها از آن قبیل بودی که از اول
شب تا صبح خواب نکرده می حضرت مولوی اتا میگردند و شبها حسام الدین می
و مجموع آن نوشته با او از بند میخ اندی و از غزلیات که در عشق او فرمودی دیگر است

شبست محرم عاشق گواه ناله و زاری
کینه اشک رخ زرد و چو دی و نزاری
چو آب سجد و کنان و چو خاک راه نزاری

عزل مرا اگر تو ندانی بر من از شب تا صبح
چه جامی شب که هزاران گوشت عاشق را
چو ابر ساعت گریه چو کوه وقت غسل

حضرت مولوی در فرزند اخیر فرموده از رفتن من غناک میاید که نور حسین منصف
بعد از صد و پنجاه سال روح شیخ عطار تجلی کرد و مرشد او شد در هر حالتی که باشید
با من باشید و مرا یاد کنید تا من با شما باشم دیگر فرمود که ما را در تعلق است یکی بید
و یکی بشما چون بحکم باری تعالی فرمود و مجرد شوم آن تعلق نیست از آن شما خواهد بود

داین مطلع فرمود مطلع

مسی که باز را نذر از دست حوادث

بپارسائی باقی بر زمین حادث

در روز یکشنبه وقت غروب آفتاب پنجم جامی الاخر ششصد و هفتاد و دو نقل فرمود

مجلس سی ام

ساقی بزنگاه وجه باقی شیخ فخرالدین عسراقی بسیار بزرگ بود و نظر بسیار دارند
و در نشر تن لمعات معنی آنحضرت است عاشق قلندر پسری شده که ترک
درس و مدرسه کرده با قلندران همراه شد و این مطلع در آنوقت فرمود مطلع

که دراز و دور و دیدم روز بد و پارسائی

پسراره قلندر سزدار لبین نمائی

موضع عراقی

بطواف کعبه رفتیم بجرم رسم نهادند
 به قمارخانه رفتیم همه پاکباز و پدیم
 در دیرمی زوم من زورون ندا برآمد

که برون در چو کردی که درون خانه
 چو بصومعه رسیدم همه یا قتم و خانی
 که در او عراقی که تو خاص از ان مانی

در الوقت بهمراهی قلندران بلسان رسیدند و بصحبت حضرت شیخ بهارالدین زکریا بن
 شمس اند چون به تکیه که قلندران آنجا فرود آمده بودند رفته اند قلندران گفتند
 که روان بیاید شد که اگر یکبار دیگر من بلازمت شیخ بهارالدین زکریا میرسم دیگر با شما
 بهراهی نمیتوانم کرد که مراد یک صحبت نزدیک بود که صید کند بنا بران همان لحظه
 با آنکه آخر روز بود مسافر شدند چون از شهر بیرون رفتند باران در گرفت راه کم کرد
 تمام شب راه رفته بودند چون صبح شد اتفاقاً باز بهین شهر رسیدند با ضرورت
 فرود آمدند چنانچه شیخ بهارالدین زکریا شیخ عراقی را کشان برود و سلاسل اغلال

کشید شیخ فرمود که در صومعه که جمعی مردان خلوتها داشته اند آنحضرت نیز خلوت اختیار کند چون خلوت درآمد گاهی بذكر مشغول می شدند و گاهی بفکر چون خواب در ریاضی فکری گشته اند و در ولای منظم از قعر آن دریا بگردن می آوردند و از بغایت خوب داشته اند در بند می آن شعر را میخواندند جماعت مردان که در خلوتها بودند چون بولی از گلزار عشق بشام جان ایشان رسیده بود به انکار شیخ عرض میانی بسته بهلازمت شیخ بهارالدین زکریا رفته اند و شکایت بسیار کرده که این شخص را ذکر میاید گفت او شعر میگوید و سر و عشق میسراید و بدان مرتبه رسید که میشنویم که در دیرغان خراباتیان ابیات او را در مجلس هادون میخوانند شیخ فرمود که در عالم دیگرست و شما در عالم دیگر شمار این ضریبکنند آن حال او را در آن آروزی این غزل را گفته بودند و با او از بلند میخواندند مطلع نخستین باوه کاندرا جام کردند چشم مست ساقی وام کردند چون تخلص رسید شیخ زکریا پیوند از خلوت بیرون دید و بدر خلوت شیخ عراقی آمد و فرمود که بیرون آ می که کار تو تمام شد و تخلص آنغزل این بود

مقطع چو خود کردند از خوشترین فاش | عراقی را چه رسد ابد نام کردند

شیخ عراقی چون از خلوت بدر آمد شیخ بهارالدین زکریا جای خود را باو گذاشت و بعد از چند وقت از دار فنا بدر بقارفت مردان شیخ بهارالدین که با چون القات شیخ را نسبت به شیخ عراقی دانستند عرق حسد در ایشان بچیدید پادشاه وقت رسانیدند که اکثر اوقات او شهر میگذرد و صحبت با جوانی قلندر صاحب جمال پیدا و او را استحقاق خلافت شیخ نیست و چون مناسبتی با شیخ عراقی نداشتند بعد از اندک مدتی شیخ عراقی ایشان را گذاشت و با قلندران غزیت زیارت حرمین شریفین کرد و بعد از زیارت چون بجنب رسید بران جوانی که عاشق شده بود او را گاه گاهی میبوستند

و این مطلع را برای او گفت مطلع | و در اسپه پیک نظر مید و ام از چپ و راست

بجست بومی نگاری که نور دیده است

و از طلب بروم رفتند و در روم امیر

پروانه که امیر الامرا بود مرید ایشان شد و خالقا را بجست ایشان در توفات ساخت روزی امیر شمارا لیه بکلازمت آنحضرت آمد با جمعی کثیر از ملازمان و زربسا نذر آوردند ایشان فرمودند که باز فرقیه نمی شویم اگر کسی میبندی سن قوال در بار درویشان بیار او گفت مگر حضرت شمارا با و میلی هست فرمودند که میان هست و بیکار همان لحظه کس تاخته تا او را با دستیارانش آوردند و او بغایت خوش شکل خوش آواز بود چون بدرزاو پیر رسید در بلندی این بیت را خواند بیت معده برق جانسوز غم لیلی را آنشی در بگر سوخته مجنون زده تا بوعی خواند که حضرت شیخ عراقی و امیر پروانه با ایشان بیگانه و تمامی قلندران بخودانند بیرون دویدند از هم آنجا بنیاد قوالی و سماع شد مدت سه شبانه روز خوانندگی و سماع بود و چند غزل فرمودند از جمله است این مطلع

مطلع در کوی خرابات کسی را که نیارست

هش پاری و شیش همه عین نماز است

و چند وقت دیگر که در مصر بودند همچنان آشفته قلندر بودند و پادشاه مصر مرید و معتقد آنحضرت بود روزی حضرت شیخ پیاده سیر میفرمود بیدانی رسید دید که آنجوان با جماعتی از یاران بگومی بازی مشغولست چون نظرش بر حضرت شیخ افتاد او طلبید و گفت شما گومی برمی اندازید تا من گومی نیز نم آنحضرت گومی برمی انداختند و او گومی نیز در خیال پادشاه باخیل و چشم رسید مطلقا خللی در اعتقاد او پیدا نیامد فرود آمد و دست آنحضرت را بوسید و گفت من از که ام طرف شیخ فرمود که شما از نظر پادشاه نیاز مندی کرد و روان شد و آنجوان را بسیار بسیار خون بر مزاج غالب بود و از آنکه چیزی در شماره اش گل گل میشد و در این رنگ غویات بسیار دارند

این مطلع از جمله است مطلع
بزی هر خم زلفش هزار رنگ است

رخ نگار مرا هر زمان و گر رنگ است
در ششم و یقده ششصد و ششادوست

از دیارفت و قبرا و در قفای مرقد شیخ محی الدین اعرابیت در صالیمیه دمشق

مجلس سی و یکم

نور حدیقه طالبان حقیقی و نور حدیقه عاشقان مجازی شیخ مصلح الدین سعد شیرازی
از افاضل صوفیه بود و از مجاوران بقعه شیخ عبد الله خلیف از علوم بهره تمام داشت
و از آداب نصیبی کامل سفر بسیار کرده بود و اقامت گشته و بارها بسفر حجاج پیاده
رفته و از مشایخ کبار بسیار را دریافت یکی از مشایخ را میگویند منکر او بوده میگویند
که در واقعه چنان دید که درهای آسمان گشاده شدی و ملائکه با طبقهای نور نازل شدند
پرسید که این چیست گفتند برای سعدی شیراز است که عتی گفته که قبول حضرت حق
سجانه شده و آن بیت نیست هرگز در خان سبز در نظر پیشا هرورقی دفترت معترف کرد
آن عزیز چون از واقعه درآمد هم شب بر او پیش شیخ سعدی نخت که او را بشارت دهد دید
که چراغی افروخته و با خود زمزمه دارد چون گوش کشید همین بیت میخواند اول حال
بر جوانی قصاب عاشق شد و آن جوان خالی از طبعی نبود فاما از شنیدن غزل ملول شد
و طاقت آنکه قصیده بروتوان خواندند داشت بنیاد غزل گفتن ازان وقت شد و

این دو مطلع از برای گفته **مطلع** **مطلع** **مطلع**

مردم رو که در انگوهر ار جان بچویت **مطلع** **مطلع** **مطلع**

و غزلیات در زمان عشق او بسیار دارد میگویند روزی در حمام شیراز شخصی نزد شیخ
درآمد که در سیامی او نشان عشق بود شیخ پرسید که از کجائی گفت از خراسان گفت
اشعار سعدی شیرازی آنجا میخواندند گفت بسیار گفت هیچ یاد داری گفت بسیار گفت

بخوان این دو بیت را خواند **مطلع** **مطلع** **مطلع**

سعدی خط سبز دوست دار **مطلع** **مطلع** **مطلع**

که خواندن بی رمز نیست گفت اشعار نزاری نیز باشد آنجا گفت آری فرمود که اگر یاد داری

پنهان این مطلع را خواند مطلع | آواز او را فدا که باز آمدم از | بهتان صحریت من توبه کجایی

شیخ را محاوره او در دل خوش آمد بفرست دریافت که نزاری اوست طریق مصادف
از جانبین بطور پیوست شیخ حکیم را بمنزل خود برد و اعزاز و احترام نموده سه روز انواع
طعامها کثیر و تکلفات نمود بعد از سه روز حکیم نزاری اجازت طلبید بوقت عزیمت
خادم را گفت که هماندارمی چنین کنید اگر شیخ شما بخیرسان آید به او آموزشم که
همان داری چون بیاید چون این سخن بگوش شیخ رسید متاثر شد که مگر قصوری
در هماندارمی واقع بود و بعد از چند گاه در سر حد قستان بمنزل حکیم نزاری افتاد
چون تفحص حال او نمود گفتند اکثر اوقات به تنهایی مرست گشتانها میکنند شیخ نشان
و بران اثر روان گشت دید که حکیم در محل زری بسا دشواریست القصه ملاقات شد و سمع
محبت روشن شده بمنزل رفتند روز اول سیر دانی نخت در روز دوم طعام قوتی آوار
پیش آورد روز سوم قدر سه گوشت بریان برومی اش کشید روز چهارم مقداری
گوشت چوشانید پس شیخ عرض کرد که آن نوع هماندارمی که شما میفرمودید زیاده از بکرو
مشکل است بودن من خود سه روز بودم آیا اینچنین هماندارمی که مشاهده فرمودید سالها
بهم میتوان بود آن سخن که درین قضیه بخادم گفته شد سبب این بود در آن محل که در منزل
شیخ نزاری بود بر پسر حاکم آنجا عاشق شد و آن جوانی بغایت صاحب حسن بود و با ملاحظت
و کامل مرغی که میزد می انداخت فاما صاحبان تند و تیز داشت و خود نیز خالی از پرخونی
بود شیخ چون بنظر آن جوان میرفت تعرضی کردند این غزل را در آن محل فرمود از آنجا

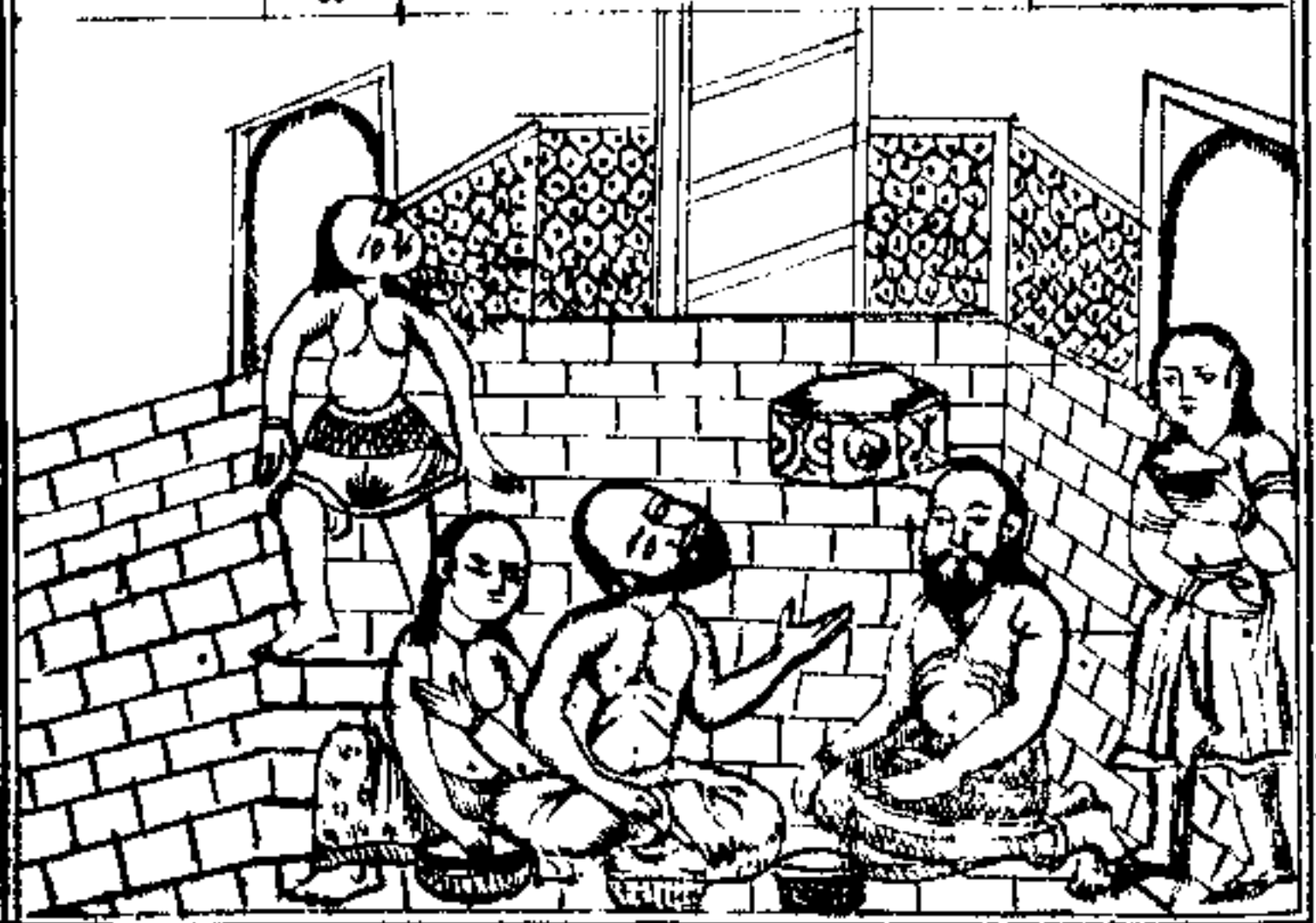
صحریت نمود و غزل این است غزل هر جا که بگذرد همه چشمی به او بود آنجا که رنگ و بوی بود گفت گو بود بعد از هزار سال که خاکش سپو بود	ناچار هر که صاحب رومی محو بود ای گل تویی نه خاطر ببل نگاهد از نفس آرزو کند که توبه بریش نمی پاکیزه رومی در همه شهری بود و لیک
--	--

نچون تو پا کد امن و پاکیزه رو بود
 مسکین کسی که در خم چو گان چو گو بود
 بگذار تا کنار و برت مشکبو بود
 گم کرده دل هر آینه در جستجو بود
 کز دست نیکوان همه چیز می نکو بود

ای گوی حسن برده ز خوبان روزگار
 موی چنین در بیغ نباشد گره زدن
 من باز از تو بر تو انم گرفت چشم
 سعدی پاس دار و جفا بین و دم زن
 میگویند که خواجه بهام الدین تبریزی که در آن

صاحب اختیار پادشاه عالیقدر آن شهر بود پسری داشت بغایت صاحب جمال
 در شیراز شنید عشق او متوجه تبریز گردید چون بمقصد رسید روزی بحمام درآمد و خواجه
 بهام الدین با فرزند خود از اتفاقات حسنه بهمان حمام آمد و طریق او آن بودی که پسر خود را
 در حمام کبسی نمودی و مردم را از حمام بیرون کردی شیخ چون از نمیبینی خبردار شد خود را در آخر
 حمام نهان ساخت چون خواجه بهام الدین با پسرش خواجه سرایان بحمام درآمدند شیخ طای
 آب گرفته درآمد و پیش خواجه بهام الدین نشست خواجه بهام الدین بغایت متغیر شد پسر را در محبت و

موضع شیخ سعدی و خواجه بهام الدین

پنهان ساخت و خود میان پسر و شیخ حائل شد از شیخ پرسید که از کجائی گفت از شیراز
 خواجه گفت عجب حالیت که در شهرهای شیرازی از سنگ زیاده است شیخ فرمود که در شهرها
 باری تبریزی از سنگ کمتر است خواجه تنبیه گشته از جا در آمد بعد از آن پرسید که در شیراز
 از اشعار بهام هیچ شنیده شیخ گفت آری گفت آنچه یاد داری بخوان شیخ این مقطع خواند

در میان من و عشوق مجابیت بهام
 وقت آنست که آنهم زیسان بر خیزد

از اینجا معلوم شد خواجه را که شیخ سعید است اعزاز و اگر ام نمود و شیخ را بجان خود برد انواع
 خدمتگاری نمود و در شب جمعه با شوال ششصد و نود و یک از دنیا رفت و قبرش در شیراز است

مجلس سی و دوم

دیدم بان و تصنع علی عینی امیر سعید حسینی در میان او کیا بغایت لطیف بوده اند و صفا
 در طریق درویشان دارند مثل زاده مسافری و کنز المصنف آمده بود ناگاه گلی در باغ او رو

چه گلی سیلی بر سپهر جمال بلکه آفتابی بر اوج کمال نظم

<p>تخت از دیدن خود بچو و افتاد وزان پس بهیسی هشیاری آورد زبان بکشاد و پرسش کرد آغاز بگفت ای از تو کاری نیکویی راست بسروت خوب رفتاری که آموخت سه روی تو لوح نامه کیست که کندت در زرخندان چاه غیب بگفتا صنعت آن صبا نعم من به ز ذرات جان آینهها ساخت بچشم تیرینیت هر چه نیکوست</p>	<p>ز ذوق بچو می گشت از خود آزاد ز خواب غفلتش بیداری آورد جواهر حسبت از آن گنجینه راز بدین خوبی جمالت را که آه است به علت نغمه گفتاری که آموخت سر زلف تو حروف نامه کیست که زاب زندگه گردش لباب که از جرشش بر شمی قسا نعم من ز روی خود هر یک عکسی اندخت چونیکو بگری عکس رخ اوست</p>
---	--

و در میان لویان او جوان عجبی بود کسی از آنحضرت پرسید که چه حکمت است که شما اکثر اوقات در میان لویان میباشید و از شایخی بوده که انکار نسبت بدان بزرگوار

داشته و بجم دار اسلطه هرازه بود فرموده اند بر نسبتهای ملائم واقع اند یکی در حسن ملا

و یکی در اصول که پیش ایشان در گواره بی اصول نمیکند غزل صد آهنگ گشت و کل آن عجبی

که شور مجلس عشاق شد زیر همگی ز پرده بشری میزند نوایکن رسد گوش من آواز سحره ملکی

و سید صبح نصین از فروغ جامت زنده شد شک چرا مانده در عجا شکی ز سعد و خس فلک من زنده چشم

نیزم عشرت ما دور باد از غفلتی هزار میل خوش گوشتی آن گلی یکی بنال نه آخر از آن هزار یکی

روزی بجهت شهادت پیر تومی از حسن مطلق در آینه حسن مقید برای آن جوان که در حسن و ملا

در اعلی مرتبه بوده این غزل فرموده مطلع ای حسن تو در ملک صورت و حسنی

در داده ندای من الملک بدعوی تو ای و فقها بر ایشان طعن کرده اند و

بجست آنکه تنقید بر آنحضرت شیخ محمود ششتیری فرستادند آنحضرت جواب گفته مقبره آنحضرت در اراکسلطنتتهرات در وضعیت که موسوم بجهت در تاریخ بنقصد و شرده از عالم رفته اند

مجلس سی و سوم

تحت نشین اقایم سروری شیخ محمود ششتیری در غایت کمال بودند و در علوم ظاهر و باطن به اقصی الغایه و الامکان کوشید یکی از اقربای شیخ اسماعیل سیسی شیخ ابراهیم نام منظور آنحضرت بوده و حسنی غریب داشته رساله شایه نام در بیان عشق و عاشق و عاشق بنام او

موضع شیخ محمود ششتیری و شیخ ابراهیم

نوشته اند و در آن محل که گلشن راز میفرموده اند مطرح انظار آنحضرت خساران بزرگوار بوده میگویند شکران زبان طعن بکشادند و در پی او افتادند خویشان آنحضرت در خواست کردند که خود را باز آرید و بهمان حالات که داشتید اشتغال ننمایید و با فاد و استفاوه پروازید و خود را ازین دریای سودا بکنار اندازید و جواب ایشان گفت رباع

جز ز آتش عشق در ولم سوزم بسا و جز عارض او شمع شب افروزم بسا و

روزی که دلم شاد نباشد همیشه		در گردش ایام من آن روز مباد
بنامی عمر قرار من بر باد است و ایوان صبر و سکون من بی بنیاد پیش ازین عمارت بکشد		
و همچنان خراب بگذارد فرو	که درین آه فانی شده با خاک کجا	طلاق کسری که گشتی ز خاک پو آرز
براعی در دیرنغان صراحت نماید	ز آغاز اثر و نشان ز انجام نماید	گوهر سخنان و زاهد گوشه نشین
در آنوقت شیخ طاهری بانحضرت معاصر بود انواع عیبتهای		
و در صورت عیب تمام حالات عشق بازمی ایشان را بازمی نمود وقت ایشان از ناخوش تپش کرد		
طاعت بر دل صد پاره عاشق بدان ماند		
که باشد زخم شمشیر بد و زندهش بسوزن هم		
چون بدگونی بسیار ظاهر شد از دورون ایشان ازان بجنور میشدند فرمودند که او میگویی		
شکر خدا که نه او نم و نه من نه اول	شکر خدا که شیخ نیم شیخ زاده هم	وز شکران گول مریدان دهم
ستغینم تربیت پیری فروش	زین شدن رهن از زاده هم	زان مرشدان چه کار کشاید که تویم
از روی بومی بد و جام باد هم	جامی پیش کوش که کس از جام تو	کم ز آنچه قسمت نیاید زیاد هم
عشق آنحضرت با آن جوان خود نه با آن مرتبه بود که طعن کسی کم شود یا بصیحت پذیر باشد که کا		
بسر حد جنون کشیده بود دل از پرده برون		
دلی بر جای باید کش چشم خویشتن بنیم		
و آن اشارات گلشن ازان حال ظاهر است		
از اجماع تا آغاز نظم	چشم او همه دلسا جگر خوار	لب لعلش شفا می جان میا
چشمش گر چه عالم در نیاید	لبش هر ساعتی لطف نماید	دمی از مردمی دلسا نواز د
دمی بیچارگان را چاره سازد	ز غمزه میدهد هستی بعبارت	بوسه میکند بازش عمارت
از و یک غمزه و جان دادن از او	از و یک بوسه و استادان از او	در بیان عشق بستی او این چند
بیت که هم از گلشن بر او واقع شد و در بیان کمال او کنایات است ابیات او نیست گلشن بر او		
شراب شمع و شاد جمله حاضر	شهو غافل ز شاد بازمی آخر	شراب بخود می در کش مانی
گر از دست خود یابی امانی	بخوری تا ز خویشت امانی	وجود قطره در در یار سازند

شرابی خور که جانش روی سست
شراب باوه خوار ساقی آشام
طوران می بود کز لوث هستی

سیاله چشم سست باو و خوارست
شرابی خور ز جام وجه باقی
ترا پاکی دهد در وقت مستی

شرابی را طلب بی سان و جام
سقا هم ره هم اور است ساقی
در تارخ بقتصد و میت از

عالم رفت اند و قبرش در شتر است

مجلس سی و چهارم

عندلیب و رقاسرای مقامات معنوی امیر خسرو دهلوی لقب او امین الدین است پدرش
از امرای قبیله لاجین است که از اترک نواحی بلخ است بعد از وفات سلطان ملک شاه بکلاز
شیخ نظام الدین اولیا رسید ریاضات و مجاهدات در خدمت او کشید می گویند که مرغ و شتر
در دام حسن حسن که ملازم علامه الدین فیروز شاه بود افتاد و این پادشاه از او ایسا بود
و در زیر خلعت شاهی پلاس می پوشید و غزنیات برای حسن بسیار ارد و این غزل از آن جمله است

غزل در ره عشق از بلا آزاد توان زسیتن
دشمنی چون عشق در بنیاد صبر فشرود و پا
گر چه من سختی کشم آخر جفا را هم حدیست
من بجان چون مرغ اسیر و خلاق گوید غم مخور
قوت جان من توئی چند از صبا گوئی بس
جو کش خسرو من دم از جفای و دوستان

تا غمش در سینه باشد شاد توان زسیتن
بر امید صبر بر بے بنیاد توان زسیتن
هم تو دانی کاندین بیداد توان زسیتن
ایمن اندر رشتنه صیبا و توان زسیتن
آخر این کس مرده است از باد توان زسیتن
روز و شب باناله و فریاد توان زسیتن

و لقب حسن نجم الدین حسن بن سحرست کاتب مرید شیخ نظام الدین اولیا گشت و با وجود
حسن و جمال به اوصاف و اخلاق مرضیه متصف بود و در مکارم اخلاق و در لطافت و
ظرافت مجالس استقامت محمل و روش صوفیه و لزوم قناعت و اعتقاد پاکیزه و در
تجر و تفرد از علائق دنیوی خوش بود و خوش گذرانیدن بی اسباب صوری
بمچو اوئی در آنوقت کم بود و تعلق امیر خسرو با او چون از زاویه کتمان با او نیلور قدم نهاد

صاحب غرضان بعرض پادشاه رسانیدند پادشاه از خسر و رسید که شاعر هیچ شعر نو
 گفته عرض کرده که شعری گفته ام فرمود بگویی فی الحال گفت **عکس عشق ملک شد از گرم آیم**
 پشت بن پلاس غم هست **پادشاه به بدیه فرمود و بعد از آن بر تبر رسید که از اهل ملک**
 شده و همه کس او را در بان گفته اند عبت
 خسر و فرمان دل برون همین بار آورد
 زین دل خود کام کار من بر سوانی کشید
 پادشاه بجهت طعن مردم از روی مصلحت

اول او را از مصاحبت امیر خسر و منع کرده اما رفته محبت میان ایشان نه چنان استحکام
 یافته بود که انقطاع تواند نمود پادشاه شنید که هنوز خسر و با حسن اختلاط میکند و پنهان
 بخانه او میرود حسن را طلب کرد و از روی غضب تازیانه چند زد و مشارالیه هم از انجا روی
 توجه بخانه خسر آورد چون این معنی بسع پادشاه رسید عشق مجازی او را بر یو حقیقت آید
 یافت خسر و طلبید حسن را نیز بحضور آورده استفسار نمود و از عشق ایشان که شانه نفس

و هو اور میان هست یا نه چون در پوتنه استخوان زر محبت ایشان را آورده از گاه تمام
 عیار بیرون آید شاه با وجود که معلوم کرد عشق نفسانی نیست در محله محبت بر صدق
 ایشان نیز و شاید عدل طلبید خسر و گفت که دوی از میان من و او رخت بر بست

دست از استین بیرون آورد مصراع

گواه عاشق صادق در استین باشد

و نمود که اثر ناز یانه که بر حسن زده بود بد بر بدن او ظاهر شده این رباعی حضرت شیخ عراقی

رباعی عشق آمد و شد چون اندر رنگ پو

تا کرد تهنی از من و پر کرد ز دست

اجزای وجودم همگی دوست گرفت

تا میت ز من بر من و باقی همه دوست

این مقدار اشعار در دست اند که او دارد کسی دیگر را نبوده و فی الواقع در اسلوب شعر که اختیار کرده طریقی اعجاز نمود میگویند در بعضی مصنفات خود نوشته که اشعار من از پانصد هزار کمتر است و از چهار صد هزار زیاده و سخنان او از ماده عشق و محبت و طریقی اهل وحدت چاشنی تمام دارد و صاحب وجد و حال و ذوق بود اما تفاوت در اشعار او بسیار است و تفاوت ظاهر ازان جهت است که پادشاه زمان اشعار او را فرموده بود که جمع هازند هر کس از اشعار او نمی یافت غزلیات بنام او میکرده اند و میان غزلیات تناسب نیست ازان سبب است در شب جمعه مقصد و بیت و پنج فوت شده

مجلس سی و پنجم

بیت المصوب بادیه ان به اصراطی سلطان حسین اخلاطی محیطی بود بکیران پراز جو اهر حکم و اسرار و ذواخر اصناف علوم بی شمار در مفری بوده حضرت ابن القاضی روسی که در دانشمندی یگانه عصر بود ملازم و مرید آنحضرت بود و از غوامض علوم خاص آنحضرت بغیب تمام داشت و حضرت خواجه صائغ الدین ترک و مولانا شرف الدین علی یزدی که هر یک مجمع البحرین بودند در علوم مرید آنحضرت اند و سالها در زیر خانه که آنحضرت بودند بریاضات و مجاهدات اشتغال مینمودند تا بحسب ظاهر چون تنزه آنحضرت بسیار بود و پدیدار ایشان ندیدند پادشاه برقوق که پادشاه مصر بود معتقد بود آنحضرت را بالاحاطه که منزل و سکن بود در می نبیرون داشت پادشاه برقوق ازان در می آمد و کسی در خانه می میکشود چون چشم پادشاه بر آنحضرت می افتاد زمین می بوسید و بگشت

یکی از ملازمان پادشاہ کہ دستور نظر آن حضرت بود روزی طبقی پر از زربسید و یکی پر از
قلوڑی و یکی پر از جواہر نفیسہ از پیش پادشاہ بہت آنحضرت آورد و چون آن صاحب مال

موضع سید حسین اخلاقی

طبق مال مال را بنظر آنحضرت در آورد ایشانرا مقبول افتاد اورا گفتند تا شست
چند خواجہ سرار کہ ملازم بودند گفتند کہ اسباب جمع کردہ بحضور او نقرہ و طلا و مثل آن
جواہر ساختند و ہمراہ تھنہامی پادشاہ فرستادند و فرمودند کہ مارا بدینہا احتیاج نیست
بسبب آنکہ مادہ کائنات بنجارت و خان و از بنجار در بطون جہاں سیاب تولد میکنند
و از وہان کبریت و بعد از امتزاج بنجار با وہان خالی نیست از آنکہ سیاب غلبہ میکنند
بر وہان یا بعکس یا اعتدالی سمت ظہور پیدا بد اگر غلبہ سیاب رہت قلمی و آہن و مثل
آن متولد میشود و اگر کبریت غلبہ میکنند جوہر سیاب متحرق میگردد و وس حاصل میگردد
و اگر صورت اعتدال میان می آید فاعلیت اگر در جانب سیابست نقرہ میشود و اگر
در جانب کبریتست طلا متولد میگردد و از روی کشف نومی و الہام و انبیا و اولیا
را در وقت نضح بران طبیعت کہ حضرت حق تعالی در بطون جہاں خلق کردہ و آن نضح
باعتدال اطلاع می افتد و بہان نوع کہ حضرت حق پرورش میدہد آتش میکنند بعضی

نقره و طلائی تمام عیار حاصل میشود پس ما را اگر ضرورت باشد از آن مقصود حاصل میشود پس ما را
 از آن مقصود حاصل میشود و ما جوهری هست که بدان احتیاج داریم و آرزوی نهست ما را اگر گرمی میکند
 آنچه هر را برای نو دریافت می نشود خسته ایم مصرع گفت آنچه یافت می نشود آرزوست
 سلطان مدعی آنحضرت را دریافت فاما در فرستادن آن جوان که مراکشی نام داشت
 بخدمت آنحضرت کشتی واقع شد و میان عاشق و معشوق چون سه ربهت یک راه از
 معشوق بجاشق همچنانکه از حق بخلق و یک راه از عاشق بمعشوق چنانکه از خلق بحق و راهی

که از او بد دست بد و فرستادند که فرد	چنانم با خیالت خوی شد در کوی تنهایی
که بر بندم در از خورشید و ماه و بلکه روزنم	پادشاه او را یراق کرده بخدمت آنحضرت

فرستاد در کعبه احزان بعد سوز و نیاز شسته بودند و در با فراز کرده ناگاه همچون
 آفتابی از مطلع حسن طالع گردید چشم آنحضرت چون بر دافتاد پری پیکری دید بر سمنند

سوار لشکر حسن جناب شمار گفت پیت	سواره آمدی و صید خود کردی دل تو تنم
کنند عقل گبستی بجام نفس تو سن هم	و از تقریر آنحضرت چون معلوم شده بود

آن جوان را که گیمیا میخواهند بد و بیاموزند چون از پادشاه رخصت طلبید بخدمت
 آنحضرت آمد یکی از او بیای عالیقدر شد و گیمیا گرمی فی الحقیقه خود آنست که مس جو
 قابل بنظر گیمیا اثر نبی یا ولی زرشود همچنانکه آن صاحب جمال را به نظر حضرت سلطان
 واقع شده بود و یکی از ارباب عرفان گشت که بسی چراغ بعد از نقل حضرت سلطان

از شمع جمع او افروختند و شمع جمع گشتند ربا سعه	بر سخت فنا نشسته در و پستانند
از هر دو جهان گذشته چو شیا	خواهی که مس جو تو زگره
	با ایشان باش گیمیا ایشانند

و تاریخ مقتصد و هفتاد و هفت از عالم رفت اند و قبر آن حضرت در مصر است

مجلس سی و هشتم

و ابان ملک معانی امیر سید علی هدانی بسیار بزرگ بوده اند در سائل زیبا بسی نوشته اند

در

ذوق و حالت آنحضرت از سخنانش ظاهرست سیر سلوک آن مقدار که او کرده کم کسی را
 برابرش میسر شدی یک نوبت در طرف مغرب بوضعی رسیدند آن شخصی بدشکل
 بد بیات ایشان از آنجا که خود فرود آورد و شب و روز که خدمت بر میان بسته بود
 لذیذ و شربت‌ها و میوه با میا ساخته در قیامت معلوم کرده بودند که آن صورت لالت
 بد آن حالت نمیکند چون آثار نیک از او مشاهده مینمود در حیرت می افتاد تا در وقت عتبت
 از آن موضع در محلی که میخواستند سوار شوند طوماری بیرون آورده مثل برانکه خرج آن
 بزرگ کرده فاما یکی را ده نوشته بود و ششونست بسیار نمود آنحضرت شکر میکرد که الحمد لله
 علم مردان غلط نشد آنحضرت را در سفر با عشق با زیبا با جمال مطلق بسیار دست میداد
 و تعلق به جوانان با حسن ملاحظت در عالم مثال او را پس واقع میشد نوبتی متفید یکی از
 مقربان حضرت تیمور خان شده بودند این رباعی را بد و نوشتند رباعی

دل تنگم و دیدار تو در میانست	بزرگت خست زمانه زندانست	بر هیچ دلی مباد و بر هیچ تنی
آنچه از غم بجز آن تو بر جانست	در پیشی بعرض آنحضرت رسانید که این شخص ترک نخواست	

مباد که از خواندن این رباعی و واقف شدن این سر بر آشوبد و ضرری بدو نیشان

مانند که آلت جارحه دارد و قوت عاقله مانع ندارد و اگر با عرض او چیزی نگویید خلق چه گویند آنحضرت در جواب آن درویش که بسیار متعبد عقل بوده و از عشق نصیبی

کتر داشت فرمود در باغی

حاشا که ز زخم تیر و خنجر ترسم

وز بسمن پا و رگن سر ترسم

ما گرم روان دوزخ اشما میم

از گفست و شنید خلق کمتر ترسم

آن میرزا ده خود بسی با سز

و خوش طبع بود چون واقف گشت اکثر اوقات آن بزرگ را ملازمت میکرد و از عشق با آنحضرت مباحثات می نمود و سرفرازی میکرد و فهم و ادراک تمام ترسید شست هر روز هر دو محبت آنحضرت با او زیاد میشد روزی از آنحضرت در مجلس امیر بزرگ سوالی کرد که کیا چرا در سر می بندید درین چه حکمت است و حقیقتش چیست آنحضرت فرمود که نفس کشته تعزیه میداریم حضرت امیر بزرگ سوال کرد که این نفس کشتنی بود یا کشتنی نبود اگر کشتنی بود تعزیه چرا میدارید با وجود کمال آن بزرگوار طرم شدند بچون چون از امیرزاده های برلاس بود و امرای برلاس را اعتقاد تمام بد آنحضرت ثابت اعتقاد او هر روز زیاد میشد حالانیز در میان آن طائفه معتقدان ایشان بسیارند و در تاریخ هم ذمی الحجه مقصد و ششاد و شش از عالم رفته اند و قبر آنحضرت در جیلان است

مجلس سی و هشتم

منصور ایوان نه طاق بلند خواجه بهارالدین لقبند در بخارا بر ترک غوزیرتند خوبی زیباروئی عاشق شدند یکی از مصاحبان ایشان را ربنه همان عشق محرک سلسله شوق گردید حضرت خواجه بهارالدین فرمود که مرغی از مرغان دیدم که با جناح تصوف می پدید بر من انکار کرد چون از پریدن باز ماند و با چنان همت و حالت معرفت متوا که با من بر پیدی در هوا می ازل از من معنی صفا پرسید گفتم جنابت به قراض فدا بر و آلا با من میر از حدشان در جناب رحمن فانی رسد نه باقی گفست مرغ تصوفم که بجناح خود نزد دست خودی پریم گفتم و بچاک لیس کشد شمی آنکه در بحر فهم افتاد و غرق شد

رباعی در کوی خرابات هستی ترسم | در چارسوی فنا هستی ترسم | آن لحظه که خود بخود نماید خود را

آندم ز فریب خود پرستی ترسم | هر چه هست ازین درخت از شاخ و برگ و مغز و پوست چیز

غیر از میوه نیست سرتاپای همه اوست بنامی این کاخ هست هست این قصر مشیدت

بلکه مطلق مقیدیت رباعی | باز آتش عشق در دلم زد تابی | بکشاد برویم از حقیقت بانی

کین معرکه شبنم با رخسار خیال | در چشم خدا بینش بود جز خوابی | چون آن جوان از آن آتش

دل گرم شد دل سنگینش فی الجمله نرم شد فنا چون نظر تجلی جلال بود هر چند در غایت خود

جمال داشت آنحضرت پرده کام از روی کار برنیداشت **عزل**

بگویم حال خویش لیکن از آزار میترسم | اگر پنهان کنم زانده است گفتار می ترسم

چه حالت اینکه از بیم رقیبان تنگم شدت | هوس می آید مکل سپیدن و از خار میترسم

تو شب در خواب هستی و مرا تار و زبیداری | محسب امین که من زین دیده بیدار میترسم

جوانی خنده بر خونا به پیران مزین گفتم | تو میخندی و من از گریه بسیار میترسم

زور دهن دلت هم سو رحمت میکشد لیکن | ز بیامانی بخت پریشان کار می ترسم

نیم خسر و که فریادم نمانده جام از خفت | اگر هم مانده زین شیرینی گفتار میترسم

در تاریخ مقتصد نو و ویک از عالم رفته اند و قبر آنحضرت در بخارا است

مجلس سی و هشتم

کیه دار و ابراهیم الوالایدی و الالبصار پهلوان محمود پوریار و رخواستی استغالی
 می نمود و بعضی چنین نقل کرده اند که از جانب هند وستان جوانی کشتی گیر به نیت آنکه
 پهلوان را بیند از متوجه خوارزم شد چون بمقصد رسید حاکم خوارزم حکم کرد که در روز
 پنجشنبه تمامی مردم خوارزم از کبار و صغار در سر میدان جمع شدند و بر اطراف میدان
 سایه بانها زدند پهلوان را بنحاطر گذشت که در شب آنروز ازین جوان کشتی گیر خبری
 گیرد که در چه کار است چون از شب نشینی گذشت پیام آن جوان برآمد و دید که مادر او بنهار
 مشغولست و روی بزمین می نهد و دعا میکند که الهی فرزندم اسر خردی گردانی
 که فردا پهلوان را بیند از صبح تمام معرکه که در سیم آمده و پادشاه بر تخت نشسته پهلوان
 تنبان پوشید و با چندی از دستیاران سر آمد کشتی گرفت و همه را بیند اخت بعد
 ازان با آن جوان غریب بدستبازی مشغول شد و دید که در دست او بغایت زبونست
 از درد دل آن پیر زال یاد کرد و خود را بدست آن جوان غریب داد و پشت بزمین نهاد
 و بعضی چنین گفته اند که پادشاه چون که از شهرهای هند وستانست کشتی گیر می داشت
 و شنیده بود که در خوارزم پهلوانی است که نادره عصرست به پهلوان محمود پوریار اشتها
 دارد او را ذوق آن شد که پهلوان را بطلبید و به پهلوان پامی تخت خود کشتی فرماید
 جوانی زرگر را که منظور او بود بطلب پهلوان فرستاد چون آن جوان زرگر بخوارزم
 رسید و پهلوان را ملازمت کرد و صورتش حال را عرضه داشت پهلوان کرد این رباعی

را گفت که رباعی	زرگر بچه کوفت را و ملتانرا	آورد من قاعده سلطانرا
انجا که من همت پیران	میجو نخرم چون و هندستانرا	و تصحوب او آن رباعی را بخارا

آن پادشاه فرستاد بعد ازان نور واقعه دید که میاید رفت متوجه آن جانب شد

چون بواجی آن شهر رسید پادشاه با ارکان دولت خود با استقبال پیرن می آمد و پهلوانان را با عزت و اکرام تمام پیشهر در آورد و مقرر کرد که فردا کشتی گیرند پهلوان بجزارات رفت ناگاه بسرمزاری رسید و دید که ضعیفه روی نهاده بدستور یک مذکور شد و عا و زاری میکند چون آن پیرزن را بدان نوع در خاک افتاده و دید گفت غم مخور که مقصود تو و پسر تو حاصل است صباح که کشتی مشغول شد پهلوان خود را بدست او داد چنانکه گذشت پشت بر زمین نهاد و بعد از آن پادشاه راهیل شکار شد پهلوان را همراه برود و عقب آموست تاخت و پهلوان نیز همراه بود به کومی رسید اسپ پادشاه و دست برداشت بیخوابی که از گویجه پهلوان هر دو دست به پیش زمین زد و از پشت زمین جست و هر دو پای اسپ پادشاه را گرفت و نگارد داشت از یعنی پادشاه بچو شد چون بحال خود آمد گفت پهلوان کاری کردی که مقدور بشتریت آن کشتی گرفتن بدان نوع چه بود این

چه حال است پهلوان گفت غزل
 سو و زبیا ن خویش بکیسو نهاده ایم
 فی در ره وصال همین رو نهاده ایم
 زنجیر با از آن جسم کیسو نهاده ایم
 دیگر بدان دو نرگس جا و نهاده ایم
 با این ولی که بر سر آن کون نهاده ایم
 در و یک سر که بر سر زانو نهاده ایم
 چشم و فابرا ن جسم ابر و نهاده ایم
 قوت ز پا و زور ز بازو نهاده ایم
 گر بر سر نفس خود امیری مردی
 مردی نبود فتاده را با می زدن

اسنگ نیتی بتر از و نهاده ایم
 سرگشتگان با دیه محنت و غمیم
 برگردن امید تن ناتوان خود
 چشمه رسید باز که بنیاد کار خود
 رفیقیم با بجزرت و غم آه چون کنیم
 شب گشت باز آه و گرتا چپ کشیم
 او مائل جفا و هسان مایه صد امید
 دستی نمی رسد چو فانی بزلت یار
 و این ربا می نیستند فرمود ربا عی
 و ریزد گرمی نکته نگیری مردی
 گردست فتاده گیب می مردی

پهلوان را غارت و اگر ارام بسیار نمودند و بخوار زم روان کردند میگویند در آنوقت جوان
 کشتی گیر که بر سینه پهلوان نشست دید که تمام حجابات از پیش زید و بصیرت پیش
 منتشع گردید و آفتاب حقیقت از درای غیوم بتافت و یافت آنچه می طلبید و فی الواقع
 غایت فنا همین باشد که نفس را بدین نوع پانال سازند هر آینه در زمره اولیای
 عالی مقدار انحراف یافت و بار جلال الغیب انضمام پذیرفت و از انزو او را نام بخش
 زمان بریار گفت و بعضی بویا گرفتند و بزبان آنجا بویا پهلوان سر آمد را گویند
 در طرق تصوف اشعار مرغوب و رسائل و رباعیات خوب دارد و از آنجمله کتاب
 کثر الحقائق است و در آن کتاب این حکایت را در بیان آنکه مجرد اسلام ظاهری
 در معرفت حق تعالی تمام نیست می آورد که نظم

بدان صوفی سرگردان و حیران
 سه ماهه دار و خلوت شین و عابد
 مصلما گیر و سجد جوی و ناجی
 کنون وقتت اگر گردی مسلمان
 که آن از علم خاص خاص نیست
 مسلمان بیست است ای برادر

چه نیکو گفت آن مرد سخن دان
 که صوفی و امام و شیخ و زاہد
 مرقع پوشش و جمجم دار و حاجی
 همه گشتی و شد کارت بسامان
 مسلمان و رای این و آنست
 بکس پسند بخت نیست در غور

در آنوقت جوانی در غایت حسن و جمال از بهمان بهیت آنکه از عشاق پهلوان باشد
 و چون نشأ عشق حاصل بود و از شراب بنجود می پهلوان مست لای عقل چون نظرش
 بر طاعت آنجوان افتاد دل از دست بداد و خاص بجهت آنکه کشتی گیر می بیاموزدش
 بر سر کشتی گیری رفت و او را ورزش فرمود و نخل قامت او را با غصان و افغان
 کشتی بیار است و بعد از آن چنان افتاد که بر نحو است نوعی پهلوان را عشق آنجوان
 از پرگار برده بود که بیار ساخت و چون کاکلی بغایت پر حال داشت این دو

موضع پهلووان محمود پوریار و جوان

سرو سب حال گفت نظر هم

سلمانان گرفتارم بدست نامسلمانی برابر وقتنه انگیزی بزرگس عالم آشوبی	زین دیوانه مستی و بد خوئی و نادانی بالا آفت بینی به کاکل کانرستانی
---	---

در تاریخ هفتصد و بیست و دو از عالم رفت و قبرش در خوارزم است
بجلس سی و نهم

شعبت دیوان غزل سرایان معنوی و صوری مولانا لطف الله پیشاپوری شاعری
بیشلست از اقسام شعر قصیده و غزل و رباعی بسیار گفت فاما قصیده از اصناف
دیگر محکمتر افتاد چند مناقب حضرت امیر المومنین علی علیه السلام دارد که در آن بسی

کار کرده و این مطلع یک منقبت است مطلع امیر المومنین حیدر علی ابن ابیطالب وصفت پیشاپور در وقت بهار گفته شعر گویی که بحر حضرت از موج بر لب پرده	بنازد عقل و دین دول با دسر و غالب و این بیت نیز از منقبتی دیگر است که در پر روی طل سبزه نگر بر قلعه که برن بین فامابی طالع غریب بود یک نوبت در
--	---

فصل بهار بهی لطافت لیل کبوتر می چند پیدا کرده با یک شیشه شراب و کبوترها را
 قنجه کرده و شیشه شراب را در باغچه بر روی سبزه گذاشته و جوانی بنیاز که میل می
 داشت متعاقب بود و جوان را بنجان آورد که متعجب و شراب او را پیش آن جوان آبروی
 باشد از جمله طالعیه می او آنکه حریفان دایم در کیم بوده اند که با او نقشی بر آب نهند
 چون مشارالیه از عقب مطلوب رفت حریفان از دیوار درآمدند و قنجه را خورده و یک
 پاک شستند و آنشمارا از زیر دیگ بیرون کردند و دو کبوتر زنده در دیگ گذاشتند
 و سر دیگ را پوشیدند چون پار خود را در آورده برگوشه ایوانی جامه خود را انداخت و
 آن جوان بر روی جامه نشانیده و مطبخ درآمد که قنجه بکشد که شراب بناشاید خورد
 سر دیگ را برداشتن همان بود و کبوتر پیدن همان از غایت بیطاعتی رو به آسمان کرد
 که خدایا این خوارق عادات را بفرعون و شد ادیبایست نمودن بزیا د ازین ایمان
 دارم بعد ازین نا امید می همرا پار خود متوجه سبزه زار شد که کاسه چند بکار برد اتفاقاً
 پاره ابر پیدا شد چند تگرگ از ابر جدا گشت بر شیشه خورد و شکست و ماغش پریشان گشت

موضع مولانا لطف الله نیشاپوری و جوان میم

و بطبع در دوید و دستمه باون سنگین بیرون آورد و پیش ابر داشت که اگر زوری
 واری این را بکن و بگویند پریشانی دماغ او دران واقعه همچون کشید مشارالیه رو
 بغایت کرد داشت مانند بارش هر که پخت یوز میگفت بی طاقت میشد و دشنام میداد
 اضطراب میکرد و روزی همین پارخا ز پرسید که هرگز بوده باشد که تو ازین لفظ بد بزرده
 بلکه ترا خوش آمد و باشد گفت یک نوبت حضرت میرزا میرانشاه چهره خوش شکل را که
 با او تعلق بسیار داشتم به طلب من فرستاده بودند که تعلق مرا میدانستند آن چهره مرا
 پس اسپ خود سوار ساخت در راه به پس نگاه کرد و گفت ملا بچه میمانی آنروز مرا ازو
 بسیار خوش آمد و امروز از تو در مقصد دشتا و دشتش از عالم رفت و مدفن او پیش
 کوه نیشاپور نزدیک بقعه مگه حضرت سلطان خراسان بر سر راه است

مجلس چهارم

سر و چین گلشن راز و گلستان ارم حقیقت و مجاز حافظ شیراز اسم شریفش شمس الدین محمد
 است او را لسان الغیب و ترجمان الاسرار گفته اند فی الواقع هر عبتی از اشعارش
 آیتی است از سوره شعرا بلکه سوره ایست از کتاب اعجاز بلغا اسرار عیبیه و معانی حقیقیه
 و کسوت صورت و لباس مجاز با زمو و هر چند معلوم نیست که او دست ارادت
 پیری گرفت و در طریق تصوف به یکی ازین طایفه نسبت درست کرده اما سخنان او
 چنان بر مشرب این طایفه واقع شد که میچکس آن اتفاق نیفتاد مثل مطالع این چند

عسرل که مطلع عکس می بود آینه جام افتاد	در ازل پر تو خست تجلی دم عاشق از خنده می در طبع خام	عشق بیداشد و آتش همه عالم زد نه هر که چهره بر آفرود لبری اند
نه هر که آینه سازد سکنه در می زباغ عارض ساقی هزار لاله برید	بیاکه ترک فلک آن وزه غار کرد انچه خود داشت بیگانه تناسل کرد	چو آفتاب می از شرق سپار بر نیل هلال عینه در قلع اشارت کرد
سالک اول طلب جام هم از نامی		در بره بر میان نیست هم شایلی

خرقه جانی گزیده و در فغانی نه شعار او خود از ان مشهور تر است که با پیر او اعیلیج داشته باشد
 تا چون شمه باز نموده شده بود که سخنان او موافق مذہب صوفیہ واقع شد و مطلعی چند
 بہجت او ایراد کرده شد در زمان دولت شاه شجاع بر پسر مفتی شیرازی شنیدہ گشت و
 بر تہ آن جوان مظهر حسن و جمال بود کہ در آنوقت زبان حافظ با آنکہ لسان الوقش میگفتند
 از وصف کمال و غنچ و دلال اولال بود روزی از روی اتفاقات در گنبد می صحبتی با آن
 جوانش دست داد کاسہ ریخت و بدست آن جوان داد و حیران روی او ماندہ حالت

حسن ملاحظت بر کمالش را پنهان از و شاید و نمیدود چه آن جوان در آینه دیدہ او نظاره
 حسن خود مشغول بودہ و فغانی از ان خبر داده بپیت **بود در آینه چشم و چشم باسی**
 بحر غمی دشد مشغول و بن نظاره **شاه شجاع خود بران سر نشان اطلاع یافت چون جماعتی**
 کہ بعرض شاه رسانیدہ بودند ایم کمین میکردہ اند شاه بر پام بر آمد و از در پچہ پنهان
 در ایشان نظاره میکرد چون حافظ کاسہ بدست پسر مفتی داد و آن جوان کاسہ او را کشید
 شاه شجاع خواند مصرع **حافظ قبرا کیش شد مفتی پیالہ نثر** حافظ چون آواز شاه را
 شناخت فی الحال گفت شع **ورد و در پادشاه خطابش جرم تو** در آشنای بخود پیامی حافظ

پسر مفتی عاشق جوانی آهنگر شد و مضمون این مطلع مطلع ای هر دم از جنای تو دورا نمی گر

عالم ز تو خراب تو در عالمی گر حسب حال ایشان آمد در محلی که حافظ در میان هر دو ایشان

نشسته بود پسر مفتی حافظ را گفت که غزلی بجهت او بگوید که پسر آهنگر بگذارد این غزل را

بدیده گفت غزل دلم بوده کولی شویت شور گنیز دروغ و عهد و قتال وضع و زنگ گنیز

قدای پیرین چاک ما هر زبان بد هزار جامه تقوی و خرقه پر سبز فشرته عشق اندک که کجاست کن

بخواه جام و گلابی سجاک آدم غلام آن کلماتم که آتش انگیزد نه آب سوزند در سخن بر آتش سوز

مباش غره بازوی خود که در هزار تعبیه حکم پادشاه گنیز میان عشق و معشوق هیچ حال

تو خود حجاب می حافظ از بسیار خبر کزنی بعضی از موالی و نظریان طیبی میگردد اندک حافظ مرد

هر دمی شمر بنحو ار پریشان روزگار است و دهنی پاک ندارد و در جوانی بغایت صاحب حسن

عاشق شده و ما را حیف می آید حافظ بجهت آن گفته این غزل از آن جمله است غزل

دل سر پرده محبت اوست دیده آینه دار طلعت اوست من که در دنیا و رم بدم و کون

گردنم زیر بار منت اوست تو و طوبی و ما و قامت یار فکر هر کس بقدر محبت اوست

و در مجنون گذشت و نوبت ما هر کسی بخورد نوبت اوست فقر ظاهر مبین که حافظ را بد

سینه گنجینه محبت اوست محرم نظر که پادشاه تبحری در اعلی مرتبه و او کسی بر طو او غالب بود اول فضل

و کمال ارباب و ق حال چون او سنتی نبود زمان ولت و لغت غایت حضور نیگند اندک غزل در محلی

غزل اگر چه باده فرج بخش و باده گل سبزه بانگ چنگ مخوری که محاسب نیز است

در استین مربع پیا لپنهان کن که همچو چشم صراحی زمانه خون ریز است

صراحی و حریفی گرت بچنگ افتد بعقل نوش که ایام فتنه انگیز است

بجوی عیش خوش از دور و آژگون سپهر که صاف این سر خم جمله وردی آید است

سپهر بر شده پرویز نیست خون پالا که ریزه اش سر کسری و تاج پرویز است

عراق و پارس رفتی بشعر خوش حافظ بیا که نوبت بغداد و وقت تبریز است

مجلس چهل و پنجم

کشاف معانی و صراف بازار بیانی مولانا سعد الدین تفتازانی از جوان بود در علوم
 از قائلان متعدد و طالبان مستر شد چراغ دانش از شمع او افروخته اند و تصانیف بسیار
 در غایت خوبی بر صیغه روزگار از ان بزرگوار ماند شبی در واقعه دید که مناره ایست بغایت
 بلند و شیخ سعد الدین حموی از بالای این مناره نعره میزنند و میگویند تفتازانی بیا که
 دامن پراز جوهر نفیسه دارم تو دهم مولانا سعد الدین تعجیل تمام برگرد مناره و دیدند
 مطلقاً راهی نیافتند نعره زدند که این مناره راهی ندارد و شیخ سعد الدین گفتند گناه من
 چه باشد جوانی بغایت حسن و جمال از بالای مناره طنابی انداخت که دست دران زد
 بر بالای مناره بر آید هر چند سعی نمودند میر نشد صبح در حلقه درس اینجواب تقریر کردند
 و رقت فرمودند و گفتند که یاران آنچه مانا غایت عمر دران صرف کرده ایم داخل نیستند
 در مطلوب مقصود چیزی دیگر بود به سبب آن واقعه نایره شوقی در آنشکده دلش مشتعل
 گردید و دران اثنا جوانی صاحب جمال از جانب خوارزم رسید دیدند که همان جوان است
 که بر بالای مناره دیده بودند شیفته او شدند و در شناسی عشق و دلی از عالم معنی کشاده
 و از احوال نظرش بر فضایی انتهایی حقیقت افتاد آنجوان در خدمت آنحضرت بکسب علوم

نویس

ظاهری استعمال نمود و از عالم معنی نیز بی نصیب بود و چون مفتاح ابواب حقیقت او را عشق مجازی بود هر روز آن محبت در تزیید و تضاعف بود و درسی دیگر از غیب بر او پیش می‌کشود چه عالم صورت در غایت پستی است و جهان معنی در اعلی درجه بلندی و از آن جهت در صورت سناریو که ازین تا آن بسی زیاده است و چون مری که بطریق استدلال از اثر پویش خوهرند که روند بسته است بدان جهت چنان نمود که سناریو را در نمود و راهی که ازین طریق مطلوب توان رسید بسته بود زیرا که به ترتیب مقدمات یقینی و استعمال قوانین منطقی به ادراک مقاصد و مطالب فائز نمیتوان شد که سری شناسد این سر که سناری دار باشد و شیخ سعد الدین که از سر سناریو غنا و عالم اطلاق ندا میکرد و عبارت از خازن گنجینه جوهر اسرار خزان تجرید بود و آن جوان صاحب جمال که از سر سناریو کند حاذبه انداخته اشارت به برق نماید که میت بود فکر نکور آتش ط تجرید پس آنکه لعه از برق نماید و چون تصنیف باطن او را حاصل شد در بحث و ناله هر دو کمال گشت از آن رومی در بحث بر اکثری فائق آمد از انجمله در آنوقت که شرح مفتاح نوشته بود کسی او را به ضیافت بخانه برد که آن خانه مصور بود و یکی از دانیان روزگار را نیز طلبید چون آن قبح در آمد از حضرت مولانا سعد الدین سوال کرد که در خانه که مصور باشد شرعاً جائز نیست که بنشینند آنحضرت فرمود که اینچنین است فاما اصل خانه دل است نفوذ باشد که آن خانه را کسی بدین صورتهای پدید و فرشته در آنخانه در نیاید خط

<p>حدیث مصطفی آخر همین است فرشته ناید اندر رومی ضرورت نگردد جمع علم و خلق با آرز نیاید در اول کوسک سر برکت</p>	<p>نگویستو که البته چنین است بر و بزواهی رنگ از تخته دل عکس خواهی سگ از خود دور انداز</p>	<p>درون خانه چون هست صورت که تا سازد ملک پیش تو منزل علوم دین را اخلاق فرشته</p>
<p>بعد از آنکه آن قبح درین سوال الزام تمام یافت از چیزی که مفتح شرح مفتاح واقع شده است بخار نمود که چه خبر است آنحضرت در جواب گفت</p>		

خبریت نورسیده تو که خبر نزاری | جگر می حسود خون شد تو که خبر نزاری

در تاریخ مقصد و نمود و وفات یافت و قبر او در سرخس است

مجلس چهل و دوم

حضرت امیر سید شریف که سرودی بود از جو یار سعادت روضه قدس او بود لطیف
 بعد از غواصی در بحار علوم ظاهری عموماً و معنوی لایست خصوصاً از عهد ایتامی و حد
 و ابلاغ حد و نقضی نموده باشد نصب با و بان رایات هدایت آیات اولیا و ذوق
 ذوق نمود و آنرا چنانچه مقتضی احکام و حدتست در صورت وحدانی چنانچه بیخ جزو از
 اجزای او نباشد که معروض وحدت نشود به بیات تالیفی در بحث وجود باز نموده
 چون در هر باب رساله و کتاب تصنیف بزبان عربی تمام کرده بود و قوت قابلیت و
 او نحو است که اذیال اقبالش بکرم تغلق اطرائف اند زبان خمی شسته که زیور مناسب
 آراسته است به علی انتظام پیراسته عالی نباشد رساله بدان زبان فارسی نوشت و
 بخدمت حضرت سلطان حسین اخلاطی مشرف شده بود در مجلس آنحضرت که لا اله الا
 میگذاشت امیر سید شریف از آنحضرت سوال کرد که آنکه رانفی میکنند موجودند یا معدوم
 رانفی موجود لاطا بل و نفی معدوم تحصیل حاصل آنحضرت در جواب فرمود که اله موجود
 رانفی می کنند که شعر | همه از و هم تست این صورت غیر | که نقطه دور گشت از سر عتیب

چه مادام که کسی در مطوبه یقین و حصار جزیت شعار خود مجوس است و در محوره اطوار
 تفرقه آثار خویش گرفتار هزار هزار صور غیرت کثرت انجام تو هم میکنند و هر وقت آفتاب
 جمعیت اشراق اطلاق باب و زائر تفرقه زدای هویت مطلقه تا بیدن گیر و و بیای
 التفات اشقا و آثار راه سجاسی کلیت افزای او بر و بعین یقین به پسند که مصراع

پوشمی که نور وحدت حق بنیاست	همه چند هر چه اوست که اوست با
از دید رنگس دیده بین از چپ در است	بیند که مخالف صور از من و است

در ابر قوه حضرت سید را تعلقی با جو اسنے	کین جملہ کیفیت چون اضافت برتقا
---	--------------------------------

واقع شدہ بود و در حلقہ درس سید چند جوان دیگر کہ کہاں بہجتی و طبیعت بہجتی داشتہ اند می بود و اند فاشیوہ عشقبازی اورا با آن جوان بود نظر
 و گر چگونہ توان سوائے آن کہ درون انبوسوی خط تو کاشی ست در خوبی
 ملامت تماشای بویشا کرد

یکی را از جوانان خوش شکل کہ در درس او بود مذہب نام بود چون طبع بلند داشت سید بدو نیز می پرداخت آن جوان کہ منظر رسید بو و بران رشک برد و چند روز بدرس حاضر نشد و از خانہ بیرون نیامد و بیچ بہانہ سید نتوانست کہ با او ملاقات کند چون ایام فراق ستاد می شد سید را آرام و قرار نماند رقعہ نوشت بہ آن جوان صاحب جمال دستہ خانمود

از بسا دشمال پنہم در چشم من ز خاک ریش تو تیار سان پارب تو آرزوی دل ما بار سان بہار کہ آید خواہم آمد سید در جواب شش بر ایک آمدنت بہ کہ صد بہار آید	کامی باد بومی یار بدین بتلا رسان ما چون می رسید بدان آرزوی دل جو آب نوشت کہ خاطر مائل بہار بہت بہار بی گل روی تو ام چہ کار آید ازین واقعہ غنچہ او خندان گشت
---	---

و همچون گل شکفت و بیرون خر میسد و بوستان عیش یاران را منور گردانید

حضرت سید در تاریخ بنقصد و نمود و هفت از عالم رفت و قبرش در شیراز است

مجلس چهل و سوم

شمع مغل آرا می صاحب جام جهان نامی نام او مولانا محمد شیر نیت که مولانا محمد مغربی مشهور شده از مریدان شیخ اسماعیل سیسی است که او از اصحاب شیخ عبدالرحمن اصفهانی است
باین کمال معاصر بود و صحبت پیدا شده اند در آن وقت که شیخ این مطلع گفته بود که مطلع

چشم اگر نیست ابرو این و ناز و شیوه این | الوداع ای زهد و تقوی الفراق ای عقل و دین

چون به مولانا رسید گفت که شیخ بسیار بزرگند چر اشعری باید گفت که محلی غیر مجاز نداشته باشد
شیخ آنرا شنیده و استدعای صحبت کرده و خود به طبع مشغول شد و مولانا نیز بغایت متابعت

کرد و در آن اثنا این مطلع خواند که چشم عین است پس ذات قدیم از و میتوان خاست
و ابرو واجب است اراده میتوان کرد و مولانا انصاف داد که چنین است در تبریز جوان

نمک فروش سلطان بازید نام که در اصل گرو بود عاشق شده بودند که حسنی بجمال داشت
وز لفظی پر حال غزلیات پر شور در زمان عشق او گفته اند و این مطلع از آن جمله است نظم

نوشته خط تو بر لوح حسن است بلج | خط تو خضر حیات و لب جان سج | آن گرو پر پیکره ندانم که چه کرد

کز جمله جوانان جهان گوی پرو | در شست ساگی در شست قصد و منت از عالم رفت و قبرش در

در سرخاب تبریزیت در سر هزار بابا فرید

مجلس چهل و چهارم

در بیاجه مبعوثه در و مندی شیخ کمال نجمدی بزرگ بود در حالت او اهل عالم را دو دست پیا
بعضی میگویند از اولیاست و بعضی میگویند از شعر است ظاهر برزخست میان این دو طایفه
و جانب و لاقیش غالب و این معنی از بعضی نظماش ظاهر است و این بیت از توحید کرده

شده از ساقی لطف تو جهانی سیراب
و این غزل نیز از آن قبیل است غزل
می نوش و بین قسمت میدان کرم را
عکمی نبود بر سر دیوانه قلم را
شفاق لب جام به بینی لب جم را
بنشین و بی باز نشان کرد ستم را
بشنو سخن رهت بهین قامت خم را
لیکن غم بسیار بود دولت کم را
بر خیز و غنیمت شمار این یکم و سه دم را

و یوانش ثبت است دلالت میکند شعر
همچنان بحر کرم موج زمان مالا مال
دوش از در میخانه بدیدیم حرم را
فرمان خرد بر دل هشیار نویسد
ای مست گرفتگی بسر تربت شایان
پای ستم از ساحت جان گرد بر آورد
چنگت طرب او طرب گفت زیران
در شیشه گرازمی کیستی غمی نیست
صحت کمال می و آواز خوش نی

و تکلفاتی که در شعر کرده مردم را در غلطی اندازند و شاید که از آنرو واقع شده باشد که از
رعایت صورت عبودیت باز نماند چنانکه خود میگوید شعر این تکلفاتی من در شعر من
کینین یا حمیرای منست و او اکثر اوقات بر ریاضات و مجاهدات مشغول میبود و بعد
از فوت او در حجره اش غیر از بوریائی و نسکی که بزیر سری نهاد چیزی نیافتند در تبریز بجا
رزمی گر عاشق بود و اکثر اشعار در دست اندانه برای او گفت و این غزل از آن جمله است غزل

قطعه و اثره لطف بان تو بود
آیت حسن خط شکفتان تو بود
به هوای قد چون سر روان تو بود
بی گل وی تو سر لاله که روید ز گل
پایه سمیت ویش اسرافرازی او
بر دلش رخ تو برینه نشان تو بود

سر بهاری باریک کشید آخر کار
پیمان گوشه چشم نگران تو بود
گفته صورت او منظر معنی کمال

هرگز آرزوی موی میان تو بود
نکته های تو آباد بود بهر که خرا
خود عیانست به حاجت بیان

دم آخر که بو چشم جهان چشم امید
خاصه علی که سراپای ازان تو بود
وفات او در شصت و شش بود

و قبر او در تبریز است در وضعی که دلیان کوه میگویند که سر است و بر لوح قبر او این بیت

نوشته است شعر

کمال از کعبه رستی بر دریا

هزارت آفرین مردانه رفی

مجلس پهل و عجم

واقف سرگرم و مقرب حضرت جی قیوم امیر مخوم راجبکم الاسماء تنزل من السماء از آسمان
ختمیه و خانه مسک این اسم نازل شده در اول نام او علی بود امیر سید بهار الدین که بعد
اوست از کبار سادات مدینه است وقتی زیارت مشهد مقدسه رضویه آمده بودند و در
وقت مرجهت در نیشاپور متاهل شدند و بنیره آنحضرت سید محمد بود و او نیز در نیشاپور
تاهل ساخت امیر بهار الدین حیدر و امیر قطب الدین حیدر و امیر سید علی فرزندان آن
ادیند و هر سه برادر اهل کمال بودند امیر سید بهار الدین کسب علوم اشتغال نمودند

و در تحصیل بدست آوردن علم تفسیر و حدیث پدید میآید نمود و امیر قطب الدین حیدر ریائی از بد لای روزگار که واقف اسرار بود و از اکتساب علوم ظاهر منع کرد بر طریق حبیب العجمی سلوک نمود و در تصفیة باطن میکوشیدند و از علوم لذتی که محتاج بکتابت و عبارت نیست از دست برداریدند حضرت مصطفوی چنانکه حافظ از ان نشان داده است

شعر نگارین که بکثرت زلفت و خط نوشت	بغزه مسکه آموز صد مدرس شد
------------------------------------	---------------------------

نصیبی تمام داشته اند و چون شیوه عشق از آن حضرت بسیار ظاهر بود مولانا جلال قانی کسی را پیش ایشان فرستاد و پیغام کرد که میشنویم که بعضی امیرزاد های امر و بلاست شما می آیند و شمارا با ایشان اختلاط گرمی واقع میشود بلکه میگویند که تعلق خاطر نزد آنست ما را حد آن نیست که گوئیم که مناسب است یا نیست فاما از کیفیت آن استفسار میکنم که عشق همان مرض سودا است یا ورامی آن چیزی هست آن شارالیه نوشته شد شعر عشق سیر غیبت کور اوستم + در دو عالم زو نشان تو نام + عشق ای عشق جز بر قاف قلب میمان قلندر خانه دیر بجز پیشینند و همای بهش سپه جز بر سر افرازان کوی نیستی افتاد در خانه سر چار سومی تفرید تمیز از دهر است ممتی را آنجا آن قدر بود که نقد استعداد خویش بر ملک چهار صراف خانه عشق زند و هر قلاشی را کی گشت آن که به اندک مایه او را درین بازار سودا سود در سر نقد حریف این قمار خانه پاکبازی باید که در اول خود را در باخته باشد

و هیچ چیز درین بهش را نگرفته ربا عجمی	زین گرم روی سوخته ساخته
در دور نخستین دو حیوان بانته	زند می باید ز شمشیر آتافته +
بسیار وجود خود بر انداخته +	تأیید سلطان عشق بر در صلبه فرات

روان روان بلاکش سرست نزنند و نوبت تنه شاهی جز بر بام ویران از او روان قلندر و عشق معشوق پرست گویند ناز و رویان نوبهار طلب را سر سبزی از سر و تاشان بند هستی و منت سرخ رویان خون آشام را روز بازار از کند و لاویز خدایان

در بایان موش است هزار جان مقدس فدای می راه برهنه پایان کوی سلامت باو که از چشم
 رونمایان عادت پرست در نقاب غت محتجب گشته اند و دایره وار پی گم کرده و
 مولانا جلال از آنجا گفته بود که بدور سائید و بودند که میگویند آنحضرت در طریق سیر سلوک
 وادی محبت امیر غیاث الدین علی ترخان که سیلی بود بیت مطلع صبح سعادت مقطع مهر و وفا
 منتفی در سفت صوت صوفی صفا از مطلع حسن درخشان و افقابی از مشرق ملاحظت تابان
 طی وادی مقدس طوی عشق کرده بمقام فنا و منزل فنا الفنا رسیدند و این رباعی گفته

<p>رباعی از شان تو ای صنم شان توان بود زلف تو که سه پایه هر سودا بود و این رباعی را نیز در آن محل گفت رباعی زمار و کلیپا و ساقی سیلح بگذشته ز نیک و از بد و خوب و قبیح</p>	<p>شور و شریستی همه از چشم تو ز اود بر روی تو فتنه گشت و سر را بحداد ما نیم و شراب و شاه و دین سیح آزاد دل و مجسمه و دوست پرست چون این کتاب بدو رسید و این سخنان</p>
--	--

از ارباب حد شنید محضری نوشت و آنحضرت را تکفیر کرد و نظم زد شیخ شهنشاه بر اسرار اول
 المراد لایزال عدو لما جعل به تکفیر کرد و پیر مغازا و گرن بود که بولی ز کفر او شکر از دین و عقل
 این سلامت خود آتش غم و آتیز ترا ساخت و در آن شکله سهینه علمها بر افراخت مجلسنا اگر استند با اثر
 و طرب و شهبانار و ز سلع زدند بصد شور و شعب و چون آن ذخیره خاطر از ایشان شنیدند
 فتنها ایچینند و در قصه کار و زدن میرزا شاهرخ روغن داغ بر سر مبارک آنحضرت ریختند
 و بند کرده بهر منفرستادند و حضرت قاسم الانوار را بفرستادند که در آنجا رسیدند
 بهار الدین را بهر ارالمز برودند از یک طرف دوری از کسی که بی او قرارند اشتند و از طرفی
 دیگر مجوری از محادیم و عزیزان و هم نشینان در آن بایان بر غریبی و تنهایی و بیچارگی

<p>خود میگیرستند و میچکاندند ربا و در آن فلک شته آن عقد</p>	<p>بودیم همه جمع چو پروین کچیند هر دانه بگوشه حسانی افکند</p>	<p>چون عقد جوهر همه با هم میوند بهر پایان که رسیدی همچون</p>
--	--	---

و این

چون

مجنون با هر گیاهی از لیلی خود گفتی و شنیدی و بر هر کوه که گذشتی همچون کوهن با هر سنگی از شیرین خود گفتی سر گذشتی و دیوانه وار چون بنجد میشدی بر خاک می خستی و چون بخود

<p>بسان لاله از پرده برونی مراد که به جان کندن بود کاه بتیز و چون کنم امروز با بخت ای همنفسان که پیش آید</p>	<p>که ای دل غرق در یامی خونی منم از غروب خون تا شرق گشته چو ز بخت این گره در گار من سخت</p>	<p>می آمدی با خود سخن میگفتی نظم توئی در خون اگر چه غرق گشته به کان کندن و در کس کبسا</p>
--	---	---

چون بهره رسیدند بیاران خود نوشتند **عزل**

<p>گیرم که شمش از ان و یارید گرمی کشدم فدای اویم کز دوست مرا بیاد گارید کرد در تان غمش بگنجید</p>	<p>مارا کشید چون غریبان امروز مرا بمن گذارید ای محنت و غم سنگ شمایم بسیات که در که ام کارید</p>	<p>این شکر چه نمیکند آرید جان خواهم داد زیر پایش ز نهار بروی او میارید ای طائفه که در دماست</p>
---	---	---

بر سینه نشسته روش گنارید

بگوید شعر تو ای پروانه سوز خود غنیمت دان که من باری

اگر دشنع خود از دور گردیدن یاریم

موضع امیر محترم و جوان

اگر شرح حال در قسم آرد و نکی بر جرات باشد چون تن بجان در گوشه نشسته و از همه بریده
 اگر عیو بر افلاکم چو ابر تیره غمناکم و گریه با تو به گلزارم بنجارستان بجان تو و میچنانکه او یار
 در آینه حسن مقید مشاهده جمال مطلق مینماید آنحضرت در انشاء آن جوان عکسی از جمال
 با کمال حضرت شاه او یار دید این منقبت را فرمودند و گفتند که او را یار دگر بدو بر خواندن
 مواظبت نماید که منع فیض او آن خواهد بود و چنان شد و مطلع اینست مطلع

منزل آیات حکمت مظهر سوره جو د شاه مردان شیرزیدان بجز احسان کان جو د

در محرم هشتصد و سی و سه از عالم رفت و قبر آنحضرت در قدسیه مهر آباد می نیشاپور است
 سولانا یقینی در او گفته قطعه ای خاک آستان محراب اهل معنی چون قبله معظم در قبله نشاپور
 زنگنه ملاک مانند باغ رضوان + در وادی مقدس قدسیه بیت محمود

مجلس هیل و هم

صدر نشین صفا خواجا ابو الوفا از خلق عظیم حضرت مصطفی علیه من الصلوة از کیمیا
 حطی و افر و نصیبی کامل داشت در کمال عرفان منفرد جهان بود در علوم ظاهری از
 شریعات و حکایات از معقولات و منقولات باقصی الغایه و الامکان کوشیده یافت آن
 بزرگوار از رسائل که در طور درویشان نوشته معلوم میشود شعر درقی باز کردم از بخشش
 زیر سر تومی بر سخن تو نیست + آنحضرت با پسرزیدان بخشش چنگی تعلق غریب داشت آن پسر

کتاب

در کمال قابلیت صوری و معنوی چنانکہ رسالہ موسوم بہ نثر الجواہر برہمی او نوشتہ اند و رباعیات خوب در ان رسالہ درج فرمودہ این رباعی از انجملہ است رباعی

در سینه کسی کہ در دہنانش نیست	چون زندہ بماند او ولے جانش نیست
رو درو طلب کہ علت بی درو سے	در دیت کہ ہیچگونہ در دانش نیست

فقر و فنا و اخلاق آنحضرت در ان مرتبہ بود کہ اکثر اوقات پیادہ سیر میفرمود و مردم خوارزم اورا فرستہ برومی زمین می گفتند روزی یزدان بخش مست در کوچہ بد آنحضرت رسید و در بدستی بمرتبہ از حد گذشت کہ چنگ را چنان بضر ب بر سر مبارکش زد کہ سر مبارکش بشکست و چنگ نیز یزدان ریزد شد و او فرود رفت آنحضرت چنگ شکستہ اورا جمع کردہ بروپاکی نہادہ بدرخانہ او آوردند و زوجه او را گفتند کہ یزدان بخش در میان راه افتادگی را فرستند تا اورا محافظت نماید زوجه مشارالیہ چون واقف بود از اطوار او دانست کہ از دفعی ناپسندیدہ آمد و اثر شکرستن نیز ظاہر بود مشارالیہ را کشان کشان بخانہ آور و بعد از انکہ بوش آمد کیفیت معلوم کرد بدرخانہ آنحضرت رفت و برخاکتر نشست و ہر چند خواہر یگر دند از خاکتر نمیخواست آخر الامر از روی خاکتر برخواست اما بخانہ خود رفت ہما بجا چنگ نواختن مشغول شد ہر چند در ان فن بی نظیر بود فاما اوقات آنحضرت از ان شریفتر بود کہ ہمین حرف آواز چنگ شنیدن شود و آنحضرت خود در ان فن نیز ماہر بود عاقبت اورا ببالا خانہ کہ می نشستند طلبیدند و چنگ اورا ساز کردند و با وجود تنگی پردہ عشاق در ان کاری بدو نمودند کہ ہرگز نشنیدہ بود فاما مطلقاً نتوانست آموخت در ہما وقت خواہد عبد القادر بہ ملازمت حضرت صاحب قرآن امیر تیمور خان بسر قند رفتہ بود و انستد عاسی منشور نمودہ آنحضرت در سمرقند و خراسان ہر جا موسیقی دانی و سازندہ کہ وقوفی داشتہ طلبیدہ بودند خواہد بر ہمہ ایشان لایق آمدہ بود کسی بعرض رسانید کہ در خوارزم یزدان بخش نام جنگی است علی القاعدۃ المعمودۃ کس بہ پیام رفتہ و

و اورا آورده در هر گوشه که خواجه عبدالقادر سازهای متنوعه کارها نموده یزدان بخش در پیش بود آخر چنگ از یزدان بخش گرفت و ساز کرد و در عشاق همان کاری که حضرت خواجه ابوالوفای میخوانستند که بدویاد دهند و او نتوانست که بیاموزد نمود یزدان بخش ملزم شد گفت من ملت از خواجه عبدالقادر نخوردم و این ملت از خواجه ابوالوفای نخوردم وفات حضرت خواجه ابوالوفای در شصت و سی و پنج بوده است
 قبرش در خوارزم است

مجلس چهل و هفتم

سطح انظار من الملك اليوم لله الواحد القهار قاسم الانوار از سراب تبریزی اند در او اسط حال عاشق جوانی از اکابر تبریز شدند و در میان اهل عالم رسوا گشتند آن جوان تبریزی هم از آن مردم مصاحبان و اوست او را سرزنش میکردند و سخنان

موضع قاسم الانوار جوان

تعرض امیزی گفتند چون صلیبتی نیباشد آن مردم را بسیار از شنیدن آن نوع حکایات
 انفعال می کشید محرمی نزد آن حضرت فرستاد و پیغام داد که اگر مراد دست میداری بعد از

نیز

درین کوی میا و نام من در هیچ جای هیچکس در میان بسیار بلکه با من هم در خاطر گذران گفت
 شعر بر چه زمانی بجان فرمانم | پیش فرمان تو از جان چاکرم | چون دل تو خواهد که دران
 کوی نیایم منت دارم نیایم فاما یاد تو چون در دل نیارم و مهر تو چون از دل بیرون کنم شعر
 اینت زسد که گویم دوست مرا | آری اگر دوست نداری رشتا | چون این جواب بد و رسیده
 بر آشت و گفت که او در مقام خوشت خودت و در حال کردن حظ نفس است عاشق تا
 در مقام است عشق او را حرم است ازین سخن که آن جوان گفت مغز استخوان آنحضرت بسوخت
 و چون او را آتش عشق از روز ازل در مجربینه برافروخته بودند و در سن سه سالگی بودند که
 بخششی از محض عنایت الهی نسبت بدانحضرت واقع شد چنانکه در روایت ایما فرموده نظر
 مرا علم ازل در سینه کرده | عجب علمی ولی درسی ندادند | هر سه ساله عالی گشت معلوم
 که شیخ چله را درسی ندادند | در اول حال که بخدمت حضرت شیخ صدرالدین اردبیلی که از
 سادات حبیبی اندر رسیده اند و در ریاضت بسیار در خدمت او بسر برده و چهار نوبت
 به کعبه معطر رفته بودند و در گرت پامی برهنه و بجهت امور بودند به آنکه نشینند گر تشنه با آنکه پامی
 ورم کرده بود شیخ اجازت نشستن نداد و شتر زده بودند ورم پامی را و سومی سر را در وقت
 خلوت برینخی استوار کرده بودند شب آخرین در میان خواب و بیداری دیده بودند که
 در مسجد جامع اردبیل واقعند و شمع بر بالای منبر است و آن شمع حضرت رسالت است تمام
 صحن مسجد شمعهاست و این شمعها بنیاند و اولیا و خود را نیز مثل شمع می دیدند اول تمامی انبیا
 که شمعها اند خود را بر آن شمع که حضرت مصطفی است پروانه دار سوخته اند و اولیا نیز مثل آن
 تا نوبت بدان حضرت رسید بهمان طریق خود را بر آن شمع زده بودند و سوخته فاما هنوز
 دقیقه حیات باقی بود بیدار شدند و چون مقرر بود که واقعات را که بیدیدند بر شیخ عرض
 میکردند بهمان دستور چون این واقعه عرض کردند شیخ را وقت شده بود فرمود که پیش
 ازین بمن زرسیده سجاده نشین حق تست و آنکه خود را دیدی که بر آن شمع سوختی فاما

دقیقه حیات باقی ماند از شمع تو شمعهای دیگر فروخته خواهد شد و نام آنحضرت معین الدین علی بود به سبب این واقعه شیخ آنحضرت را قاسم الانوار نام کرد و بعضی شیخ رسانیده بودند که هنوز در طلب باقیست قرارشستن ندارم خصت طلبیده بودند و در تبریز در گوشه سرخاب نزدیک بزار پر انوار با با مزید که موضوعیت در غایت نزاهت قرار گرفته چون خاطر آن جوان اندک غبار می پیدا کرده بود گاهی بهمان گوشه سرخاب می آمدند و میخواندند

بر خاک کوشش اشک من نقشی نگار و غایت	دین خون که از دل میرو نقش بر آرزو غایت
تخم و فایش کشته ای دل ز بی آبی مثال	چون هست ابر حشش بر ما بار و غایت

و شمه ازان حکایت نیز در کتاب انیس العارفين می آوردند و محصل آن این چند بیت است لطم

بود در تبریز زیبا منظره	نازنین عالمی نیک اختر می	رشک سر و بوستان بالا او
آفتاب آسمان سیامی او	چشم مستش آیتی در شان حسن	زلف ششش رایت سلطان حسن
در جوارش بود سینه زاده	دل بدست محنت و غم داوود	در و مند نام ادمی بیدلی
مست عشق از خوشترین لایق	پند دادندش قبائل سهرکی	خون بد سووش ز بسیار اند
آن کی گفتش که ای پاکیزه جان	دار و این معنی سیادت راز پان	گفت عشق و مثنوی نماند راز
شاد اگر در کوی عشق آمد کدا	آن در گفتش که غافل ماند	وقت تحصیل است جاهل ماند
گفت یکدم نیست بی یادش لطم	این بس است از هر دو عالم عالم	بنده حاضر بودم آنجا بر کران
تا گمان سرفتنه آمد در میان	گفت دارم غصه در دل و عجب	با تو گویم قصه شکل عجب
اینهمه اسباب معشوقی مراست	در همه تبریز یک عاشق کجاست	گفتش ای یوسف عیسی نفس
زین عجب تر قصه نشنیده ام کس	اندرین معنی ندارم صاوت	زانکه می بینم جبهانی شفت
در جوابم گفت سر و سیم تن	عاشقیده اما و سله بر خوشتن	جمله ما را بر خود و اربد دست
در طریق عاشقی دارید اوست	آنکه خود را بر ما خواهد کجاست	وقت خوش بادش که اندر جور ما
سر کر با خوشستن کاری بود	نیست عاشق خوشستن آری بود	آخر الامر سوز و نیاز آنحضرت

در دل او اثر کرد ایشانرا طلبیده و از حالات گذشته پرسیده نظر بچشم مطلق در آینه او غزلی

<p>گفته بودند که در اینده نظر شهری همه بر آتش عشق تو کباب یکتار سر زلفت تو در دیر مفا گفتم که بجز در بهر سال که آنجا که عیانت چه جای بیست</p>	<p>در دلت که سرمایه ملک و دولت من نیز بر آنم که همه شهر را زانروست که آنجا همه لبیک گفتند چون شب رسد در دلت تو عیانت</p>	<p>المنه تده که مرا بر دل و جانت یک لعل ز رخسار تو در خانه کعبه است زین سبب که اینجا همه فریاد و فغان یک غمزه ز از ناز و من گفت که تمام</p>
<p>آخر نبوغی آن جوان مرید و معتقد شد که تمام قوم خود را گذاشت</p>		

و همراه ایشان بخراسان آمد چون آنحضرت را بجهت کار و زدن میرزا شاهرخ مشتم و پشت
بسرقت فرستادند و حضرت امیر مخوم بهر مژ و سادات دیگر را بجانب دارالمیز حضرت
قاسم الانوار که عنایت نموده بودند از درب عراق تا سر خیابان دور دید مردم ایستاده
آنحضرت در محنت می گذارند این دو بیت را فرمودند شعر جهانی غرق در درد گرد
اگر سنگی باید بر بسویم پاهای آن بود که وباهی عام شد و چندین هزار فرود رفتند امیر
غیاث الدین علی ترخان در غایت حسن و جمال در سر محنت میرفت میان خیابان این

<p>نمیدانم چه افتاده است قسمت از قدر ما را از نیمی چه دلشادم قرین دولت افتادم بر و ناصح مده پندم که با کس نیست پیوندم بر و زاهد گو با ما حدیث توبه و تقوی بچشم وحدت مطلق ندیدم روی جانان ز بیم چو پیناله جرسها در بیابانها دل قاسم پریشان شد که یار از دیدنشان ازین تاریخ که سه سال گذشت میراجگی</p>	<p>غزل را فرموده اند غزل کزین درگاه میرانند دایم در بدر ما را از نیمی که شد همراه ما در سفر ما را که جز پیر معان بود درین ره را هر ما را که اندر گوش جان ناپدید حدیث مختصر ما را درین حالت نمی آید و در عالم در نظر ما را ز فریاد جرس معلوم گشتت اینقدر ما را ازین فرقت رسد هر روز و انگی بر جگر ما را</p>
--	--

و میر فرید شاه را نزد حضرت میر قاسم بعد از خوابی بخبر و فرستادند چون معلوم شد که

کار و زودن از پیش مریدان مولانا فضل اللہ حروفی بود در تاریخ ہشتصد و سی و ہفت
از عالم رفت در بروج الآخر و مزار فایض الانوار شش در خر جرد جام ست

مجلس چہل و ہفتم

متن شش بیات نفحات نسیمی امیر سید عماد الدین المشور بہ نسیمی عشق بازی غریب خانہ بر انداز
عجیب بودہ در اول حال عاشق شد بر جوانی نکاتہ دانی آگاہی نظم پر روی پر می بگذار ما

بجز رشیدش ز یک کینہ ہوا	شب افروز چو متاب جوانی	سپہ چشمی چو آب زندگانی
دمانی درج در فکر خرد گم	دو چشم او بلای جان مردم	دو گیسو شک تریا عنبر خام
زالال آب حیوانی لبش جام	لبش آب خضر در کاسہ نمی	باب خضر برد و خط او پے
چہ لب یاقوت رمان آب داؤد	چہ گیسو رشتہ جان تاباؤد	روزی آن جوان تیر انداز

میکرد پرودہ از روی کار برگرفت و بر مضمون این ابیات حضرت جامی را بدو گفت شعر

ہفت تیر خودم ساز کہ بارے بہ طغییل	بر من افتد نظرت چون نگری از پی تیر
بجز بہ عشق تو اہم طور خسرو بر ہم زد	گر کنم بنجو دے بر من دیوانہ گیسو

آن نفس کہ از باطن بظاہر آمد بشاہ طوفانی بود کہ دریای دلش را در جوش و خروش آورد
در شورش آن دریا از اطراف اصداق حروف و کلماتش جوہر اسرار کناری آمد چون
نظر بشیاران ظاہر پست بران جوہر کہ لائق گوش پادشاہان حقیقت ہست می افتاد
سخن اورا فہم نمیکردند و اورا مواخذہ نمودند منکری از علمای ظاہر در طلب از و پرسید
کہ در روی این جوان چہ می بینی کہ این مقدار شور و مستی میکنی گفت در آئینہ روی او

صوت حق مشاہدہ ہینمایم شعر

گفتہ مانیز او امی بنم چو نست کہ آن صورت بنظر ما در نمی آید گفت غنمای این دولت
قاف قابلیت شمارا آشیان خود نساخت و ہمای این سعادت سایہ بر سر ہمت شامینہ ساخت
چون این نوع سخن میان سید سیمی و آن منکر گذشت دشمنی او و تضحک می تمام یافت بیاد

رفت و چیزی چند بران افزود و روی چند بر هم یافت سیدی غافل از آنکه شعبده باز
چرخ بوقلمون آخر الامر از پس پرده چه خواهد آورد بیرون گاهی غائبانه بدین ترانه ترسید

قطعه از زمین تا آسمان انوار عکس روی او
از گریبان سر برود آور که تا بنی عیان
برق اگر ز آئینه هر طلعت زیبا زند
کان پر می پیکر چه سان سر از گریبانها زند

و گاهی در رو او می گفت لفظ
الفت نغمه و بیان حسن عشق را
در اندرون جان ز لیلیانها
شکر خیر از لب شیرین تو داد
در چین لعل دختر ترسانها
این جمله را تو ناظر مخلوق کرد
چون داغ عشق خود بدل نامان
آئین عشق و عاشقی حسن لبران
و آنکه بهانه و اتمق و عذرانها
طوق و فاگردن مجنون نگار
فرما در اکنس دن خاراها
در پیش تو چه پس چه پای که ام عشق
مار انظره بنور تجلی نماده
یار بچکویت که چه زیبا نماده
از آتش محبت یوسف شراره
از حلقهای گیسوی لیلی نماده
تقوی وزهد و سجد صنعان چرا
خود عاشقی و عشق در شیانها
صد شکر میکنم چه فریدون خوشام

تا این غایت موالی کمال میکردند و از غصه او خون میخوردند

انگشت بر حرف او نمیتوانستند نهاد و لب نمیتوانستند کشا و بیکبار عشق او طغیان کرد و
یل فنا خانه عاشقی و معشوقی را ویران ساخت ناگاه در دیر می پرستی در پایان شتی شمار
گفت و جواهر اسرار زلفت و این غزل از انجمله است غزل ۴

حق بین نظری بنید تا روی مرا بیند
دل آینه اوشه کوشه دیداری
از مشرق دیدارش آنرا که بود دید
وصف رخ آن هست اندام جلیل
ای چشم نسیمی را از روی تو بیانی
رباعی آینه جان عبارت از روی کجاست
گر عارف سر قاب تو سین شوی
چشمی که بود خود بین کی روی خدا بیند
کو چو کلیم الله به طور لقا بیند
انوار تجلی را پیوسته چه با بیند
هر مرده و سله اما این نکته کجا بیند
آنرا که تو بنظوری غیر از تو کر بیند
و دلیل اذاک نایت از روی کیست
دانی که دون بر دو ابروی کیست

سوالی چون آن ذخیره داشتند دایم در کین بودند اشعار سید را آن جوان یاد میگرفت
 و آوازی بغایت خوب داشت میخواند آنجماعت شنیدند آن جوان را گرفته پرسیدند که
 این شعر کیت گفت شعر نست حکم بقل او کردند رسیان بخلق او انداخته میخواستند که
 بر دارکشند که سید سی خود را رسانید و گفت این شعر نست او بجهت خاطر فقیر بخود رساند
 کرده آن جوان را گذاشتند و سید سی را پوست کندند عاقبت الامر در عشق جان نبرد و

جان چه خواهی کرد بر جانان نشان	بیم جانی که دانت بجانان سپرد شعر
در محلی که پوست یکندند چون خون بسا	در رو جانان چو مردان جان نشان

رفته بود رنگ او زرد شد گفتند چو نست که رنگ زرد کردی گفت من آفتاب سپهر عشقیم
 از مطلع عشق طالع شده آفتاب زرد میشود در وقت غروب در وقت مردن مضمون این را
 گفت و نزد محبوبش فرستاد بیت *

بصد اندوه و حسرت از سر کویت سفر کردم	بنا کام از تو امی آرام جان قطع نظر کردم
--------------------------------------	---

و این واقعه در هشتصد و سی و هفت بود و در طلب مدقونست

مجلس چهل و پنجم

کتابخانه تحقیقات مصطفوی و مستطله هیئت مترجمی مولانا حسین خوارزمی کبروی از فرزندان

حضرت شیخ نجم الدین کبری و از مریدان خواجه ابوالوفاست بسی فضل و کمال عرفان
 مشارالیه را بود شرحی بر مثنوی مولوی نوشته شده دوران شرح کار با کرده با میرشاه ملک
 مصاحب میبود و بعضی مردم بهمین جهت انکار میکردند که او خود را عارفی سید اند برای
 دینی به از آنکه نزد میکند چون این سخن بشارالیه رسید فرمود که شیخ علامه الله و کتبا
 ورید و حال خدمت پادشاه میکرد و بعد از چند وقت ترک ملازمت کرد و باز ^{نقطه} و او
 مشغول شد آنحضرت را هم قلمی بود رقعہ به شیخ نوشته که من نیز ترک ملازمت میکنم شیخ
 جواب نوشت که زینهار آن خدمت را نگذاری که اگر معلوم شدی که رضای حق در
 خدمت پادشاهان چه زود بدست می آید هرگز ترک ملازمت نیکردم چه در خلوت فایده
 همین بنفس آنکس میرسد و در خدمت پادشاه نفع همه کس حیوان رسانید از حضرت امام جعفر
 رضی الله عنه سوال کردند که ما کفارت خدمت السلطان فرمود که کفایت بحوائج الاخوان
 و مقررست که پادشاه تمام ولایت است بلکه قطبیت اثبات کرده اند پس در ملازمت
 ایشان محظوری نباشد و ارکان دولت پادشاهان نیز از فیض ایشان نیز بی نصیب
 نمیباشند ما را در ملازمت و مصاحبت امیرشاه ملک همان ملحوظ است و امیرشاه را
 اعتقاد می نسبت بدان جناب بوده و در آشنای آن مشارالیه را تعلقه یکی از ملازمان امیر
 واقع شد و این صورت بدان منجر گشته و چون جناب مولوی را جانب فقر و فنا غالب
 بر طرف دنیا بود ترک باغ و سرا نمود طریق انزوا اختیار کرده و مضمون اینغزل او در ^{حقیقت} خود

غزل درویش و اسرار سزگومی فنا بست	ترک متاع و خانه متاع سرا بس است
گوهر گرم ز فرش منقش مباحش رنگ	پیلو منقش از اثر بوریا بس است
گر خازن حرم نزنند نغمه در اسک	از اشتران قافلہ بانگ در ا بس است
نموان نشست از تنگ و پودر طریق عشق	آنرا که با و پانده دست و پا بس است
گر روی ندهد ما نشد از جام عیش شرح	ز خم کبود سیلی غم بر قفا بس است

<p>مارا قبول اهل نظر کیمیا بس است گنج فراغ و گنج قناعت ترا بس است</p>	<p>عمر حریص در طلب کیمیا گذشت جامی بملک و مال چو هر سطله دل بند</p>
<p>چون آنجناب با امیر شارا ایله ترک اختلاط کرد و در کیمی نشست کس بعد از خواهی ستاد و او را بدرخواست طلب کردند فرموده غزل دل چو روزی چند باو پیدار جانان خوگر</p>	
<p>نیست میل بزم وصل از کلبه بسجده که یا در مرهم بد دل من سخت می آید چو تیر بی رخ لیلے مخوان مجنون حیران را بجی امیر شاه ملک آنجوان را فرستاد که</p>	<p>عمر با جان کند تا با در ده جوان خو گرفت کم رود سوی عمارت چون بویران خو گرفت تا ازان ابرو کمان باز خم پیکان خو گرفت ز آنکه آن سرگشته با کوه و بیابان خو گرفت</p>
<p>بهر نوع که باشد او را بیاورد چون خبر آمدن آن جوان بدان محکمت کلبه احزان پید غزل</p>	

<p>از غم هر کمن ناله و فریاد که من موسی آنجا با مید قبسی می آید تا بدان وقت امیر شاه ملک با</p>	<p>که زانفاس خوش بومی کسی می آید ز آتش وادی این به خرم خرم گو بران خوش که هنوز نفسی می آید</p>	<p>شده ایدل که سیما نفسی می آید زده ام فالی و فریاد بی می آید دوست رنگ سر رسیدن بیمار</p>
---	--	---

خبر از فقر و استغنائی جناب مولوی بدان مرتبه نبود بعد ازان نوعی دیگر با آنجناب
سلوک کرد و آن جوان را فرمود که دایم ملازمت کند بنا بر آن شب و روز در ملازمت

بود و پیغمبری اندک اشتغال نمود و عشق او بر تیر رسید که جناب مولوی از پرگار بدر برد و در آن
دریا عاقبت الامر غوطه خورد و دیگر از قعر دریا بر روی نیامد و فرود رفت در شتت صد و
سی و نه از عالم رفته اند

مجلس حساب هم

مطلع انوار علی مولانا شرف الدین علی در علوم ظاهری و باطنی مهارتی تمام داشت
و مصنفات دارد در غایت خوبی و معانی خاص در آن رساکی بسیار است که بخاطر کسی
نرسید از جمله رسائل او کلمه المراد است و حلال و حقایق التهایل و موطن و شرح قصیده
برده و اشعار آبدار بطریق شعر حافظ دارد و ایم عاشق پیشه بودند و در آن عالم غزلها

دارد از آن جمله است این چند غزل
کاندر پیاله پر تومی از روی دوست هست
بسیار سرفدا شد و کس را نداد دست
چون ما هزار بت قدح با ده می شکست
پیوسته در خیال که این نیک آن هست
این را خطاب عاصی و آنرا خدا پرست
آن هم که رست ز آفت باد و خزان رست
غم نیست گر شود دور و دیوار کون پست
آنم بکنند ز کف باندم که گشت مست
تا از دیار کون و مکان رخت بر بست
نفس باد صبا غالب سانی میکرد
شکوه از محنت ایام جبدانی میکرد
باوه چون لعل بتم روح فزانی میکرد

صوفی مباحث منکر زندان می پرست
و در آرزوی آنکه بپوشد دست و دست
انصاف محاسب بر زندان در بست شد
شیخ است و صد هزار تعلق ز نیک به
این طرفه ترک مردم کوتاه نظر کنند
در بوستان و هر گلی شادمان نرست
بیرون ز دار ملک جهانست کنج فقر
زندست و کاسه می از اسباب دنیوی
گشا و در بر روی ششون پر میگرد
صیحه شاد گل چسب کوشانی میگرد
بلبل شیفته در بزم چمن شب همیشه
بود برسان ز فراق گل و نازان بوال
شمع چون جسم من از آتش دوری میگرد

غزل

گاه زاری و گه نغمه سرائی میکرد
از سر کوی معان دوش گدائی میکرد

شرف دل شده که سلطنتش عسار آید
در زمان دولت حضرت پادشاه شفته

مولانا محمد عالی شده بودند و معیات بهم مشارالیه دارند و این غزل بجهت او گفته اند

غزل قدر افزاخته و چیره بر افروخته
بوسه دو بفقیری چه بر می چندین دل
تا نیاید خبسه از حسن تو غیر از غیرت
سوخته در طلب و راه نبردم بوصول
خواه از بندگی حسرم نگر دمی آزاد
ای شرف خلوت تا ریک تو بس نور است

کار خود ساخته و خرمن من سوخته
نیکایی کن که بسے مظلمه اند و خسته
همه را دیده فرو بسته و لب و دهنه
که تو بر تر ز خیال من دل سوخته
تو که خود را بدر میسکه و نفس و خسته
شمع دولت ز چیره اغ که بر افروخته

در تاریخ ششصد و پنجاه و هشت از عالم رفت و مرقد نورش در دارالعباده قیرویه است

مجلس پنجاه و یکم

تعرض لغزات لیسبی امیر سعید کلیمی مدنی در علوم ظاهری اوقات صرف کرده بود
و از علوم باطنی خطی تمام داشت و اشعار خوب و از داکتر اوقات بتلامی محنت محبت
میبود یکی از منظوران مشارالیه از بزرگ زادگان طبرس خواجه علی نام بود شکلی بغایت
نیکو داشت فاما بیج وجه ملاقات بیان ایشان واقع نمیشد و اگر اتفاقاً ملاقات شد

بجای

بنوعی تند بود که با او یارای سخن گفتن نداشت و در آن وقت گفت غزل

شدم هلاک زور و سخن پشیم
بکنج کلبه احزان نمیتوانم گفت

چه جافاش که پنهان نمیتوانم گفت
ز بیم زندی خویش خویشم سخن
حدیث سینه سوزان نمیتوانم گفت

عجب بیست اکان نمیتوانم گفت
بیج گونه ز در مان نمیتوانم گفت
نماند طاقتم از سوز سینه و بازو
که ترک جان و آسان نمیتوانم گفت

روزی بمنزل یکی از اکابر دین رفت که در علوم مهارتی تمام داشت مدت هفتاد سال اوقات در کسب علوم صرف کرده بود مولانا صدیق نام و اگر جوانان از شاگرد او بودند و این خواجه علی نیز از تلامذه آن بزرگ بود و چون مشرب بنیایت خوب داشت آن عزیز او را بمنزل خود طلبید و میان ایشان بسی مشکوران بزرگ دین اختلاط واقع شد در آنوقت این غزل گفت که مطلع و مقطع او اینست مطلع

صد بار پیش کشت و در ساختنم

دیگر کجا رویم که داریم غیر او

مایم و کنج سیکده و کنج ویر او

در تاریخ هشتصد و هشتاد و یک از عالم رفت و در فن او و طبعش کیست

مجلس پنجاه و دوم

مرکز و آره قضا و قدر شیخ زاده عمر و مردی بزرگ بود و خوش صحبت و نیکو اخلاق و در

علوم ظاهری و باطنی دخی تمام داشت و اشعار پارسی و ترکی میگفت و از غایت بی کفنی
 از مریدان فرار مینمود و از مجلس ندان سر بر میزد و صحبت عارفانه با آن جماعت میداشت
 و میرفت و در زمان یعقوب بیگ در تبریز میبود و معتقد بسیار داشت و در روم متوطن
 دهی بود و رومی عظیم در پهلومی آن ده در آن اطراف و دینزدی بود و مردم آن
 اکثر صاحب جمال بودند فاما در غایت که خلقی جوانی از آن قبیله مرید او شده بود و چون
 در حلقه ذکر می نشستند آن جوان تعلق آن پیر را فهم کرد و ترود او عمر و آمد و گفت شیخ من
 این پیر را می کشم و او عمر و پرسید که چرا می کشی گفت از برای آنکه مراد دست پیداری
 و او عمر و گفت هر که ترا دوست پیدارومی کشی گفت بی او عمر و گفت بیا اول مرا بکش غزل

بر بساط پاکبازی کفر و ایمان باطن
 حاصل آوردن بدشواری و آسان باطن
 باش تا سلطان من آید بچوگان باطن

کترین کاریست اندر عاشقی جان باطن
 کار مردانست در یک و او جانان هر کون
 عاقلانرا گوی سمری آید از خوبان دین

تازموری بنگرمی ملک سلیمان باطن
 کارزد از بهر چنین گل باغ رضوان باطن

در خراب آباد درویشان توئی سلطان در
 خسرو افروش جنت را و بستان گوی دوست

در تبریز نیز والده یعقوب بیگ مرید او عمر و شده بود و صحبت مشارالیه خانقاهه

فرموده بود که می ساختند روزی تفریح خانقاه آمده بود و او عمر و مریدان با والد یعقوب بیگ
 در درون خانقاه آمده بود و او عمر و مریدان با والد یعقوب بیگ در درون خانقاه
 سیر میکردند بگیم گفت شیخ چه طاقهای بلند بسته اید هر که تفریح میکنند گردش بدرومی آید
 شیخ گفت بگیم به آستان خسید و تفریح کنید در تاریخ هشتصد و نود فوت شد قبرش به تبریز است

مجلس پنجاه سوم

واقف سرجمالی پیر آسانی مولانا محمد تبا و کالی از مریدان حضرت شیخ زین الدین
 خوانی اند و ایشانرا از طریق اطوار شمشه که راه ابرار و انبیا و سطار است میل شبیه اول
 بود بگیم این رباعی حضرت سلطان ابوسعید ابوالخیر که رباعی اسی ناله پیر سیفروش از علم تو
 می نعرورند در دوش از علم تو | خون دل عاشقان بچوش از علم تو | افغان مغان در دوش از علم تو

هر آفرید که در صحرای ظور و فضا می وجود در حرکت آمد و کیه متوجه حامی جلال و سرحد
 کمال اویند و هر چند دایم با اعمال پسندیده و افعال گزیده چون نماز نوافل و روزه
 تطوع و تلاوت قرآن و غیره از اعمال وجودی ظاهر خود را معمورترین میداشتند تا
 پر تو انواران بر باطن منعکس گردد و حقائق ملک و ملکوت آنجا بنمایند فاما راه طلبات صفا
 عدمی را چون عجز و انکسار و ترک اختیار و عدم قدرت و اعتبار و جاه و افتخار میسر سپید
 و آواز دنی می شنیدند و رقص بسیار میکردند و بچود می شدند و اکثر اوقات
 بصاحب جمالی مبتلا میبودند و بگیم این حدیث حضرت ختم نباهی صلی الله علیه و سلم که
 من عشق و عنف و کتم و مات مات شهید یعنی هر کس عاشق شود و پاکی ورز و پنهان
 دارد و بپوشیده شده باشد در انخفا میگوید شهیدند فاما در میان سماع سمت افشا
 می پذیرفت و سردل رازبان می گفت و ایشان در بحر استغراق بودند و بچود اند
 حالات ظاهر میشد که اهل مجلس را اطلاع افتاد و سبب ورود این حدیث آنست
 که یکی از صحابه که مردی پر ذوق و پر حال بود عاشق شده بود بر دحیه الکلبی فاما

پیچ آفریده نمیدانست و حیه نیز بران حال اطلاع نداشت آن درویش را از خود را بهر حضرت رسالت رسانید و بود و استاد حاکر و که هرگاه رخت بسر منزل عدم کشد و حیه وقت غسل آب بر روی زویکی از صحابه آنحضرت را به سهانی برده بود و هوادران روز سرد بود در میان سوراآتش افروخته بودند و اطفال صاحب خانه گرد آتش میگردیدند و زوجة الغریبه از مطبخ بیرون آمد و از آنحضرت سوال کرد که یا رسول الله شفقت من برین زیاده است یا شفقت حضرت حق بر بندگان خود فرمودند چه میگوئی شفقت تو در جنب شفقت و رحمت حق قطره نسبت بدریا تواند بود گفت من روا میدارم که اطفال من درین آتش بسوزند فرمودنی گفت حضرت حق چون ارحم الراحمین است کی روا دارد که بندگان او در آتش بسوزند حضرت رسالت صلی الله علیه و آله وسلم رقت فرمودند دران اثنا شخصی خبر آورد که آن درینند که مذکور شد که شیفته دجیته انگلیسی بود فوت شد این حدیث را دران محل فرمودند و پس آن درویش رفتند و حالت او را اظهار فرمودند و حیه انگلیسی را امر کردند که آب بر روئخت و دفن کردند و درین آخر خدمت مولانا محمد شارالیه شیفته درویش محمدنابی بودند و او

جلسه سماع بیطانی بسیار میکردند و بدین باطنی حضرت شیخ واحد الدین حالات پیمودند و با

این کوی قلندر است پیدان پلاک	وین راه مقام ان بازند و پاک	مرومی باید قلندری دهن چاک
نابر کز در چهار و اردمی پاک	دلی الواقع هیچ مرتبه از مراتب بلند و درجات ارجمند و کن	
همش دران حال سنے گرفت شعر بدست باش که هر باید ادینا نیست	چو بر ولایت دل دست یافت لشکر شو	و هیچ صفتی و فعلی از نیک و بد قبول رود
با او در نوقت نیماند که پایه افتخار آنحضرت کرد و شیخ او صدی ازان مقام خبر داده نظر		
باز غوغای او علم برداشت	عشق او خجسته ستم برداشت	هر چه بر راه بود غارت کرد
و آنچه بر راه بود هم برداشت	سخنه بود حسینی نام قوال در مجلس ایشان حاضر میشد و نوبت	
<p>خوانندگی را به جوانان خوش شکل نیکداشت هر چند آواز ساواشت و بسیار در نرس بدست آورده بود فاما در مجلسی که آن نوع جوانان باشند و خوانندگی کنند آواز او را توان شنید در ویشا را گفتند که او را جزومی خرجی دهند و گویند که چون اینجا خواننده بسیار است اگر تو به کارگاه روی دور نیست بنا بران در مزار کارگاه چون هر هفته در روز پنجشنبه که روز بار مقرب باریست مجلس سماع قائم میبود آنجا حاضر میشد و آنجا نیز خوانندگی مقبول جمع میشدند راضی بودند که اصوات آنچه آنحضرت بدو داده بود بدو دهند و از سر ایشان باز شود قبول نیکو در روزی حضرت مولانا بنابر مورد الانوار مقرب باری آمده بودند این قضیه را کسی بعرض ایشان رسانیده انبساط بسیار کردند چیز دیگر خرجی بدو شفقت نموده و فرمودند که مسجدی بود که چند مقرمی خوش آواز داشت سوذنی بدو از عشق خود بدان مسجد رفت و بران سوذنان خوش خوان سبقت بحسبت صاحب مسجد امیری نیکو سیرت عادل بود نیکو است که دلی از او آزرده شود گفت ای جو نر این مسجد را سوذنانند قدیم هر یک از ایشان را در راهی پنج دینار وظیفه است ترا در محکم بجای دیگر و برین قول میگویند اتفاق کردند و برفت پس از مدتی بسراوه آن امیر آمد و در کابش بوسپید و گفت بر من حین کردی که بده دینار ازان بقدر گرفته ام و اینجا کلام</p>		

بیت دینارم میدهند که بجای دیگر روم و قبول میکنم امیر را خنده گرفت و چیزی بران
 افزود و گفت زیتهارستانی تا به پنجاه رسانند ناخوش آوازی بانگ بلند قرآن میخواند
 صاحب دجدمی از و پرسید که ترا شاید چه هست گفت هیچ گفت پس چرا زحمت بیفایده
 می کشی گفت از برای خدا میخوانم گفت از برای خدا میخوان شعرگر تو قرآن بدین نطق خوانی
 پیری رونق از سلمانی + حضرت مولانا محمد شارالیه در تاریخ هشتصد هفتاد و یک از عالم
 رفته اند و قبر آنحضرت در خیابان هرات است .

مجلس پنجاه و چهارم

صدر نشین بزمگاه ارباب اقباه خواجه عبدالمد متعلق شیخ ابوسعید مجلد بود و در شاگرد
 مولانا حاجی محمود مدعی عزیز بود و حضرت خواجه عبدالمد شارالیه را برادر طریقت خود
 می گفته اند و با حضرت خواجه سالها صاحب بوده اند از حالات که در ایام صحابت
 از آنحضرت مشاهده کرده بیان میفرمود و این رباعی را میگفت و بسیار میخواند رباعی

با هر که نشینی و نشد جمع دلت	وز تو زبید زحمت آب گلت	ز هزار بگر و هفتاد پیش مگرد
در نه بگذر روح عزیزان محبت	آنحضرت اکثر اوقات بدکان صفائی می آمد و می نشست و	

با او چه بهانه کتاب دیدن سخن می گفت و گویی که در آن دکان بود یک بیک را از دست او

می گرفتند و در سلوی خود جمع میکردند و همراهی بودند و روز و یکرمولانا حاجی محمود و ابوجازا
بنزله خودی طلبدند بهجت فیصل دادن کتب و بدان وسیله هر روز ملاقات میفرمودند
از اشخاص ایشان کسی را در خاطر گذشت که آنحضرت در رعایت بندگی و پادشاه مرید و
معتقد و لایق نیست که با این جوان این نوع ملاقات میکنند و به طوف باغ میگردند و
سیر نمیشوند از دیدن او و با او در درجات ایشان واقف و پادشاه زمان غلی پیدا شود

بر ضمیر ایشان عکس انداخت خوانده اند	بفراغ دل زمانه نظر با هر دو
به از آنکه چتر شاهی همه عمر می و هوئی	دور ثلث آخر عمر سیلی تمام او را با مولانا

محمد قاضی نام عزیز می واقع بود بعضی اکابر در سمرقند از سیرهای صاحب هدایت بواسطه
حال حضرت خواجه راقیاس بحال خود میگردند از آن بیت غافل که پیشتر

حال پاکان راقیاس از خود بگیر اگر چه ماند در نوشتن سیر شیر احمدی از عمران این سخن را

به آن حضرت رسانید فرمودند که حسین منصور گفت که ازل سر بدست و ابد مقدس
بزیادت کون زیادت نشود و به نقصان کون نقصان نپذیرد و لایدرک بالحواس
و الایقیاس بالناس چون قدیم متعین است بقدم خود از مطالعه اهل عدم چون درو
رسند حدیث بعلم محدث و علم وجود او با وجود او است قدیم در قدیم جز او نشناسند
سجانه همان حکایت شمس تبریز و شیخ اوحه الدین کرمانیست که گفت رباعی

یارب تو شناسی که و بیگاه و بیگاه	جز در رخ خوب تو نگریم نگاه
خوبان جهان آینه حسن تواند	در آینه دیدیم رخ حضرت شاه

در مجلس خواندند که شمس تبریز فرمود که این سخن کسی است که ذنب از گردن او برآمده باشد
که این طرف و آن طرف نتوانست نگریت چرا به طبیعی نرود تا علاجش کند یعنی در شیخ
ذره از ذرات کونان نیست که حق ظهوری در خور آن کرده است پس بهب ضرورت
خوب چیست حضرت شیخ اوحه الدین در جواب این رباعی خواند رباعی

گر باد گرمی مجلس می سازم در آن	هرگز نشنم ز هر کس بر دل دلغ
لیکن چو فرود کسی را خورشید	در پیش نهد بجای خورشید چراغ

این فقیر در خواسان بخدمت حضرت قاسم الاکوار و شیخ بهاء الدین عمر و بسیار رسیدم
و ایشان را اوقات بسیارین بود و در مجالس دیگر نیز رفتم هر کس هر چه میگفت گذشتنی
بود و آنچه قاسم می گفت نگاه داشتنی ببلایست هر دو می ایشان که میر رسیدم میدیدم
که ایشان هر دو در رخسار معشوق مجازی بدان چشم می نگردند که حضرت سالت بدحیثه بکلی
ینگرست ہی ہی ان العبد یقرب الی النوافل حتی اصبه فاذا اجتهت سمعه و بصره
و لسانه و یدیه و رجله فی سماع و بی سیر فی غیظ و بی میطش و بی شیشی روزی حضرت قاسم سخنان
میفرمود و در اشامی سخن هر لحظه چشم ایشان بر رخسار صاحب جمالی که در مجلس ایشان
بود می افتاد و چشم من چون بر ایشان بود همراه نظر ایشان منتقل میشد و در خاطر من
میگذشت که نظر تو همان نظر اوست یک نوبت نظر ایشان و نظر من بر یک خط واقع
شد فرمودند که سالکان طریق نفس خود را در علم ذات قدیم منازل کبریا ثابت کردند
و دعویا درین مقام نمودند متنازاد دعوی بسی بود در آن معذور باشند زیرا که سر که بجز
حق رسیدند ار که حق را شناخت آن از علالت وصل بود و اگر نه معرفت نفس حقیقت
کجاست چون علم آن خاص است حق را نه خلق را لیکن عارف بجهله معذور نیست از بعضی
علم حق بقی شناسند و بقدر تعریف حق او را از حال خود خبر دهند منکر در شواهد ملکوت
بماند و عارف در عالم جبروت صاحب دائره ثانی یعنی آنکه نور علم صفات بیند و در
بقوت حق ثابت بود گمان برد که من در عالم ربانی ام آنکه رسید بدایره ثالث یعنی
آن تنجیر که در مفاوژ علم صفات است پندارد که من انانی ام چنان عاید در همه صفات
جز انانی نه بیند زیرا که او از حد ثانیست و حد ثانی مغزول از قدم رحمن درین از انجا
ینگرد که خود است در اشامی این سخن که قاسم میفرمود مرا هیچانی دست داد ناگاه

۱۶۹

برقی از جانب کوه اصرم برخیزد و ابر عالم مجاز بشکافت و آفتاب حقیقت از زیر برتبات
دیدم آنچه دیدم و شنیدم آنچه شنیدم حالانیز گاهی چشم من همان می بیند و گوش من
همان می شنود در باغ

شمعیست رخ خوب تو پروانه منم	دل خویش غم تو ست بیگانه منم
زنجیر سزای که برگردن تست	برگردن بنده نه که دیوانه منم

مجلس چپاه و چم

من لایمی بوصف کماله کلامی مولانا عبد الرحمن جامی در علوم ظاهر و باطن یگانه
عصر بود و از آنحضرت مصنفات بسیار بر صفحه روزگار مانده و اقسام شعر از قصیده و غزل
و مثنوی و قطعه و رباعی و معما همه خوب واقع شده و در تالیفات بطریق اهل تصوف
تبع حضرت شیخ محی الدین عسکری و شیخ صدالدین قونوی کرده اند و در طریق اجماع
ید بیضا نموده کم وقتی مجلس شریفش از منظوری خالی بودی در ایام سلطنت حضرت
شاهرخ میرزا امیرزاده ملک محمد بسیار خوش شکل بود و بسی اشعار در دیوان اول
آنحضرت برای او فرمود در کبر سن تغییر فاش در صورت او واقع شده بود چنانکه
آنحضرت و اشخاص دیگر را شرم می آمد که می گفته اند که برای این عزیزان بزرگ
غزلیات و همیات دارد نوبتی قاضی خرجرد بلازمت آنحضرت رفته بود و امیر ملک محمد
بدان همیات که گفته شد در مجلس آنحضرت نشسته بود قاضی مشارالیه پرسید که این غزلیات
چه کس است ایشان فرمودند که این کسی است که وقتی از بی التفاتی ایشان به تنگ بودیم
و این زمان از التفات و از جمله غزلیاتی که جبت او گفته بودند یکی نیست غزل

آن کیست سواره که پلامی دل دوست	صد خانه بر انداخته در خانه زنیست
ماهیت درخنده که بر پشت سینه است	صداست خرامنده چو در زور سینه است
در آتش و آیم ز دل و دیده چو دیدم	کافر و خسته خسار و عرق کرد و جبین است

بر تافت ز من رو کرده افکند بر ابرو
گر قصه خود عرضه رایش توان کرد
گفتم که سخن دانی جامی ز لب تست

ایک سر و شمشیر اگر بر سر کین بست
صد شکر خدا کو همه دان و همه بین بست
از پسته شکر ریخت که آرمی سخن نیست

و در زمان حضرت بابر میرزا مولانا عطار الله پسر مولانا شهاب خواننده جوانی در تافت
حسن و جمال بود و ملاحظت بسیار داشت و قدری به اعتدال و بر گوشه لب و رخسار خاکی
پر حال و او از ملایم با هزار غنچ و دلال شعر بسیار از برای او دارند از آنجمله در وقتی که
پدرش را عنایت بدخشان در خاطر گردید و او را همراه خود میبرد این غزل فرمودند و غزل

بازم ز دیده ای گل خندان چه میرو
از اشک سرخ دیده ناکان لعل شد
شهری خراب میشود ای مشکبو غزال
جامی فتاده چون تن بیجان ز هجر تو

چاکم چو گل فگنده بد امان چه میروی
ای سنگدل تو سومی بدخشان چه میروی
تور و نهاده سومی بیابان چه میروی
تن را چنین گدشته بیجان چه میروی

و این رباعی را در مکتوبی نوشته برای او فرستاده بودند رباعی

اسے باد اگر سو سے بدخشان گذری
گوئی چه شود گر چه خور آسان آسان

ز نما بران ماه درخشان گذری
یکبار دگر سو سے خراسان گذری

و در همان زمان بازرگان پسر می تبریزی که صبا حتی غریب داشت و اثر زلف بر رخسار او
نظاره گشت شمس الدین نام پیش ایشان رساله در معنی میخواند این غزل را برای او گفته اند غزل

ظلت فتنه هست و لبها فتنه انگیز
گر باشد چنین زلفت و لایونیز
تو چشمی و بود و دور آفت چشم
بود سنج محبت راحت امیز
چو مولانا است جامی عشقیت

دل زمان فتنه خون دیده خوینیز
شکل قامتت شکر شکر خلقی
ز دو آه مشتاقان بر پهنیز
الا ای ماه تبریزی که چون
تو بار رخسار زخشان شمس تبریز

دلی آویخته زلفت ز سر موی
ترا گر میل قتل هست بر خیز
خوشم با محنت عشق تو آرمی
نشاید کرد دور رویت نظرتیز
در همان زمان جوانی بود

<p>شیخ عمر و نام ملازم حضرت میرزا ابا برجت او گفته رباعی زهی مرا از رخت شمرند و نیز</p>	
<p>زخیل عشق سلطان و سپه نیز</p>	<p>از دست عشق تو داد از که خواهم</p>
<p>که دارد و داغ عشقت پادشاهی</p>	
<p>و در زمان حضرت سلطان ابوسعید میرزا علیجان نام جوانی بود ملازم همان سلطان در سر</p>	
<p>چاره و ساگی این غزل در آن محل گفته اند غزل</p>	<p>گر بنا کم ز دل خاره بر آید ناله</p>
<p>و در بزم ز گل تیره بر آید لاله</p>	<p>چاره و ساگی تری پنجه جامی بر آید</p>
<p>کرد و بزم ز گلش صهل پنجه جامی</p>	
<p>سزای شیخ قدسی کشیده و ابروان عمیده و حاجی سیاه بر سر و گوش حلقه های زر بغایت</p>	
<p>شیفته او بودند چنانکه می گفتند با خود میتم چون نشسته ام و تصور میکنم که در هوا میروم</p>	
<p>چون بر می خیزم و این غزل هم بر او گفته غزل آنکه از حلقه زر گوش گرانست او را</p>	
<p>چه غم از ناله خونین جگر است او را</p>	<p>گو که بر شکن از ناز که در سینه حسن</p>
<p>منصب شاهسی زرین گرانست او را</p>	<p>دیده در یاست مرزان گمراپک که جا</p>
<p>صفت دیده صاحب نظر است او را</p>	<p>شد مرا حال دگر از غم آن شوخ ولی</p>
<p>نظر لطف بحال دگر است او را</p>	<p>دی گذشت از من بدر و ز دگر با گذشت</p>
<p>ده که خاصیت عمر گذرانست او را</p>	<p>خاک شد دیده غم دیده مجنون و هنوز</p>
<p>چشم جان جانب لیلی گرانست او را</p>	<p>پند تلخ پیران در دل جامی گرفت</p>
<p>زانکه دل در کف شیرین پسر است او را</p>	<p>این جوان را محبتی افتاده بود و جوان</p>
<p>دیگر این غزل رحیب مال او گفته اند</p>	
<p>مطلع</p>	
<p>شیفته ام که به گل چهره نظر داری</p>	<p>ز شوق لاله رخ داغ بر جگر داری</p>
<p>مولانا حاجی که صاحب و کاتب آنحضرت بود می گفت که برای آن جوان بی طاقت</p>	
<p>بودند هیچ وجه ملاقات میسر نمیشد و او نیز اشتیاق ملاقات ایشان داشت اما فرصتی</p>	
<p>نی یافت تا گاه در آن آشنا از آن جریده آمد و موجب غضب پادشاه شد که سینه بنام آن</p>	

آند فیر شمی که ایشان منموم و مخزون نشسته بودند بمنزل ایشان در آمد و عوض مال خود کرد

ایشان صباح گناه او را در خواست کردند و در آن روز این غزل فرمودند غزل

خیالی بود یارب و دوش یاد خواب میدیم	که رویش در نظر بر کف شراب ناب میدیم
به اکسیر سعادت یافتم آخر بجهت الله	و صالحش را که همچون کنیسیا ناب میدیم

و از جوانانی که درین زمان به ملازمت ایشان میرسید مولانا میر علی بود و غزلها سے بسیار برای او گفته اند و مطلع یک غزل اینست مطلع زهی نهال قد تو عصای پویا بر آستی که کش سز و شگیری مابد مولانا فضل سمرقندی که از اشخاص خواجه عبداللہ بود ملازم ایشان بسیار میکرد می گفت مولانا میر علی را چون اثر خط پیدا شد بن گفت که مرا تو هم آن شد که حسن من کم شد این غزل را بخط خود نوشته بن داد و غزل

ای سنبل مشکین زده سراز گل روی	ندیم همه ساد و در خان پاک سرویت
شد هر شکن زلفت تو قلاب محبت	چون خاطر جامی نکند میل بسویت

و از کسانیکه غزل گفتن در صورت مجاز ایشان بر و ختم شد مولانا خواجه خواننده است که بغایت خوش طبع است و زیبا منظر بود و زلفی دلاویز داشت حالانیز خوبست غیر ازین که محاسنش از آنچه در زمان غزل سرائی بودند کی زیاده شده نقصانی دیگر ندارد و او شجرت

از بهای او گفته اند شعر بر گل از سبزه خط غایب بود اگر چشم بد دور که آرسته ولی در

در تاریخ مقتصد و نو و دشت از عالم رفتند و قبر آنحضرت در سر خیابان دار السلطنة هرات

نزدیک بعید گاه است

مجلس نجاه و ششم

کتاب کریم من بسط ابراهیم انه من سلیمان و انه بسم الله الرحمن الرحیم * * *
 عنوان این کتاب این است که این کتبیت از سلیمان در عالم تجنیس از و آدائیس
 بقیاس و مضمون این کتاب تزییه و تقدس حضرت سلیمان پسر داود است و داود
 در شریعت با آنکه صاحب کتاب بود متابعت موسی کرد و سلیمان نیز تابع او بود و قصه
 سلیمان و طول و عرض بساط او طولی دارد و چون سلاطین عالم نسبت به سلیمان چون
 قطره اند نسبت بر ریای بدان سبب مجالس ایشان را مصدر هر قصه آنحضرت ساخت و علم
 دولت او را بر بام سلاطین که اساطین شمت او بند بر افراخت و چون آتش عشق بقیاس
 در باطن سلیمان و ایم در اشتعال بود روزی فرمود که باد بساط را بخانه کعبه ببرد از آنجا
 غنیمت بین نمود چون در میان طیور بد هر ادر حصول مقصود و خالصیتی چند بود که هیچ یک را
 از مرغان دیگر نبود چه هنوز زمان استیلا می سر بود و در مثل عصای موسی تناول ساق
 صور سحریه میتوانست نمود او را با مقصد خواست که قاصد سازد و بجانب صبا فرشته تا بجا
 او آن مطلوب بحصول موصول گردد بنا بر آن چون هر همراه آیات نصرت آیات
 سلیمان بد و روز راه شهرستان سبارسید از آن لشکر جدا شد و بنواحی شهر سبارت
 بوستانهای و دفایت نزاهت و آبهای بسیار و سبزه زارها مشاهده نمود و بقیاس را دید
 بر تنهی در بوستانی تکیه زده و در می نزد او نشسته به در سلیمان تغییر و قطعی حالات
 بقیاس و شهر سبار را از آن به تحقیق نمود و خبر به حضرت سلیمان رسانید سلیمان را از آن
 خبر و غده بسیار شد که زود تر آن ولایت را به حیله تصرف خود در آورد و کتبوی شتم

بر حکایت عشق آینه و اشارات هر انگیزانش کرد و خطاب بدان یار آشنا کرد و اعلان نمود که

زهی چشم پیدار تو روشن
ز نور روشن چراغ صبح خیزم
جالت چون جوانی جان نواز
ز عشق خود دل خود هست یاب
کسی آن آینه بردست گیرد
که نماید بجز تو صورت کس

سرکویت مرا خوشتر از گلشن
تو هم چشمی و هم چشم و چراغ
گسی با جان جوانی در بناز
ببین زهن چین ای بت چین
که هر کس نقشش دیگری پذیرد

تو گلشن ریاض مشک بزم
چراغ باغ را خشنده باغ
تو گر آینه بردست یابی
که باشد خوشتن من خوشتن من
ترا خود آینه چشم منت بس

این نامه را نوشت و در هم چسبید و در اطراف پدید و جواهر

بیان را به الماس زبان سفت و با او گفت غزل

بنگر که از کجا به کجای فرست
یابی چو در حریم وصلش مجال
می نمیت عیان و دعا فرست
تا شکر نعمت نکند ملک خراب
سیکویت دعا و ثنا می فرست
ساقی بیا که لطف غیبم فرست

حقیقت طایری چو تو در خاکه انجم
با او بگو بچینی که چامی فرست
هر صبح و شام قافله از دعا خیر
جان عزیز خود بفرست
در رو خود تفریح صنع خدای کن
با در صبر کن که دو این فرست

ای در صبا به سپاسی فرست
زینجا آشیان و فامی فرست
در راه عشق مرحله قرب و نیست
در صحبت شمال و صبا می فرست
ای غائب از نظر که شدی بنشین
کاینکه خدای نامی فرست
و در بد نامه را بنهار استوار

کرده بشهرستان سبارسایند و بر بالای سر بلقیس شاهی بلند را از درختی که بلقیس در سایه
او بود مقر خود ساخت و از آنجا که آن نامه را در کنار بلقیس انداخت بلقیس چون عنوان
آن نامه را بخواند و آن حال را بداند عنوان بدید بر سر سید چنانکه بی خواست غنیمت
نمود و یوان گفتند ما خود از دست سلیمان در عذاب بودیم چون بلقیس را بدین شکل صورت
ببندد و زیاده بر زیاده شیفته و فریفته او گردد و ما را همه محکوم او سازد و دیگر ما را اسکان
غلامی نباشد تدبیر آنست که بلقیس را بر دل حضرت سلیمان سرد گردانیم و گوئیم که ما صاحب
او پر موی است چه درای آن هیچ عیب ندارد چون بدان فرغ بعرض حضرت سلیمان

و در بد

رسانیدند حضرت سلیمان فرمود که نوح مردم یعنی غصه و میدانی پاک ساختند و آب در آن
 غصه انداختند و روی آنرا با آگینه استوار کردند و هر چیزی که در آب میاشد از ما
 و غیر ما بی دران آب ریختند چنانکه مردم که در آن میدان در آمدند می خیال کردند می
 که آبست جامه خود را با آگینه می داین کار برای آن کردند که به بند آنچه دیوان
 از بلقیس گفته بودند چنان هست یا نه چون بلقیس به کرایس حضرت سلیمان رسید و آگینه
 مثل آینه دید اندیشید که آبست جامه های خود را با آگینه چنانکه حضرت سلیمان ساخته ای

موضع حضرت سلیمان علیه السلام و بلقیس

برید و خواست که دیگری به بند گفت این آگینه است آب نیست پامی پوشید و پیش
 سلیمان رفت با خود گفت عمر دو همدم را که با هم شان است اگر موسی بیان باشد می است
 در رفع موسی با انس جن مشاورت کرده آدمیان گفتند با شتره تیر بشند سلیمان گفت

پوست زنان نمازگست مباداریش شود دیوان ترتیب نوره گردند فاما کسی را پارامی ان
 نبود که آنرا بعرض بقیس رساند حضرت سلیمان را با او اگر چه نسبت معنوی بود فاما نسبت
 صوری هنوز نبود و او با منمود و ترک آفتاب پرستی نیکرد و دلایل بردعای خود می گفت
 و آنچه حضرت سلیمان می گفت نمی شنفت چون سلیمان را بر آفتاب جمال خود انجان
 حیران می دید و در اشعه لمعات آن آفتابش ذره وار سرگردان می یافت مصراع

من آفتاب پرست و تو فرقی نیست	پیت من و تو هر دو ز یک بادد ایم مست شد
من آفتاب پرست و تو بت پرست شد	و اگر نه چنین ست بسوی من منکر و نام

من مبرتا مسلم دارم و من نیز چشم از آفتاب بردارم او سخن بران دتیره میراند و حضرت
 سلیمان می خواند شعر **من ارتو بیهم گو که بت چه پرست** | **چو دین بکار تو کردم چگونه**
 آخر الامر بحجت آن نسبت ذاتی که میان ایشان ثابت بود مسلمان شد و چند روز
 بیان مردم خورد رفت و ایشان را که هزار سرسنگ بودند و هر یکی را هزار نوکر بود بین
 سلیمان در آورد چون ایام فراق تمسادی شد حضرت سلیمان فرمود غزل

بسیا بیا که مرا با تو نسبت جانیت	بیا بیا که مرا با تو را از پنجا نیست
بحق آن نفسی که تو زنده شد دل من	که هر دمی که ز دم بتو صد پیشانیست
بدر روی تو ایمان به کفر نزد کیست	ز کفر زلف تو یک موی تا سلیمانیت
ز غایبان بگریزد بحضران پیوند	که جان اهل عزیزان بصفت از دست
عجب مدار که قاسم سخن ز صورت گفت	بیان جلوه صورت جمال روحانیت

چون بقیس بنسند سلیمان می آمد بازلف پریشان باطلقتی چون آفتاب رخشان
 رومی بزبور اسلام آرستند در اسلام افزودند آنچه از کفر کاستند **چه نظر**

سلیمان بهر او آری شی خست	که غلذ از شرم او آریش خست	هزار اشتر سیه چشم جوان سال
سراسر شیخ موی از زلف غلزل	هزار اسپ مرصع گوش طارم	همه زرین ستام و تهنین سم

<p>هزار از ما هر و بان قبا پوش عاری در عاری مهد در مهد برگامی که شد چون نه بهار درم دید و هنوز از پشت های چو مدش را به مجلس خاصه داد</p>	<p>برخ هر یک چراغ بت پستان سرره سوکب ترکان چون شد چنین آریشی از چشم بد دور چنان کز پس مریزان حاکم چو در برج حمل تابنده خورشید</p>	<p>هزار از لعنتان نارستان همه بر سر کلاه و حلقه در گوش بدین آئین بدین رونق بدین نور سلیمان ریخت در پایش بهار فرود آمد بد و لشکاه جیشید درون پرده خاش فرستاد</p>
--	---	--

بدین ترتیب و آئین سلیمان مقیس را به عقد نکاح در آورد
 و بعد از چند وقتش از و پسری شد و او و نام کردش و از فرزندان سلیمان بعضی که عجم
 بودند از نسل اویند و بعضی که عرب بودند از فرزندان دیگر دران اثنا خبر آوردند
 که در جزیره شهرست و ملکیت دران شهرت پرست حضرت سلیمان با و را فرمود که
 بطریق مصوب بساط را بر گرفت و بیان دریا برد چون بجزیره رسید آن ملک بت پستان
 قبل رسانید و پیش گویند که آن ملک را دختری بود که بدان حسن جمال کسی را ندیده بود
 حضرت سلیمان شیفته و فریفته او گشت فاما دختر در غم پدر روز و شب میگرفت و مطلقاً
 بطرف حضرت سلیمان نمی نگرست بی طاقتی حضرت سلیمان در عشق او از حد شجا و رشد
 چنانکه در کار خود عاجز گشت و یوان صورتی بر شکل پدر او ساختند در غایت مشابحت
 آن دختر با بان مواستی تمام حاصل شد و ترک گریستن کرد و چهل روز در خانه حضرت
 سلیمان این دختر با نغمه نگاران در دین بت پرستی بود و حضرت سلیمان از مشاهده
 می نمود فاما چون بتلامی او بود مدارامی فرمود تا حضرت حق بدان سبب گشتی او را
 بدست دیواند اخت حضرت سلیمان را معزول ساخت چنانکه خواست بجزه زنان در آید
 دست رو بر سینه اش زدند و هر جا که رفت بهین طریق ازان مقامش بیرون کردند و حضرت
 سلیمان در کوه و دشت سرگردان میگشت خون از مژه می افشاند و از روی او در دست سینه

بیت ندانم آنکه قضا بر سرم چه حرف گوشت
 که راه نیست نه در مسجد منم ویر کینوشت

عاقبت به کنار و در یارقت و مزدوری میاوان میکرد در هر روز و ماهی بدو میدادند
بشهر سپرد و یکی را میفرودخت و نان میخورد و یکی بریان میکرد و بانان میخورد تا چهل روز
موافق آنکه در خانه او بیت پرستی کرده بودند و او بدان رضا داده بود این خواری

<p>ز دامان شعله در جانش گرفته نه روی آنکه در او عشق تا بد مژه بر چشمها مسمار گشته خیال با چون پیش رسیده میان خاک غلطیده می بخوار ز محنت ساخته پیرایه خویش دلش از هوش و هوش از روی دیده ز حیرانی بکار خویش تن گم نه در خوابش نشان چشم بسته بقمری اجزای راز گفته بخارید می بناخن پیشه تیراج ز عشق رنگان زلف خمیده که از خرگوش خوابی با جستی تا آنکه انگشتری را چنانکه کله است</p>	<p>ز عشق آتش بدانش گرفته که از آن گشت مغز استخوانش ز شوقش موی بر تن خار گشته سرشک لعل راز الماس گشت نگه کردی و ناپیدی بزاری نه آن یابد نه بی آن گیر دارم سپهر نسون غم در او دیده بمانده شیفته چون سایه اران نه مغزش را نشان نه همکده ز وحشت دل بدیشان باز بسته بیشناز می غبار بهد از تاج بگریه غرق خون کردی چو سقا گهی نقش پلنگ از دیده جستی ز بر زهر غمم تر یاک کردی</p>	<p>کشید جان را زنده از جانی ماند از آن درد که سر بر ز جانش نه هوش آنکه خود را با ز یاد بگریه ز استین الماس گشت نمک بود که بر پیش رسیده چو مرغی تشنه کابی بنید از دم گریزان از خود و از سایه خویش شده از دست چون رویه کار شده دیوانه همچو پند دیوانم گوی هر گوشه با مرغ خان جستی نمک ل پیش بسمل باز گشتی بیکه هم بکس یاد آور باز یار نشاند می تراغ را با نامی دیده گهی اشک گوزنان پال کردی</p>
---	---	---

در شکم ماهی یافت و در گشت کرد و بکسی برآمد و بدت سلطنت حضرت سلیمان چهل سال
و بیست سال گذشته بود که این واقعه را دست او غامخول

<p>ز خاتمی که از و کم شود چه غم دارد که ام محرم دل ره درین حرم دارد</p>	<p>زلی که عیب نایست در جام جم دارد ز سر عیب کس آگاه نیست قصه مخوان</p>
---	--

ز جیب خرقه حافظ چو طرف توانست

که ناصر طلبیدیم و او صغیر دارد

چون آن دختر نیز بعد از آن مشقت و زحمت بسیار بخواست و چند وقت بیدار او مخلصا بپارست آخر کار در مسجد بیت المقدس نماز میگزارد و دید که درختی سبز شد بنایت مرغوب و چوب آنرا دید که برای عصا خوبست و بعد از استفسار معلوم کرد که نام او خردوست بر حسب فرموده از وجهت عصا شاخی شکست بران تکیه کرد و درخت بر

غزل مرغی به گنای نفس بود پامی بست
بکشاد بال صدق و صفا در رضای قد
نادان که جز مضیق نفس جان ندیده بود
مرغیت جان پاک و نفس این طلسم خاک

دست قضا به لطف نفس را بر شکست
جولان کنان بنگر قصر بقا نشست
در ماتش با سخن اندوه پھر نخست
این مرغ بس بلند و نفس نیک نیک است

مدتی آنچنان بماند و در ابرو الارض بخوردن عصا مشغول شد و هیچکس را از آن وقوف نی

رباعی هر باد او بر در خلوت سرای او
هر یک بجای خود شکن نشسته اند

اصحاب صف زده بواسطه لغای او
یارب چه حال شد که تسی ماند جای او

بلقیس که از روی تائیس یک منظوری او توانستی بود مدتی بدید از وجد اماند پریشان
بدرخواست گاه با صبا و گاه با شمال این غزل خیز اسه نسیم ره بجریم چمن پرس

وز هر گل و گیاه و سمن یک سخن پرس
حال حریت خسته درون کفن پرس
پژمروگی عارضش از نسترن پرس
احوال ناروانی آن نارون پرس
زان شمع نور بخش بران چمن پرس
لبه خاشی آن لب شکر شکن پرس

زان گل که میرسد کفن سبز کرده چاک
بگر بازه روئی نور استگان باغ
سرو می بجوی بر لب آب روان وز
چون شمع لاله بزم فروز چمن شود
سوسن چو بازبان نباتی کند حدیث
و آن دختر دیگر بت پرست که در عشق او

از بت پرستی پرست در داغ فرقت او خون از مژه می افشاند و در حیران او بنوازد

رفتی دور و دواغ تو ام یادگار ماند
ببل کشید ریح گلستان و عاقبت
دریاشد از سر شک کنار م ولی چه سو
اسے یار محسب بان بکرم و شکیرنے
در حیرتم که از دل ریشم اثر نماند
آنکس که بود آرزوی جان زدست شد
خواری می خلیبدم را در دل از گله

صد حسرت از تو در دل امید وار ماند
گل را صبار بود و از و بهره خار ماند
کان گوهر یگانہ من بر کنسار ماند
کز دست رفت کارم و دستم ز کار ماند
دین سوز و بی قرار می من بر قرار ماند
این جان زار ماند و ندانم چه کار ماند
آن گل نماند و در دلم این خار ماند

گفت که با او چرخ را این پر خاش نیست و کجاست کسی که در کاسه او این آتش نیست ربان

این کهن دیر که گل پلوی غارت بود
چون جهان در خم چوگان قضا گوی صفت

نیست یکدل که نزار شمار گار است درو
بیقرار است چه امکان قرار است درو

مجلس پنجاه و نهم

خاقان قیصر اہبت جمشید خورشید اقران

دارای کسری معدلت اسکندر خوش نشان

کہ بہ ذوالقرنین اشتہار یافته و آفتاب دولتیں بر مشرق تافہ بعضی بران رفته اند
کہ پسر فلیقوس است از اسباط یافت بن نوح و بعضی گفته اند دختر زاده اوست و
وران کہ بہ ذوالقرنین یوسوم شد و اقوال بسیار است یک قول آنست کہ سی سال
کہ پادشاہ شد و سی سال دیگر سلطنت کرد و چون سی سال قمریت او را ذوالقرنین
پدین اعتبار گفتند و چون دارا بکشتہ شد عرض لشکر کرد از لشکر خود و آنچه از لشکر
و از اسباب و بیع شد و بودند ہزار ہزار و چار صد ہزار بود و قشلاق در ہندستان کرد
پادشاہ ہند قور نام بمقابلہ درآمد و بردست او گرفتار شد و اکثر ملکا و ہند و رچینطہ
تصرف او درآمد گر یک محل در اقصای ہند کہ تحت ملکی بود کہ طریق حکمت در زید بود
وزیر نجات خوب پیدا است اسکندر کتولی بہ و نوشت و اورا طلبید چون کتوسے

به رسید تعظیم بسیار کرد و گفت که مرادین مدت چند چیز جمع گشته که هرگز نسیب
 پادشاهی را نبوده ازان جمله دخترتیت که آفتاب بر صورتی بهتر ازان تافته و دیگر
 فیلسوفیت که از هر چه بر خاطر گذرانی ترا ازان واقف سازد و دیگر طبیب است که در
 حفظ صحت پدر میخاورد و در ازاله مرض نفس مسجا وارد و دیگر قدحیت که آنرا پر آب
 کند و مجموع لشکر سیراب شوند و قلع همچنان پر باشد اینها به بدیه می فرستم من
 پیر شده ام و طاقت سیر و سفر ندارم اگر معاف دارند خوب و اگر معاف ندارند مستوح
 ملازمت شوم اسکندر جمعی حکما را فرستاد که اگر درین قول صادق است آن پیشکشها
 آورند و او را معاف دارند و اگر صادق نیست خبر آورند چون بر فتنه آنچه گفته بود
 همراه ایشان ارسال نمود چون بلازمت اسکندر رسیدند قبل از ملاقات اسکندر
 قدحی پر روغن نزد فیلسوف فرستاد فیلسوف هزار سوزن در آن قدح که روغن داشت
 ریخت و نزد اسکندر فرستاد اسکندر فرمود تا سوزنهارا بگذاختند و ازان کوزه ساختند
 فیلسوف آن آهن را آئینه ساخت و نزد اسکندر فرستاد آن آئینه از جمال با کمال
 آن دختر عکس پذیر گشت و اسکندر از پرکار بدر برد چون دختر و فیلسوف و طبیب
 با آن قدح به مجلس اسکندر درآمدند اسکندر مشاهده نمود و نظر جز آن چار سپر ایستاد

<p>گر آسایهای و کردل پسند ز پولاد دهند می بسے بارها که نگه شتی ازان شان نیلی بدان گنجا آنچنان شاد شد چنان بود که گفت ازان مشین پو با نیسوت آمد اندر سخن ز تن برد بیماری از دل مویک</p>	<p>ز گنج وز روزی و رطل و دو ز عود و ز عنبر و ز خردارها چو شه دید گنجی فرستاده را که گنجینه روشش از یاد شد چو در آب جام جانا تابید خبر یافت از کارهای کهن ازان خوشتر و دید کانه ازه گیر</p>	<p>بسی پشت پیلان ز گنجینه پیا چو کوه روند و چهل زند نیلی چار آرزوی خدا دادا و کلا ننگند از مالیش در آن چار چیز ز یک شتر پیش خلق سیرایید طبیب مبارک چو بر ز نفس صفتی ای ادرا کند و پذیر</p>
--	--	--

نشان همچنان سوی لشکر کشید
 پوشه دیدگان پیکر و یوزنگ
 سپردش بزندان اهرمیان
 شد روس شد چون گدازنده
 سخن راند با انجمن شمسریا
 اگر ماند از بند آن رهنمان

ز لشکر که شاه فیر و همنند
 باقبال طالع برآمد جنگ
 دل رویان از چنان زور و
 شاهی در آمد شهنشاه روم
 که امروزش این بیوفایم نبرد
 برون آوریش بر تخم سان

غریبی بر آمد بچرخ باند
 نشاندش بر روز و گره دشمنان
 بران دشمن دشمن افکن گشت
 از آن تیغ زن مرد چاک سوار
 ندانم که خون ریخت یا بند کرد
 آخر الامر سجا طرا اسکندر پیمان

رسید و با امرای خود چنان نیز صلاح اندیشید که انسان چون بنده اجنهان است مصالحت
 در آن می بینیم که او را از بند بیرون آوریم و مجلس برای او بپاراییم و در گنج و بخشش بر او
 او بکشاییم چون آن لطف و احسان از ما بیند شاید این عقده را که شاید در این زندگ
 از آئینه خاطر نبرد و اید و اگر نه کار گل بست و ریج بردن به حال شعار و لم اینجا خراب و جان اینجا
 نم اینجا چسبیدن روان اینجا

چون تو انیم زیم بنای یاران

شب تار یک و ابر غم باران

ازان زور دیده تن زورمند	این فکر چون عین صواب بود همراستاق منمودنی الحال لطم	
ز آزاد مردی زیان کس کرد	رما کردش ان شاه ازاده مرد	بفرمود تا بر گرفتند بند
سیسی چند با گوهرش با کرد	نوازش گرمی کرد با او تمام	نشاندش به آرزوم و دواش طعام
بغلطید چون سایه در پای سخت	چوستی در آمد بدان شهنشخت	بی گوهرش را پدیدار کرد
از انجا سرا سیمه بیرون بود	نوازنده خویشتن را شاخت	چو توسن ملی گریه با کس نداشت
نشان باز بسته سخن از سران	شگفتی فرو ماند خسرو دران	چنان شد که کس کرد او را نماند
یکی گفت صحرانیت این شگفت	سوی خانه خویش برست با	یکی گفت چون می در کرد گار
سخن گوش میکرد چیزی نگفت	شد از هر چه رفت آشکار و نهفت	چو بندش بریدند صحران گرفت
چو نیمی گذشت آمد آن پیل بست	چه شب بازی از پرده آورد بران	دران ماند کین پرده نیلگو
برسم پرستش زمین بوسه او	به آرزوم در پیش خسرو نهاد	گرگاه زیبای عودسی بست
دران ترک فرگاهی آورد	ز مردم همی کرد و خرگاه را	چو شته دید در خرمن آن ماه را
نه آفت که بل آفتابی ز نور	چو دید آفتی دید زانده شیه و	شکنج نقابش ز رخ شکست
گفت که مرا چون این حادثه	دلم را بدان داستان بازجو	بپرسید کا حال خود بازگو
دست داد و مرکب بنجم در میدان نامرادی افتاد و مراد سلاسل و اخلاص کشیدند و گرد		
برگردن بر پاسبانی صفت بر کشیدند چون پاسی از شب گذشت ابری ظلمانی پیدا گشت		
ز پیش همه جامی بگذشتند	رقیبان که شب پاس بستند	از میان آن مردم بگریختند لطم
در آمد چو مرغم ز جابر گرفت	همی کند و بر دیگری می کند	بجز سر ندیدم که لزم و کند
ز پایان ماهی بسیار نشانند	پایان که بر تخت شاه نشانند	همه بندم از دست یاب گرفت
و بعضی چنین روایت کرده اند	ز شادی رخ شاه چون شگفت	پریچر چون حال خود بگفت
که اسکندر در هندوستان سی خواب دید یا میان خواب و بیداری از واقعی شنید لطم		
در پریدن او قمار زوی پر می	جلوه گر گذشت و درین شب	در قضا ناگاه و سیرغ ای غیب

لاجرم پر شور شد زان کشور | این پر اکنون در نگارستان هست | اطلبوا العلم ولو بالصدق است

بنابران اول بهار بود که از هندوستان غنیمت چین نمود و چگونگی از خود رسول برسان
خاقان و آمدن پیش اسکندر و بزبان شیخ نظامی بسوط ذکر کرده و گفته از پیشکشها که
خاقان کشید و جهت اسکندر یکی آن دختر بود که آن کارها نمود خواه در طریق درباری
و خواه در شیوه کشور کشائی

مجلس خجسته و هشتم

چهره کشای ایوان بی ستون ارم ذات العباد اللتی لم یخلق مثلها فی البلاد

<p>مجستی ان اقلیدس کشائی پسخت سرج گل را نگیند پیشیه از زیش شاگرد تاروم به مقه ارد و پیش زورمند</p>	<p>بوقت هندسه عبرت نمائی ز بس نقش غریبه سنگ و آهن به پیشه سنگ خارا را کند موم</p>	<p>به آهن نقش چین بر سنگ بند بر آرد چشمه خورشید روشن چو یک پیل از سطرپی و بلند</p>
--	---	--

فراد و شاپور در بلاد چین با هم میبودند و به نقش بندی
و صورتگری اشتغال می نمودند شیرین را موس آن شد که جوانی گنبد که از دو فرسنگی نزل
او که گوسفندان را بدوشند از آنجا شیر به پیش کوشک او آید چون این حال بشا پو گفت

<p>زمین میسید بعض شیرین ساینه جوانی نام او فرزانه فراد بود هر کاری استاد و شوا به دست آورد فراد گزین را در آمد کوهن مانند کوهی بواجب جایگاهی ساختند در اندیشه که لعبت باز گرد پس آن پرده لعبت بازمی کرد</p>	<p>به استاد چنین کارت براید نخست استاد باید انگلی کار بشاور روان شیرین بر دوش کز آمد خست لائق را شکوی برون پرده فراد ایتاوه چه بازمی آورد از پرده هر و وصل از شکوه با قوت بر دشت</p>	<p>که هست اینجا مندرس و استاد بدین چشمه گل از خارت بر آید بجستن کرد شاپور آن زمین به رسم متران کرسی نهادش رقیبان حرم بنواختندش سیان در بسته و باز و کشاوه جهان ناگه شیخون بازمی کرد وز وی قوت و شکر قوت برداشت</p>
---	--	--

<p>شندم نام او شیرین ازان بود که افلاطون بدی از موس^{شریف} بر آورد از جگر آه شغب ناک ولی دارد چو مرغی دام رفته پس آنکه گفت کامی فرزانه است طلسم کن که شیر آسان بگیریم که چو بانایم آنچه شیر و شوند روان گشت را بر دیده نهاد بد ایشان گفت کان موضع گنج است بدان موضع که هست امر و شهوه بگمراه از میان سنگ خارا که در درش نمی گنجید موی خبر بر دند شیرین را که فراد بحوض آمد پامی خوشین شیر چنان پنداشت کان عوض گزید بهشت و جوی شیر و حوض و حور چو رحمت دور شد نزدیک^{شهر}</p>	<p>که در گفتن بسی شیرین بان بود چو گرفت آن سخن فراد و گزید چو مصر و می زی پامی افتاده بزجا هم از راه سخن شد چاره سار چنان خواهیم که گردانی مراد زمانا گو سفندان یکد و فرنگ پرستار نام اینجا شیر نوشته وز انجارت بیرون تیشه برد که شیرین ما بدان میل بهست چنان از هم درید اندام آن چو دریا کرد جوئے آشکارا چو کار آمد با خر حوض بهست تمام حوض بست جوی بکش بهشتی پیکر آمد سوی آن کرد دست آدمی هست آفرید بسی بر دست فراد آفرین کرد ز نزدیکان خود برتر نشاندش</p>	<p>کسی را کان سخن در گوش رفتی ز گرمی خون گرفتش و جگر چو چو شیرین دید کان آرام رفته بدان دانه بدام آورد بازش گله و درست و ما محتاج شیریم باید کند جوی حکم از سنگ چو اگر گشت ازان اندیشه فراد گرفت از مهربانی پیشه بر دست نشان دادش کی فرزانه دست که میشد زیز ز خمش سنگ چون چنان ترتیب کرد از سنگ جوی که حوض کوثرش زد و بس بود چنان که گو سفندان شام بگیر برگرد جوی شیر و حوض گشت بی باشد ز کار آدمی دور که رحمت بر چنان کس کو چنین کرد چون فراد را آن اعزاز و</p>
--	---	--

اگر ام کردند بیکبارگی اورا بی صبر و آرام کردند که نه یارای شستن ماند و نه پامی رفتن
 این بیت فانی را بر خود خواند که طبعیت
 حیرانم ازین شیوه و بدنام که چه سازم
 نی با تو توان بود نه هم بی تو توان بست
 عاقبت آن بیچاره پریشان روزگار بر
 هیچ نوع نتوانست قرار گرفت حکم
 از انجاره صحرایز برداشت
 چو دریا اشک صحرایز برداشت

نه صبر آنکه دارد پای دوری
ومی و صد هزاران آه و سوز

نه برگ آنکه سازد با بصوری
شبی و صد مرغ و نوحه تار و ز

روز به نوع که بودی بگذراندی
فاما بغمهای شهبامی تا

درماندی دور از یاران کس همچون
بمخون با خود در سخن از پنجه و می
در شبهای تار هزار بار مرگ خود
جسته و هر زمان از سوز دل خجبران
دست از جان خود گشته از یک
پشت از آب چشم و شعله عشق پر آتش
و آب و از یک طرف از فرقت یاران
در اضطراب روزی سنگ از کان
بیکند بدان روز و شب جان میکند
نظم دل از جان برگرفته و ز جان

بلا همراه در بالا و در زیر
چو وحشی توسن از هر سو شتابان
بروگرد آمد یک دشت پنجه

شبی و صد مرغ و ناله تار و ز
گرفته انس با وحش بیابان
یکی پیلو گمش رفتی یکی جایی

ولی و صد هزاران حسرت سوز
ز معر و فان آن دام زبان گهر
یکی دامانش بپسید می یکی پای

یکی از محرمان راز پرده از روی
کار برداشت و کماهی این حال را
در مجلس خسرو عرضه داشت
چون آن سخن را سر تایامی گفت
خسرو اول از ان مشا و مان گشت
و آخر بر آشفنت نظر

بزو یگان خود نامحرمی چند
بدین صره چگونه حقه بازیم
خردمند ان چنین دادند پای
زرافشانی بدو کردن چو خورشید
که تا آنروز کا پد روز او تنگ

نشست ز دیو یعنی دمی چند
اگر نام بد و کارش تباست
که امی دولت بدیدار تو فرج
ورش نتوان بز سر زول کردن
گزارد عمر و پیکار آن سنگ

که با این مر سوانی چه سازیم
و گر خون ریزش خود بیگناست
نخستش خواند باید با صد امید
پهنگی بایدش مشغول کردن
چون ارکان دولت در مجلس

خسرو یکجا قرار دادند همی
راه تبه کرده به طلب گوین
فرستادند و مقرر کردند که بر کس
اورا همراه ازین سفر بازگرد
و بجلعت پادشاهان و عنایات
خسروانده سرافراز کرد و نظر

ز هر سو هر کی میراند بشتاب
تبی می یافتند آن گوهر ازگان
چو بحر و جان دل از شادوی

چنان آن تشنگان را از پی آب
یکی از قاصدان در که شاه
خپار عا شقی برو می نشسته

بجشنش همی کوه و بیابان
نظر انداخت بر شخصی ز ناگاه
بدرخت او که فریادست بخورد

چرا از مجلس شادی برونی ندارم در جهان از نیک و بد	سلاش کرد و پریدش که چو لب خشکم بهین و گونه زرد	که از شیرین جدا ماند دست مجور جوابش داد و گفت ای جوهر که را گویم که تو فریاد من رس
چون قاصد پیغام خسرو را بد و رسانید و به افسانه و افسون اندکی دل او را از بند غم برانید بک از جای بر بستند و احرام ملازمت در گاه بستند چون بگریاس اساس خسرو رسیدند و بشارت بساط بوسی مشرف گردیدند خسرو از و چیزها پرسید در مقابل پرسوالی جوابی شافی شنید نظم		

چو عابز گشت خسرو در جوابش نگند الماس را بر سنگ فیاد سیان کوه را سه کند باید که کار تست این و کار کس نیست بشرط آنکه خدمت کرده باشم به ترک شکر شیرین گوید چو بشنید این سخن فریاد بیل که خواند هر کس اکنون پیشش بدان کوه و کمر رفت چون بان بره مثالهای لغز بگاشت پس آنکه از سنان آتش آگیز ز صور بکاری دیواران سنگ پشب هنگام که صحرای اندو بر آوردی لبش حشر صدای نخند ام کسی در خیل رسیدت	ندیدم کس بدین حاضر جوابی کشاد آنکه زبان چون تیغ فولاد که شکل میتوان رفتن بران راه بدین تدبیر کس را دست نیست که بردارم ز راه خسرو این سنگ ولی خسرو رضای من بگوید و گزین شرط برگردم نه مردم بگوئی کرد خسرو در هم پوش روان شد کوه کهن چون کوه آتش نخست از رم آن کرسی گمدا چنان بزد که مانی نقش از کعب چو شد پرداخته فراد و چنگ همی سنجید سنگی بی ترازو شدی بر پا آن صوت خشک دو بخش روان صد و مند	بیان گفت از خاک و آبی نیامد پیش پر سیدن صوابش که مار است کوهی بر گذرگاه چنان که دشمن مار را بشاید جوابش داد مرد آهنین جنگ چنین شرطی بجای آورده باشم به تندی گفت آری شرط کردم نشان کوه جبت از شاه حال ز دعوی گاه خسرو با دمی خوش کمر بست و زخم پیشه کشاد پیشینه صورت شیرین بدان گزارش کرد شکل شاه و شهبان به کوه انداختن بکشا و بازو رسیدی آفتابش بر سر کوه که امی محراب چشم نقش بندان
---	---	---

که گرمی کند بالین من سرت
 و گر گرم بکوه و دشت سال
 گیاره در زمین پا و مرانه
 من بی سنگ خاکی مانده کنگ
 بین نمی چه باید زندگانی
 ز من خاکسری مانده است ازین
 نشاط از دست زو از پای
 به صد دیوار سنگین پیش پس را

اگر صد سال در جانی نشینم
 بجز سایه کسم ناید به دنبال
 پلنگا ز کوهستان پنهانست
 نه در خاکم به آسایش نه در سنگ
 بدین بی روغنی مغزود ماغم
 بخاکستر توان آتش نمان کرد
 اگر پالی بدست آرم دگر بار
 بر آرم تا نه بنیم هیچ کس را

کس جز آه خود بالا نه بنیم
 سگان را در جهان جا و مرز
 ننگان را بدریا جایگاست
 مبادا کس بدین بی خان و مان
 غم دل بین که سوزد چون چو غم
 منم خاکی چو باد از جاسی رفته
 بدامن در کشم چون نقش دیوار
 روزی شیرین راهو امی فرهاد

در سر افتاد با جمعی از محرمان آن راز در میان نهادیم از کوشک بیرون زد و در قلم بفرجه بست

لطم بفرمود اسپازین بر نهادند
 بزیمانی چو بغیسانی نگاری
 چو کوهی کوهن را سوخو و خواد
 زمین را چون فلک پر کار میرد

صبارا معدزین بر نهادند
 روان شد نرگان بر خواب گشته
 وز آنجا کوهن زد کوهن راند
 چو آمد بانشار شک و سرین

برون آمد چکوم چون بهار
 چو صد خرمن گل سیراب گشته
 ز نعلش بر صبا سمار میرد
 بر آن کوه سنگین کوه سین

<p>خرامان میشد آن ماه منور به پیشش داد کاین بر یاد من گهر شده بر کوه کوهی بادل تنگ</p>	<p>پس پیشش تبان مانند خمر چو عاشق مست گشت از جام سری برنگ میزد بر سرنگ</p>	<p>شکر لب داشت بر لب ساغر شیر ز مجلس عزم رفتن کروساتی تخیر رفتن شیرین بطرف کوه</p>
<p>بسیتون چون بخسرو رسید تمامی ارکان دولت را طلبید و بطریق مشاورت در دفع فراوان هر یک استفسار نمود و آخر الامر مردی کار دیده آن عقده را بکشود گفت کس بیباید فرستاد پیش فراوان گوید که شیرین برود بلا شبهه از شنیدن آن جان نخواستند چون خاطر بران قرار دادند مطلقاً با هیچ فردی دران زبان نکشادند و نظر بر</p>		
<p>طلب کردند تا فرجام گوئی به زرعده باهن بیم کردند سوی فراوان رفتان سنگدل چرا عمری بغفلت میگذاری چه پاران یار که شیرین زبانت غم شیرین بر لبس دید درگاه ز خاکش غبار افشانند بر ماه سپردندش بنجاک و باز گشتند بر او روز جگر آه شعب ناک</p>	<p>گره پشیمانی و تنگ رومی فرستادند سوی بی ستوش زبان بگشا و خود را تنگدل گفتا بر نشا طروی یاری مرصدها شیرین تر ز جان بر آورد از سر حسرت یکی با به آب دید گشتندش همه راه چو افتاد این سخن در گوشش چو مصروعی همی غلطید بر خاک</p>	<p>سخنهای بدش تعبیر کردند شده بر پی خفاطی بنمودنش که می ناوان غافل در چه کار کنم زنیسان که بینی دستکاری چو مرد ترش روی تیغ گفتار که شیرین مرد و اگر نیست فرام هم آخر با غمش و مسار گشتند ز طاق کوه چون کوهی در قفا تا قبنت از سخنان سروان</p>
<p>نا جوان مردی همچون مرغ نیم سبیل سینه طپید و بسیاری در خاک و خون گردید و هر خاک که برگرداد بود بر سر کرد و همچون سبزه پرموده سر از خاک بر کرد و لطمه صلامی در شیرین در جهان داد</p>		
<p>زمین بر یاد او بوسید جان داد چو کار افتاده گرد و دنیوانی که در کاش طهر ز در بر کرد</p>	<p>زمانه خود جز این کاری نداند در و گیر و زهر سونی بلانی چنان تنگ آید از شور بخت</p>	<p>که اندوهی مو بد جانی ستانند چنان در خوشدلی بی بر کرد که بر باید گرفتش ز نیم جان سخت</p>

<p>سزایند و چنین افکند بنیاد که مرغ نازنین گم شد ز باغش برسم متهرانش طله در بست وزان گنبد زیارت خانه سناخت</p>	<p>که چون در عشق شیرین مژگان بر آن آزاده سرو جو بیاری بخاکش داد و آمد باد در دست وزان پس از سر خاکش خردستان</p>	<p>دل شیرین بدرد آمد ز دوش بسی بگرست چون ابر بهاری ز خاکش گنبد عالی بر افراخت بسوی قصر شد گریان جوشان</p>
<p>میگویند این قصه در اول زمان حضرت مصطفی صلی الله علیه و آله و سلم تاریخ دوم سال از هجرت بود</p>		
<p>مجلس پنجاه و نهم</p>		
<p>قیس عامری که شیفته بود در حلقه زمره با یکم المفقون و مشتقه از سلسله و ایرد یقولون انهم لبحنون از ازل الازل تا رسیدن عمر او چهل و پنج سال شد عشقش بدوست آب میداد</p>		
<p>زان گوهر عشق تاب میداد جمع آمد از سر شکوهی هم لوح نشسته دقصر می چند آفت نرسیده و دختر خوب چون سرو بسی نظاره گاهی زلفش چو شبی رخسار چو باغی</p>	<p>شد بان پدر بروی او شاد با او بو افقت گروهی بود از صدف دگر قبیده چون عقل بنام نیک فسوب آهو چشمه که هر زمانه یا مشعله بیچنگ ز اسغی</p>	<p>از خانه به کتبش فرستاد با آن پسران خرد پیوند ناسفته دریش هم طویل آراسته بعبته چو ماهی کشته بگرشده جخانه زوی او سپید استنیری که</p>
<p>اقتباس نور نموده باشد از مهر نسیر بدرالدجی و موی اوسیا و دلی همزنگ قیری که کتب علمیات بعضا فوق بغض کرده باشد از غایت و با حیرت سری بعبد و لیلا نظم</p>		
<p>در هر دلی از هوش سیله دل داد بهر و جان خریدش مستی نخست با دونهخت است با هم هر روز خو گرفتند زان دل که بیکد گریه او ند</p>	<p>گیسوس چو لیل و نام لیلی اونیز موهای قیس مسجبت افتادون ناقه و دونهخت است چون کیچند می برین بر آمد در عرض گفتگو فاقا و ند</p>	<p>از دلد اوی که قیس پیش اندر دل هر دو مهر سیرت چون از گل محسوس بو گرفتند افغان زد و نازنین بر آمد زان قصه که محکم آیتی بود</p>

<p>دور ہر دستے حکایتے بود بند سرنافہ گر چه نشک است برقع ز جمال ہر دو برشت از عشق جمال آن دلارام می بود و لیک ناشکیبایا او نیز بوسہ مینواسے</p>	<p>گردند بے جسم مدارا بومی خوش او گو آشکست چون شیفتہ گشت قیس را کا نگرفت بیسج منزل آرام وانا نکه نہ او فتا وہ بودند میداد برین سخن گوہی</p>	<p>تا از نکر دو آشکارا باومی کہ ز عاشقی خبر داشت در چہر عشق شد گرفتار در صحبت آن نگار زیبا بمخون نقبش نھاد و بود و چون مدتی برین حال</p>
<p>بگذشت ناگاہ از بام بنیتا و پشت چشمہ چشم ایشان بکشا و در از شان بار و افتاد سنگ تفرقہ در میان ایشان افتاد و از یکدیگر شان جدا ساختند و رہا سے</p>		
<p>لیلی چو برید شد ز مخنون از ہر شہ و کشاد سیلے</p>	<p>میرنخت ز دیدہ و در مخنون در اطراف و جوانب قبایل چند می بودند اورا ہم زبان</p>	<p>مخنون چون دید روی لیلی و ہم دل چون جدائی ایشان دیر کشید حال مخنون آشفته شیدا بہ اضطراب رسید</p>
<p>آن دو سہ پار پیش پیش و مخنون در پی پنهان آمدند در حی نزدیک بہ خرگاہ لیلے در صورت گدایان نشستند و از راه خواست نالہ و در پیوستند نظر آن دید درین حسرتی خرد</p>		
<p>وین دیدوران و نوحہ کرد لیلی چہ سخن پر می و شی بود مخنون چہن خزان رسیدہ</p>	<p>لیلی ز خروش چنگ در بر مخنون چہ حکایت آتشی بود قانع شدہ این ازان ہوئی</p>	<p>مخنون چو رہا بہ دست بر سر لیلی سخن خسزان ندیدہ وان رفتی ازان برس و جو</p>
<p>چون حال مخنون بیچارہ تباہ گشت پدرا ز کما ہی احوالش آگاہ گشت با پیران عامر مشاورت نمود بغیر از خواستگاری لیلی درمی نہ کشود گفتند اول با مخنون تمیہ سوال</p>		
<p>خواب کنیم و بعد ازان فکر اسباب کنیم و نظم</p>		
<p>گفت اگر خواہی تو لیلی را بخوا یا خوشتر گفت از لیلے مرا</p>	<p>گفتا و ہرگز نیاید زن مرا سرکشی اورا و و او بی مرا</p>	<p>آن کی در خواند مخنون از را بس بود از ناری و شیون مرا منفر عشق عاشق مادی بود</p>

<p>تا کنم خالی زیاد دوست دست چون همه یاد تو از مولی بود اینهمه سودا برون کن از دست گفتند سخن او را اعتبار نیست بهتر از رنجور دل از برای فرزند با انجمنی بزرگ برخاست سیرت بهتسیرین شکوهی</p>	<p>من نیم زان عاشق شهوت پرست ذکر مولی باشد از تو در مجاب گفتند و را چون نخواستی بر آنجا که ام محزون آنجا که ام لیلی مسکین پدرش بمانده و بند بچاره شده ز چاره سازی آراسته با چنان گروهی</p>	<p>هر چه بگذشتی ازین با بود تا که باشد یاد غیر می در حساب همچو مجنونت همه لیلی بود آنجا که ذات حدت با ذات شد رفتن قبلیه لیلی کافریت نظم در پرده آن خیال بازی کرد از همه وی کاره رشت</p>
<p>چون اهل قبیله واقف شدند ایشان را به اعزاز و اکرام فرود آوردند و از کیفیت حال استفسار نمودند چون مدعی سید عامری را معلوم کردند پدر لیلی دست رو بر سینه نوشت ایشان زد و آتشی در دل سوخته آن جمع پریشان ز نظر</p>		
<p>کاین گفته نه برقرار خویش است بر آتش تیز که نشینم فرزند تو گر چه هست خوش نام دیوانه حریت مانشاید چون عامریان سخن شنیدند هر یک بد پار خویش رفتند</p>	<p>گر چه سخن آبدار بسنم دشمن کایش صد هزار دیوانگه همه نساید این قصه نه گفتنی است دیگر نوسید بجای خویش رفتند</p>	<p>میگو تو فلک بکار خویش است گردستی ویرین شمارت فرخ بود چو هست خود کام تا او نشود درست پیکر جز با ز شدن در می ندیدند</p>
<p>چون عامریان از قبیله لیلی نا امید باز گشتند علاج کار خود در رفتن بکعبه معظمه دیدند تمامی پیران قوم محزون را به بیت الحرام در آوردند و دست دعا و نیاز از خلوص نیت بر آوردند و در محزون همچون دل از پرده بیرون که در آن غم بچاره و از خان زمان</p>		
<p>در سایه کعبه داشت یک حقه در حلقه کعبه حلقه کن دست وانگه بزبان حال میگویی</p>	<p>گرفت برق دست فرزند بشائب که جاسی چاره ساز است وز صاحب خانه چاره میجوی</p>	<p>آواره شده بود نظم گفت امی پسرین نه جاسی باز کز حلقه غم بد و توان دست</p>

<p>رحمت کن دور پنایم آور از او کن از بلای عشقم از جامی چو مار حلقه برست کامروز منم چو حلقه بر دور پرورد عشق شد سر ششم هر لحظه بدو زیاده سیل میداشت پدر بسوی او گوش در دوسه نه دو اید پر دارد</p>	<p>توفیق دهم پرستگاری در یاب که مبتلا می عشقم اول بگریست پس بجنبید میگفت و گرفته حلقه در بر بی حلقه او بسا و گو ششم یارب تو مرا برو می لیلی بتان و عیب او در افزا دانت که دل اسپر دارد</p>	<p>یارب که ازین گزاف کاری زین شیفتگی بر اہم آور مجنون چو حدیث عشق کشید ور حلقه زلف کعبه زد دست ور حلقه عشق جان فرو ششم بی عشق بسا دسر نوشتم از عمر من آنچه هست بر جا این قصه شنید و گشت خاشاک</p>
---	---	--

پدر مجنون با سرداران قوم چون او را بد آنحال بدیدند از کعبه نا امید برگردیدند مجنون بطریق معهود دور کو و نجد و نواحی آن میگردد و باد می همی نظر

<p>نیخواند چو عاشقان نشیبی وان چو در خون دید شسته هر وحش که بود در سیابان لشکر گاهی کشیده در راه دوران صحرا و کوه با هزاران</p>	<p>وحشی شده در سن گسته باشخ نباتات سخر از شیر و گوزن و گرگ و روباه اور همه شاد چون سلیمان</p>	<p>میجست علاج رطیبی خو کرده چو وحشیان بصحرا بر خدست او شد و شبانان ویشان همه گشته بنده فرغان</p>
---	--	---

در دو اندوه اشعار پرورد و میگفت و در محاسنی به الماس بیان می سفت و این چند

<p>ولاشی فی اہلومی آخر من العجز فقلت قف کی افوز بنظره</p>	<p>فراقک من تہومی امر من العجز و نادوی المنادی با حیل العجز</p>	<p>بیت از جمله اشعار اوست نظم ولما حد الحادی و سار کار ہم لا جعلنا زادی الی منتہا عمر</p>
<p>میگوید فراق تو ای آنکسی که محبوب سول منی تنمتر هست از صبر سقوطی و هیچ چیز در بلا با اضرتیت از هجر تو ای رشک پری و هر گاه که سار با بنیاد حدی کند و منادی ندا کند که طبل کوچ زنت زاری کنم که چند ان توقف کنید که بیک نظر از دیدار لیلی نایز گردم که دیدار یاران ز او راه سا فرانت که تا آخر عمر</p>		

اگر کسم همان یک نظر بزم میگویند که اهل لیلی مجنون را در قبایه خود راه نمیدادند و حال

به نطق این بیت سخن شعر اگر چه در عرب از بر قبایه کعبه بنا

روزی توبه او بد آنجا بود و درمی بر او را آنجا میکشود و نظم

کز کد امی سو قبایه است امی پسر

کعبه جان رو جانان دید

وان مجنون رو بیله آمد است

در حرم گاهی که قرب جان بود

که بچه وسیله رو بدان قبایه آمد نظم

سزگون شد پوست اندر سر کنند

در میان گوسفند اغم گذار

تا نهان از دوست یار پوست

نمود قبایه مجنون بجز قبایه لیلی

آن کی پرسید از مجنون که

اینک کعبه تو در شکست

کعبه عشاق مولی آمد است

لیک ای کعبه دل قرب جان

سرگردان گیشته در کوه شد

پوستی بستد از و مجنون بست

آن شب از گفت بهر کردگار

تا بایم بومی لیلی یک مان

عاقبت مجنون چو زیر پوست

گفت اگر هسته کلومی بی خبر

رومی او در کعبه جان دید

گر چه کعبه قبایه اهل جهان

صد هزاران کعبه سرگردان بود

دید چو پانی دران صحرا و شد

خوشیستن را کرد همچون گوسفند

سومی لیلی ران رسد من در میان

بهره یایم ساعتی از دوست

پس با خرگشت ایل بوش از و

آب و برومی آن است خراب

گشت با قومی بصیر او رشت

خوش سحر بر فاست دل جوش

بر گرفتیش آن شبان دش بد

بعد از آن روز و گر مجنون

بار سه پنهان بسوی دوست

چون در آمد عشق و آب از سر گذشت

تدمی نشست آن آتش ز آب

<p>جامه کان دوستدار می لبر هیچ جامه بهترم از پوست نیست دیده ام در پوست رود پوست</p>	<p>تن برهنه مانده ای سر فراز گفت هر جامه منزای دوست است پوست خاکی که لیلی دوست</p>	<p>یک تن از قوش بجنون گفت با گر گویی من بیارم این نفس طلسم کسوف بجنون پوست است کی شناسم جامه جز پوست من</p>
<p>نظم لیلی ز سر ری سر بلندی زو باد چلیا نچه برداش تا کار به آن رسید کار بنجاله کشید شکرش را کامی مادر محرابان چه تیر گر از کشته گشته شاید کان لخته که جان سپرده باشم کا داره شدم من از وطن گاه از بر خدایم گوش داری تو نیز چون عزیز دارش از بر تو تن بنجاک میداد با عشق تو از جهان برون رفت و امروز که در نقاب گشت بست از قبل تو چشم در راه پر داخته شد حیات او نیز بر شقه چنین نوشت مشهور آمد بر آن ز راه برده</p>	<p>ناپندار بیوفای غریب کرده روزگار شد چشم زده بهار و باغش سروش ز گداختن گیاشد تب لرز چنگت پیکرش را کی باره در نیا ز کشتاد چون جان ز لبم نفس کشاید خون من و گردن تو ز نهار آواره من چو گرد آگاه آید سلام این عمار می من داشته ام عزیز دارش آن لخته که می برید ز نجر احوال چه پر سیم که چون رفت جز با غم تو نداشت کاره چون منتظران درین گذرگاه جانان طلبیده بود جان او طغراکش این مثال مشهور چون پیکسته دل شد آگاه</p>	<p>افتاد بچپاه در دمندی زان روز که یار از وجد شد یکباره فنا و گشت بیمار بر ما در خویش راز کشتاد کا بود ز سر خور و با شیر در گردنم آرد دست یکبار وز دوری دوست مرده باشم دائم که ز راه سوگوار سه درومی نکنی نظر بخواری گویایی ازین سرای دگیر بر یاد تو جان پاک میداد تا داشت درین جهان بشمار هم در هوس تو درون گشت چون راز نفته بر زبان داد نوشتت جهان برات او نیز که حادثه وفات آن ماه</p>

<p>اندازه کارها و گزشت لیلی شد و زنت از جهان بر زان زلزله شد تمام از پیش برداشت بسوی آسمان گشت سوگند هر چه برگزیده است چون تربت دوست بر آورد وان کسیت که گذرد برین این هفت سرشردهای خوشنوار در حلقه اثر دهاست جایت در وفات لیلی و مجنون خلافت</p>	<p>گفت از پی آنکه بخت گزشت وز گلبن مانساند بر گ مجنون خرابست بدوش زان برق هم افتاد و هم سوخت کامی خالق هر چه آفریده است در حضرت یار خود رسام اونیز گزشت ازین گذرگاه آهسته مران که کاروان رفت گرد نگری بفسر ق پایت کز باز و حریف مهره و زوت</p>	<p>تا یک شب چراغ مرده بارید بساغ مانگر گ باداغ تو ز نیست هم دران چون صاعقه خرد بر افروخت گشت کشاد دید و در بست کز محنت خویش در بانم ایدوست گفت و جان بر آورد بشباب که رحمت از جهان رفت در گرد تو حلقه کرده چون بار بگذر ز جهان که شهره و زوت</p>
---	--	--

آنچه صح است آنست که در زمان هارون الرشید در بیع الاول سنه احدی و تسعین
از هجرت لیلی وفات یافته و مجنون بعد از و بچند وقت

مجلس شصتم

خورشید منظر ماه پیکر خسرو شاه ابن قیصر شاهزاده بود در حسن و جمال رشک خورشید خاوه
یگانه زمان و نادره دوران در شیوه دلبری نظم

<p>بهار می فارغ از باد خزان لب لعلش حیات آب حیوان</p>	<p>گل نورسته در باغ جانی آورا پدر و مادر از خدا خواسته بود تدبیر و نماز و قصه</p>	<p>خط او سبزه زار عالم جان</p>
<p>آن دورست و در از شیر دهنده اش از روم بولایت خود میبرده به سببهای غیب و حالتهای عجیب به امو از افتاده و از ضعف و فروماندگی آن ضعیفه طفل شیر خواره بر دوش در میان خار زاری نشسته باغبان پادشاه آن گل را در میان خارزار یافته و پرورده او را هرگز نام کرد و در عالم بالا به هر فرشته بار یافته است نظم</p>		

اگر من دم زخم در شرح ویش کے کردور و صفش می شنیدی همه کشور از و پر جوشش می شد شده آن چشم و چراغ روی آفاق چنان آواز و اش خورشید نشد	پریشانیم روی آرد چو مویش ترنج و دست بخود می برید سے که هر کس دید از و بهوش میشد بزور و علم چون ابروی خود طاق که چرخ از روی بسا آمد بهر شد
---	---

دایه خسرو شاه در همان چند روز چون فوت شد وزن باغبان اورا شیر داد و پرورد
همه کس اورا پسر باغبان میدانستند پادشاه اهو از را دختر می بود در غایت حسن و
جمال روی آراسته از زلف و خال مشنوسے

کلمش اندام و گلرخ نام بود چون نقاشان بطفش نقش بستند ببام قصر بر شد چاشنگاهای بزیر بید مسر من بود خفت عوق بر گرد ماه او نشسته چو گل راز گیس تر بر مرقا فرو سیرد آب گرم از دور جهان بر چشم او زیر وز بر شد میان راه مرغ نیم بسمل	اگر عاقل بیدی نقش ویش قلم بر نقش حسن او شکستند تماشا را بیا بد تالب باغ ز صحن هوشیاری هوش فرت کنند عنبر نیشس خم گرفته دلش چون ماهتابی بره قنود چو ابر نو بهاری اشک یزدان بفتاد و درستی بنمیر شد چنان پر سیزدان مرغ دل انگا	سمنبر خواهر بهرام بود سے شده می دیوانه زنجیر مویش قضا را گلرخ دلبر جو باهی نهادش آن تماشا بر جگر داغ خرد بر خاک راه او نشسته گل صد برگ او شنیدم گرفته دم سرد از جگر بزد چو کانور چو گلبرگ از بسا افتان خون چگونه پرزند در خاک در گل زهی عشق وزی در روزی کا
--	--	---

بعد از آنکه آن دختر را چنان کاری افتاد حال خود را با دایه در میان نهاد و دایه متبعاً
بسیار کرد و روی خود را به طپانچه انگار کرد که دختر سلطانی را با پسر باغبانی چه نسبت
و کسی در خاطر تواند گذراند میان این چند موهبت چون دید که دختر بیخ وجه متعاهد
نمیشود و هیچگونه آرام نمی گیرد بحسب ضرورت روزی باغ در آمد و بر هر من سلام کرد

و با او خوش برآمد فاما دایه چون بنیاد سخن کرد و اظهار آن حکایت بی سروبن کرد و در آن
 آن از هر من سخنان سرد شنید و ایه از گفته نشیمان کردید و دیگر هر چند بخودی می نمود
 سودمی نداشت و دایه آنرا بسیار دشوار می پنداشت چنانکه با دختر جنگ میکرد و او را
 از عشق هر مز منع مینمود و مراد را از لوح ضمیرش میزد و دچنانکه یکبار او را وید که بر
 بام میسر و دو با او خوشونت کرد و گفت **پنجم**

<p>شوی بر بام و سازی کار دیگر گمش گفت ای شده بی اگر ازین ولم بر خاست چون بنشینم آخر نقاب غنبرین از ماه برداشت که باران بهاری رحمت برآه چو دل سرد ره پیوندش آورد</p>	<p>نیاید شکست ای بد نام آخر من نیم تو پر و بگزمین به ازین چو شد بر بام هر مز بود در باغ دل هر مز نصیر و آه برداشت برون افتاد چون آتش ز نیش بوی زلف گل در بندش آورد</p>	<p>در آن ره میزنی تا بار دیگر توقف کن فرود آرام آخر جهان بین نه جهان چون بنیم آخر بیگم بدن نهادش بر جگر داغ چنان دل بسته او شد بیک راه ز حیرت آب آمد در دهانش چون گل را تحقیق پیوست که</p>
--	---	--

که تیر عشق او تا بر در دل هر مز نشست و یقین داشت که مرغ دل او در وام مهرش گرفتار
 گشت در آن گرفتاری بے آرام و بی قرار گشت **نظم** او بان پر خنده پیش دایه آمد

<p>چو خورشیدی به پیش سایه آمد چو دایه پنجهان دیدش عجب داشت که یک ساعت پس از گریه بخندید چو خندان بی گواحوالت آید یکی تیر آمد آخر ز نشان بزلفم کردش داغ جگر سوز</p>	<p>رخ چون گاه او گشته چوهای که تا خود گل چرا پر خند لب داشت ندانستم ترا چندین دیر است که گل از خنده بیرون آمد از پو شدم بر بام و کار خویش کردم از آن زلفم سیه تابست امروز</p>	<p>وزان شادی جهان بر چو کاه بدو گفته چه بدیاری که گل دید بدین دوزت ندیدم اینچه سیر است گلش گفت این زمانم از زمانه دل او چون دل خود پیش کردم چون دایه بر آن حال اطلاع</p>
---	--	---

یافت و دوسه روزی دختر را سکین داد و بعد از آن روزی باغ در آمد هر مز پیش او دید
 و سلام کرد و دایه جواب داد **نظم** هر مز دایه را با خود یکین دید

بنایت ختنناک وز هر کین دید

بر آوردت و گفت ای دایه آخر
 ز سرستی برون از پرده گفتم
 ز گل هم سوخت شیخ و هم کباب
 که بد با تونه با خود کرده امن
 بزاری گفت ای هر فرد گریز
 چرا پشت نباشد دایه بنده
 رسانم هر دو را چون ماه بامهر
 اساس عدو در خلوت که شاه
 باید دایه چون بادی بر گل
 چه آوردی خبر از دولت نام
 بواش او کای گل در جهان نا
 که چون هر فرد بنیکولی مست
 بسی دم دادش قصه بار
 ترا سبب ز وصل او بر آید
 بدو گفت ای بتو دل زنده جا
 فرو شد آفتاب و مه بر آمد
 چو پاسی شد ز شتاب بفرخت
 به شکل آفتاب سایه در پس
 چو ماه او بخدمت راه گرفت
 گل خورشید رخ در راه افتاد

بیادم برده سرمایه آخر
 ز من کینه گیری سیم سینه
 وزین آتش ز سر گدشت اتم
 ز بس کن دیده چون گدشت برو
 نخواهم هرگزت خوردن جگر نیز
 کتون رفتم بعد ز این بر راه
 شام هر دو سه را چهر بر چهر
 زمانی رست شد میعاد گاهی
 چو گل خندان سخن گویان جلیل
 چه سانت پرسم از گرده آخر
 ندیدم همچو هر مزیک جوان کن
 نسازی کار با او با که سازی
 چو رضی گوته شد نیم داری
 چو گل از دایه بشنود این سخن را
 چگونه شکر تو گفتن تو انم
 نشسته بود هر فرد منتظر دایه
 چو خورشیدی گل سیرا بفرخت
 چو هر فرد دید رو گل کزین را
 زمین در پیشش آمد ماه گرفت
 بنارش برود ز جو زمین در

سخنما پیش تو بخورده گفتم
 که از رستان کسی نگرفت کینه
 تو نیکی کن اگر بد کرده امن
 بزاری دایه گریان گشت برود
 چو جان گل خرم از دست زنده
 کنم آن ماه را زین مهر آگاه
 فکند القصه آخر در شبانگاه
 که جمع آیند خورشیدی و کباب
 گلش گفت ای گرامی تر ز جام
 بگو شیر آمدی یار و به آخر
 ترا این عشق و زیدن حلاست
 بنازی عشق با او با که بازی
 نهادم وعده تا چون شب آید
 رخس شد همچو گل آن سرین را
 چو شد روز و شبی دیگر آمد
 که تا با گل کند در باغ دیدار
 باغ آمد چو ماهی دایه در پس
 بخدمت بوسه در روی زمین را
 چو سایه از زمین بر ماه افتاد
 فتاده این شکر لب ان سمنهر

می نا خورد دست افتاده هر دو

شد چون بهشان بی باو هر دو

یکی را پای در گل مانده اوتق
 دیگر چون ماهی از آب افتاد
 ز بصری دل هر مریخت
 چو شیر چون شکر با هم بختند
 زده اسباب شادی دست بزم
 به بسته بر کشاده عهد بستند
 برین چون مدتی گذشت ایام
 ولیکن دور هم ماندند کیچند

دیگر دست بر دل مانده اوتق
 چون ختی طوف کردند آن دو بجز
 که با گریخ مگر در گل کند دست
 چو با هم هر دو دلبر و دو بودند
 پیای افتاده دست با هم
 که گریخت بود در زندگانی
 گل و هر مریختند از کام

یکی چون ماه در تاب افتاد
 بخلو نگاه رفتند از لب جو
 باخر چون بسی با هم گفتند
 دو مغز هر دو در یک پوست بودند
 باخر چون شکر باشند بستند
 به هم در غم همه کارانی
 جهان بگردد در اندر کیچند

بسیار تفرقه از اینجاست که پادشاه صفاان با شکر عظیم
 ابواز آمد به طمع همین دختر و دران جنگ هر مریختند و او نیز کارهای بهادرانه کرد و آن دختر بخود
 در جنگ گاه خود را به هر مریختند و او نیز کارهای مردانه کرد چون پادشاه انوار
 هر مریختند شاد بسیار بفرستد و برسم رسالت او را نزد قیصر بروم فرستادند
 ایشان یکدیگر را شناختند و چون هر مریختند دختر بود از قیصر رخصت نمود چون ابواز

رسید پادشاه اصفهان باز لشکر جمع کرده بر سر پادشاه اهو از آمدن این کرة فائق
 گشته و دختر را برده و آن ولایت را زیر پر و زبر کرده چون بر مرز رسید و آن حالت
 را مشاهده کرد و از حال دختر پرسید تقیر و قطمیر بد و گفتند آتشی در جگرش بر فروخت
 و مغز استخوانش بسوخت در آن اثنا قاصدی از اصفهان آمد و کتابت گل را مشتمل
 بر آنکه اگر خود را رساندی فیما والا ویدار قیامت افتاد چون بعد از شقت بسیار و
 گرفتاری در آن راه بر کیفیت به اصفهان رسید و میسر گشت که با اتفاق از اصفهان بیرون
 آمدند جمعی قطاع الطریق در راه ایشانرا گرفتند و دایه دختر و جمعی دیگر به قتل رسیدند
 و عاقبت الامر از آنجا نیز خلاص شده بروم افتادند و سالها با هم بعیش و سر او قاتل
 گذرانیدند آخر الامر هر فردی سرشیمه خرگاه زده بخواب رفته انعی در آن سرشیمه او را

<p>زخم زد و گشت تیغ عطار فرمود و آمد تند باد می چون کنار بجز خون خوردنش کاری میم فرورفتند تا چون خواهد آمد که نی سرداردونی بن پدر بسی افلاک خواهد بود و تونه</p>	<p>نظم ازین کردند پر کار سبک و برد آن هر دو تن را چون غبار دلا تو خفته و هر زمانه وزین وادی که بیزن خواهد بسی گردون بسر خواهد گذشتن تفت در خاک خواهد بود و تونه</p>	<p>نماند هیچکس هیچ گل چه خسرو چو چرخ پیر خو نخواری ندیدم بدین وادی بی پایان جهان چه دریا نیست این دریا خوار که گشتت و درگر خواهد گشتن اگر عشرت کنی صد سال پست</p>
---	--	--

شوی با خاک آخر باد است

مجلس شصت و یکم

خیر الحاکمین ابن سلنگین که آفتابی بود بر آسمان و طلع منضود و ظل مه و دوسروی
 از بوستان و صاحب لوا الحمد و المقام محمود در تاریخ سیصد و هشتاد و نه خرد ماه
 مستولی شد و درسی عهد و نود و شش قلنا را گرفت و چند قلعه از قلاع هند مسخر
 کرد و بتجانها ویران ساخت و رسم کفر از میان هندوان براندخت و چون پادشاهی

رست گفتار خوب کردار بود و در زمان دولت او مملکت ملت حضرت رسالت پناه و
 کمال انیت و تمامی امت بر اوست بودند القادر بالله که در آن زمان خلیفه بود او را
 یسین الدوله و امین الدوله لقب بخشید و چون در زمان دولت او مردم بر فاقیت
 بودند و راهها در غایت انیت از اطراف و اکناف تجاری آمدند و آنچه مطلوب بود
 می آوردند از آنجمله یک نوبت صد و بیست غلام ترک آورده بودند اکثر صاحب جمال
 و در حد اعتدال و ایاز یکی از ایشان بود چون آن کاروان غلامان را بغزین رسانیدند
 مقومان ذوی البصیره را فرستادند که آنچه لایق باشد جهت پادشاهی بخرند و باقی را
 گذارند که به هر کس که خواهند فروشد در آن محل ایاز بسیار بود و بغایت ضعیف و
 نزار تمامی غلامان را قبول کردند و دست رو بر سینه او زدند چون او را موافقتی تمام
 با آنجا عت بود و همه را نگاه داشتند و او را قبول نکردند و محل بیرون رفتن فرود گشت
 و در رفتن شراره که از شعله حیاتش مانده بود میزد و میزد و میزد و میزد و میزد و میزد
 تأثیری تمام کرد کسی را دو اند و ایشان را باز گردانید فرمود که این یکصد و نوزده
 غلام را برای خود خریدم این یکی را از هر خدایم خرم او را نیز بیع کردند و بارگاسطان
 محقر گرفت و چون مرضش بر طرف شد اوقات خود را بخش کرد و بعد از او ای فرزند
 و نوافل یک طرفه العین از خدمت سلطان غافل نماند و نهال مهر سلطان را در
 زمین دل نشانده به آبیاری مهر و وفا از اسر سبز و شاداب مهده اشت چنانکه آن
 نهال هر روز لوائی دیگر برمی افراشت عاقبت آن درخت گلی نمود و عند لیب دل
 سلطان را پر بود چنانکه در عشق او نه صبر و اشت و نه آرام بر تبه که نمیدانست که خواب
 چیست بیداری چه شب که است و روز که ام و این بیت حضرت جامی صاحب ایشانش است

گفتی شبی بخواب تو آیم ولی چه سود | چون من بجز خویش ندانم که خواب چیست

چه ایاز را قابلیتی و حسن ملاحظی بود از حد بیرون هم در حسن صورتی و هم در حسن معنوی

<p>از همه لعبتان چین و طراز چهره اش نور صبح به روزی طاق محراب عتبات ایشان تناسب ز فرق تا بقدم نشسته ز پای بیگه و گاه شبی سلطان مجلسی آرست</p>	<p>بود ایاز آن به نیکوئی ممتاز سروی از باغ رحمت جاوید ابروش قبله صفا کیشان صف شیران ازو گرفته است در ادای حقوق خدمت شاه وز جمال و ادب فرقیه اش</p>	<p>روز آسودن نظم آفتابی بر آسمان امید کار او روز دولت افزود چشم او شیرگیر آموهیست متواضع ز شاه تا چشم خاطر شاه بود شیفته اش</p>
--	---	--

چنانکه دل میخواست اسباب عیش و طرب در آن انبوه و بتریب و آئین نشسته در آن بزم
 گروه گروه چون دوری چند بگردند و شعله اش می بقبله دماغ سلطان رسید نظم

<p>نقد جان در ره نیاز نهاد سرگون سر نهاده برگوشش سنبله خم گرفته تاب زده بندد از عشق و دست ز ناز عصمتش با گمان که بان گوید تیغ برکش به قطع این ز ناز</p>	<p>شوق صلیش بسوخت خرم عقل دید زلفی که از بنا گوشش بند صد جان و دل بهر حلقه خواست تا در میان ز هر تار شیوه کافر می ز سر گیرد پیش از آن کت بگیر افتد کافر</p>	<p>دست عشقش تباقت و هنر عقل چشم بر طلعت ایاز نهاد بند و رنبد و حلقه در حلقه حلقه بر روی آفتاب زد رسم دین از میسانه برگیرد سایه ات باد بر جهان مود</p>
--	--	--

شجر اندر گفت ایاز نساد
ورنه بر باد سپید هم دین را
گفت از نیمه زانکه نیم شبست
نیمی از زلف خویشتن ببرید

گفت کن لطف هر چه با دانا
گفت ایاز از کجا برم ای شاه
رفت یک نیمه زین شبست
چون ایاز که خسرو اقلیم استغنا و ناز بود از روی نیار نصف

قطع کن این کشف مشکین را
تا که باشد بموجب و نخواه
چون ایاز این سخن از شاه شنید

زلف را برید پیش سلطان نماید و مجلس
چون بخود آمد گفت بیت

زلف برید و رگنی تار تار بخش
تاری بجاستان پیروز گاه بخش

ایاز فی الحال از ان زلف که سر رشته اش بجای می کشید تاری چند پیچید و بوسه داد و

پیش شاه نهاد و حکم
ریخت چندان در روز و جوهر
توانست کرد سه بالا

بوسه داد و پیش شاه نهاد
هر فرمان شنیدش بر سر
چون شب به آخر انجامید و هر کس بگوشه پیار امید سلطان

شاه دست کرم بیدل کشاد
کرد پیش آن شه والا
چون شب به آخر انجامید و هر کس بگوشه پیار امید سلطان

ست خراب گشته رفت بجواب چون صبح بدمید از خواب بیدار و اندکی بشار شد از
حرکات شبانه یاد کرد و در او از جانش برآمد و روز عیش و طربش بسر آمد

زلف برید و را گرفت بست
که چه بد بود آنچه کردم و دوش
نیمی از عمر خویش کم کردم
که بجای نشست که میبخت
بر دربار جلا صفت بستند
که بر خویش را بشاه نهاد
عنصری را چون دید شاه از روی
که پیش شبانه آیم باز

همچو ماتم رسیدگان است
بود عمر در از زلف ایاز
بر خود و عمر خودستم کردم
روز بگذشت و او قرار نیافت
منتظر بهر بار نشستند
بو که این عقده را کشاد و
گفت مستم مشغل خویش نفور
عنصری بکید و هتی گری را که از بریدن زلف ایاز بر دل

با دل خویش برگرفت خرد
رومی بر تافتم ز عمر دراز
سبزه پیش فتاده در کم و گاست
بپیکس از اهل بار نیافت
عنصری ره شدند راهنا
سج دانده را با دوی
حسب حالم ترانه ده ساز
عنصری بکید و هتی گری را که از بریدن زلف ایاز بر دل

محمود افتاده بود بگشود و آن دو بیت این بود که گفت اند چون با سعه

<p>چه جامی بنم نشستن و خاستن است</p>	<p>گر غیب سر زلف بت از کاستن است</p>	
<p>کارایش نخل هم ز سپهر است نظر</p>	<p>وقت طرب و نشاط و می خواستن است</p>	
<p>در حریفان فدا و جوش و غریب ساغ و خرسمه و ماد م شد داد فرمان که جوهر آوردند ساختش از سه باره جوهر پر روزی بعرض سلطان سبازید</p>	<p>انسی در تمام عالم زد وقت شد زان ترانه خرم شد عنصری را پیش تخت نشاند آن دمانی که رخت بروی ماند این تازه در گوش جهان</p>	<p>عنصری چون ازان سخن زد برگرفت بانگ نوشا نوش دست همت ز تاج و تخت افشاند و پیش راسه باره پر کردند رفت آن عقد جوهرش ز دمان</p>
<p>که رندی شهیدانی که انی بسیر و پانی با ایاز عشق بازی میکنند و با چون تو پا و شاهی انبازی میکنند هر گاه ایاز بچوگان بازی بیدان میرود این دیوانه سرگردان میگردد</p>		
<p>خواستی هم کاشکی با پا و شاه عشق و افلاسه در مسایلی عشق را باید چو من دلخسته شاه گفتش ای زمستی بی خبر من چو او و او چو من آن خسته دولتی ترا ز من آمد گوی راه یک من از گوی محنت کش ترم من اگر چه زخم دارم پیش از تو گوی صلش یافت ز من گوی گرنیکونی دروغ ای بینوا مدعی ام اهل این مجلس نیم این گفت بود جایش از جهان</p>	<p>خواندش محمود و گفت ای که عشق بازی راز تو کتبت نیم تو جهان داری ولی افروخته مبر کن با درد جهان کینش گفت زیرا که چو من سرگشته بسیر و بی پابجان اتاده ایم گر چه همچون گوی بی پا و سرم از پی او میدود و آخر ای یک من نمی یارم وصلش بوی بد دعوی افلاس کردی پیش من گفت تا جانم بود مجلس نیم جان نشان درنی کن دعوی عشق</p>	<p>دور پی گوی دو ان میشود و نظم ز بد گفتش گر که ایم گر نیم هست این سرمایه بی سر مکی ساز وصل ست آنچه تو داری بس جمله چون بر گوی میداری نظر هر دو در سر گشتگی افتاده ایم کاسپ در نعل بود گاه گاه گوی اگر چه زخم دارم مقیاس نیستم او دور پی من پیش از تو شهر بارش گفت ای در یونین مفلسی خویش را داری گوا در تو ای محمود کومعنی عشق</p>

و او جان بر روی جانان گمان	چون او آن ند جان بر خاک راه	شد جهان چشم شاه اندم سپاه
گر تو زدی کعبه جان با نیستی و	تو در آتا خود بینی دست برد	چون درائی تا خبر گرد ترا
عقل و جان زیر زور بر گرد ترا	در تارخ چهار صد و بیست و دو سلطان در خراسان مردود	

ایاز نیز در همان مفارقت الم جان پیر

مجلس شصت و دوم

سیمان جسم جا گیتی پناه	سپر فلک قدر انجم سپاه	ابو الفتح ساطع جلال الیز
------------------------	-----------------------	--------------------------

ملک شاه بغایت خوبصورت و خوش قامت بوده در چهار صد و چهل و پنج متولد شده و در چهار صد و شصت و پنج سلطنت نشسته پادشاه مساعده بخت موافق روزگار گشته جمله اسباب سلطنت او را مپا و شمت و دولت عسما موبد بتاید آسمانی و موفق توفیق ربانی پدران او جهانگیری کردند و او جهانداری ایشان را کار درخت نشانند بود و او را پر خور داری در زمان دولتش رامیت شمت منصور اعدا مقهور سپاه مطیع و رعیت خوشنود و بلاد محمود از اقصای مصر تا خان بالبع که پامی تخت خمای است در تصرف داشت و در تمامی آن بلاد از روی عدالت تخم مهر در زمین و لما کاشت یکچندی در میدان مراد گوی سلطنت زود و اسپ کامرانی تاخت و بر بساط ملک شطرنج شاهی باخت روی بیخ مراد نهاد که حاصل نشد و عاشق بیخ محبوبی گشت که بدو وصل نشد روزی از تخت خود پرسم شکار سوار شده قریب پانزده فرسنگ رانده بود و از لشکر جدا ماند از دور نظرش بر خانهای مردم صحرائین افتاد و هواد رعایت گرمی بود تنها بدان خیل رسید او از دوازده خراگاهی ماهی بیرون آمد و بدان آفتاب و بر مقابل پناه چشم سلطان که بر خواره آن جوان افتاد و فریفته و شیفته او گشت فرمود که چون بمنزل شانزول میتوان نمود و لفظ در سایه شما میتوان آسود آن جوان سلطان را بشناخت و خود را در پای اسپ او انداخت و گفت بیعت

روایت

کرم نسا و فرودا که خانه خانه است

رواق منظر چشم من اشیا زنت

وزیر قدم سلطان جامه به تکلفی داشت بنیداحت و پدر خود را همان محله خبردار ساخت
 در آن محل از ملازمان سلطان قریبیبی کس که در عجب مانده بودند رسیدند و سلطان را
 دیدند خوش رقت و خوشحال و جوانی مروحه بدست در رعایت حسن و جمال او به باو زدند
 و بخدمت سلطان مشغوف و پدرش به طبع کردن مشغول ملازمان را معلوم شد که سلطان
 دل پیاد داده و از شراب عشق مست افتاده سلطان در منزل ایشان شب توقف
 نمودند و پدر آن جوان خدمتگامی لایق کرد و پیشکشها کشید از اسپان اعلی و شتران
 بختی توانا و گوسفندان سفید موی و سرخ و کبود و سیاه جدا جدا سلطان پدر او را
 طلبید و نوازش بسیار کرد و در اتمامی سوار شدن آن جوان را اسپ غامض و
 خلعتگامی پادشاهانه عنایت فرمود و پدرش را انعامات و سورخالات ارزانی داشت
 و دل سلطان یاری نییاد که از آن منزل بیرون آید هر زمان بخشش دیگر کس
 در میان می انداخت و شعله عشق هر زمان در جانش علم دیگر برمی افراخت از پدر

آن جوان پرسید که نام پسر تو چیست گفت تا نهایت خاص بیگ نام داشت این بنده
 بنده خاص بیگ است هر نام کنند فرمود که پسر تو هرگز ملازمت کرده عرض کرد که ملازمت
 نکرده فامادوش با خود نذر کرده ام که او را ملازم سلطان سازم نزدیک بود که از آن
 شادی سلطانزاجان برآید و نقش هستی را از لوح وجود بزاید گفت ما پسر ترا بفرزند
 قبول کردیم خاطر جمع دار و بهمت از جانب او باز مدار بعد از اندک فرصتی که در خدمت
 سلطان بود کار او رونقی تمام یافت و صاحب هزار نوکر که شمشیر دار گشت و شجاعت
 و بهادری او بمرتبه بود که در اطراف و اکناف پرورشک میبردند و مدتها حسن او بر یک
 قرار مرکب بر سر میدان ملاحظت رانده بود و هرزده سال در هرزده سالگی مانده و انوری
 در مدح او اشعار بسیار دارد از جمله است این که نظر

درخت دولت شاد عجم سر فلک دارد سرافرازی و غواصی نباشد شاخ و پیچی را بقا بادش اندر عز و دولت با ملک همبر	بلی سر بر فلک آرد و چون اندر سمک دارد که آب از چشمه شمشیر تیز خاص بک دارد که اندر خدمت خسرو همز پیش از ملک دارد
--	---

خاص بیگ را خبر می بر خاطر از اتباع سلطان نشسته بود و اندکی رنجید و روزی از
 سلطان رخصت طلبیده که بمنزل خود رود و پدر و مادر و اقربای خود را بیند و ایشان
 نیز مشاهده چشمت و ابست او نمایند و دو سه روزی شکاری کند و بعد از آن بلازمت
 آید بحیث خاطر او سلطان اجازت داد چون خاص بیگ عزیمت نمود سلطان تا شام

بهر نوع با صبر و شکیمبانی توانست بود که فر و امی جان من در آن شبها که تنها بشوم	روزها با این و آن هرگونه باشد بگذرد چون لشکر شام بشینون آورد و بیاطقتی او را
--	---

گریبان گرفته از کنج قرار و آرام بیرون آورد و در شب در صد و بر شمر دن غمهای کمین
 آمد و همچون مجنونی با خود در سخن آمد و گفت بد کجاست جویم و گر جویت کجا بایم

عزم که داند و بهار و خود کرایم	نظم مناسب دیده دولت زمان	مگر از خوشدله یابم نشانی
--------------------------------	--------------------------	--------------------------

بسا ز امی بخت با من رسد چون رمان تا تو اسنه تا توانی	دل را چشم روشن کن چون خورشید ز سر بر کن این طالع گرانی	بر آن که صبر برای صبح امید کلیدی خواهد و بکش از من این بند
قاصد می را پیش خاص بیگ فرستاد و زبان اعتذار بر زاری بکشاد و نظم		
بگر در تاب دل در موج کشت نه زین جان باز تر بینی حرفی چون قاصد متوجه شد آینه	بر افکن شکر غم را شکستی نه زین افتاده تریابی ضعیفی گرم زین بهترک داری بودا	به عیاری بر آید دست دتی گر آری جمتی وقتش کنوت نخواهم کرد بر تو حکمرانی
خاطر خاص بیگ که چو به صیقل محبت تصفیه و تجلیه تمام یافته بود و هر چه بود در و پدید فی الحال ازان عکس پذیر شد خویشان و کسان و ملازمان خود را گفت نظم		
که این آب خوش را چنین جو گره زونا فدا را بطلت خرگاه گر سروی ز طارم سر بر آورد که گلزار شب از زانغ سیه ست گر اقبال شمع نور افروخت	خیال کج می بیند چه غم گر بر ما گذشت آهوی گاه زرافشان کرد بر گلزار میشد گر باز سفید آمد فرادست که چندین خرمی در ما اثر کرد	سیم دوست می یابد و ما غم که این باور باشد چنین بو گر وقت شدن طاووس رخسار که مار اسر بلندی در سر آورد گر باد بهشت اینجا گذر کرد که چون پروانه غم را بال پرست
چون قاصد سلطان رسید آن شبش نگاه داشت و کتابی نوشت و صباحش باز کرد آید و مضمون کتابت این بود که نظم بدین کز توشی خشی نمودم		
ولیکن سنج دل چند آنکه خواهد لکه کو بخت زمان گشت و خم دل خور را بزلت با بستم ولی کز شس نوازش کرد خواه	ندارم هیچ در دل پادشاهی شسی چون از محیط خون ترسد چوبی زلف تو بیدل بودم ورت با ریت تا بر بندم این	تواضع بین که چون رام تو بوم تتم ترسد ز بچران چو دست بند که بخت به لکه زور بر تو هم چو فرمائی که بر بندم بدین گاه
چون قاصد رسید سلطان در آن عشق بیمار شد و صاحب فرارش گردیده بود و در آن بیماری از صفهان بضرورت بجانب بغداد با بیست نفر		

خاص بیگ چون خبر چاری سلطان شنید به مجمل تمام خود را بملازمت رسانید و بدیکه سلطان بر بستر افتاده و دل بر مرگ نهاده مضمون این مطلع بر خاص بیگ اندک مطلع

بیارغم عشق ترا کار خرابست | افتاده گونی تو که بر بستر خوابست | روز و شب خاص بیگت بر

پالین سلطان بود و یک لمحہ صحبت نمی نمود چون سلطان به بغداد رسید بعد از شش ماه و در گذشت عاشر شوال چهار صد و هشتاد و پنج سلطان بجوار حق پیوست و خاص بیگ

در دوازدهم شهر مذکور همان سال

مجلس شصت و سوم

خورشید فلک رفعت جمشید اہبت انجم سپاہ سلطان محمد بن ملک شاہ در نظر

پادشاهی بود پس عالی مقام | تا بغرب از شرق قطع عشق تمام | ماه رخ بر خاک راه آن شاہ را
جاہ او در رخ نهاده نادر | بود سلطان زایکی عالی وزیر | در بزرگی خردہ دان و خردہ گیر

یگانہ عصری وزیر ذہنی و نکته دانی اسم و نسبش عز الملک عبد الجلیل الدہستانی و وزیر

وزیر اسپری بود بر سپہ حسن و ملاحات آفتاب عالم آرا نظم | بر نخیزد از ریاض حرسے

در جهان محبوب تر ز آدمی | زلف او در رخ بسی منصب بود | در سر بر روی صد عجب و دست
نگر گس افسونگرش در دگر | داشت در هر گوشہ صد ساحر | شرح رعنائی آن زیبا سپر

و این سلطان محمد ملک شاہ از روی اہبت و شوکت و

گر چه شاهی سخت عالی قدر بود | چون ہلالی از عم آن بدر بود | پشیش بخشانندی روزی در از
کز وجود او نئے آمد بر سر | چون شب تاریک گشتی آسکا | شاہ رانی خواب بودنی قرأ
شاه سیکردی بروی او نگاہ | گاہ گل بر روی او افشانندی

فاما بسی بعد ایش انداختہ بود و مقید خودش ساختہ

یار اسی آن اندیشی کہ یک لمحہ از مجلس سلطان بیرون شد بیت گریختی یک دم از پیرانش

شبه زخیرت سرنگندی از تنش	اما گاه بی اختیار از اقتضای زمان چشم آن جوان بر خسار
دختری صاحب جمال که در جوار آن پادشاه عالی مقدار بود افتاد و دل از دست	داد آن دختر اینریمان حال واقع شد که پسر داشت و تخم هر آن خورشید پیکر او نیز
بیاچه دل بکاشت فرد	آه منج در تخم وزین کوی در باغ آید
	تخم مری کا تخم تا چون براید باغ

در کین فرصتی میبودند روزی می پیوندند آخر الامر نهبان هر دو با هم ساختند و شبی طرح صحیحته انداختند در آن شب چون پادشاه شراب بسیار خورده بود و فرود رفته آن هر دو در گوشه با هم نشستند و در بروی خلق بستند نیم شب سلطان از خواب بیدار شد پس را نیافت همچون برق که از ابرسیا و بجد در آن شب تار آتش و از از جای خود سبست و در طلب و شبافت این طرف و آن طرف تا عاقبت بسراشیان سلطان هر دو تن را دید در یک کس

چون رو جانی آمده در یک کس	چون بیدیان حال شاه ناگاه	آتش زخیرت فتادش در جگر
مست عشق انگلی سلطان	چون بود عشوق او با دیگر	گفت آن شاه بزرگ ناموا
در میان حال آن زیبا پسر	آنچه من کردم بجای اوس	هیچکس هرگز نکرده آن کسی

نامی کلید گنجهای من او را در دست و سر سرافرازان آن در گاه که از سر بلندی بگویند فرو نمی آید چون خاک راه او همه پست مرار روز و شب هم از او هم دور در خفیات ضمیر محرم باستی که او بدین حال مباحثات کند و ا باشد که عاقبت الامر با من این نوع مکافات کند چون برین نوع مشاهده کرد حکم فرمود که آن پسر را پوست کند و بردار کشند چون وزیر را استماع افتاد در خواست کرد که سلطان در حالت مستی حکم کرده و چون بیدار و بسیار شو و پشیمان خواهد گشت از زندان عوض او و زوی آورده پوست کند و بردار کشید و زر بسیار بخلایان داد و پسر را باز خرید چون سلطان از خواب بیدار شد از آن حال استفسار نمود عرض کردند که بموجب فرمان او را سرنگون ساز کردیم و عبرت اهل روزگار گردانیدیم آنجماعت که قتل او منقض بدیشیان بود و خفته پادشاه

سرافراز گردیدند و بسط لونی که داشتند رسیدند لطم

شاه گناباد پنهان تا دیرگاه

خوار بگذاردند برداشش بتا

چون رسید این قصه مل شد او

جمله را اول درو کرد و از بهراو

از که دمه هر که دیدش اینچنان

همچو باران خون گرتی در نیان

روز تا شب ماتم آن ماه بود

شهر پرورد و دروغ و آه بود

بعد رو بچند بی ولد از خویش

شش پیمان گشت سخت از کا چویش

بود دایم از شراب وصل است

در خار هر چون داند شست

جان او میوخت از درد فرا

گشت بیصبر و قرار از نشیانی

در نظاره آمدند آنجا بسی

باز می نشناختندش کسی

در پیشانی فرود شد پا و شاه

دیده پر خون کرده سر خاک او

چون آمد شب برون شد شهر با

کرد از اغیار خالی ز بردار

وای و پلانگان بزیر در آمد و در خاک و خون گردید و

کاش بجنون انجامید از ار بگریست و میگفت نمی دانم که دوای این در چیست فرد

بغیر از آنکه غم سینه پاره پاره کنم

بدانم آنکه چه سازم و گر چه چاره کنم

نقطه در میان گریه دزاری چون

خوابش بر بطلعت او پیش نمود

قطر روی همچون ماه او در آبش نمود

از قدم در خون نشسته تا بفرق

شاه گفتش گامی لطیف جانفرا

از چه غرق خون شدی سرتاپا

گفت در خون ز اشائی تو ام

وین چنین از موی فانی تو ام

باز کردی پوست از من بگنیاه

این وفا داری نبود ای پاد

یار یار خود آخر این کند

کافر مگر بیخ کافر این کند

من چه کردم تا تو بردارم کنی

سرری و سدر گون سازم کنی

شاه چون این خواب دید بیدار شد چون مار بر خود چسبید و بحسرت بسواد و اینک کسیت

<p>و میگرد و میرزیت منومی همچو من هرگز شکست خود که کرد در میان خامشی بهوش شد چون ز حد گذشته در پادشاه پس فرستادش سو شاه جهان در زمین افتاد پیش شهیار می ندانم تا چگونه بعد از آن هر چه گویم بعد ازین ناگفتنیست هر دو خوش رفتند تا ایوان خاص این مقامات ره جیرانی است جان پسر ساز و در نیدان در آن روی نماید ترا کرد می درو</p>	<p>گفت ایجان دول بی حاکم آنچه من کردم بهت خود که کرد عاقبت پیک عنایت در سپه بود پنهان آن وزیر آن جایگاه آمد از پرده بدون چون ز میخ همچو باران اشک مبارک زان شاه در خاک و سپرد خون قناد در چو در قصرست هم نامتنی است بعد از آن کس وقف اشک است یا مگر دیوان سرگردانی است در چنین منزل که شد دل ناپسند گزینائی از سر روی درو</p>	<p>خون شد از تشویر تو جان و دم اینچنین می گفت تا خاموش شد شکر با بعد شکایت در رسید رفت و ظاهر ساخت آنده رانمان پیش خسرو رفت با کرباس تیغ چون بدید آناه را شاه جهان کس چه داند کان عجب چنان یافت چون شاه از فراق او حاکم زانکه آنجا موسی انجیل است از سر در درین دیوان در می بلکه شد هم نین منزل ناپسند در و حاصل کن که در آن در دست</p>
---	--	--

در دو عالم دار و جان در دست
ولادت سلطان محمد در شعبان چهار صد و هفتاد و چهار بود

و پادشاهی در چهار صد و نود و هشت و مدت سلطنت سیزده سال و مدت عمرش سی و هفت سال و چهار روز بود

مجلس شصت و چهارم

مقامات معانی خوان نعمات سجد علی ابوالمنظر امیر سید اسماعیل کیلی در علوم ظاهری و باطنی از تفسیر و حدیث و فقه و کلام و حکمت و منطق و موسیقی و غیر آن و ریاضی و خلی تمام داشته و بشکرت برادر خود امیر سید ابراهیم مدت دوازده سال حاکم گیلان بوده و در آن مدت ملاحظه در اجابت او ضعف تمام شده چون میان برادران مخالفت

ست صد و ریافته و منجر بدان گشته که بخار به و مقاتله رسیده و امیر ابراهیم را کیلانات
 مضطر گردانیده و مثل سلطان سنجربا و شاه سی عظیم ایشان را حیران ساخته چون امیر اسماعیل
 از که معظله باز گردیده امیر شرف الدین عبداللہ المعروف بہ ابن سبکینہ در مجلس خلیفہ
 مداحی او بسیار کرده و خلیفہ را بد انجمن محبت بسیار با او پیدا شده و اکثر اوقات با ہم
 می بوده اند تا آنکہ حضرت زندہ پیل احمد جام بہ استصواب سلطان سنجربکی از مردیان
 مخصوص خود را بہ بغداد فرستاده و از ولایت عراق دارالعبادہ قیز و وہیبا با و و
 کونسا با و گرفته بود و تون و ترشیز و قاین را سخر کرده و طبرس کیکی را مقام خود ساخته
 و ملاحظہ را تمام بر انداختہ و متاصل گردانیدہ سرداران ایشان را بعضی در سلاسل و
 و اغلال کشیدہ و بعضی را قہتل رسانیدہ و جمعی دیگر کہ بوزہ اند گردن اطاعت نہادہ
 ملازم او شدند و این جملہ از کرامات شیخ الاسلام احمد جام بودہ کہ تکفل امور سلطان سنجرب
 شدہ بودند و چون امیر اسماعیل تمام قہتانات را از حیثہ تصرف ملاحظہ بیرون آوردن سلطان سنجرب
 آن ولایات را کہ مذکور شد بد تسلیم کردہ سلم داشت و تبرکات بسیار فرستاد و خلعتها پادشاه
 ارسال نمود چنانکہ در سیرت حضرت زندہ پیل احمد جام نوشته شدہ امیر اسماعیل یک نوبت
 بہ نیشاپور آمدہ و امیر آنرا پسری در رعایت حسن و جمال داشت صباحتی و ملاحتی کمال و
 قاضی در رعایت اعتدال و قائل این رباعی ہمانا خطاب کردہ بد و گفت رباعی

ای قد تو معتدل نه بالا و نه پست فی الجمله چنانکه که چنان می باید	دامی چشم تو مخمور نه بشیار و نه مست گس را چون تو معشوق نبوده است و نه
<p>و بانکه حضرت شیخ رابا او تعلق بسیار بوده امیر اسماعیل زیاده از همه شیفته او شده و آن جوان مصاحب امیر اسماعیل گشته و میان حضرت شیخ و امیر اسماعیل اندک عجب شده حضرت شیخ سفر حجاز اختیار کردند و امیر اسماعیل قاضی نیشاپور را گرفته و امیران نیز گرفتار شد و آن جوان نیز همراه امیر اسماعیل بطبرس کلبکی رفت امیر اسماعیل خنایه بداد که داروغه آنجا گذاشته و خود با امیر اسماعیل و طبرس میبود و امیر اسماعیل بدان جهت مستولی شد بر طاحده که بعضی دانایان ایشان را الزام داده بود این مسئله که نسبت صوری دخل نیست و لازم نیست که امام تفویض امامت بفرزند خود کند اصل نسبت مغنویت نیست برادر و پدر و اصل نسل نیست که خویش عشق باند خویشی نوی و بدین سبب چهار دانگ از طاحده ازان مذہب اضراب کرده دست متابعت به امیر اسماعیل داده بودند و آن جوان نیز در اول آن مذہب دشت ازان مذہب گذشت و دیگران امیر اسماعیل برگشت و چون آن مردم تابع شدند قادر گشته اند بر اتصال آن عمت و چون آن قوم را بر طرف ساخته و تمامی قستان از ایشان پاک کرده اند و در طبرس کلبکی مسجد جامع و مدرسه و بقاع خیر دیگر در قستانات برین منوال عمارت ساخته در تاریخ پانصد و پانزده از عالم رفت و قبر او در جوار مسجد جامع طبرس کلبکی است در گنبد می که در او در دیون مسجد است</p>	
مجلس شصت و پنجم	
<p>آئینه حقیقت نامی عاشقی و معشوقی سلطان مسعود ابن سلطان محمد بن ملک شاه سلجوقی پادشاهی بود با فر و شکوه و رشبات چون زمین و در و قار چون کوه دران زمان از انج هیچ خوبی همچو او مای بر نیامده و به شوکت او پادشاهی نبوده در ویش مشرب</p>	

تیز فم خوش اخلاق دریا بنده اسرار نفس و آفاق در زمان دولت او خلائق عالم
 آسوده و در شادی بر جانیان کشوده میگویند که روزی غلامان او در حد و دایره
 در صحرا به فتنه انگیز نام جوانی که پسر ترکمانی بود ارتقیه عزان که به آذربایجان آمده بود
 رسیدند دیدند جوانی ماه زحار بر آبی بغایت خوبی سوار طمع بدین اسپ کرده او را
 در میان گرفتند و گفتند اسپ را با ما بفروش گفت این اسپ پدر من است و مرا اختیار
 فروختن نیست الحاح بسیار نموده اند ابا نموده غلامان و زوید به هم نگاه کردند و ریاضت
 که میخواهند که او را بگیرند چون در کمال فطانت و کیماست بود دولت و اقبال روی
 بوی داشت و هیچ طرف راه گریزند داشت باز پس گریسته راه کشاوه دید عنان گردانید
 و اسپ تاخت غلامان نیز از تعجب او پاشنه زدند از اتفاقات حسنه سلطان سوار شده
 از شهر سرون می آمد این جوان رسید و خود را در پیش سلطان از اسپ بنیداخت خیال
 کرده که یکی از امر است گفت ای امیر جمعی از خیل شامی خواهند که این اسپ را از من
 بگیرند و من بی اذن پدر نمیتوانم فروخت بفرماید من رس سلطان را چون نظر بر روی
 افتاد فریفته و شیفته گردید گفت تا بگذرا بشران بگذرا لا ملک کریم یعنی این شکل مقدور
 بشریت فرشته است همچو سروی از باغ نعیم و او را نیز در حسن و جمال و قد و قامت
 به اعتدال او چون نگاه کرده او را بدان نقاب دیدند انگشت حیرت بدندان گرفت
 و او را دید سلطان یکی از امرای خود را فرستاد که گیرنده اسپ او را پیدا ساخته
 حاضر گرداند آن امیر بسیار طلبید از انجاعت کسی را نیافت سلطان دانست که این
 بی ادبی غیر از مخصوصان او از کسی دیگر نمیتواند بود که واقع شود کسی را فرمود که در میان
 غلامان نیک ملاحظه کن که اسپ که ام غلام غرق عرق است آنکس را بیا و آنکس را بگو
 تفحص نموده در میان غلامان چند می را بدان نوع یافته انجاعت را پیش سلطان
 حاضر گردانید سلطان از ایشان پرسید آنچه فتنه انگیز گفته بود تصدیق نمودند فاما

گفتند که ما اسپ را جهت پادشاه میخریم و او را از روی مطایبه میترسانید یک سلطان
 در خانه پذیرفته انگیز فرود آمد سلطان را خدمت‌های شایسته کرد سلطان فرمود که این
 جوان پسر تست گفت بی گفت این اسپ تست یا اسپ او گفت اسپ فقیر است پسید
 که اسپ را می فروشی گفت اسپ را پیش سلطان میکنم و اسپ خود را ملازم میسازم و اگر
 اشب توقف میفرمایند اسباب ضیافت لایق شاه مرتب میگردد آنم سلطان بغایت
 مسرور گردید و فتنه انگیز را همراه بر دو به اعلی درجه دولت رسانید و در عهدان که با

تخت او بود چند وقت بفرغت با او نیش میکرد و نظم چه فرخ ساختی باشد که تقدیر

<p>کسی که با بوسل آرام کند کسی کین خوابش رستین است فرود گذار شکر حق گذاران که گردون گرچه چندین دیده دارد مگر جز او یا خود فرقد اند بنات انوش افتاد از روشن دور زمانه خود پر اگندن تواند درختی کش زمین صلال پرواز بی پیوند وفا و اری زیاری آخر میان اما یک که امیر لاک</p>	<p>گهی خوش خوش بشاد و جام گیرند که از دلها غبار غم زدایند اگر جمعیتی داری زیاران بدفع چشم بد و ایم سپندی دو تن که چرخ و ایم در قرانند که انجمنی دارد میت سا تو کوشش کن که صحبت جمع نهد شود صبح در یکدم پریشان غنیمت داشت باید روزگاری که یار دلپذیرش منبشین است</p>	<p>دو عاشق که شد با هم تدبیر که از لبها نصیب جان ربایند کلید دولتش در استین است بر آتش نه برای چشم بندی دو مردم را بهم دیدن نیاید شرف زانست مه را در شایا پر اگندست از آن مانده است صحر پس از عمری بود پیوند خویشا بر اردباد از دور یک زمان گرد قران سعدی رخ آنرا غنیمت</p>
--	--	--

او بود فتنه انگیز نزاع شد و امر با اتابک اتفاق داشتند بالضرورت فتنه انگیز را بجانب
 بغداد فرستاد و در گهای شریان را در فراق او از چشمها بکشد و از دیده اشک می نشاند

<p>که تا روز قیامت میتش روز تو ای خفته چه شمع صبح بی سوز</p>	<p>شبی دارم درین درد جگر سوز گهی در زهره بنیم گاه در ماه</p>	<p>و مضمون این ابیات میخوانند پنجم اول شب تا سحر گاه</p>
---	---	---

<p>که پایان شب غم ناپدیدت مراجا نیست عشقت نی هوایی کشاد از لعل تر لولومی لالا مباد ایتو جوی ملک رآب که از سایه نه بنیم روی چو شید بسی کوشیدم اندر پرده پوسی فرو خوردم سنانهای جگر گاه در جادوی الاخر همان سال</p>	<p>در صبح امیدم بی کجیدست مگر وقتی ز بوی تنال کنم شاد و گره آن نگار سر و بالا بلک هفت کشور پادشاه باش چنان ماندم بکنج خانه نوید بسویم هم گسگ نامد ز کویت دهن برد و ختم از ناوک آه ندارد برگ تن این جان عشاق</p>	<p>چه دانی حال این سبکابی رو همه شب چشم حسرت برده باد بآسان چون توان از جان بدانی عمر شاه با جادوان فرما زو ابا بدوران تو چشم فتنه در خواب تخم شد استخوانی زار زویت که پوشم ناله را در خموشی کنون که بخوردی شد طاقت طاق</p>
---	---	---

سلطان در فراق فتنه انگیز بپارشد و در شب اول رجب همان سال که پانصد و چهل و هفت بود بجوار حق میوست

مجلس شصت و هشتم

زمینده تاج خسروانی و بر ازنده دواج اسکندرانی سحر بن ملک شاه الب ارسلان پادشاه رعیت پرور و سپاه دار و داد گستر بوده در رسم و آئین خسروی و جهان بینی و قواعد سلطنت و جهان داری نیکو میدانست و از ابتدای سلطنت و خراسان تا چهل سال نوز و فتح کرد که هیچ وقت او را شکستی نیفتاد و خطبه او از حد بلاد کاشغر تا اقصای بلادین و مکه و طاب و کران و آذربایجان رسید و بعد از وفاتش تا یکسال در اطراف جهان هنوز خطب بنام او میخواندند و خراسان در عهد او نشاء علوم و منبع فضایل و سعدن هنر بود و چون فرمان او در مغرب و مشرق نفاذ یافت امرای او در اطراف و اکناف دست تطاول کبشوند و بر رعایا و زیرستان بنیاد ظلم و زیادتی کردند ابتدای عشق او از آنجا شد که روزی بر سم سیر در کوه و دشت میگشت بکنار خشک رودی رسید و دید که در زیر پلی که برین رود بسته اند چند درویش حلقه زوده در سایه نشسته اند

و جوانی در غایت حسن و جمال در مجلس ایشان نشسته سلطان راهیل صحبت ایشان شد
 فرود آمد و در سلک ایشان منحرف گشت و پیشی که پیر و پیش قدم ایشان بود سرور
 خرقه مراقبه داشت از آمدن و نشستن سلطان بدان می دانست که وقوف نیافت اما
 سائر و رویشان و آن جوان تعظیم سلطان کردند و بجزمت تمام نشستند بعد از ساقی
 آن درویش سر بر آورد و با سلطان بسخن درآمد و گفت تا این لحظه میان جان ایمان
 مناقشه بود زبان میخواست که سخن چند بعرض سلطان رساند جان می گفت گوی که
 اگر میگوئی من میروم و ایمان میگفت گوی که اگر میگوئی من نمی باشم من حیران بودم
 که بسخن جان گوش کنم یا پیروی ایمان نمایم حضرت حق در سر من نداد او که جان ایمان
 قبول حضرت نیست عاقبت ایمان غالب آمد اگر رخصت باشد بگویم سلطان استعدا
 گفتن کرد درویش گفت آنچه در مملکت سلطان میرود اگر سلطان نمیداند سلطان است
 و اگر میداند و روامیدارد و منع نمیکند مسلمان نیست آن مرد چون حقانی بود سخن او
 و ردل سلطان تاثیر می عظیم کرد و اوقات خود را بقیص و تحقیق نمودن امور ولایات
 و حال رعایا و مال برابرا آورده چنانچه تمامی ناشایست و ناپایست از قلم رو خود محو
 گردانید و دفع ظلم ظلمه نمود و اعانت مظلومان فرمود و این از محض غایت الهی بود
 و چون امرای سلطان بنجر را بعفت بر سر غران بردند و ایشان از حرکت سلطان پشیمان
 اندیشناک شدند آئین قرحی را که در غایت حسن و جمال بود فرستادند و پیغام دادند
 که ما پیوسته از بندگان مطیع بوده ایم و سر از حکم و فرمان نتافته ایم اکنون صد هزار
 دینار و صد غلام ختالی سیاه سومی و سیاه چشم در از قد بلند گردن باریک میان ما هر
 خورشید طلعت میدهم و چون آن رسول تمامی این صفات موصوف بود و سلطان
 او را در مجلس درویشان دیده بود چنانکه مذکور شد و مهر او در دل داشت و مدتی
 در فراق او بسر برد چون نظرش بر او افتاد کیسارگی شیفته او شد و ببطاقت گشت

چون رسولی پچنین عجز و بیچارگی ایشان را و اعتراف بگناہ بعرض سلطان رسانید
 رنجی شد بدان و عنان بر تافت امر او رنجی آن مبالغہ بسیار نمودند و سلطان را
 بر سر ایشان بردند و چون سلطان در دست ایشان گرفتار شد عاقبتہ الامر امین
 قریبی شبی پنهان پیش سلطان آمد و بر سم کشتی سوار شدند و با جمعی از مخصوصان از
 آب گذشتند و سلطان را خلاص کردند چون خبر باطراف و جوانب رسید مردم هجوم
 کردند و لشکر بسیار بر سلطان جمع شد و عشق سلطان با آن جوان ہر روز زیادہ شد
 بہ سبب حسن و احسانی کہ از نسبت سلطان واقع شدہ بود و مرغ جان او را از قفسی
 چنان رہانیدہ و ظاہر آدہوی برای حساب او گنتہ غزل

کہ در کوی فراموشان گذر شد پار زیبارا
 توقف کن کہ گنتے بگرم پروین و جو زارا
 بدیدم خفتہ در آغوش خود آن سرو بانارا
 کہ خفتن در بر یار است بیداران شہبازا
 کہ خواہم تا قیامت یاد کردن این تماشا
 کہ ہرگز می نرسیدی بیک شاخ گلی مارا
 خیالست اینکہ رہ دادی بسوی خوشی سوارا

چہ اقبالست این یارب کہ دولت آورد
 کمر بند من آمد ز دامن خندہ زمان مشب
 بجد اللہ کہ بیداری شہایم نشد ضائع
 بتشویش و بل رنجہ مشوای نوبتی مشب
 تماشا میکنم این تا قیامت میکند یارب
 رسیدی همچو شاخ گل کہ امی باد آورد
 چہ گوئی خسرو چندین حدیث وصل نابود

نوبتی مستی صحبتی پنهان سلطان با آن جوان میداشت و آن جوان چون در غایت حسن
 و جمال بود اکثر اوقات سلطان برو عاشق شدہ بودند و مشکل بود اختلاط کردن
 آن صحبت در شب اتفاق افتادہ بود و آن جوان شب در خرگاہ سلطان می بود شب کہ
 سلطان بیدار شد و اورا نیافت بغایت متغیر شد حضرت شیخ عطار آن حکایت را در النہام

آوردہ و نظم	زیر آن مستی پاک گوہر	مقرب بود پیش تخت سحر
اگر چه روی او بود ز چون	ولیکن داشت پیوند بہوشاہ	شبی در مرغزار را دکان بود

<p>برای خواب آمد بسوی بستر مگر سحر غلامی داشت ساقی بسی رویش نکوتر از نکو بود به صد دل بودش دیوانه و ندیدش قصد آن یا قوت کجا بیامد تا در آن خیمه ناگاه مستی دل در آن مهروی تب که در برگیرست من بر لبش گرفت آنجا دوپتی یاد آنگاه نماز همه فراین هر دو بر جا بسوی خیمه خود کرد تحویل مستی پیش سلطان چنگ میزد قبح در کرد و چشم افکنده هر جا</p>	<p>چو شب بگذشت پامی شاه سحر بسوی خیمه خاص آمد آنگاه ز غیب آهین قرحی نام او بود ز هر دو شاه بر خوردار گشته در آمد شب خواب و طلب کرد به کین تیغ بندی را بر آفرخت بر او دید ساقی رشتسته خوشی می گفت بان خود این سرود چو سحر گشت از آن احوال آگاه درین خیمه روم با تیغ بندی تانی چونکه شرط آمد تعجیل فرود آست شبی عالم افروز ستاده بود ساقی نیز بر پای</p>	<p>به پیش سحر خسر و نشان بود بنا که مستی از خدمت شاه که از خوبی نبودش هیچ باقی چالش با ملاحات پارگشته که بود آن ماه عاشق خانه او با آنچه شب بر پشت انداخت که هستی در آنجا بود با ماه هزار می بینوخت از عشق رود که آشب باید دم ک کسان رشت بدل گفتاگر شب من به شد شوم در خون این بی سر پا چو روزی ده بر آمد شاه یکر نوالی بس بنده آنگ میزد</p>
---	--	--

<p>مستی چون شنید آن بیت از برویش بر گلاب افشانند از دست</p>	<p>فر خواند آنگهی دل شبا و بید شد آمد بر سر بالینش شبست</p>	<p>شده آن بیت شبانه یاد مید بر رفت از پیش و غنایش ماند در راه</p>
--	--	--

<p>چون باهوش آمد بار دیگر سرشته بگرد او از خود باز زنش گفتا که من زمان می تهر کمی اقرار و گم انکار کردم بدان ماند که یک شب جانان دلت ندهد و گریه بارم جوانی مرا این ترس چندینی از است مرا یک یک نفس بگریه پیوست چو حق می بیندت دائم شب و روز نفس بی یاد او هم بر پیاور</p>	<p>چو اول بار گشت از بیم سخن شش گفتا اگر میترسی از من ولی این بیت کیش بود درم از اینجا بازمی یابم نشانی نمقده بوده از من خبر دار و گریه می مرا در تن درستی که سلطانی که رزاق جهات چو حق پیش آورد صد ساله از چو سعی باش خوش منجند و سوز که گردشگر کوشی هر چه خواهی</p>	<p>چو باره بهوش آمد خود با بجانت اینی امی خوش شمن همه شب درس خود فکر کردم که بر من تنگ بیگردد جان مرا اگر تو بگیری و بر برانی نجاتی باشدم از دست شتی چو او یک یک نفس با من پیوست من آن ساعت چگویم یا چه سازم ولی بی شکر حق دم بر پیاور بیای نقد از جو د آس</p>
--	---	--

در پانصد و پنجاه و یک از دنیا در شهر مرورفته و در دولتخانه که در مرور ساخته بود او را
دفن کرده بودند و ولادت او در نواحی موصل بود و در موضع سنجار از توابع دیار
بکر نام او احمد است به سبب آنکه در آن موضع متولد شده بود او را سنجر گفتند در چهار صد
و هفتاد و نه مدت عمرش بقا دو دو سال بود و مدت پادشاهی شصت و یکسال

مجلس شصت و هفتم

مجمع البحرین شرح منها اللؤلؤ والمرجان ابوالفتح ابراهیم سلطان بخصائص فضائل
عدل و احسان و دانش و کرم و در نوا در آثار و مناقب و قسطنطنیه دوران نصاب ده
که بوسیله تحریر و تقریر شرح پذیر شود شمه از کرامت صفات و جلال آیات آن ملکی صفات
سلطان شرف الدین علی یزدی در ظفر نامه باز نموده و در محلی دیگر چند بیت در مدح او گفته
و چون ابراهیم سلطان دو پسر داشت یکی اسماعیل نام در آن ابیات ایمانی بان کرده
و آن ابیات نیست نظم | در آن قسمت که بخششها نمودند | و او ابراهیم را رتبت فرمودند

<p>ازان گشت آتش سوزند و پیمان وزین ملک سلیمان گشت معمور شد اسماعیل آنرا کیش قربان</p>	<p>یکی شد کار ملک از عدل او را ازان شد خانه در که معمور وزین یک بن احمد اوستی</p>	<p>یکی دو قسری ملت است وزین ناستم شد نور احسان تکست آن یک بت آذری وز اسماعیل این قربان نمایت عظمت جلال نظم ماه عسلے برخ نمودن غنچه دینے سخن گزاری</p>
<p>کشته چه کرشمه جاسانے یوسف نامے من غداری وز خنده شکرین شکرین</p>	<p>آه پوچھے کہ ہر زمانے ترک عجمے بدل رہودن شیرین حرکات و عشوہ آگین</p>	<p>فاما بغایت تند خوئی و جنگ جوئی در او امل کہ هنوز سلطان را اندک اختیاری بود میتوانست کہ دل را نگاه دارد از خوئی او غافل بود چون دلش از دست رفت خود را نگاه داشتن شکل گشت کینوت بسیار می زاری و در خواست اورا مہطلبیدنی آمد</p>
<p>سر و سرور سر عشق یار کردیم و بعد از ان این غزل خسرو را بر خواند نمود و بین از بعد مدتی بارے بہا بگو کہ نیسانی چو من خریدارے ولی ز حسن تو اندک ترست بیارے من ضعیف جفاکش ہی کشر بارے کہ چون بگویدت آن منی بگو آرسے</p>	<p>بعد از الحاح بسیار آمد سلطان گفت این شیوہ خود اختیار کردیم ہزار شکر خدا را کہ چون تو دلدارے تو یوسفی و من از نقد جان خریدارت اگر چه حسن مہ و آفتاب اندک نیست اگر چه بار جنسامی تو ہر کسے نہ کشد زبان بدین قدمی رنجہ دار با خسرو</p>	
<p>سلطان در عشق آن جوان بترتیبہ بخود شد و کہ سامان سلطنتش از دست رفتہ و ستون ایوان عقلمش کہ منہر گاہ و مار گاہ ایالت بود شکست یافته نزدیک بدان رسیدہ بود کہ رسوای مردوزن شود و انگشت نامی دوست و دشمن کرد و از اتفاقات حسنہ کہ دولت عبارت از دست آن جوان شہی و خوابید کہ از جانب شرق ابری سیاه در غایت</p>		

همیت درآمده و ازان برتی بدخشید و رعدی بغرید که آسمان و زمین بلرزید و در میان
 آن صورت این صدامی شنید که از بلا پر سیز و در سر پرده سلطان گریز از غایت و هم
 افتان و خیزان خود را بارگاه سلطان رسانید و خود را ازان بلیه برهاند چون از خواب
 بیدار شد این واقعه در دل او تاثیر می کرده خود را بچو است تسلیم کرده در اندک فرصتی
 قضیه منعکس شد و مرتبه معشوقی به صفت عاشقی تبدیل یافت چنانکه روزی سلطان بلباس
 محمودی درآمده او را مرتبه ایازی داد و نظم

<p>آن همی خواهم که تو شاه کنی جمله را شد چشم ازان غیرت سپاه جمله گفتندش که تو دیوانه چیست چندین گزینشین شاه دگام</p>	<p>پادشاهی کن که این کشور ترا هر که آن بشنید از خیل سپاه میگردد از حکم سلطان زار زار چون به سلطانی رسید ای غلام</p>	<p>گفت شاه دهرت لشکر ترست حلقه در گوش مه و ماهی کنی یک یوسف چون ایاز هوشیار می ندانی و ز رخسار بیگانه</p>
---	--	--

<p>میتید که شاه آخمن باز نام دور مشغول سپاه من چه خواهم کرد ملک کار و بار</p>	<p>گفت پس درید از راه صواب میدید مشغولیم تا من ز شاه من نگر و غم غایب از وی یک زمان</p>	<p>و او یوسف قوم را حالی خوب دوری اندازم از خوشتن گر بکلم من کند ملک جهان</p>
---	---	---

ملکت من بس بود دیدار یا	چونکه این گشته و آن گشته است	عشق وز زیدین معشوقان همین
ای درین غایتی تو مرد آن	با که توان گفت آخر در آن	در تاریخ هشتصد و سی و شصت

از عالم رفت و قبر او در شیراز است

مجلس شصت و هشتم

بمنطوق بالبریتعبد المحراب برین بایسنفر پادشاهی بود در کوشش مشرب قلندر طور آینه
 ولی پاک از رنگ آثار تعدی و صفائی از رنگ و غبار جور از غایت نیکوئی که از سمت
 اصداری یافت همه کس او را بنده و از بسیاری تخلق صغار و کبار از و شرمند و در
 عالم فقر سر حلقه مجردان دایره دیر سوز و نیاز و در طریق عشق مجاز مقامی پاک از تجلیات
 متوالیات انوار دیدار معشوق شب و روزش مصاحب لمعات اشراقات آفتاب
 رخسار محبوب بر آینه دلش متعکس و متعاقب چون سانی عشق از مدام عمر و اسسه
 فرج افزای معشوقی در جام کام عاشقی او هر دم از رنگی جریعه دیگر میرنجیت و آتش عشق
 از خاکسترش هر زمان شعله دیگری ایگجنت میگفت که خیاط عشق بنیاط دور و قبای دیبا
 حزن جز بر بالای این سوخته ندوخته و پروانه وار بر شمع رخسار معشوق غیب از و
 کسے را سوخته هر دم دل و دیده غرقه بخون و سوز و گدازی روز افزون و یک شب
 از آتش عشق در جوش و مرغ دل بر سر آتش مهرش در خروش می خواند که **نظم**

در دلم آتشی ست عالم سوز	که بود سوز او افزون هر دو	اوست در کشور دلم والی
-------------------------	---------------------------	-----------------------

زان نیم کینفس از و خالی	از بسیار سرو قاتمان سیم عذار و هموشان	گل رخسار میخواند
-------------------------	---------------------------------------	------------------

کی دلم چکند جانب کدام شود فرو	مگر هر پارچه زین دل ببلد اری و هم در نه
-------------------------------	---

چه خواهم کرد با خوبان بدین یکدل که در	ناگاه در آن حال نیز آفتاب منظری
---------------------------------------	---------------------------------

پری پیکری حسین علی نام بر جگرش کارگر آمد و صیدش کرد با تمام چنانکه فرمودی که
 رنج و محنت من در عشق او بجائی رسیده بود که سر حلقه زمره فراق و سوخته نار و آتشی

یعنی یعقوب شمه ازان باز نموده و بلا و مصائب من به نهایتی انجامیده بود که صد مرتبه
صنعت رنج و محنت و پیش روابل در دو مشقت یعنی ایوب کلمه ازان اظهار فرمود و با عیال

یعقوب اگر شدی شب امروز دلم در هر چمنی موسم گل وقت بهار یعقوب بگویی من اگر دوش شدی آز انغم خود جمله فراموش شده	دیدمی اگر ایوب دسے سوز دلم بگریستی او چو شمع بر سوز دلم و ایوب اگر بمن هم آغوش شدی وین یک ز فغان و ناله خاموش شدی
--	--

بسبب اخلاق منفرطش بازخواست در سر کار او کم واقع میشد اکثر املنه آن شده بود
که مگر رفع تکلیفات کرده نچنان بود که مانیعی معتقد و منقاد و شریعت مصطفوی بود و
طریقت اولیاء و مقام متابعت و پیروی و از حقیقت بومی بشامش رسیده بود
و خطی تمام یافته این رباعی از جمله اشعار اوست رباعی گریاده و جام را بهم پوستی

میلان یقین که زند بالادستی	جاست شریعت حقیقت با د	چون تکبته یقین بدستی
----------------------------	-----------------------	----------------------

در شهد مقدسه رضویه در تاریخ هشتصد و پنجاه وفات یافت و قبرش بهمانجاست

مجلس شصت و نهم

بر ازنده تاج و گاه پیر پادشاه بن جهان شاه شاهزاده بود در غایت استکبار و استخبار از سلخ
دولت پدرش که با بیاری دولت شاه رنجی در جو بسیار شهر یاری شاداب شده بود و خور
در تربیت و آیین سلطنت بسیار سیکوشید و طریق زیب و زینت سلطنت بیاری و زین
اسباب شوکت و عظمتش بسیار بود و او ذات حشمتش بسیار و ایام سلطنت و شهر یاری

و هنگام شوکت و اختیاری نظم و در نوبت خان نهاد صبح تا شام گس را گاو دوی پشه عایل چو زرش بومی خویش ساز داد	بمال و ملک از میشد بگشت خوش با کاسه ادمی باوه با جا ز نعمتها که بود می گرد خاش صبا و ام ریاحین باز داد	پیر گنج انشانی از خورشید بگشت کشیده مائده یک میل دریل ندانستی چه خوردی میمانش به هنگام بخور عود و غنبر
---	---	---

جام

خراب مصر بودی خراج بجز	همه روز این شکرانی بود کارها	همه سال این و شس بود اختیار شتر
------------------------	------------------------------	---------------------------------

بخوانی هر یک آراام جانے	بزیبانی دل آویز جانے	همه آراسته بارو و با جام
چومہ منزل بمنزل گام بگام	گسی بر خرمن مره مشک پوشان	گسی در خرمن گل بارو پوشان
فاما جوانی داشت قاسم نام	که از بار یک پنی سوی می	بر بار یکی سخن چون سوی می
ترشک ز گسستش خروشان	ببازار ارم ریجان فروشان	چنان واله و شیفته و محزون

و آشفته او بود که در عشق آن جوان نمیدانست که سکون چیست و آرام کدام و صبح و شام کدام و آب او چنان بودی که شب و روز بان جوان بودی شبی از خواب سستی بیدار شد و دید که او در بستر خواب نیست از روی اضطراب پایی برهنه بیرون دوید و بیخبر و آن طرف گریه اش را در اندید ناگاه از جامی آواز شنائی شنید چون نفخس نمود دید که با دختر می بجز کشیدن اشتغال دارد و در سر راه می او صد خیال مخضب بر دستوری شد فرمود تا او را در آب انداختند چون این خبر انتشار یافت تمامی مردم در آتش حسرتان

بگذاختند و خود نیز چون همیشه بارشند از کرده پشیمان و از عمر خود بیزار گشت شعر را فرمود
تا بیتی چند مناسب حال او گویند و در لوح سر مزار قاسم کنند از آن جمله مولانا طوبی است
این دو بیت قاسم الانوار را نوشته آورد بغایت مقبول افتاد و این دو بیت نیست نظر

درین بودم که قاسم را چه شد حال | که گم گشتت نماید است امروز | خطاب آمد که آن مسکین حیران

میان بحر غرق است امروز | در سه روز شتصد شصت فوت شده و قبرش در بغداد است

مجلس هفتم دوم

محبوب القلوب سلطان یعقوب که بر جوینار گزار خوبی و زیبایی سرومی بود متناسب
الانحصان و الشعوب نهال اعتدال مالش بعد از هجرت خاتم النبیین در تاریخ
بشتصد و هفتاد و دو و موضع نین از روضه قدس بتماشای عشاقر روان شد و در
و هشتاد و شش موافق فوض چون سلطنت بد و مفوض گشت یوسف مصر سخت آورد با بچگان
که دید دولت آق قویلو در زمان او غایت ارتفاع یافت و آفتاب سعادت بر ایشان
تا رفت بلکه از اقتضات مدارات چرخ دولایی و ملاحظات محاسبات اسطرلابی شعر

بود چون در مدارج ملکوت | طالعش جوت و شتری در جوت | چون متولد شد و سهم سعادت

در چهارم دشت پدرش حسن بیگ بدولت او علم سلطنت بر افراشت از اول سلطنت
تا آخر دولتش خلقی که در قلمرو او بودند مرفه الحال و فارغ البال بودند و نخل طلیل
اومی آسودند و چون پدید است که گم شدگان بوادی عشق و محبت و سرگشتگان بیابان
ذوق و سودت که کند شوق و نسیب و الی الله در گردن جان انداخته بقدم صدق
نیت و خلوص طوبیت شاهراه مبدی اصلی را می چابند و جوینامی مطلوب یقینی و محبوب
حققی اند در اوقات طلب بنظری از منظر که در و آثار انوار الهی و انوار اسرار انوار الهی

بیشتر بخون است و منطوق رباعی | یارب تو شناسه که به بیگاه و بیگاه |
جز در رخ خوب تو نه کردیم نگاه | خوابان جهان آینه حسن تو اند

در آینه دیدیم رخ حضرت شاه مقید اند هرگز بی منظوری نمی بود و دیده امید حسنه
بر روی محبوبی نمی کشود چه اکثر افراد که بشعور و ادراک اقیانوسی دارند بدین درد
گرفتار و بدین بلا مبتلا اند همواره اشک بگرگون از دیده اشک چون میبارند و

آخر کار جان می سپارند به بیت
اولش سوز و گداز و آخرش مردن بود

عشق در زیدین بجان خون دل خوردن
گفت درین تفکر و تامل می بودم و صحبت

خاطر به تقاضا می کشودم دل چون بر سر این کوی پا در گل بود و شب در روز تامل
شبی در میخانه عشق از دست ساقی شوق بجای می چند سر خوش رفت و بیک طریقه بعین

در خواب خوش رفت لطمه
سر رون خرقه مستی خود
زیشهای سینه راهم مره
چون مرادید آنچنان رفته زود
غرق گشته در میان نغم دل
کز رخ دل پاک گردان گردم
تن ز کار افتاد و جان بهوش
دید چون در بزم شوق از جام عشق

دید خود را در خرابات مغان
بله خبر از عالم هسته خود
شمع جمع بزم این دارالسلام
زیر پای غم شد چون نایک
از کمال لطف و از خلق حسن
و ارباب خود را ز داغ دورم
چون گشتی بهمین کیس با هست
دیده ام ز آغاز تا انجام عشق

جرعه نوشان دسبدم از جان
منوشی در روی کشتی عیسی و می
شاه ملک حسن پیر بان بنام
عشق خوانده بر سرش آفسون
داد یکجوره ز جام جان بمن
رفت عقل و سبزل مدبوس شد
وز چنین سستی ندادمی دل ز دست
چون این واقعه دیدم و

در عشق او بدین مرتبه رسیدم کمند محبت دیگران که در گردن دل محکم شده بود و بخت
عشق آن جوان در دل و جان من آویخت

دیدم ز کتاب عشق چون فال دلم

کز دست تمام رفته اقبال دلم

از باد مهر او کشیدم آخر

چای مجی تا چه شود حال دلم

چون آتش عشق در کانون دل فروزان شد دست از

از این پیش مرا بود و بخت

کار و کار از دست رفت و کشور صبر و سکون ویران شد

ازین پیش مرا بود و بخت

ازین پیش مرا بود و بخت

خاک قدم سخنان پوست بد

بگدخت چنان غم که بر جانماند

این لحظه از آن تن بجز از تن

و این مطلع را در آنوقت که شیفته و استغفنه او بود گفت **مطلع**

غیر خوناب جگر و دیده خونبار نیست | گریه ام این بار همچون گریه بر بار نیست

و چون درین عشق مجاز پر تو می از عشق حقیقی بر لوح استعداوش تا فتنه بود و سرشته مقصود را
یافته از امور ملکی معرض و محتجب بر بی اعتباری عالم مطلع شده بود و این مطلع از آن است

مطلع کسی که بارخ خوب تو حالتی دارد | ز یاد شایسته عالم فراموشی دارد

و چون او متولد شد بدین طالع میمون فال پدرش ارتقا یافته به اعلی درجه دولت و
اقبال و چون سبب دولت آق تو یلواوشده بود در سن بیست و چهار سالگی که دو بلوغت
و بدعت حیات را سپرده و دولت آن قوم را همراه برده و لهذا بعد از او از سلاطین
ایشان کسی را از ارتفاع قدر چندان نشده و علم دولتی برین فراخته در شتصد و نود و
شش در قراباغ فوت شده و قبرش در تبریز است در مقبره که حسن بیگ ساخته

مجلس عشاق و حکم

مقیم بیت الاحزان بنجودی و نزاری ابو النجیب الخزاز می مردمی ژنده پوش خاک نشین
دیوانه و ش بود در تاریخ چهار صد و بیست و یک در زمان دولت الب ارسلان محمد بن
داود که پادشاهی با همیت و سیاست بوده است از خزار بر و افتاد و این الب ارسلان

تاریخ

بیت میبوی بود فاما پسری داشت سلطان جلال الدین ملک شاه نام پادشاه زاوه صاحب جمال بخت شعار ساعد بخت موافق روزگار بود و آن پسر را آنچنان حسنی

بجمال بود که میگویند لطم
گر شب آن ماه پید آمدی
بیسرین شد عشق آن پسر
میشد آن شهزاده روز پیا
خواست تا خورشید را گیرد بر
این سخن می گفت آن سرگشته
بسوان شد خون چشم و گوش
گفت بر شهزاده ات ای شهباز
کز آفت دل مغز او پر جویش
در زمان رفتند خیل پادشاه
بر سر او خلق گشته خوانشان
گفت معلم ده ز بھر کردگار
تا نهاد او رو خود بروی خاک
پیش ازان کز جان بر ایم خیر
جان کنم بروی او ایثار نیز
پس شنید او از او پنهان زیر

کن سخن آن پسر هرگز نداشت
آفتابی نوبصر آمدی
قسم از و جز عجز و استغین نداشت
آن گدا یک نعره دوان جاگدا
ز و بر آمد نعره و بی خویش شد
هر زمان بر سنگ میزد سر زرد
چاوش شهزاده زو آگاه شد
عشق آورده است بر بند بقرار
گفت بر خیزید و بردارش کنید
حلقه کردند گرد آن گدا
پس بسوی دار آوردش و زید
تا کنم یک سجده باری زیر بار
پس میان سجده میگفت ای آله
رو زیم گردان جمال آن پسر
خواست چون آن حاجت مظلوم راه
در و کردش دل زوردان فقیر

میچکس آن شمش آن عزت
بود در و پیشه گدای بیخبر
جانش میشد زهره گفتن نداشت
نیم زد سایه بود آن بی خبر
گفت جانم رفت عقل از پیش
چون گفت این گشت آن معشوق
قصد عمرش کرد پیش شاه شد
شاه از غیرت چنان بدبوس شد
پای بسته سرنگون سازش کنید
پس بسوی دار بردندش کشان
ز آتش حیرت بر آمد ز و لغیر
مسل دادش آن وزیر شک
چون بخواهد کشت شاه هم بگناه
تا به بنیم روی او یکبار نیز
تیر او آمد مگر بر حساب نگاه
چون برای صائب و غم

صائب حسن خلق و ترجم بر مردم مثل نظام الملک کم بودی و پادشاه بسی از حساب
گرفتی و اعتماد بر قول و فعل او داشتی و تیر مراد او کم بودی که بر بدن مقصود نخورد
چون حال درویش مابدید و او را در عشق صادق یانت لطم رفت پیش پادشاه و تیر

حال آن که داده بر گفتش که هست
 شاه را در روی آن دل فغان
 سرگردان آن ز پا افتاده
 مستمند خویش را آوازده
 تا نشیند با گدائی در حال
 آن که ارا در زهلاک افتاده
 زمان تبریه بود تبریزان نیز هم
 خواست تا پنهان کند شک سپاه
 گشت محل صد جهان و آن زمان
 آن که آواز شه نشیده بود
 در برابر وید روی پادشاه
 جان بلب آورد و گفت ای شیرا
 این گفت و گو پیا سرگز نبود

زاری او در بنا جانش گفت
 خوش شد و بر عمو کردن ل نه
 این زمان بر خیز وزیر دار شو
 بیدل تست او دل او بازده
 چون که آن شهزاده زیر دار شد
 سرنگون بر سر خاک افتاده
 چون چنان دید آن بخون افتاده
 بر نمی آمد مگر با لشک شاه
 عاقبت شهزاده خورشیدش
 یک یکبار می زد و ریش می زد
 بود آن در ویش بیدل نشی
 چون خیم می توانی گشت زار
 نعره زد جان بخشید و ببرد

در میان سجده حاجاتش گفت
 شاه عالی گفت آن شهزاده را
 پیش آن سرگشته خونخوار شو
 رفت او شهزاده یوسف جمال
 چون قیامت فتنه بیدار شد
 محو گشته گم شده ناخبر هم
 آب و چشم آمد آن شهزاده را
 لشکریان باران روان کرد آن
 از سر خلقی گذار او اند خوش
 چون گذار بدشت سر از خاک راه
 قرعش افتاد با دور یا خوشی
 حاجت این لشکر کر بزن بود
 همچو شمع باز خندید و ببرد

چون وصال دلبرش معلوم شد
 عالی مطلق شد و معدوم شد
 ساکنان دانند در میدان بود

تا بلای عشق با مردان چه کرد	
مجانس مغان و دودوم	
لی سرو پائی بر آتش شمع حسن همچون پروانه ناپروائی در کلبه احزان با خیال بیکجا روزی میگذرانده و تخم مهرباری در زمین دل می افشاند نظم	
چه یار آشوب دورانی بلای فتنه انگیزی	سه نامهربانی ترک شوخی مست خوزری
سمع از موای قاتش دیوانه سر سوخته	مراز فروغ پر قوش پروانه پرسوخته
در بوستان عشق آن جوان نزدیک بدان رسید که از نهالی عمر هر زمانش کلی و اشود و در میان مردمان رسوا گرد چون دیوانه با خود در سخن آمده و در صد و انظار غمهای کمن آمده گفت سرگردان و حیرانم و چاره کار خود نپیدا نم شعر	
بچشم کرده ام ابروی ماه سپید	خیال سرو قد می نقش بسته ام جان
تا روز از چرا و گاه چون مار بر خود می چپیدم و گاهی چون مرغ عیلم بسمل می طپیدم اکنون طاقم طاق شده یار امی نشستن ندارم و بغایت بی صبر و قرارم شعر	
من باشک بیدلان را خنده می پنداشتم روز	اکنون بر بید بدبختی که من میکاشتم روزی
پیش ازین خود را صاحبی میدانستم که خود را صبر و تحمل داشتن میتوانستم چند روز نشد که بدین روزم و بر آتش عشق میوزم فرد	
نیست در پهلوی من چاره تا پهلوی کسیست	دل ز من کم گشت پید است تا در کوی کسیست
در آن جست و جوی بسی شناخت اثری از سفر کرده خود نیافت پیک نظر را ازین طرف و از آن طرف میراند و سنگ بر سینه خود میزد	
و میخواند نظم	
و با که ره گم کرده رفت آن یار و دل بجان	وز پئی او چشم پر خون باز سرگردان بماند
گفته بودم بر نیاید جان که بمنم دیگرش	بر نیاید آنچه جان و دل درین حران بماند
عاقبت به بحر عشق افتاد و دریای دید بی کنار و در هر گوشه کشتی شکسته صد هزار مرزبان	

سوج آن دریا بیشتر میگردد و آن کشتی شکستنازیر وز بر میگردد و پدید آن بیچاره در زورق
 توکل نشست و بادبان صبر را به طناب تحمل بر بست در شورش آن دریا غوطه خورد
 و بر حمت بسیار سر از گوشه بر آورد و در وادی حیرت افتاده نینداند که راه که است
 و سر که ام ناگاه بر سر چهار راهی رسید حیران و سرگردان گردید درین حیرانی بود
 که از جانب عشق شخصی پیدا شد نام او پیر عشق شعر

هم شمس علم بسته بر سر | هم جامه حتم کرده در بر | چشم او چون بر رخسار پیر

افتاد چشمهای خون از دیده بکشا و از پیر رسید که هر راه بجمالی کشد و هر یک بجه جا
 میرود پیر گفت این خطه جانناز است و این راه کشور خانه براندازان این راه و کلا
 در دو بلاست و این راه ناکت انوس و در بغ و دو اولای این طرف و آن طرف میدوید
 ناگاه در گذر دو و بلا بسر حد فبار رسید دران گذرنگی یافت پاکیزه سرشت دید که
 در دلی که بران میتوان نوشت بران سنگ ثبت کرد که بدای عشق کسی قبل باشد
 و از دور و فراق و هجران گرفتار صد بلا بود و دای آن در دمنده صیت و طیب آن
 خسته مستمند کیت پیر عشق چون دران خط نگرست بی اختیار بگریست بران سنگ
 نوشت که داری در آن و تفکارت نیست غیر از وصال یار چون تمام شب دران
 بیابان بگردید و زد و گیر همان جا رسید و آن نوشته را دید در پاسی آن نوشت که
 اگر دست نهد وصال چه سازد آن سرگشته پریشان حال چون همان کس بد آنجا رسید
 نوشت که چون دست نهد توصل چاره نیست بغیر صبر و تحمل باز آن درویش نوشت
 که اگر صبر و تحمل نباشد چه سازد که خود را به کناره اندازد و زد و گیر چون بر سر آن حرف
 رسید جواب آن نوشته چنین دید که دل از جان برگیرد و ببرد چون این بدید که بنده
 که داشت در زیر پهلواندخت و بر بستر ملاک افتاد و آن سنگ را بر سر نهاد و خواند

شعر کسی که هر دردم رود و طیب جوید | نه کسی که بر م کفن غریب جوید

در این

در آنوقت که می مرد خاک راه را بخون دید و سرشت و برنگی که در آن راه افتاده بود بدان امید که روزی شاید چشم پارش بر آن افتد این دو سه بیت نوشت نظر

که مار قیوم با جسان پر امید	ترا دل تازه باد و عمر جاوید	مراد و راز تو گر ز چشم بد راه
ز رویت دور باد چشم بدخوا	مرا گر چه سر آمد زندگانی	ز هر روز نو بادا و جواکنی

همان پیر عشق بعزم آنکه باز جوابی بر سر سنگ نویسد پس رنگی رسید بدان عنوان بر آن سنگ حالات آن فقیر را نوشته دید چون نظر پیشتر افکند دید که آن فقیر دل از جان برکنده سنگ بر شیشه اش خورد و سپرد نظر

تا یک شب چراغ مرده	گفتا چه فتادت ای جناس	آمد بر آن ز راه برده
رخساره چراغ تابا و کردی	روزت ز چه رو سیاه کردی	افتاد بخدمت چه آتش
و آخر از پامی تا بسیر خست	یک لحظه در آن فتادگی ما	اول رخ او ز غم برافروخت
کامی بی نمک این چه غنچه است	بست کمانی این چه غنچه است	بر بست بچرخ سر بر افشاند
گریان و جزع کنان کشتی	جمعی یاران و مصاحبان چون از حال آن درویش و نو	بس کوه کبوه و دشت برداشت

یا فتنه تجیز و تکفین او می ساخته بدان سوی شتافتند نظر بستندش بر تپه که باید کشیدندش به تپه که شاید

پس از چند می بشاد می آن	چو بر روی طلی بگذاشتند	سه روز آیین ماتم داشتندش
ز خاطر بیشتر کردش فراموش	هوایش راز دل کیسونهاد	کسی کو بیشتر کردش فراموش

مجلس عشق و رسوم

شیخ آذری بزرگ بود و اشعار خوب دارد مثل بر عشق مجازی حقیقی و علم عشق حقیقی را در کسوت مجازی بر افراشته و طبع بلند و پر پیله روان داشت چنانکه با اتفاق حضرت شیخ صدرالدین رواج در مشهد مقدسه رضویه بیدین الفیج بیگ میرزا رفت بودند اول میرزا از شیخ صدرالدین پرسیدند که شمار و اسامین یار و اثار به نام این شیخ فرمود

که رواج بصادیم میرزا گفت شما آنم بوده اید رواج بصاد و در کلام عرب نیاید و بعد
 ازان از شیخ آذری سوال کرد که آذری چه نوع تخاصی است شیخ گفت در آذرماه این
 بنده متولد شده ام بجهت آن تخلص کرده ام میرزا فرمود شما شاعری بیش نبودید
 آن آذریست بضم ذال بفتح نیست شیخ آذری گفت که ذال ما و آذر سالها در مقام
 ذل و خواری گذرانیده چنانچه پشتش دو تا شده بود نزدیک بدان شده که کسرش
 واقع شود بمقام شعور و ادراک که رسیده و قائم گشته و پشت رست کرده میرزا از طبع
 بلند او خوش وقت شدند و صحبت خوب گذشت در آن اثنا بر جوانی کنش دوز عاشق
 شده بود و مفتون گشته بسره جنون رسیده جمعی از اهل حسد ازان جوان سخنان شیخ
 رسانیده بودند و گفت که این پسر بر طرف می افتد و با مردم ناجس صحبت مینماید
 چون این حکایت مل بشیخ رسانید ملول گشت سه روز در خانه نشست و در برومی
 غیرت آن جوان بطریق معموله و قد خود را بر می افراخت و شمع چهره بر می افروخت
 و بخواست در آینه عاشقی شیخ نظاره جمال معشوقی خود کند هر روز آن جاوه بر زمین میمالد
 بعد از سه روز بجان شیخ آمد و بر پا ایستاد و با شیخ و گرفت و گوشه و از نا آمدن بطریق ستم
 استفسار نمود شیخ و طلعت او نگریست حال در دهرستان عشق با این سوخته هم سبق بود و تا آخر

چهارم

بخیرات و مبرات موفق بار آورده هیچ امور یار و مونس و در خیات سرایر و ضمائر حسنه
 راز و محرم در طریق نبوات چنان تند خو که بیک تاب ابر و خلقی را از مناسبتی منع کرده
 و در طریق ولایات چنان دلجو که از و بر ذیل خاطر نشسته گردی موافق آنکه این
 سوخته را دل میخو است و مخلص آملش را بر تریب پادشاهانه می آرست آفتاب عالت
 موهبت ازلی پر تو عنایات هدایت آثارم زلی بر برج حقیقتش اندخت و کوبش
 راز مضیق حسیض در کات ذل و عقده تنزل به اوج درجات عز و ذروه ترقی
 رسانید و از منجاک خاک مذلت بر کنگره افلاک رفعت بر آورد و به لباس خضرین
 روی زمین استعداوش تزمین داد و تاملعه از شجره خضر گوهرش به صورت ورد و حجر
 مشتعل گشت هر آینه عند لیب نغمه آرامی ناطقه اش در انجمن نشین بیان او راق جریه
 در و بر سر گشتهای بادیه پیمای طلب گسترانید و چندی از مخدرات ابکار معانی را در
 جمله الفاظ حور مقصورات آرسته در کسوت غزلیات و شمنویات و قصاید و رباعیات
 و مہمبات ترکی و فارسی مرقوم صنایع صحایف شوق گردانید هر شاه بتیش سلطانی
 در اقلیم خسروی و سر غزلیش بیانی از مقامات معنوی نظم

درین گلشن مکن گو صفت گل کسرا	که بوی گل بهین صاف گل کسرا	علم چون چشمه حیوان بر افراخت
ز عالم رسم تاریکی بر انداخت	فروغ آندم بهین کانیست در	چه حاجت پس بوسه نیست او را
مجلس ہفتاد و چهارم		
سر کردان بادیه عشق و محبت و بیت الاخران زاویہ درد و محنت نظم		
مشعل افروخته باغ دل	لالہ دلسوخته داغ دل	بوته غم را کف خاکتری
بزرگ صد آتش در داغگری	زہر کش کاسہ ایام عمر	باد و خور خون دل از جام عمر
بچونی از دست برون رفتہ	در سر سودای جنون رفتہ	بہر طرفش سینہ پاز داغ دل
باز شد صد گلش از باغ دل	ہیچہ کش مبطنخ روشن دلان	شارح منظومہ بی حاصلان

دم کشن کاشانه بسیار	پیش رو مجلس آوارها	پدش از زمره وز خودی
نی ز کس اورانه از خود آگهی	این سوخته را خادم بارگاه اختصاص و این آتش سوز	
افروخته را ملازم درگاه عبودیت و اخلاص مشکفت زاویه صبر و شکیبائی مستصفا		
پیشوه دردمندی و بنیوانی امیر کمال الدین حسین الفغانی بتاریخ هشتصد و		
هفتاد و چهار در شهر هرات در بزمگاه حسن و جوانی امیر حسین نام به نومی چراغ		
بر افروخت که دو کاشانه دلش غیر او هر چه بود بسوخت جوانی ز زینگاه حسن بر این		
ملاحظت آراسته بدان گونه که در جو بیار اعتدال سروی گل بارش ادا کم خواسته		
چشمه پر شور و غوغا و ابروی مائل بصد گونه بلا نظم		
بدندان کرده خود آوارها	اسمن کز خوبی با گل ز رویش	چو گل در زک شش کرد نظاره
غلام آن بنا کوش ازین گوشتر	بعد از چند وقت رفیق شقیفه بطرح انداختن مجلس موصلتی بر خاسته و محفل زینبگه ملائک	
مانند روضه قدس بر آراسته در آن مجلس چون بهشت و محفل غنبر سرشت جمعی پیران سال		
و چند می از جوانان غنبرین کلامه مشکین غنبراله و آن بیچاره پریشان روزگار باد		
ریش و بگری پر کاله پر کاله ترغم بدین تقاضا	جهان بر چشم من تباریک گردوبی سه پیش	
بتان از عهد مشکین چون بیار ایند مخلصا	آخر الامرا این غزل را فرستاده معرب	
کسی که نزد او میرفت بر ساله غزل	نبار خط زرخ بنما و نسخ حسن خوبان کن	
ز کاکل یک گره کشا و صدل را پریشان کن	نمانده جان تن پیر این خوبی یوسف را	
بیای سر و ناز و در تن پر مرده اش جان کن	ندارد زندگی آب حیات امی غنچه لب کشا	
وزان لب چشمه صد چون حضرت آبت جان کن	چه مشکهاست پیش آمده بی او من و در را	
بر و به خدا ای جان و کار هر دو آسان کن	نیگویم که خاطر جویم کن یا مکن هرگز	
تو دانی خاطر تست آنچه خاطر خواهدت آن کن	آن جوان خوش اخلاق متواضع و متلق	

گردید و بر در و دندان آبتلا و گرفتاران بلا مشفق گشته همچون سیلی از افق حسن و

زیبائی بساده و همچون آفتابی از نور لطف و عالم آرامی در آمده آن شب مبارک و شمع
مجلس افروز عاشقان سپید روزگار و در هم ریش سینهای نگار گردیده و بعد از آنکه

آن پری پیکر آفتاب منظر عازم شده بطرف خانه آن فقیر گفته رفتید در جهاب گفتیم
ابا از دست نه آن پیچاره گفت ما باری از دست رفتیم در جواب گفت ما هم از دست شما
میرسیم از روی لطف بدان گونه چون آن جوان به گفتار در آمده و ما از نظار آن پریشان
سوزگار بر آمده در آنوقت در حالت مستی گاهی تیشی برگردن اومی نهاد و گاهی روی رو
بدان تیری بر کمان ناکشیده هست یکشا دو بهر زمان دوستگامی برومی پیچود و بعد
عشوه گری دل او را میر بود و عزیز می در آنحالت دست او را میگرفت و در آنحال

این رباعی گفت رباعی | برگردم ای دو دیر دشمن | هیچ تو بود حیات جان تن کن
از بهر خلاصم اوست اندم دشمن | او دست ترمی کشد از گردن | در آنحالت در دهنده می در عالم

شمال بعد از انقضای پنج سال حضرت مصطفی را صلی الله علیه و سلم شبی بنواب دید
که در دست آنحضرت کاغذی بود در هم چسپیده اورا طلبید و کاغذ را بدو دادند
چون آنرا میگویند بکشود در آن نوشته بود آنظرفی فینک و خلع نعلیک از آن قلم
مثل مرغی نیم بسطی بطپید و در خاک خون بگردید نظر | همچو عکس می ز جام آبگون

سرخ شد مشکو و شمش از جبین	باطنش گرم از سبخته نلوز	شمع سان و شن شدش آینه نور
---------------------------	-------------------------	---------------------------

در اشکالت بملازمت یکی از اولیا که او را چند بار طلبیده بود و بجهت آن قید نیرفته همچون دیوانه بی سر پایا داده و سر پا برهنه تنها از بهرات متوجه پیشاپور شد در آن راه آینه اش بسبب حالات غریبه عکس پذیر برق نور علی نور چون آن جوان از حالت آن گشته بیجان و مان خبردار گردیده بخوابت سحاب شمش اشکبار گردیده و رقعہ بد و نوشت بقاصدی داد و از عقبش فرستاد بعد از سه روز که پیشاپور رسید و بود نظرش بر آن رقعہ افتاد چون لقیفه آن مکتوب را بکشود عنوان آن رقعہ این باعی بوده باعی

غم نامه من را چو به بینی عنوان	بگذر ز سر خواندن مضمونش از آن	زیرا که نخواهم که بینی که چنان
--------------------------------	-------------------------------	--------------------------------

بومی جاگر سوخته می آید از آن	داول آن مکتوب این رباعی که سطور و مرقوم میگردد و	
------------------------------	--	--

آخرش رباعی دیگر اختتام سخن از آن مفهوم میشود در رباعی	غم نامه من که کرده مرا فاش	
---	----------------------------	--

ظاهر شده در دولم از غیبش	هر کس که ز عنوانش بخواند حرفش	بر حال من خسته بسوزد جانش
--------------------------	-------------------------------	---------------------------

آنچه از پیشانی مال خود باز نمودم و به اظهار آن زبان بکشودم عنوان طومار در دو بلا من و اندکی از محنت و شغلت و ابتلائی من آنچه در تحت عنوان اندراج یافته و در ضمن آن اندراج پذیرفته اظهار آن فوق طاقت هست و ابراد آن افزون از حد قدرت من همان بیان در صد و اظهار آن چون شود که از شنیدن آن دلها خون شود در باعی

گر شرح دل سوخته زار کنم	همچون دل خود بی دل نگار کنم	لیکن چو ز صد کی نیاید به شمار
-------------------------	-----------------------------	-------------------------------

به زبان نبود که ترک گفتار کنم	خواندن این کتابت همان بود و دیوانه وار به شهر هرات	
-------------------------------	--	--

روگردن همان چون بخرید جام رسید از آن جوان بدو این پیغام رسید که این غریق بحر استیلا می متوجه فرود حاق شد بنا بر آن از جام توجه نموده در مرغاب بارانک پایون رسید و بیدار پر انوار او مشرف گردید و بعد از جنگ حکم آن جوان بصره رفت و در آن موضع بیمار شد و در اندک فرصتی از نا همواری این سپهر بیدار زنت بست

وز حاصل ایام چه در دستم بیج در بزم طرب صراحی و جام نماند وز بلبلن بیچاره بجز نام نماند	بگزر جهان چه طرف بر شمع شمع طربم ولی چو شمع بیج بیت سه گل در کف ایام نماند	هم ازان دیار رباعی من جامم هم ولی چو شمع بیج ز آغاز اثر نشان زانجام نماند
مجلس مفتاد و وحیم		
محرابین غمهای کهن و مصور این سرهای سخن کو کهن کو بهای با با و بخون بیابانهای ابلا هیمة آتش عشق و محبت پروانه شمع محفل درد و محنت از آوان روزگار صهی و غنقوان شیاب و هم سری با طوبی قاستان طوبی لعم حسن ماب ربانیا آنگه زتاب دل غم پرور او		
جز میوه غم نبود چیزی بر او	غیر از گل در رویت چیزی نماند	شد بچو درخت پر شکوفه بر او
در بیت الا حزان درد و غم و در بیابان محنت و الم همواره بر سر آب آتش و میوه		
در سینه من چو گشت آتش	افغان و خیزان دران کشاکش بود رباعی	
ز در و زنجست در دل من آتش	آن شعله که سوخت جمله را آخر کار	افقا و بعد سوخته خرم آتش
در درون سینه که گنجینه صد گونه بلاست هر لحظه مرا شمع دیگر بر سره افروخت و از آتشکده جگر سوخته دودی که ببقیه دماغ بر می آمد مرا نوعی دیگر می سوخت آتشی که تور سینه را تافته و در بوتله دل این سوخته اشتعال یافته بود اگر چه چشمه چشم مر خشک ساختی و دران زمینهای آب خیز آتش زودی و خاکستری در آب انداختی آب دید از سرگشته و خان و مان مردمان زیر و زبر گشتی و سحاب دید اگر نه آبی بر آتشی و اطعامی آن کردی شعله آن دو داز دل بر آوردی		
چون شمع بسوختی مرا آتش دل	در چشم بودی که زدی بر من	کار من از آب پدید بودی گل
تسی را چه خبر که درین خاکستر خود آتشی دیگر نهان و راهزنی دیگر در قصد جان بود رباعی		
پنداشتمه ام بود همان حاصل من می سوخت خود از آتش دیگر دل من	بسرشته ز عشق دیگران چون گل من کس را چه خبر که در نهان خانه عشق	

کجا دیگاه و شام و سحرگاه عشق خانه برانداز چشم بر راه و گوش بر آوازی بود و آشنای
نسبت آن رانجه و آشنای نفحات آن فالکمه مینمود در آخر کار برقی از وادی امینی

بدرخشید و بوی از جانب امینی بشام جان رسیده شعر

بوی که گر به کلبه یعقوب آمد	کردی هزار پاره بیکار چین
دی بر سرم آن سر منو بربگد	وامروز بعد از برابر بگشت
دی سینه بسوز گاهم از سر بگد	ای دیده ببار کاش افتادین

و مقدمه این تفسیر چنان بود که این سوخته ملازمی داشت که در قرآنی و بعد از آنکه در
خراسان رایت سلطنت بر افراشت انحراط در سلک بندگان صادق العقیده و پند
و جاوده قدیم و صراط مستقیم عبودیت را بقدم صدق و اخلاص چون سلوک داشت حد
بسیار کرده بود آفتاب التفات بر وفات و او را از سخت عاقبت محمود چهار فرزند
شده بود و فرزند کلا ترش بنام بابا که کو کلتاش یکی از فرزندان ما بود قابلیت داشت
در حسن صوری و معنوی که فهم دور بین اگر از کند تسلسل مدارج گیرد گوشه از کنگره ایوان
سر حلالی او تواند دید و عقل دورانیش اگر از برهان سلی معارج سازد به غرض از شرفه
تصریح و دلالت شویاست اعتدالی او تواند رسیده نظر

لبی و ضد هزاران خند دهند

صد را آب ندان بود از دور	بر و ازید و ندانهای چون نور	حدیثی و هزار آشوب و بند
فسون کرده بر خود چشم خورا	دماغ ز گس بیمار خیرش	شدم گرم از نسیم شک بیزش
که کرد آن تیغ رهایی بدویم	تو گوئی بنشینت نیست از بیم	زبان بسته با فسون چشم بدرا
بعید آرائی و ابر و پلاس	فشانده دست بر خورشید و پراه	رخش تقویم انجم رازده راه
نقابم ریخت سلیله با جالش	بجیرت ماند مجنون از خیالش	ندیدش کس که جان نپوشد جا
لعلی از آب حیات پاک تر	دیده شیر افکنان از خواب غمگوش	چشم آهوان لکن چشمه نوش

و چشمی سر قنده و در قلم خطاری چنانی چون خضری به آب حیوان برده درسته و ندانی چون

چشمه حیوان شده آب حیات	پهلوی لعل لب آن نوردان	رشته بجا آب خورده لطم
------------------------	------------------------	-----------------------

بیا

<p>کلمتی از حسن بر هر یک وزن وز گوهرش آن غنبر تر خوبتر است آینه رو شنفه شیرش از مهر</p>	<p>آمد چشم از سر ز گس بدر انغمزه خوشتر آن شکر خوبتر است سرتاقد مش زیکه گر خوبتر است</p>	<p>پیش چشم مست آن شکر قمر خوبتر از یکدگر هر یک از آن وز شکر ناب آن گهر خوبتر است</p>
<p>منیر محبت عکس پذیر و ضمیر آفتاب نویرش نور معرفت چون بدر مستنیر حدقه چشم پر شود فغنه انگیزش به انوار طاحت روشن و حدیقه تطلعت مهر آمیزش بر یاقین صباحت گلشن</p>		
<p>چه لعل شکر خند گهر بار است این سبحان الله چه لطف گفتار است این</p>	<p>رباعی یارب چه صفای رنگ زخاوت گفته کشم به کین به لطفت به کشم</p>	
<p>اورانه همین در شعر و موسیقی و علی بود و بس در هر یک از آن آنی داشت که آن را</p>		
<p>از اطلب کنیده حریفان که آن کجا</p>	<p>اندارد آن نگار که نیست هر چه</p>	<p>در می یافت هیچ کس شعر</p>
<p>الحالی چون تحریرات و اودی و کشامی و بیانی چون انفاس عیسوی روح افزای و</p>		
<p>در دیست درد عشق که گفتن نمی توان چون روشنی دیدن در قدم اوست همواره مشام ایام عمر فقیر به نجات شبان</p>	<p>این دو مطلع از جمله اشعار اوست مطلع گفتن نمی توان و گفتن نمی توان گر پای زمین بازنگیس در کرم اوست</p>	
<p>اودی بودی معطر و همیشه دیده روشن ضمیر دل و جان در حظا مرقده و محافلش به انوار دیدار او میگشتی هنوز در ایام محبت او گاهی در میان دیده و دل مناقشه و سناظر میبود و دیده به تیر نفیر و تیغ طلاست این فقیر را سر زش میگرد و زبان نصیحت یکشود و بیگیت که چند بر آب و آتش و آکی لی حضور و ناخوش درین کشاکش باشی و بیدار</p>		
<p>که باشد زخم شمشیر و بدوزندش بسوزن هم</p>	<p>فر و ملاست بر دل صد پاره عاشق آن بند</p>	
<p>مال در برابر پنجهان موثر بر بیگیت به الماس میان این بیگیت نظر در دوش بدل جان سحر دیده</p>		
<p>زان یکشتم این دل که در دیده بزم القصه آن سه پنجهان</p>	<p>گونی چو کشتی ناوک اورا تو ز دل ز استیلائی آثار مهابت</p>	<p>خاک قدش بیدیه و زوید هم بزم آن گونه هم کز بس ضلالت</p>

کمال العاشق

گه بیرون و صفش از حد بیان بود	بسیر نجه شده با پنجه شیر	ستونی را سلم کردی بشیر
چنانکه باندک زمان بخرودی تعلیمی ازین سوخته چنان شد که روزی گاوی را بشیر چنان بزد که تیغ آبدارش از پشت گاو بگذشت و همچون آب در زمین نشست و تیغ را فی چنین		
در کمانداری و قبضه و آنچه که	لطم به تیر از موی بکشودی کرده را	به نیره علقه بر بودی زرد را
کسی کو در کمان عالی کشیده	کمانش را به جالی کشیده	چو برق نیره را بر سنگ رانده
شان در سینه خارا نشانده	چنان در لطف بودش آب و	که بر آب از لطافت نشانی تی
حسن صوری و معنوی با هم	از رخس بر کشیده بود علم	وز انزودی که چشم به از روی
او دور باشد به منطوق بیت	غیر تم با تو چنانست که گردش	نگذارم که در آبی بجای او گران
از خاص خود چند کس ارفیق و هم صحبت خود ساخته بود که دایمی مجلس او را از مردم بی محافظة نمایند ملاحظه نمود که چنان رعایت خاطر میکرد که در خانه بروی غیر می نیکو ولی بخت هرگز قدم از خانه بیرون نمی نهاد و در هیچ وقت و هیچ حال از وسیع امری ناشایسته در وجود نیامد و از اول تا آخر بر فطرت اصل خود بود و با یکی تران قطره بشبنم که نسیم سری		
از ابر جدا کند بصد شیوه گری	لبس رخ گل چکاندای شمشیر	حقا که هزار بار پاکیزه تری
با تمامی ارکان دولت و اعیان مملکت بلکه با کبار و صغار و با اکثر اهل پرورگار از خان و عام فراخور حال هر کدام تو اضع و تخلق نمودی و شفق و مستخلق بودی و لطم		
مناسب همه ز سر تا پا	متواضع ز شاه تا بگدا	و چون قابلیت تمام دست
تربیت بسیار دران یافته بود و آفتاب دولت از مشرق ازل بر و تافته مناصب عبده بد و مفوض گردیده و در هر یک بنهایت و غایت رسیده هر بزرگ بدست او و شماره حرفه آن هر از عطا بای روز است و چنانکه در مدح آنم گفته شده و به الماس بیان		
سفت گشته قطع	خفیت حرفهای کنینش ز روی	هر یک در یتیم به از لولوی عدل
و جنب ده نقطه آنم داده است	شده هزار عالم و الا بشرف و انز	و در زاول از محض توفیقات

راوی

ربانی و عطیات حمدانی هر روانه چون تعلق بدان یگانه داشت و نقاشی از لیل نغمین
قابلیتیش نگاشت **فرس** | ایزد چون نور شمع جمال تو بر فروخت | بر بار قم به منصب پروا نگشتید
و چون دل صید کردن و پر و از در هوای هر دو فامودن حاصلت اصلی و عادت جلی
او بود میر بازش و میر با نور شد و بدان سبب که راکب براق برق میر عشوقی گردید
میرانته و میر اسپان زرین آفر گشت و منطبق فرموده **شعر** | هر که او در عشق صادق آمده
بر سرش عشوق عاشق آمده | چون آینه ضمیرش از عشق حقیر عکس پذیر شده بود و ایم
بزبان شیر اند که بعد از تو نام و پیش از تو میرم هر آینه در آینه خود نیز این سوخته را
ریده بود و عین او گردید **بیا** | هر سید جمالش فلک دای خود | خود گفته چشم مست سگلا خود
در آینه ار چشم تو گردیده ترا | گشاخ مشوک در تاشامی خود | و با آنکه صاحب چهار صرافخانه
حسن زیبائی امیر نظام الدین علی شیر اورا فرزند خوانده بود و جهت شاید حسن تعلق از
از آینه مقیدش تعظیم و احترام می نمود **با عیاست** | ای دیده خفای حسن چیزی دیگر
حجای بلای حسن چیزی دیگر | گردیده در کوه حسن و پیش جانم | یا آنکه در امی حسن چیزی دیگر
در کوی اباب منغان جلوه گریست | از شیوه او بر سر هر کوه خبریست | ظهور بست و در زبان دیگران
زاگونه که گوئی تو که زان دیگر | و چون از مطالع حسن طالعش روشنی صبح ازل نمود بر آینه
ضمیرش نجو است او عکس انداخته بود که عالم خواب و خیالست و نمایش او عارض
سریع الزوال انعدام مال لاجرم بعضی تعلقات را از میکیل مرآت جوهر قدسی زدود
و نیائی را بیج نکاشت چنانکه اعتبارات عالم در پیش او بیج اعتبارنداشت رباعی
باز آتش عشق در دلم زد تابی | بکشا و برویم از حقیقت بایی | کین معرکه شعله باز می خالی
در چشم خدایم بود جز خوابی | و با آنکه فرزندان کامگار و امرای نامدار و اکابر دوله
بخصیص جناب شیخ الاسلام تعظیم و احترام او بسیار میکردند از دریای ذخایر زعم و پند
با کنار آمده و خود بینی در نظر او نمی نمود و طریق اهل فقر می ورزید و مثل درویشان

بر سر دل ریشان از شفقت می لرزید و چون آنجماعت که بکمال رسیدند و جهت تکمیل
 منزل می گفتند و انواع ناملایم تحمل می کنند منزل میکرد و تحمل میورزید و هر که از اعلی
 تا ادنی پیش او بهی لب بکشادی عوض کردی و هم او را به خوبترین وجهی فیصل داد
 و چه جامی نیست ولد خانی بنام احمد که علی الاطلاق از اعظم خانان دشت قباچاق
 بود به عرقی خواهرزادگی بعد از فوت پدر و محلی که بخراسان برکشش ما آمده بود
 و اعزاز و اکرام تمام یافته هر می که داشتی بدو گفتی که بدین سوخته رسانیدی و
 سرانجام کردی و دخترکی از امرای خود را که آنکه سه فرزند بود بعقد نکاح او در آورد
 و او را پسری شده بود و چون بشران سعادت بشارت رسانیدند و آن مهر سپهر
 حسن و جمال را بر آسمان کمال کوکب مسعود فال طالع شده و ذات بهیال او را
 در بوستان عمال نهال اقبال تازه رسته چندان استبشار حصول پوست که
 این سوخته بی اختیار او را نیز فرزند خواند تا طاعت اشراق آفتاب با انبیا و رو
 محرق گردید و عقل از ان حیران ماند که ماه نو چون بدر چه خسوف رسید نظر

چو دیدند اهل دل در غم نظر	عطار و سوخته بر آفتابش	بشکنندش ز دیده اشکباران
چو برگ گل ز باران بهاران	گفتند تازه نهالی بود به تند باد فنا شکست و در صغیر	

بجوار حق پوست القصه بطولها و القصه بشمولها و رتاد می ایام و مرور مشهور و اعوام
 آنچه در عشق جوان بدین سوخته فرود آمد از صاعقه و برق علم اگر بر کوههای عالم
 فرود آمدی از هم فرو پاشیدندی چنانکه همه کس آوازه او شنیدندی رباعی

ز آتشکده سینه من در شمع	ز آنگونه کشید آتش عشق علم	از شعله آن اگر شد وقت کوه
میر خیت ز بیم نیت او از هم	و اینها که گفتیم از هزار یکی بود و از بسیار اندکی و الحاله به نظر	

نیز تحمل باز نمایم و تفصیل آن بجز زبانی نمی فرمایند که آنچه بدل من نازل شده بود
 اگر چه عشقی بود و در دل و جان پنهان فاما آتشی بود در محراب سینه شعله زبانی که شعلههای

علم کشیده مرانی آرام می کردند و قطره های اشک نام وار مردمان از انحال اعلام نمودند

که دوستی کند که روح افزا	که دشمنی که بوی خون آید	بحریت که موجها برین آید
--------------------------	-------------------------	-------------------------

صد هزار گشتی شگسته حکایت آن بوضوح پیوست در هنگام نوحه گری و گریه من از خون جگر پاره بودی و آتش که خلیل برافروخته و عالمی را سوخته در مقام بساط آئین گشتری از سوزش من آتش پاره رباعی

گر آتش دل بلامی مرم بود	صد بار چو آب آتش نوح خلیل
-------------------------	---------------------------

دستی از اوقات دران آتش عشق و محبت تب محرق دست داده بود و تن من چنان بکاهیده و دل ضعیف شده دور گرد از شس بسیار از محنت بدن چنان نحیف گشته که هر قصه نهانی و هر غصه جانی که در سر پرده دل و سویدای او بود از ظاهر جلد همچون می مروق رسیده و مثل مردم دیده از نقاب

ز جاهی و پرده غنمی حساس نتوانست نمود رباعی	ز آن روز که سوز عشق شد یارم
بگذشت ازین و آن کار و لم	از ضعف چنان گشت تنگ تن

وضع بر تبه بود که گاه خود را میداست و گاه میداست و مطلقا حرکت نمیتواند چون آتش از کاروان مانده گاه تیرد و گاه میریزد و چون دیوانگان هر اسند گاه بر حال خود میخندید و گاه میگریست چون تشخیص مرض او کسی نمیتوانست کرد سخن طبیب نمی شنفت با هر کدام از ان یاران همدم و هر یک از طبیبان سیاه میگفتند

طبیب خویش را ز محنت بد چون به نخواهد که من اندر سر شوریده سو دای و گرد دارم

دو شب مست بد عابراورده زبان بتذکار بنامی کشود از روی نیاز اشده عا می نمود

رباعی برون آنند کی جاناکه بسیار آرزو دارم	و دایع عمر نزدیکیست و پیدار آرزو دارم
مرا پر خاربوا هر دو دیده بنگه بر گل هم	اگر بی دیدن رویت بگلزار آرزو دارم

آن جوان چنانکه به تن مرده جانی درآید و از زمین موآتی شاخ گل یاس در وانی برآید
پیش این خسته آمد چشم چون بر روی او افتاد به انشای این غزل زبان کشاد گفت

آن خیالی گشته وزان یک گمانی مانده
چشم گشته خاک و سر بر آستانی مانده

اشعار از غم عشقت مرانی تن نه جانی مانده
ایکه میجویی نشانم رو بکوی یارین

او نیز چون این سوخته را در مقام حیات دید چون گل شکفت و گفت چهار

از برای دیدنت آن هم زمانی مانده
بر سر آن خاک این سر استخوانی مانده

رفت صبر و هوس و دل فرسوده جا مانده
این تن خاکی خدنگت را نشانه مانده

در همان فرصت لقای او شفای کرمیت کرد که رفع تمام الم شد و مجلس مایه انوار دیدار

گرفته هر گله بر کف شاری
بنفشه تاب زلف افکنده بر دوش

از هر شاخه شکفته نو بهاری
زمرور البر و ارید بسته

شک گلستان از گشت طنوی
هو ابر سبزه گوهر گسته

کشاده باد نسیم را بنا گوش

<p>صبا بقیع کشاده سادگانرا بنفشه و رخسار و سرخ گلست ز شک افشانی باو طرناک پاره سوخته عود قمارسه</p>	<p>صلا و رداوه کار افتادگانرا جو انان صفت کشیده گردن گانرا عبیر امیر گشته نافه خاک</p>	<p>سمن ساقی و نرگس جام در دست ثریا و ارگردن که ماه دماغ عالم از بوی بهاری</p>
<p>و از یک طرف از تاثیر می عشق مغنیان و رخروش عاقبت کار از گردش این چرخ کثر قمار و از دور سپهر نامهور عقده ذنب پریشانی راس حوادث و سرگردانی ایام نافرجام شده و تاریخ آن واقعه بلکه از اکثر فضلا واقع شده از انجمله مولانا صاحب</p>		
<p>گفت قطعه تاریخ یعنی آن گنج لطف کان گفتش امی این پادشهان</p>	<p>سیر بابای مهر دار که ماند شد بکنج لحد ز دیده نمان پیت تاریخ سال فوت گفت</p>	<p>چرخ مهر خموشیش بدان دوشم آمد بخواب وقت سحر باو باقی حیات نشاء جهان</p>
<p>و امیر فشی نیز گفته بودی که سال و ماه و شب و روز را هم پذیرفت قطعه تاریخ</p>		
<p>سیر سپهر مرتبه مهر افتد ار اندر شب برات توفیق ایزدی تاریخ فوت او شودت منکشف چو رود</p>	<p>بابا که بود نادیده در خلق و در صفات شد مخونام هستیش از دفتر حیات هر که که کم کنند یکی از شب بر ایت</p>	<p>چون او حرفی از بقایای حیات مستعار را که بر او راق دفتر روزگار ثبت کرده بود باطل ساخت و حاصل خویش را از استلکات وجود در تحت فاضل انداخت این مریض بستر فراق و علیل ماده اشتیاق بعد از ان عیش و سرور را از حساب عمر منهدم و کل غمی با لک او را فدای لک گردید تکیه بر تمکامی نا امید می زده بود در دست نیا از غبار آورد نقش سرور را از لوح ضمیر زد و دوزبان تضرع بناجات ریتا کشود با غما</p>
<p>گر کم شدم از خراب عالی همی غم او بسا در روزم</p>	<p>دل از یادش مباد خالی جز آتش او در دل من سوز مباد</p>	<p>گر چه ز غمش چو شمع سوزم جز خارض او سمع شب فرودم</p>

روزیکه دلم شاد نباشد ز غمش | در گردش ایام من آرزو بر باد | و چون غبار سد و عظمت شعاع

که با صبر بصیرت اولی الالبصار و محل الجواهر دیده آمال میدست تزیامی چشم دولت و اقبال
بر اوران خود نیز ساخته بود بعد از فوت او آن مناصب بر اورانش ارزانی داشتیم و ایشان را
از عطایان او ضایع نگذاشتیم و بعد از آن نایره آلام شده اید غم نه بد امر تبه شتغال یافت که با بیره
شکبار تسکین آن توان داد و تشدد و نواب الم نه بدان مشابه در تشریح سینه شتافت
که بر هم و موسیقی اطفار تدبیر آن توان نمود و چون ازین سراچه فانی و این باغچه
جسمانی بیرون شد بر حسب وصیت او در عمارت فردوس منزلت سلطانی در وضعی
که پایان پامی این سوخته خواهد بود و فون گشت و حکم علیکم بالشام که مصرع

بومی آن زلف مرادست بوقت شیم | چون قابلیت آن داشت که استشام

رایحه مقصود از جانب حضرت مصطفوی نماید اتفاقا چند موسی از کیسومی آنحضرت
که بدین سوخته بر سم تحفه کسی آورد و در محاذات رومی او وضعی پسند کرده آزار
بارشته نامی جان پیوند نمودند بدو ایله یهود و المستعار مردود

خاتم

این حدیث قدسی مرتبت قدوسی منزلت اذامات ابن آدم انقطع عمله الا عن ثلث
صدقه جاریه و علم یتفق به الناس و ولد صالح یدعو الیه الخیر که تحت سلیمان ابن النسر
والوحش و الطیر و میدان جولان عادیات صبح راکب براق برق سیرت استمال اواد
بر انواع معادن ازل الازال الی ابد الابد و معنی ظاهر حدیث است که چون ولد
آدم را در گبون میشود حال منقطع میگردد و از او اعمال فائده چیز از انسان می ماند
یا دیگر که به سبب آن نام او میماند بر صفحه روزگاریکی از آن سه چیز صدقه جاریه است
که عبارتست از پل و حوض و رباط و سایر خیرات و سبوات المبرات از تفریط و افراط
و دوم علمیت منتفع بسیار مردمان از که زهر و سوم ولد صالح است لا غیر که میخواهند

آن صلاح اور اہوارہ بخیر فاما غمات روی بانہد ام می آورد آخر کار و بانہد ک
 زمانی خراب میگردد و چنانکہ نیماند از ان آثار و رفیعتہ مکانی و نسل انسانی نیز زود
 منتقطع و بانہد ک زمانی مرتفع میشود و فاما کلام و العلم الذی ینتفع بہ الخواص و العلوم
 از آسمان بقا و غم مثل آن زمین فنا و خواری نمی آید ہرگز بقیت گریہی گوہری و ہرچی سخن
 آن فرو آمدی بجای سخن + خصوصاً سخن عشق و محبت بیان حال اہل دروخت کہ نور
 از صد سخن عشق ندیدم خوشتر + یاد گاری کہ درین گنبدہ وار بانہد پس از ان سرچہ کہ در صد
 آنحضرت سمت اظہار یافته و پرتوا صد ارب و تانہ مثل کلام نباشد بیچ کہ ام و لغت ہر
 از ان دو نہ همچون خواص و نہ عوام و این سخن نزدیکی خبر کی مشتبہ گردد بلکہ ہوشمند
 روشن ضمیر از قرأت کتاب کافی خویش متنبہ گردد کہ نمودار او ارا و ارا و ارا و ارا
 یقول کہ کن فیکون از ابتداء می صدور کثرت از واحد حقیقی تا اتمامی طور و شیون
 ہنگام ارادت کلام از غیب بی شائبہ شبہ و ریب بہت کہ با تعین معنوی میرا از صد
 کہ بعد از کسی در توان یافت تامل کنند کہ چون وصول یافتہ بدل و بی توقع چنان
 صورتی مجرد از مادہ در تخیلہ چون گردیدہ تمثل و بعد از ان بوساطت لب و زبان
 مادہ صوتی کہ معانی را در متوطن انقاری بشا بہ ہواست آن صوتی در متوطن
 ظہوری یافت بہ ترتیب محسوسات چون رسیدہ در ظہور یکا در تہا یعنی ہلوم سبہ ناز نور علی
 و روان از نور صورت ظاہر چون بازگشتہ و در گوش سماع مادہ صوتی و در تخیلہ اش
 صورت شالی را چون گذشتہ بہمان تجرد و پاکی کہ در دل شکل داشتہ در دل
 سماع چون علم تجرید بر افراشتہ و سالک را واقف کردہ ازین مطابقتہ نفس و
 اتفاق را بر اسرار سبہ او معاد علی الاطلاق و حضرت حق چون دارا بقدر توانائی
 بہ ارتضاع بقلع و ایقاع فرزندان و اتباع موفق گرداند در دیرستان منزه از
 کاغذ و قلم ہم بہ تعلیم معلم علمک مالم کن آن سبق نیز خواند و چون تاثیر منطوق و مطبوع

بیشتر است از مشهور و اشتغال آن اهل در درازا در فی الطنبور در اول حال بطور بدست
 و چند غزل فارسی گفت و از ترکی دیوانی ساخت و بعد از آن به انشای این کتاب
 مجالس العشاق مشتمل بر حقائق اسرار و تمثیلی بر اذواق و اشواق اشتغال نمود و
 نقاب آرزوی موشان گلغذار و پریمی پیکران گل خسار بکشود و ترقب از شاهبازان
 آشیانه عشق و محبت پاکبازان قمارخانه در دو محنت که برین خرد و ذیل عنو پوشیده
 به اصلاح التفات فرمایند و غبار سهو و خطا از لوح این انشا بزدایند توقع از
 محصوران شهرستان صورت و مجوسان زندان طبیعت آنکه ازین نوع سخن
 چون مالوف طباع ایشان نشده و بولی بشام ایشان نرسیده و تا غایت
 اذواق ایشان ازین گونه حقائق بخشیده پامی در دامن ادب کشیده خاموش
 نشینند که علم خدایر انهایت نیست و عطا و مواهب او را غایت فی و قطرات
 رشحات فیض و فضل او لایزال ریزانست و لمعات تجلیات جمال او علی الدوام
 از وجه کمال تابان چه هر کس را علم اول از مقسم قد علم کل اناس مشرب هم فراخور طبیعت
 جبلی و معتقد او اصلی و عملی آموخته و خیاط ازل بر قد هر کس به طرزی جامه دوخته
 و هر چند این سخن از ان سخنان بدروناک نیست فاما چند ان باک نیست رباعی

پیر این اعتذار و وزیم آخر	فانوس دل از مهر فروزیم آخر
چون شمع بسوزیم خاکستر دل	در عشق تو چند آنکه بسوزیم آخر

بسم الله الرحمن الرحیم

کتابخانه

تقریبی نظیر و پیر و تنصیر آید بغا و پیر الانشا است محمد
 ظمیر الدین خسان با و در تخلص ظمیر جمہ اللہ بر مطبوعہ سابعہ

سُبْحَانَكَ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَعْلَمُ لَنَا الْإِلَهَ مَا عَلِمْتَ نَا إِنَّكَ أَنْتَ الْغَلِيظُ الْحَكِيمُ

ایمانناسن بنید زعمای خدا | نعمت تازه و ہم ایسمه وز جمله جدا

پیدا است که مقام برتر تر که تاق رساند بجز عشق نبوده است که گفته شد فرود

آنکه تاق رساندت عشق است | غیر حق آنچه باشد آن فسق است | این را در صورت قرار داده

یکی در صورت مجاز که عشق صوری و مجازی عبارت از دست یکی در عالم حقیقت که

عشق حقیقی اشارت بدوست لاجرم این مجاز را زردبان حقیقت گفته اند اگر رسد

این زردبان بحقیقت نرسید نامش فسق گوید که آخر کار بعد اوست کشید کما جاء

فِي كِتَابٍ مُّجِيدٍ الْإِنشَاءُ يَوْمَئِذٍ لِبَعْضٍ مِّنْكُمْ

غفلت در همین مجاز قبلا ماند هر گاه در واژه حقیقت بر و باز کردند بعد حسرت میگوید

که یا و بِلْتَىٰ لَيْتَنِي لَمَّا أَخَذْتُهَا فَذَلِكُمْ أَصْحَابُ الْعِلْمِ الَّذِينَ سَمِعُوا نَادِيَ رَبِّهِمْ

میرساند و همین است که به سفل السافلین می اندازد پس ما همیشه بر خاطر ظمیر خسان

وارو شد که شنیدنی و فهمیدنی و دل نهادنی بلکه دادنی است و در باب کباب نظر

آنکس که برای روح تن پیدا کرد

اوراک و شعور و فهم و ذهن تمسین

اینها همه بجز هست لیکن یک عشق

چون عشق آمد برفت این جمله زن

که عشق سوای اوست نامش فسق است

اینم ز مجاز می به حقیقت چکشید

در حکم وی اعضای بدن پیدا کرد

هوش و غرور و صوت و سخن پیدا کرد

خاص از پی لذات خویش شن پیدا کرد

در روزالم و رنج و سخن پیدا کرد

این همای امتحان من پیدا کرد

خود شکل حقیقت همه تن پیدا کرد

میشوند مگر در زمین لیسلی اند
در تا بحقیقت نرسد بوالهوسی است

شیرین هم حکم کو بکن پیدا کرد
صد آفت و آشوب و فتن پیدا کرد

پس صاحب دلان همین عشق مجاز را از فساد گندم گفته اند و عشق حقیقی از ترک گندم
پیدای شود از اینجا است که آن شهنشاہ ملک حقیقت جناب امیر علیہ السلام نخورد

گندم و از نان جو غذا فرمود فرو
یک ز نخوردن یک ز نا خوردن عیان کرد

در عالم حقیقت ماند همین که یک دانه گندم از حلق فرود شد در مجاز افتاد پس منتهای
این تا بهشت است و بس و بهشت از مکانی بیش نبوده است و لذات او همین لذت
چشم و گوش و کام و دهانست و فیها ما تشبهیه الا نفس و تلذ الا عین

باعث عشق حقیقی و مجازی گندم است
آدم علیہ السلام تا که گندم نخورده بود

نمود کار این در دنیا هم بسیار موجود است که فیها فاکهة و محل و در میان پس
هر که بر همین مکان نمونه دنیا اتفا کرد و بر همین نگاه نکرد و ابله است از اینجا است که
گفته اند اهل الجنة بله و هر که عاقل است کی بکان سرفرومی آرد که مشتاق کمین
مانع لای البص و ما طغی شان اوست لاجرم همین مقام عشق است که گفته شد فرو

نگ است عاشقان تر جنت برین
سومی مکان نگه نکند عاشق کمین

پس انتہا رعبا و ات زہد خشک که ظاہر شریعت است همین تا بهشت است و باطن
شریعت که عبارت از حقیقت و معرفت است تا خالق بهشت است لذات آن که مثل
لذات بهشت از چشم و گوش و کام و زبان تعلق ندارد و به لفظ لای بیامزید تعبیر
که از علم و ادراک نفس بشر و زویت بصر بیرون و مخفی است که میفرماید قلہ تعلمکم
نفس ما ائخفی لم یحین قوۃ اکتھین پس این لذت وجدانی و روحانی که اولی است
ناطقه و باصره بیرونست مقام عشق است که باطن شریعت است هر که بدین مقام بهشت
بست عاقل ننت و آنکه مثل زہد خشک بدرجه اول و ظاہر شریعت بر لذات چشم و

پس انتہا رعبا و ات زہد خشک که ظاہر شریعت است همین تا بهشت است و باطن
شریعت که عبارت از حقیقت و معرفت است تا خالق بهشت است لذات آن که مثل
لذات بهشت از چشم و گوش و کام و زبان تعلق ندارد و به لفظ لای بیامزید تعبیر
که از علم و ادراک نفس بشر و زویت بصر بیرون و مخفی است که میفرماید قلہ تعلمکم
نفس ما ائخفی لم یحین قوۃ اکتھین پس این لذت وجدانی و روحانی که اولی است
ناطقه و باصره بیرونست مقام عشق است که باطن شریعت است هر که بدین مقام بهشت
بست عاقل ننت و آنکه مثل زہد خشک بدرجه اول و ظاہر شریعت بر لذات چشم و

کوشش و کام و زبان که نهش بیشتر است دل نهاد نسبت این عاقل عاشق کین است
ایکه است که بجان فرود آمد شرح این نکته تا که واضح تر گویم باوراک نخواهد آمد بشنوید

قناعت کن فقط بر شرع گردنیادین خواهی
و گر چیزی دگر خواهی بسیار عالم دیگر
جان هم یک مکان باشد بروستین است
اگر چه عقل و حکم شرع ساقط میشود از وی
یقین علم یقین عین یقین شد انتهای او
چو عاشق کم درو شد بر که شارع حکم فرماید
بود شرع هم تکلیف تا باشد خودی باقی
ولیکن در حجاب شرع اینجا پردومی باید
ز حد شرع که بیرون قدم زد و دام ابلیس
نمیدانی که بر ترکیب از مقصود آوازی
که عشق از دل تعلق دارد و ظاهر ادب باید
بظاهر شرع میباید که بر ظاهر بود حکمش
و قوع فعل و در ظاهر در اینجا شرط شد لیکن
حقیقت سراو باشد بود کتمان او واجب
چو فانی گشت و عقلش رفت مرفوع اعلم باشد
غرض داشته می باید چو نادانان بسر بر
که باشد همچو کس محسوب درنی بزه اعمی
چنین نادان اگر چه از طاعت بجان نیاید
ز اهل انجته بجهت همین نادان بود مقصود

که اهل انجته بجهت عسارت از همین باشد
که آنجا عقل در کار است عاقل یچنین باشد
بود اهل خدا عاقل که مشتاق کین باشد
که عقل شرع ظاهرین عقلش دورین باشد
مقام عشق زین برتر بود حق یقین باشد
بجز یابو و یاسن موند آن باشد نه این باشد
خود می هم چون درو گم شد چو کلیف اندرین باشد
که این ره بس خطرناکست شیطان کین باشد
مخور اینجا فریب نفس زندیقی همین باشد
در اینجا هم همین مسلوک راه شرع دین باشد
که تقدیم بر محبوب رب العالمین باشد
بباطن و حقیقت باش سالک یچنین باشد
و ان سخن یچاره بگویم بر آمد اندرین باشد
برای سراو این پرده شرع همین باشد
پس از فانی چو فانی ماند در شرع همین باشد
نه آن نادان که باطن هم نفعیت هم ترن باشد
چو شد فی بدو اعمی بعینه بالیقین باشد
مگر اعمی ز دید ار اله العالمین باشد
نه آن احمق معاذ الله که از نفس باقرن باشد

همین عالم فطرت بظاہر غفلت و خوابت | بظاہر عاقل و بشیار و باطن اندرین باشد

در باب که سزگتیه درین مقام است که مرتبه و مقام و شان عشق چنانست که گفته شد
آنچه تا حق رساند آن عشق است و شرف و فضیلت و ترجیح و غلبه و تسلط انسان ملکیت
و تصرفات بر جمیع بهائم بلکه بر تمام مخلوقات و جن و ملک بدولت علم و عقل است که
علم آدم آلاء اسماء کتبا و علم آلاء لسان ما لکم بعد علمه عبارت از نیست
که ملائک بقابلہ آدم کا علم لانا گفته دور بارگاه عشق علم و عقل را بار نیست که جواب

گفته اند و این عجبی است که در پیش آمده علم منفس عقل در پیش آمده است

اینجا عقل در اول قدم خصت می شود که گفته اند شاعر عشق چو دزد گرفت سلاطین عقل چو دزد گرفت سلاطین

عقل بنام ز سر گرفت سلاطین هرگاه عقل از سر بدر رفت هوش و حواس و فهم و ادراک را

چند دخل ماند که همه همراه عقل بدر رفت و اینهمه تکلیفات شرعی محض سبب عقل است
که بر دیوانه و کودک و مجنون نبوده است که غیر مکلف و مرفوع القلم اند پس در صورت
زوال عقل نوع بشر از بهائم پیش نماند بلکه در طاق و توانائی هزار مرتبه از بهائم کمتر
پس اگر در مقام عشق زوال عقل لازم دانسته شود تا لازم آمد که بهائم غیر ذی العقول
و مجانب مرفوع القلم غیر مکلف را بر انسان ذوی العقول مکلف شرعی در مقام عشق
ترجیح تمام باشد پس شرف و فضیلت انسان که بسبب همین عقل بر حیوان بود کجا
باقی میانند لاجرم در عقل این سزگتیه چه دلما که خون شده اند و در بجالی نبره اند
در چنین حال که این کتاب نایاب عجیب بنظر در آمد که در خزانه خاص سلاطین بوده
این کتاب عزیز الوجود یافته شد غالباً که اول نسخه از بیاض خاص مسوده مصنف
باشد که نهایت خوشخط شان میر عماد مطلقاً و مذہب مع التصاویر پر تکلف بر کاغذ
قدیم زیر آبادی نهایت کهنه و مندرس دیده شد که هر صفحه اش وصلی عشق تعلیم است
مؤلف کتاب امیر سلطان حسین بنیر شهنشاه هفت اعظم صاحبقران امیر بزرگوار

۱

سلطان بن السلطان خاقان ابن الخاقان بوده است که سلطنت عسکری سلطنت
 معنوی جمع داشت این صاحب دل اهل معنی کاری کرده است که عشق را با عقل و شریعت
 جمع کرده بنظر نمایان جلوه ظهور بخشیده و بنظیر هر یک مطابق واقع تصویر کشیده
 چشم ظاهر و انموده است و نام کتاب اسم با سنی مجازس العشاق نوشته است
 و از ابتدای حال جمیع عشاق کاغذین از انبیا و اولیا برگزیدگان خاص بارگاو کبریا
 مثل حضرت سلیمان و حضرت یوسف علیهما السلام و ذکر اولیای کاغذین با صیغه مثل
 شمس تبریزی و سولانا می روم و خواجه حافظ و شیخ سعدی عند لب گلستان شیرازی
 و غیر هم اول از حالات و معاملات و کلمات این بزرگان بود یعنی بطور تذکره نوشته
 بجای ابواب و فصول مجالس قرار داده بعد شرح بیان حال واقعی صورت مجلس
 صحبت مع صورت معشوقان مجازی تصویر کشیده است که بجز سلطان اول و لغزم
 صاحب قدرت بر صفت را بجز تحریر مسوده اول قدرت و دماغ اینقدر تکلفات
 ظاهری و ظنی کجا نوبت میرسد که اکثر مسودات ناصات می مانند چون در مقام

مضامین عشق چنان گفته اند که فرد حسن این قصه عشق است در دفتر نمی گنجد	قلم شکن سیاهی ریزد و کاغذ سوز و دم درش پس این عشق مجاز را که با عقل و شریعت
---	--

جمع کرده بحقیقت رسانیده اند چگونه بشرح و بیان تقریظ است تواند آمد و چه مضامین
 که روحانی و وجدانی از اقلیم ناطقه و خامه بیرون بوده اند طره بر اینهمه ارباب طبع
 چه کمال کرده اند که بعینه مطابق انقل با نفل مع طرز شان خط میر عمار و نقشه صورت
 تصاویر چنان مطابق و درست کشیده اند که تصویر عکسی توان گفت این گنج گوهر
 نایب را چنان بسیار با عارض بازار و ارز بازار کرده اند که هر یک بهره یاب

تواند شد بقول شاعر هندی فرو دلت عشق است بکتا پس بیان خاک که مویک	بانی و دل جبه هم تخته افلاک که مویک لاجرم بر جمیع صاحبان اهل باطن
---	--

نیکو ظاهر که چنین کتاب جامع عشق و عقل که همه گرازان را متضاواند با شریعت و طریقت
 و حقیقت و معرفت جمع کرده همچو نظائر واضحی تصویر کشیده که کسی دیده و شنیده باشد
 همچو تخته نایاب عزیز الوجود در اچان وقف عام از بازار کرده ارزان نمود و منتها
 بر جان عالیان نهادن کار اهل مطیع است **ذَلِکَ الْفَضْلُ الَّذِیْ لَیْسَ یُؤْتِیْهِ**
مَنْ یَشَاءُ وَاللّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِیْمِ

خاتمه الطبع سابق مطبوع هر طبع ریخته قلم ناشر ظهور می ثانی
 محمد انوار حسین تسلیم سولنی

سبز سبزی کلام بشادابی ستایش بوستان بانی ست که گل رخسای من و عشق دوز ترنگه
 امکان بهزب نسائم بروا تمنان او خنده است لاله و سوخته دل غ و سنبلی بریشان اه
 دگر گزین سینه عشاق از آبیاری نم نشنم عزت و جلال او تازه و تربیل را فرقیته گل بر قلم
 شنیفته خار گردانید آتش محبت شمع در دل پروانه ریخت صبامی نسیم غنیمت نسیم را در هوای
 چمن گرم عنان ساخت خرمش نگار نگارش و جلوه گرمی نسیم چیده چروکان حروف نعت
 شایه است که ملاحتش نمک خمیر حضرت یوسف علیه السلام است و صوت انا فصیح العز
 سوط سمنه زغم که تازان بیدان بلاغت و فصاحت گشاید صلی الله علیه و آله و صحاه
 و سلم اما بعد پیرو دیوانگان حسن پری زسان نظم و نثر تسلیم سوسوالمی که از خار خا
 کل مضامین در مسلک تلاش نفس سوخته و آتخوان شکسته با کفایت قلم کرده از سر کلام
 رقم میکشاید که درین ایام فرخی انجام که الفت با کوره معنی و محبت ناظوره نکات هر دل
 چون سوز در برق جاگز نیست خریدار وحشت شورش انگیز من قدر دان استعدا
 ذلت خیز من از لطافت نزدیک و از ثنات دور عاتم عطش می نول کشور که در
 هست و جوی چالش کنان وادی گرم گونی و موسی کلان امینی معانی شمع در

انجمن سعی افروخت و بشعله انگیزی شوق و آتش ریزی ذوق پروانه آسایان
 و پرسوخت شور قدردانیش نمک ماند و دل دادگان ملاحظت ترکانی لفظ و لفظ
 و شیرینی خلق خلقی او در کام جان خسروان کشور سخن شکر ریز نام مرده ذائقه چنان
 موت را از سر نو طلاوت زندگی بخشید چنانکه مایه تسکین خاطر مشتاق سعی به مجاز القاسم
 را که معنیش چون آه جگر تاب شعله نفسان گرم خیزد وانی است و هر لفظ آن مانند
 برق آتش بدامن افروخته زلی سوخته جانی از تصنیف فرمان فرمای مملکت
 نکته پروری و زبان دانی شهنشاه تسلیم سخن گسری و خوش بیانی شاهزاده سلطان حسین
 ابن سلطان منصور اولاد سلطان حضرت تیمور گورکانی است در مطبع علم خیر او ده جلد
 پرواز خوبی و باند از اسلوبی که بیدین تعلق دارد نه بشنیدن طبع فرمود این ساله
 شریفه و این مجاله عینفه از عدم توجه مبصران بسان رخ رونفته بود فرجام کار یک
 نسخه از کتب خانه عالم لمعی فاضل لوزعی مرئی معالی بیله و آرش مطالب جلیله
 فصیح الفصحی ابلاغ البلاغ کاشف استار فرغ و اصول و آفت اسرار مقبول و مقبول
 در همه کمال کامل و درجه علوم عامل در علم ادب و اخلاق محسود اقران در فصاحت
 و بلاغت هم پنجه با سحران موج دریای متانت شیرین سلاست گل باغ طلاقت
 تقریر قهر سپهر ذلاقت تحریر نفیس الطبع قدیم الوضع گوشواره گوش سخنوری افریق
 شاعری در زبان پارسی دوری و اردوی معلی استاد اجله شعرا حضرت ظهیر الدین
 بلگرامی ظهیر تخلص مخاطب به دبیر الانشا بدست آه همانا این کتاب کیاب بلکه نایاب
 در عالم خوبی بی نظیر و بی مثالست و برهان قاطع رجحان ساطع شاید عادل حال
 و قال است که نسخه ثانی با وصف تکاپوی بلخ و تلاش نمایان دست آشنانشه کلاکت
 این محبوبه مجرب بیجا جمال پریمی جلوه در راه شعبان اعظم علیه السلام مطابق ماه نو بهشت شروع
 از کتب طبع بازیب زین برآید و بنصه ظهور جبهه گر شد و مطبوع طابع طابعان عالم گردید

قطعه تاریخ سابق

مردم زخم طبع مشتاق است	بخواند این کتاب لطیف بگیر
گفت زیبا عروس مشتاق است	سال تاریخ طبع آن تسلیم

خاتمه الطبع حال از حضرت تسلیم

چون کتاب موصوفه بنفسه در نفاست معنی و لطافت بیان نظیری ندیشد شوق
 خرید تا خزان نوبت بجائی رساند که در کمترک ایام نسخه بنام نهاد و در مطبع نماند
 مشتاقان محروم آتش شکایت برافروختند و معنی دوستان شعل فریاد سوختند
 آخر کار کار پردازان مطبع فیض مطبع علم منبع عالم مرجع این شاهد رعنا و نگار زیبار
 بحسن شایستگی و بایستگی در قالب طبع آوردند و بهر هفت تصحیح جمال کردند الحمد
 که حسب مراد یاران سخن بنهاد این معشوق و لفریب و محبوب خاطر شکیب در ماه جولای
 ۱۳۹۳ عیسوی مطابق جمادی الاخره ۱۳۹۳ هجری در ضمن مطبع خرامید و این نقش
 کانی به از نقش اول گردید - بتایید تمیید و تشیید نشیید تاریخی از زبان خاتمه یعنی نگار حکم
 درین مقام خیر انجام جاگزید

قطعه تاریخ

بار دیگر ز فضل خلاق است	بمطبع مجالس العشاق
که نگار کلام عشاق است	گفت تسلیم سال طبع آن

